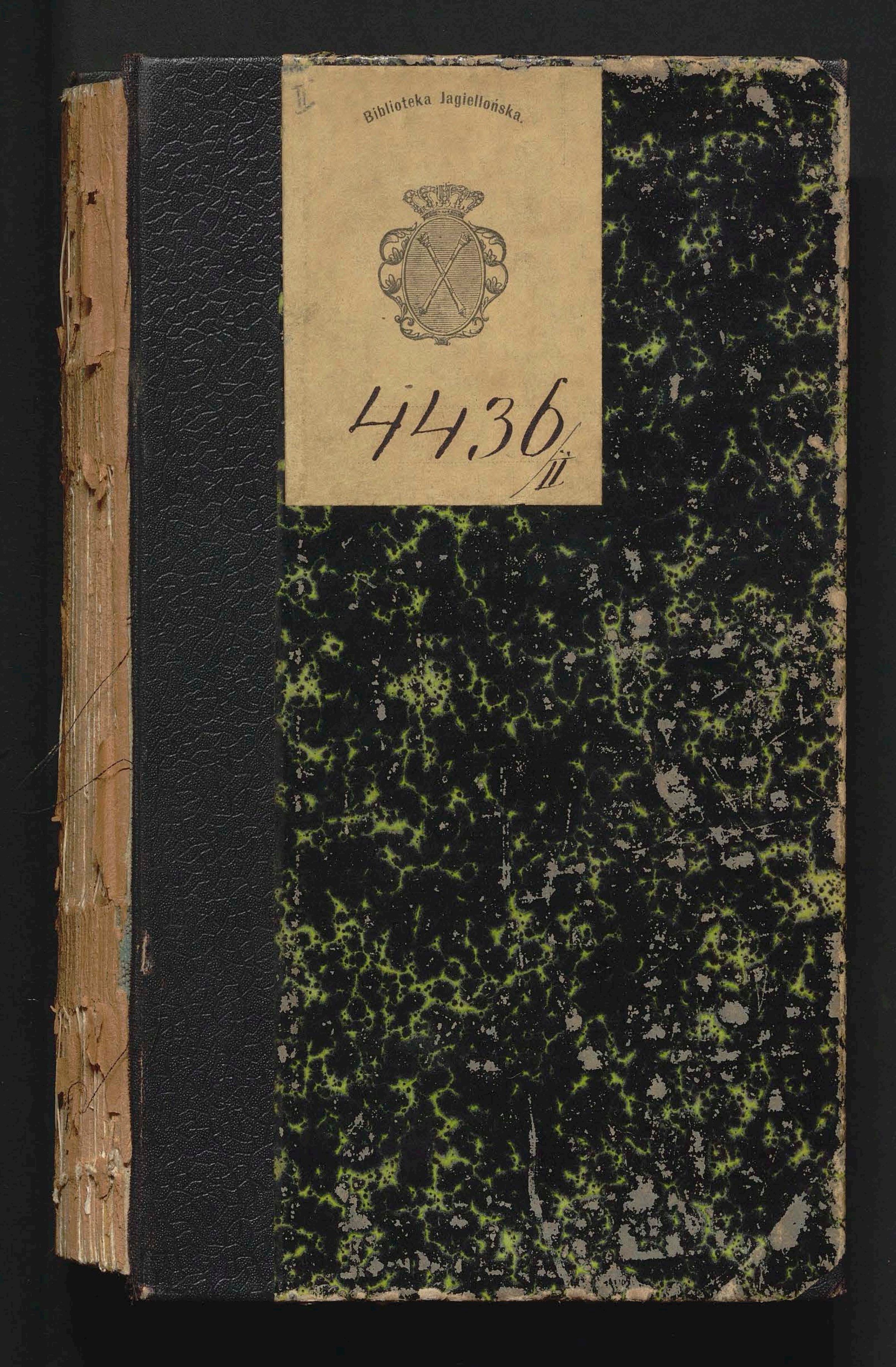
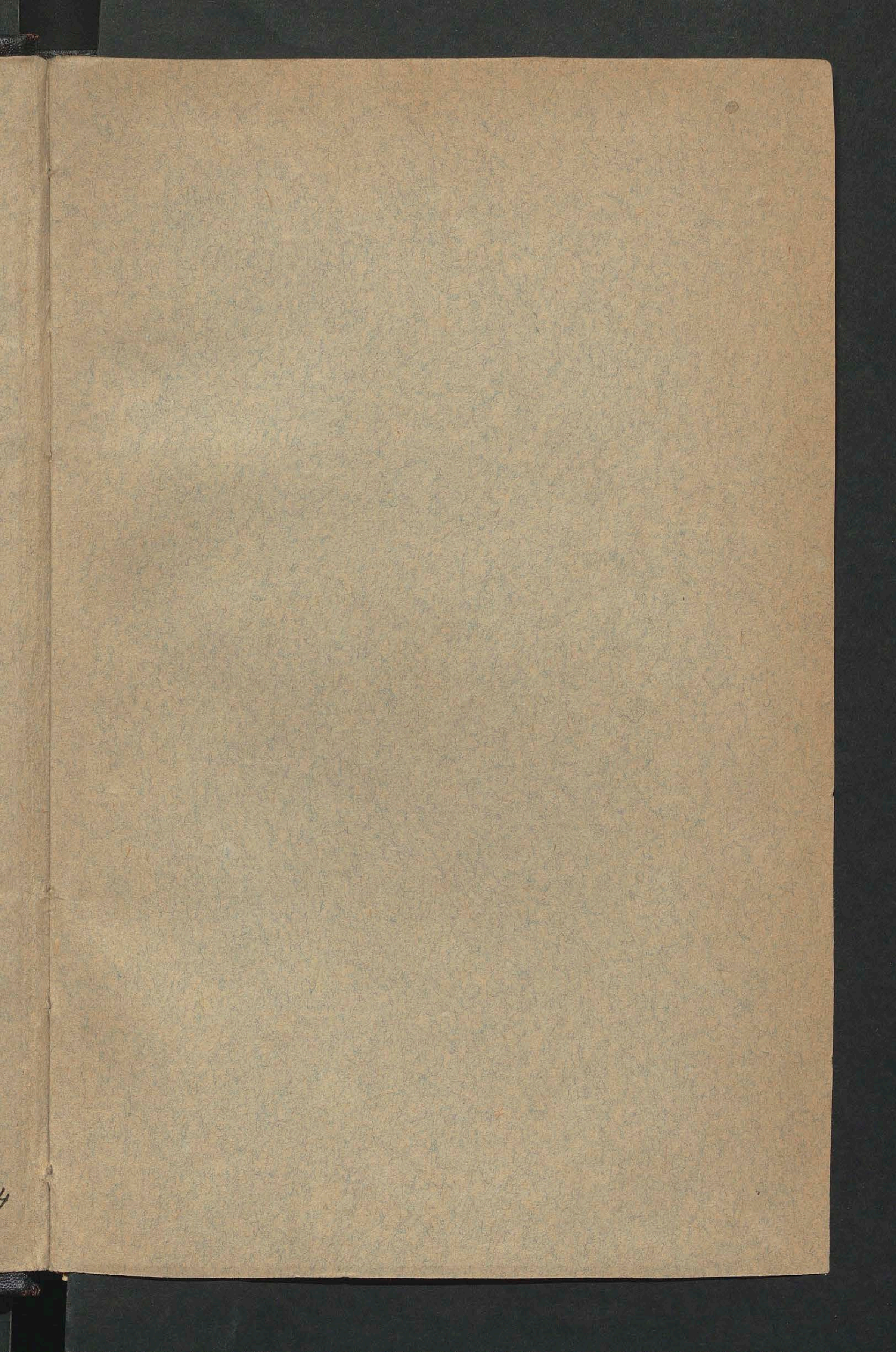

Biblioteka Jagiellońska.
4436/II

N° 4436
tomus II.
folia continens 260

compactura munitus m. Julio 1904

1

36

Materyały Historyczne
tyczące się Targowicy i
Seymu Grodzieńskiego
1793 — Roku

Część Druga

Zebrała i uporządkowała
N. K.

Uwaga

Ściśnięty brakiem intraty Stanisław August zaczoł się starać o nową pożyczkę w Hollan-dyi — Nim Seym Grodzieński został zwołany Sievers odjął Królowi możność zaciągnienia tey nowey pożyczki — Znalazłam listy cyfrowane pisane przez Ministra Rezydenta Moskiewskiego w Hollandyi zapytujące Ambassadora Rossyiskiego w Warszawie, czyma dopuścić Króla do uzyskania żądaney pożyczki? lub też niedopuścić?

W odpowiedzi na zapytanie otrzymał od Sieversa rozkaz, nie dopuścić Stanisława Augusta do zaciągnięcia nowey pożyczki, i nie tylko niedopuścić, lecz wywrzeć nacisk, aby Hollandya upomniała się o zwrot wszystkich Summ dawniey u Niey pożyczonych przez Rzeczpospolitą Polską co dodało Stanisławowi Augustowi wiele nowych i dotkliwych kłopo-tów do dawnych zmartwień —

Posłuszni rozkazom Katarzyny IIey Siergowiczanie, Kretczetnikow Sievers, Igel-strom y inni, od Wschodu do Zachodu, od Południa do Północy zasypywali Polskę Ajentami, wsparli ich Bagnetami Woysk Rossyiskich, Woysko Narodowe sparaliżowali, a Polaków Kochających Oyczyznę okrzyczeli jakowichrzycieli;

1793.

Podkopali powagę Królewską, wszystkie władze Rządowe rozprzęgli, zatruli najszlachetniejsze władze duszy, obłąkali głowy y umysły. Straszac jednych upadkiem Oyczyzny, wskazuiąc jako jedyny środek utrwalenia jej swobod w poddaniu się zupełnym Opiece Katarzyny II. Ujmowali innych pieniędzmi pensyami, pysznych orderami próżność łechtali balami rozbawiali, tchórzom pobrzękiwali kajdanami, odważnych w więzieniach zamykano, lub wysyłano na Sybir —

Rozdawali Starostwa, marnowali Skarb y mienie Narodowe — Wyssali wszelkie źrodła dobrobytu —

Prześladowali wyznanie Katolickie a jednocześnie bronili wyznania Augsburskiego imieniem wolności — Straszyli Króla francuzkiemi Jakobinami, a Europejskie Narody, zamiłowaniem Polaków do swobody.

Zagarneli pod swoy zarząd całą Administracyą Rzeczypospolitey — Kazali wydać dziennik rozszerzający zdania nieżbędne ich celom a którego był redaktorem y wydawcą Włodek Juda —

Posłom przekupionym na Zjeździe Grodzieńskim Sievers rozkazy wydawał, mowy im narzucone poprawiał stosownie do własnego celu. – Harmatami Seymujące Stany otaczał zmuszając Seym do uległości razem z Królem –

Obiecywał to wszystko, czego natenczas Serce Polaków pragnęło, lub groził tym czego się ich dusza obawiała –

Katarzyna II. rozkazała potajemnie skupować weksle Bankierów naraz i jednego dnia o zwrot ich waluty upomnieć. nie przewidując podstępu, Tepper, Szultz Kabryt i inni mniejsi zbankrutowali –

Okazał Radziwiłłowi na Litwie ogromny majątek zniszczał pod wpływem Opieki Moskiewskiej

Prota Potockiego zakłady wszystkie dobrobyt dla kraju obiecujące pomimo wypłacalności Jego zostały zniszczone – Dwa Mu zabrano Okręta na Morzu Czarnym i na nich to naypierwsza flaga Moskiewska się ukazała na tym Morzu.

Przez ujarzmienie Polski mogli jedynie Moskale weyść w poczet państw Europejskich. Piotr Wielki tę myśl wygłosił — a Moskale zrozumieli ważność zadania i skrycie lub jawnie lecz zawsze z wielką wytrwałością daley w skazanym postępowali kierunku. Atye rozciągneli do granic Rzeczypospolitey Polskiey y dla lepszego ustalenia podboju, do gnębiącego jarzma Polaków dodali Schyzmę wiele utrwalenia własney władzy; bo Schyzma nie jest rzeczywiście wyznaniem duchowym, tylko zasadą polityczną zmuszającą do posłuszeństwa podwładnych, Starszyźnie, wbrew sumieniowi, y wszelkim moralnym zasadom —

w Grodnie Dnia 3 Stycznia 1793.

Treść Protokułu trzeciego Konfederacyi Targowickiey spisanego d. 3 Stycznia 1793.

folio 5 — Wezwany został na Konsyliarstwo Mark[illegible] Biskup Chełmski — Przysiągł na Konsyliarstwo — Brunoff Marszałek Powiatu Upitskiego przysiągł również

Książe Jabłonowski również wykonał przysięgę; —

Ten Protokuł przez Kułakowskiego y Zabiełłę jest podpisany —

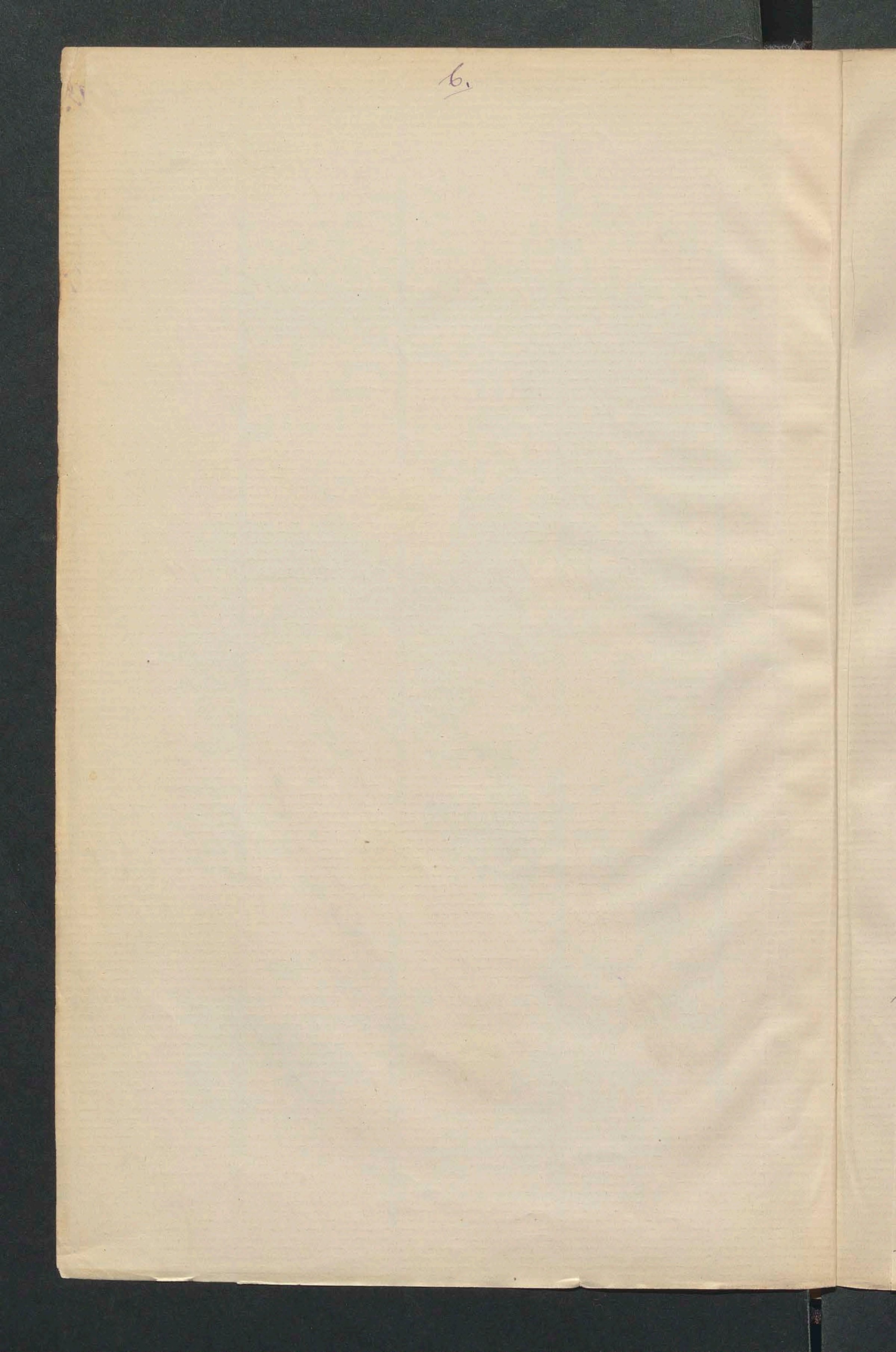
Treść Czwartego Protokułu Konfederacyi Targowickiey zaczynającego się 12 Cprzyla 1793

folio 34 — Przyjęcie na Konsyliarstwo Włodka Kajetana y Antoniego Cieszkowskich, Franciszka Łaszczarzewskiego; podobnież z przysięgą Staniszewskiego Posła Mazowieckiego — Ten Protokuł przez samego Kułakowskiego jest podpisany —

Zgodnie z Protokułami

C. Sowinski

Metrykant

Z Oryginału przepisałam z papierów Igelstroma

7. Notice secrette. ~~1791.~~ 1793.

Noms des officiers Russes envoyés comme délegués aux differentes Diétines pour surveiller les Elections etc.

Dans le Palatinat de Cracovie —

Le Prince Dolhorucki Lieutenant Colonel du Régiment des Dragons de Smolensk —

Dans le Palatinat de Sendomir —

Monsieur Biern, Lieutenant Colonel du Régiment d'Infanterie de Novogorod —

Dans le Palatinat de Lublin — Monsieur de Krasno-Milatiewicz Général Major

Dans le Palatinat de Russie et la terre de Chelm

Monsieur d'Engelhard, Lieutenant Colonel du Régiment des Dragons de Smolensk —

Dans le Palatinat de Volhynie

Monsieur d'Ostrozski, Lieutenant Colonel du Régiment des Grenadiers d'Ecatherinoslaw —

Dans le Palatinat de Czernichów —

Mr Trzaskin Major en second du Régiment des Grenadiers de Sybérie

Dans le Palatinat de Podlachie

Le Général Likoszyn — Monsieur de Stakelberg

1792.

Lieutenant Colonel du Régiment des Carabiniers de Jambourg et Monsieur Tyton Major en second du Régiment de l'Infanterie du Dniepr —

Le Général Likoszyn a été envoyé aux Diétines de Drohyczyn — Mr Stackelberg à celles de Mielnik Ziemi Mielnickiey — et Mr Tyton à celles de Brańsk —

Dans le Duché de Mazovie

Le Comte Tolstoy Lieutenant Colonel du Régiment des Dragons de Pskow —

Aux Elections de la ville de Czersk

Monsieur Friesel premier Major du Régiment de Cavalerie de Woronez —

Aux Elections faites à Varsovie et à Wiski —

Monsieur Sacken premier Major des Dragons de Pskow —

à Wyszogrod

Monsieur d'Eltespear Lieutenant Colonel du Régiment des Grenadiers de Sybérie

à Zakroczym

Monsieur de Seaburow Lieutenant Colonel du Régiment d'Achtyrka

à Ciechanów

Monsieur d'Igelström premier Major du

Régiment d'Infanterie d'Uglitch —

à Lomza

Le Major Czernecki du Régiment des Grenadiers de Kioff

à Rozan

Le Comte Alexandre d'Igelström Lieutenant dans les Gardes à pieds —

à Liw —

Monsieur le Baron d'Igelström Général Adjutant du Lieutenant Général Baron d'Igelström —

à Nur

Monsieur Dazkow Lieutenant Colonel du Régiment des Grenadiers de Kioff

Dans le Palatinat de Rawa

L'Ambassade Russe a envoyé Mr Sytow pour surveiller les Elections.

Dans le Palatinat de Plock

Monsieur d'Arsenieff, Major en second —

Dans le Palatinat de Brzesc Litewski

Monsieur d'Obresoff Lieutenant Colonel du Régiment des Chasseurs à cheval d'Elizabetgrad

On a élu tant en Pologne qu'en Lithuanie

1792.

à toutes ces Diétines, 129 Nonces qui ont siegés à la Diette de Grodno en 1793.

Na Litwie (uwaga)

Wybory pozytywnie y na liscie Candydatów podanych przez Hetmana Kossakowskiego Siversowi takie jest zakonczenie

„Quand aux Palatinats de Minsk, de „Nowogrod et Brześć en Lithuanie y compris tous „les Districts je n'ai pas de connaissances précises „quand aux Cytoyens bien intentionnés, mais le Prince „Sapieha, l'Evêque de Vilna Prince Massalski, le Prince „Radziwill Palatin de Troki m'instruiront, je ne „manquerai pas de faire savoir ici au plutôt en „faisant mon rapport au Général en Chef Commandant „pour que les colonnes de Totoczyn et de Rohaczeff „soyent averties et agissent en consequence de ce

Uwaga: Lista officerów Moskiewskich, którym po Województwach y Ziemiach, nadzór i kierunek wyborów na Seymikach był powierzony 1793 R. z Ambassady Ruskiey w Maju y Czerwcu tegoż Roku wyszła; przed zwołaniem Seymu Grodzienskiego przez swą rozpoczęli, y skończyli —

Zoryginału bez adresu i daty — 11. 1793. 7

Baron Igelstrom —

Mon Général —

Je vous envoye ci joint une lettre pour Monsieur le Castellan Sołtyk que vous m'avez designé vous et vos amis pour être Marechal du Tribunal. Je prie Votre Excellence de la lui envoyer par un exprès afin que nous puissions savoir à temps s'il accepte, et que je puisse en consequent lui faire écrire par le Roi — Ecrivez lui de votre côté pour l'engager et comptez toujours sur les sentiments que je vous ai voué

Baron d'Igelstrom

13. 8

Pos.= Str.= Listu 1792.

Podpułkownika Gustawa Stackelberga pisanego do Sieversa po niemiecku jest przez Biskupa Inflant Kossakowskiego po polsku streszlone bez dodania datty y podpisu —

— Przyznaje się być Uczestnikiem Targowicy mowi dalej — Generał en Chef namawia mojego „Brata do zjechania do Warszawy, ale uprzedzam „że bez wyraźnego rozkazu mojego, nikt się z miejsca „nie ruszy y na niczyje wezwanie, lecz jeżeli „Wasza Excellencya, sam do mojego Brata napisze „bez narażenia Celu Konfederacyi będzie mogł to „uczynić — Pan Szydłowski pojadł się Konfederacyi „w Mielniku ponieważ Krol już uczynił Akcesy „do Targowicy — Niebędą się obawiać iść w Jego „Slady — Co się tyczy Litwy wszędzie już Konfederacye „są zwołane oprocz w Brześciu y Pinsku —

„Akta są zamknięte i do mnie dla bezpie„czeństwa większego odesłane aby je usunąć „z pod Kontroli tych Ktorzy chcieli by nam szko„dzić —

z oryginału _ bez adresu. 15 Sroda, d. 2 Januar. 1793. 9
Warszawa

Kanclerz Małachowski etc.

Ten list w dniach Nowego Roku pisząc zaczynam od życzenia serdecznego. Det Deus meliora tapsus — tu mają niektórzy nadzieję widzenia Panów choć na czas niejaki. Przez kuryera woyskowego list pisany z Grodna od JWMarszałka Konfederacyi uweselił niejako Nayjaśniejszego Pana, wczoraj mieliśmy gale w kościełku y Zamku przed południem — Król był u Wojewodziny Podolskiey na obiadku — Marszałek Wielki Koronny przecież coś wskurał y wielce uradowany. Chce jechać do Grodna, lecz chce wprzód wiedzieć czy będzie miał dystynkcyą nie wychodzenia na ustęp. Oczekuje oraz zaprosin JWJmPana Podkanclerza Wiel. Xięstwa Litewskiego nim wyjedzie wpierwszy do Grodna. Chce się uwolnić od ~~nakazanego~~ nakazanego prezydowania w Wilnie na Asessoryi. — W Wielkiey Polsce, niejaki Kowalski Szwagier JWPana Wybickiego, chce wzburzyć nawet woyskowych Polaków tam stojących. Mówią że ma pieniądze. Ja o tym ostrzegam... — JW Raczynski Marszałek nie bardzo temu wierzy, ale jednak będącego tu JWPana Brinskiego Marszałka Konfederacyi, wyprawia nazad do Wielko Polski — Nie trzeba tego ledce ważyć, Ja

przestrzegam ... ogień byle by wybuchnął nie łatwo się ugasi – List surowo pisany do Byszewskiego Leytenanta powinien by pomodz – Ale on daleko ma Haupt-Kwaterę od Poznania bo w Pyzdrach – JW Generał Brodowski który stał koło Poznania jest w Grodnie – Z tym się można o tym rozmówić ale ostrożnie aby sekretu dochować ——— Francuzi że śmieli się przerznąć przez Hollandyą y opanować fortecę pruską Wesel tu tego pełno, a nawet o tym piszą z Berlina – Xiąże de Richelieu od Petersburga jadący bawił tu trzy dni u swoich dawnych amorów u Xiężney Jabłonowskiey, wyjechał w Poniedziałek do Dusseldorfu – Dziś tu jest Xiąże de Montmoranci jedzie do Petersburga — Jeszcze raz proszę o nadmienienie Mi choć krótkie czyto prawda że JMPan Kołłątay Podkanclerz Koronny, pisał list do JW Potockiego Marszałka Konfederacyi do Grodna na ręce JMD: Hrabi Krasickiego w oświadczeniach wielkich ... Wreszcie będę się kontentował odpowiedzią, że to jest tajemnica –

Sołtyk exposeł od Wenecyi wrócił do Wiednia będzie mieszkał pod Wiliczką – Brat iego Ex Sekretarz mało nie umarł przed dniamy czterema. Xiądz Sierakowski Biskup chce być Biskupem Poznanskim, bo Biskup Poznański troche szwankuie od tygodnia – O interessach JP Teppera coraz gorzey zaczynaią gadać Ma wrzamki 380,000 czerwonych złotych pięknato summa a bez korzyści –

Kanclerz Małachowski –

Wyciąg z listu 3 Stycznia 1793.

Zabarzewski do Biskupa Inflant Kossakowskiego —

— Żąda aby Mu zapłaciła Kassa Konfederacyi Targowickiej czteroletnią gażę Rejentowską przez czas przez który czteroletni Seym usunął go był od sprawiania Rejentowskich obowiązków.... „Zawstydzę tym moich Antagonistów” mówi etc.

Z Oryginału List bez adresu. 6. January 1793

Kanclerza Małachowskiego etc.

Miałem satysfakcyą nadmienić JW. Dobrodziejowi, że plan tu biega — ... Warszawa się bawi tym od niedziel kilku — Piękna Czartoryska Generałowa tu stanęła na fest urodzin Babki — Ma tu dni kilka zabawić. Będzie zapewne tu jaka anegdota przy Jej bytności — Nadjechał Poseł Szwedzki — JPan Toll, oponrada się być słabym — Jednak Poseł Angielski bywa u Niego — wyrzebakuja już po trochu że instrukcye jego niedozwalają Mu być intime z Posłem Rossyjskim y iego przyjaciołami — JPan Zastromm który był tu w Warszawie sprawujący Interessa Dworu Szwedzkiego skarżył się przed Dworem, na niegrzeczność Moskiewskich Żołnierzy którzy go w nocy chcącego obchodzić warty przy obozie za Wolą pod wartą wraz z Polskim Kawalerem JP. Bentkowskim byli wzięli y trzymali godzin kilka niżeli od Generała wyszło

pozwolenie wypuszczenia go, o tey Jego Skardze jest doniesienie że Stokolmu — Xiąże Generał Czartoryski pisał tu do przyjaciela z Wiednia że ani dba o Generalstwo Ziem Podolskich a recessu nie zrobi, od czynów Seymu ostat=niego — Chwali się też że Cesarz Franciszek obiecał go bronić we wszelkim prześladowaniu — Notate verba Signate Mysteria — Od dni kilku Król jest spokoynieyszy y weselszy — Ma listy y od Petersburga y od Kopenhagi które go upewniaią że Imperatorowa innym okiem zaczyna patrzeć na rzeczy Polskie y że nowe Instrukcye Ambassadorowi dała — Będą dla Zamku Podkie-Soli.

Mir otrzymał od Petersburga Korrespondencyą z osobami które Kommunikowały Zamkowi —

Xiąże Prymas chciałby się usunąć od dalszych robot zatym tylko wzdycha, i to jakoś swoim Domani=czukom predykuje — Jegomość Podkanclerzy Litewski chce się raptem wybrać do Grodna na dni kilka y wyextraktować osobiście z nakazaney do Wilna podróży — Zięć iego od Grodna y Litwy wrócił — Nadmienił że w Grodnie przeniesiony w Dycezyach Sądu, Ultimae Instancia etc — projekt jest Jego Intrygi ... przemieniony etc

Dixi —

z Oryginału 19. 11 January 1793 11

Baron Igielstrom do Hetmana Ożarowskiego etc.

Monsieur le Grand Général

Ayant terminé les objets qui m'ont occupé jusqu'ici je vais procéder aux affaires militaires, ainsi je prie Votre Excellence de vouloir bien se rendre à Varsovie le plutôt possible.

J'ai l'honneur d'être avec les sentiments de la plus parfaite considération Monsieur le Grand Général de Votre Excellence le très humble et très obéissant serviteur

Baron d'Igielstrom

z Oryginału

Ożarowski do Igielstroma Styczeń 1793

Dans le moment on vient de me rapporter l'arrivée de trois françois par le Pont

1 Meret 2. Emannel 3. Aniel

J'ai envoyé des gens de Police, pour avoir oeil sur eux. Demain nous les faisons partir. Bonsoir de

V. E. P. Ożarowski

Je souffre comme un damné et Lefèvre n'est pas en ville. Zdał ten raport Ożarowski jako członek policyi etc.

Z Oryginału 20. rano we Czwartek, d. 17 Janu-
1793. Warszawa

Kanclerz Małachowski do Bezadresu

Przez Kuryera wyprawionego List ten spiesznie piszę, proszę o wybaczenie. Za Bomba est crevée o wniejściu Woysk Pruskich były depesze y poboczne doniesienia. Wczoraj pod wieczor JW Bucholtz Poseł przy grzecznym komplemencie oddał mi Deklaracyą. Dołożył że Woyska wnijść miały 20 January ale to się zwlecze do 24 January. Idzie oto co ma robić Woysko Polskie tam stojące, czyli ma bronić wchodu czyli ma dać znak gwałtu, lub nie? Tu sęk. Jenerał Kochowski czeka na przybycie Generała Igielstroma y chce jechać we wtorek spieszno do Petersburga. JW Bułhakow ma dłużey tu bawić choć y iako osoba prywatna. Gdy te Notę Pruską czytał mówił, piękny na fest moich urodzin Bukiet.

Soli. Listy z Grodna nadeszłe po ogadywały tu JW Kossakowskiego Hetmana, że na Sessyi obmawiał Generała Kochowskiego y Posła Buł-hakowa o sprzyjanie Patryotom Konstytucyi 3° Maja. W Zamku o tym gadają. Z Zagranicy nie mam więcey nadto że Dwór Neapolitański rewokował Pana Ludolfa z Poselstwa ze Stambułu

Posłowi będącemu w Londynie kazał jechać do Paryża, a na mieysce tego do Londynu jest naznaczony Xiąże de Sicignano, który jest Posłem w Danii — 300,000 Czerwonych Złotych mieli dać Neapolitanie na zaspokojenie pretensyi francuzkich — Dixi —

Medalowe dwa Talary inkluduje JWJmPanu Marszałkowi — Stempel w drugim wybijaniu Talara wygładził się — Musi być nowy robiony —

z Wilna 17 Januarij 1793.

Treść Listu bez adresu —

JWWysokiego Jgnacego Marszałka Konfederacyi Wilenskiey etc.

— Skarży się że Leonowicz były Adwokat przyjął Konstytucyinemu Seymowi — Manifesta zanosi — mandaty wydaje przeciwko nie legalnie wybranemu Magistratowi Miasta Wilna etc. Stosownie do dawnych praw Miejskich

etc.

Treść y wyjątek

z Deklaracyi Dworu Berlinskiego etc podpisaney y wręczoney przez Bucholtza etc Tłomaczy pobudki wkroczenia Woysk Pruskich do Polski etc

......„Poniewaz Konstytucya 3 Maja 1791 r
„dana była bez wiedzy y uczestnictwa Sąsiednich Naro=
„dów, poniewaz pomimo wspaniałomyslnej Opieki
„Imperatorowey po całym Kraju Polskim Woyska
„Moskiewskie rozłożyła dla przywrócenia Polskiej
„Rzeczpospolitey pokoju y wolnosci; Poniewaz
„część Szlachty zawiązała Konfederacyą Generalną
„dla poprawienia wad, przez nowości ~~Konstytucyą~~
„Rewolucyą 3° Maja zaprowadzonych, poniewaz
„dotąd jeszcze umysły pomimo tych wszystkich
„usiłowań burzą się ciągle — Król Pruski uznaje
„potrzebę aby Woyska Jego wkroczyły do Polski etc
„dla większey Jej spokojnosci i pokoju etc

Bucholtz

Treść odpowiedzi na 20 Januarÿ 1793 Grodno
Deklaracyą Dworu Berlinskiego
podpisaną dnia 20 Januarÿ 1793 w Grodnie
przez Marszałków Konfederacyi Targowickiey
Oboyga Narodów Szczęsnego Potockiego y
Xięcia Kanclerza Alexandra Sapiehę etc
która to odpowiedź przez pośrednictwo
Kanclerza Małachowskiego wręczona została
Bucholtzowi etc

—— Generalność Konfederacyi oświadcza
„ Że w tey Deklaracyi nie widzi żadney odpowiedzi
„ na Notę przez Nią do Dworu Pruskiego podaną
„ naypierwszy, a następnie, iż zniszczywszy całkiem
„ już niegodziwe ustawy 3° Maja — Rząd krajowy
„ jest przeto dostateczny do utrzymania spokojności
„ krajowej, oczem woysko Pruskie nad granicami
„ stojące świadkiem jest, a następnie że Opieka
„ Imperatorowey jest bardzo wystarczająca, prosi
„ więc aby Król Pruski rozkazy swoje cofnął
„ y woyskom wkroczyć do Polski zabronił etc
Dan w Grodnie na Sessyi Extraordyna=
=ryjney Konfederacyi Oboyga Narodów dnia 20 Janu. 1793

Podpisani są na tey Odpowiedzi na Deklaracyą Bucholtza Szczęsny Potocki y Xiąże Kanclerz Sapieha jako Marszałkowie Konfederacyi Targowickiey etc. etc.

Woyska Pruskie zajęły Wielkopolskę y Toruń gdyż Woysko Polskie nie równe im w sile, oprzeć się nie mogło gwałtownemu ich wkroczeniu —

Konfederacyi Targowickiey Generalność Obu Narodów podała powtórną Notę, czyli żałowanie na weyście Woysk Pruskich w granice Polski — Kanclerzowi Małachowskiemu rozkazano ją wręczyć Bucholtzowi — Podpisali tę Notę Szczęsny Potocki i Xiąże Sapieha Wielki Kanclerz Litewski d. 31 Stycznia 1793. w Grodnie. Treść jey była — „Że po pierwszey Nocie podaney przez „Generalność Konfederacyi, wypadało na żąda„nie Konfederacyi, cofnąć Woyska Pruskie „wstrzymać ich marsz — Tak można się było „spodziewać po przyjaźni Sąsiada y po godności „wolnego Narodu Pruskiego etc. etc.

Jednocześnie wyprawili Marszałkowie Konfederacyi do Petersburga List do Imperatorowey, którego osnowa jest

La République renaissante par le puissant secours de Votre Majesté Impériale commencait à se relever. La Nation sentant son bonheur avenir songeait uniquement à justifiér le bienfait de la liberté recouvrée en la consolidant par une forme de Gouvernement bien organisée qui en même tems nous assurait la tranquillité et la paix, quand la déclaration de Sa Majesté le Roi de Prusse vint faire une impression pénible sur les esprits. Ce n'est pas que nous craignons quelque prétention sur une de nos plus belles Provinces et qui est d'ailleurs le berceau de la Pologne. mais la République rétablie par Votre Majesté Impériale désire ne devoir son bonheur, sa tranquillité et son intégrité qu'à ses propres efforts protégés par le génie et les Vertus de Votre Majesté — C'est dans Votre Majesté qu'Elle a mis toute sa confiance, c'est d'Elle, qu'Elle attend de nouveaux motifs à sa reconnoissance, et c'est dans ces sentiments que nous avons l'honneur d'être avec le plus profond respect Madame, de Votre Majesté Impériale les très humbles et très obéissants serviteurs

Félix Stanislas Potocki Grand Général d'Artillerie de la Couronne et Maréchal de la Confédération Générale de la Couronne —

Alexandre Prince Sapieha Grand Chancelier de Lithuanie et Maréchal de la Confédération Générale du Grand Duché de Lithuanie —

z Oryginału 27. 30 January 1793
z Warszawy

Kanclerz Małachowski etc.

Dziękuję za pamięć jego żarliwą wliście Marszałka Raczyńskiego — Oczekujemy od Petersburga y Grodna rezolucyi, które jednak na domieszenie, o Nocie Pruskiey oddaney, nie mogę przynosić responsu chyba circa 8. 7bris Już dzisiay y Warszawska Publiczność przestaje się trudnić drobnostkami — Exystencya Polski, tey układy całkowite nie wszczegółach zaymują troskliwość.

Mimo wszelkiey chęci losu naszego i całey Europy zaspokojenie, nie od jednego zawisło — To musi czekać doyrzenia rzeczy, aby było trwałe zbudowane, nie na piasku wsposob roboty 3º Maja która w Sobie Samey swoyą Moc mieć chciała — Pruska Monarchyia chce się powiększyć, wtym widoku ona robiła y robi swe kroki; jeżeli los szczęśliwy dla nas poda sposobność aby z francyi odrywków mogła być ukontentowana, my ocalić możemy, jeżeli tam nic nie pozwolą wziąść Prusakowi, my utracimy kraju naszego część Jego sądzę zaspokoić — Tego kroki czas odkryje nie zdoła — Należy być cierpliwym — Inkluduję kopie

1793.

Listu pisanego od Pana Descorcha do Króla naszego exponując Krzywdę Mu uczynioną od Konfederacyi y exekwującego iej rozkazy Ministra Marszałka Koronnego — tudzież Notę in Copia tu oddaną onegday przez nowego Posła Angielskiego, w responsie na Notę w Londynie podaną od JW Pana Bukatego z żalami na wnijście Woyska Rossyiskiego inkluduje.

Dixi —

! ~~Uwaga [illegible]~~

Konfederacya Obojga Narodów podała powtórną
Notę czyli żażalenie na wejście Wojsk Pruskich
w granice Rzeczypospolitey Kanclerzowi Małachow-
=skiemu z rozkazem wręczenia jej o Buchholtzowi.
Podpisana jest przez Szczęsnego Potockiego
i Xięcia Alexandra Sapiehę W. Kanclerza
Litewskiego dnia 31 Stycznia 1794 _ Mówią w niej
„że wypadało na prożbę Konfederacyi cofnąć"
„Wojska Pruskie _ wstrzymać ich marsz _
„Tak można się było spodziewać po przyjaźni
„Sąsiada i po godności Wolnego Narodu
„Pruskiego etc.

Z Oryginału listu bez adressu. 2 februar. 1793. Warszawa

Kanclerza Małachowskiego

W tym momencie gdy odbieram od Pana mego list z 30 January nie omieszkam choć w krutkości respons wieść — Wczoray popołudniu nadbiegł Kuryerem z Grodna underofficer prosto do Zamku z listem, wiemy tylko że Król był stroskany wymów-
-ką o list pisany do Xięcia Poniatowskiego — Wszak że od Tygodnia y więcey biegają przysłane od tegoż Xięcia Poniatowskiego pisma drukowane —

1mo Respons na odezwę do Woyska —

2o List Xięcia Józefa Poniatowskiego do JW. Ozarowskiego Generała Leytenanta Konfede-
-racyi Targowickiey

3o List Michała Wasilewicza officera Mos-
-kiewskiego z opisaniem Dzieł Konfederacyi Targowickiey —

Król kazał wykupywać Kopie te gdzie mógł — Pan Dembowski y Hadziewicz którzy korrespondują z Xięciem Poniatowskim, oddali Królowi 14 Exemplarzy tych druków, też więcey tego rozdały Damy jako J. O. Xiężna Jabłonowska i Pani Krasowska — Ozarowski dotrzymał

sekreti y nie powiedział że miał jeden exemplarz przysłany do siebie z Poczty — Do Dubna miało kilka także druków tych nadejść — W Wiedniu kazał drukować Xiąże Jozef Poniatowski, y on tego się nie zapiera — Podobno tu y u Pijarów przedruko=wano jedno — W Wielkiey Polszcze Byszewski się gotuje do obrony — Gromadzą się osobliwie Kawalerya Narodowa — Bydz tam musi wiadomo że Generał Igielstrom billetem ostrzegł Ożarowskiego że nie dozwoli Armatom iść do Łowicza z Warszawy z tym posłany był Kuryer do Grodna —

Król w Zamku reforme zrobił — Stoły są wszystkie zkassowane — Jeden tylko na 15 osob Generalny na dole, u Pana G: Alexandrowicza musi tam iść na obiad et et kożden — Su się w Warszawie spodziewany teraz z JW Potockim, Kossakowskiego Hetmana y Zabiełłę Łowczego Litewskiego zobaczyć! Czyli to prawda, we Francyi w Paryżu przez vota głośne 15ᵗᵒ Januarÿ, dekretowano w Konwencyi Narodowey że Ludwik XVI jest godnym sądu — Że do Ludu odwo=łanie się mieysca niema. — O sposobie Sądu miało 22: decydować — Brat JW Pana Buttera tu czeka na przybycie Sieversa —

Dixi,

Z Kopii listu — 33. 3 februar. 1793. 18

Szczęsny piże do Igielstroma przypominając Mu że Imperatorowa obiecała oddać Harmaty zabrane przez Generała Kochowskiego na Kręcin Poniatowskim dodaje „Votre Excellence n'ignore pas combien Sa Majesté „Impériale n'a cessé de reconnoitre l'indépen„dance et la Souveraineté légale de la République „Confédérée etc. etc.

Stanisław Szczęsny Potocki

3. februar. 1793. Grodno —

Szczęsny Potocki i Alexander Książe Sapieha

Podali Protestacyą przeciwko wejściu Wojsk Pruskich do Polski etc.

Dnia 3 februar. w Grodnie —
1793. R

Kopia z Kopij   3 Lutego 1793.

Kanclerz Małachowski podał Notę Ambassadorowi Pruskiemu przeciwko wkroczeniu Woysk Pruskich do Polski i zabraniu całego Szwadronu Kawaleryi Narodowey do niewoli. Ditto Garnizonu miasta Torunia, zabiciu i poranieniu trzech Żołnierzy Polskich a nareście zabraniu Kassy celney w Toruniu —

Odpowiedź Bukholtza na Notę Kanclerza jest następującey treści

„że naylepszy sposób uniknienia wszelkich
„zajść pomiędzy Woyskiem Pruskim a Polskiemi Żołnierzami
„jest ściągnienie tych ostatnich z nadgranicznych
„Prusom garnizonów, i rozkwaterowanie ich, w
„Woyewodztwie Krakowskim i Sandomirskim etc.

Dnia 4 February 1793,

Bukholtz opowiada wtey Nocie, „że gdy Prusacy chcieli zmusić Chorągiew Polską Narodową
„stojącą w Kcrakowie do cofnięcia się, dała ognia i w Mieście
„szukała schronienia a na zapędzających się za nią Prusaków z okien
„nawet strzelano —

3 februar. 1793.

Z Oryginału bez adresu

Kanclerz Małachowski —

Przy bólu głowy y w nocy iednak się zgłaszam Panu mojemu — Inkluduię w liście do JW Marszałka Notę świeżo podaną od JW. Buholtza Posła Pruskiego, który ubolewa nad zaczepkami które były uczyniono pod Sierakowem —

Inkluduię excerpt listu odebranego od Generała Möllendorfa — Proponuje aby dyslokacya Woyska Polskiego była niższa —

Co Generał Igielstrom tu gada, czynić się oświadcza, raportuie JW Ożarowski y z tem Kuryera posyła, pisze sam do Hetmana Koronnego — Co na to tam mówi Ambassador to rzecz ciekawa. Sartoriego się tu we Czwartek spodziewać każą — O potyczkach pod Karyowem y Sierakowem Kuryer doniósł, który w Sobotę w południe przebiegał do Grodna —

JM —

Z Oryginału treść i № 36.

Kopia Noty podaney przez $\frac{24 \text{ Styczna}}{4 \text{ february}}$ 1793 w Grodnie

Sieversa etc.

Zapewnia iż wszelkie Skargi przeciwko Woyskom Moskiewskim będą uwzględnione byle by nie były potwarzami, y przez złe intencyonowanych Obywateli podane
„pourvu qu'elles ne soyent pas des „calomnies„ dit il

W drugiey Nocie Sievers gospodarzy zupełnie już w Polsce i zaleca Konfederacyi Targowickiey aby zaleciła mianowanie Kommissarza w każdym Województwie, któremu poleci powinna dostarczanie prowiantów i furażu wszelkiego rodzaju potrzebnych na utrzymanie Woysk Moskiewskich etc.

W Trzeciey Nocie uprzedza Konfederacyą Targowicką, „Iż trzeba żeby ustanowiła sprawiedliwy Kurs monety Ruskiey, którey po Województwach brać muszą w Polsce

Kopia ta Nota datte, — Dnia $\frac{24 \text{ January}}{4. \text{ february}}$ 1793

20

37. 24 January / 4 February 1793.

W Nocie 4^tey Oswiadcza Sievers —

„ JE. Imperatorowa pozwoliła napowrót Komo-
„ ry Celne nadgraniczne Rossyi y Polski zamknięte
„ z Jey rozkazu otworzyć zastrzegając na mocy
„ dawnego jakiegoś przywileju; aby nie rewidowano
„ Kupców Ruskich udających się na Jarmarki do
„ Niemiec y tylko od powozki Cło w ilości
„ dukata pobierane było — Konfederacya
„ Targowicka Generalna powinna więc stosownie
„ do Woli Imperatorowey natychmiast Uniwersały
„ Swoje rozesłać etc. etc.

Z Kopii.

w Grodnie 6. februarý 1793.

Nota podana przez Marszałków Konfederacyi Targowickiey Szczęsnego Potockiego i Pięcia Kanclerza Alexandra Sapiehe do Imperatorowey –

Donoszą o wchodzeniu Woysk Pruskich do Polski polecaią się imieniem Konfederacyi y żądaią Opieki Imperatorowey gdyż głuche wieści donoszą o zamiarach rozebrania Kraiu – Burzą Spokoyność umysłów a Generał Szieklstrom sprzeciwia się wszelkim ruchom Woysk i Artyleryi Polskich, co bezwątpliwie bez wiedzy Imperatorowey czyni i do naiokropnieyszych domysłów przyłącza niespokoyność wielką – Marszałkowie więc uznaią potrzebę niezwłocznie udać się do Imperatorowey i o nowe zaręczenie prosić etc. spodziewaiąc się że ta Monarchini, Obywatelów zatrwożonych zaspokoi etc. etc.

6. february 1793

W odpowiedzi na Noty podane przez Sieversa dnia 24 January / 4 february 1793 Roku w Grodnie Marszałkowie Konfederacyi Targowickiey Szczęsny Potocki i Xiążę Alexander Sapieha dnia 26 January / 6 february 1793 Roku odpisali, zadosyć czyniąc wszelkim Sieversa żądaniom, nawet i co do Waluty monety Ruskiey którey Kurs kazano ustanowić przez Kommissyą Skarbu —

Uwaga 14 february 1793.

Na Sessyi Konfederackiey Generalności w Grodnie pierwszy raz w Grodnie Józef Zabiełło Łowczy Wiel. Księstwa Litewskiego jako Zastępca Marszałka etc. podpisuje wraz ze Szczęsnym Potockim, zalecenie Kanclerzowi Małachowskiemu oświadczenie wdzięczności Królowi Angielskiemu Imieniem Konfederowaney Rzeczypospolitey Polskiey za oświadczenia przez Dwór Angielski, nieukontentowania na projekt oderwania części Rzeczypospolitey. Daley zapewnia

Generalność Konfederacyi Targowickiey iz Rzeczy=pospolita gotowa jest łączyć się do wspólnego wszystkich Mocarstw Związku celem utrzymania Rządów y całości Państw od dawna trwających — Podobne Zalecenie będzie wydane Dukatemu aby je Londyńskiemu Dworowi przełożył — etc.

Tu następują podpisy etc.

Uwaga

Xiążę Kanclerz Alexander Sapieha, namówiony przez Biskupa Inflant Kossakowskiego przystąpił w niewinney myśli do Konfederacyi Targowickiey etc. na mocy dawnych praw Rzeczypospolitey — Pragnął szczerze Szczęścia Oyczyzny, pragnął jedynie Jey służyć lecz gdy się spostrzegł i ocenił roboty Konfederacyi Targowickiey i Biskupa Inflant, wyłamał się z pod Jego wpływu y władzy, zaco rozjątrzony Biskup postarał się za pomocą Sieversa o usunięcie Xięcia Sapiehy ze składu Generalności Targowickiey —

Zmartwił się Sapieha — Jako Magnatowi Wielkiemu dano Mu straż woyskową, która pod pozorem uhonorowania pilnowała go we własnych dobrach, bano się żeby nie umknął, srodze zaniepokojony o przyszłe losy Oyczyzny zaniemogł y niedługo potem umarł w Rużanie, ze zgryzoty — na Litwie —

1793.

Uwaga Dnia ~~datty~~ 14° Lutego 1793 – Roku.
w Grodnie na Sessyi, pierwszy raz Józef Zabiełło Lowczy Wielkiego Xięstwa Litewskiego jako Zastępca Marszałka podpisał wraz ze Szczęsnym Potockim, Zalecenie Kanclerzowi Małachowskiemu i Oświadczenia wdzięczności Królowi Angielskiemu imieniem Konfederowanej Rzeczy Pospolitej Polskiej za oświadczenia przez Dwór Angielski nieukontentowania na projekt oderwania części Rzeczypospolitej – Dalej Konfederacya zapewnia iż Rzeczpospolita gotowa jest łączyć się do wspólnego wszystkich Mocarstw Związku celem utrzymania Rządów i całości Państw od dawna trwających – Podobne Zalecenie będzie wydane Bukatemu aby je Londyńskiemu dworowi przełożył – – –

Od datty 14 Lutego 1793 – wszystkie Akty Konfederackie są podpisane przez Józefa Zabiełłę Xiąże Alexander Sapieha jak to się wyżej wyraziło został usunięty ze składu Generalności Konfederacyi Targowickiej przez Biskupa Inflant Kossakowskiego i przez Ambasadora Sieversa –

Z Oryginału 1793. 7/18 Lutego Warszawa

Nota Sieversa Ambassadora Moskiews=kiego wysłanego do Konfederacyi Targowickiej

„Wyraża największe podziwienie że Konfe=deracya dnia 11 Lutego 1793 zwołała pospolite ruszenie bez jego wiedzy y naradzenia się z Nim — Nie pojmuje co mogło skłonić Generalność Konfederacyi do tak ostatecznego kroku, gdyż patetyczne zwołanie Uniwersałami Polaków do broni, pokoju w Rzeczypospolitej ustalić nie może ——... Mianowicie gani Sievers drugi punkt Uniwersałów ogłaszający w przyszłości wielkie nadgrody dla Regimentarzów i Rotmistrzów, w dobrach w Ziemi etc etc

Gani ostro Sievers punkt w którym o amnestyi ogólnej jest mowa dla tych których Rossya Klubistami! wichrzycielami zowie i nie tylko poleca Marszałkom Koronnemu y Litews=kiemu cofnięcia Uniwersałów takich ogłasza=jących pospolite Ruszenie ale zaleca zabronić surowo wszelkich zjazdów, narad publicznych dla utrzymania jak się wyraża pożądanego pokoju etc

1793

W odpowiedzi na Notę Sieversa — Szczęsny Potocki i Józef Zabiełło Wielki Łowczy Litewski zaręczają iż Uniwersały na zwołanie pospolitego ruszenia 11 Lutego 1793. wydane były przed przyjazdu Sieversa, a zwołanie pospolitego ruszenia zamiast zakłócić porządek uspakajając umysły, przywróci pokój. Jednakże według życzenia Ambasadora stosownie do żądania tego zostaną Uniwersały powtórne, odwołujące pospolite ruszenie rozesłane etc.

Z Oryginału Grodno 3 de Mars 1793.

Szczęsny Potocki do Siewersa ed

Monsieur l'Ambassadeur

Le Palatinat de Podolie est vacant par la mort du Palatin Swiejkowski, il me paraît convenable qu'il soit donné à Mr Złotnicki Maréchal du même Palatinat, j'espère que Votre Excellence voudra bien y contribuer je recommande à Votre bonté mon Ancien Ami comme un homme qui a bien mérité de la Confédération formée sous les auspices de la Souveraine qui daigne par ses efforts rétablir notre République

Daignez me conserver Monsieur l'Ambassadeur votre amitié et soyez persuadé de la haute considération avec laquelle j'ai l'honneur d'être

Monsieur l'Ambassadeur de

Grodno 3 de Mars 1793.

Votre Excellence le très humble et très obéissant Serviteur

Stanislas S. Potocki

Treść listu bez podpisu — 1793.

do Biskupa Suffragant Kossakowskiego

Ktoś dopraszа się u Biskupa o Scholasteryą Krakowską dla Xiędza Trzebinskiego &c.

1793.

Treść listu Winklera bez adresu —

Mówi o danej już Scholasteryi Krakowskiej X[n] Trzebinskiem przez Biskupa Kossakowskiego — y o legacie uczynionym Testamentem przez Xiędza Biskupa Krakowskiego Sołtyka &c.

13 Kwietnia 1793.

Treść listu Winklera bez adresu —

Cieszy się że Generalność Konfederacyi oddała administracyą Biskupstwa Krakowskiego Biskupowi Kossakowskiem.

Ditto przypisek Winklera na liście przez Xdza O. S. do Biskupa Kossakowskiego pisanego, jak się zdaje wbrew woli Żony Winklera, co okazuje obawę Winkler żeby się nie dowiedziała o tym liście do Biskupa gdyż według jej zdania bardzo nieustascinie postępowano

1793.

używając woyska y siły zbroyney w załatwianiu interessów Administracyi Biskupstwa Krakowskiego przez Biskupa Inflant Kossakowskiego etc.

11 februarii 1793.
z Warszawy

Treść
listu bez podpisu, adressowanego do
Antoniego Puławskiego etc.

— — donosi piszący o przybyciu Posła Moskiewskiego, który w przejeździe przez Grodno, zwołał Generalność Konfederacyi Targowickiej Szczęsnego z przyczyny wkroczenia Woysk Pruskich do Polski — radził czekać spokoyne odpowiedzi z Petersburga — i mówi dalej gdyby Seym miał nastąpić czynnie, tedy miał by Pan natenczas być Marszałkiem etc.

49. 6/14 februarij 1793.
w Warszawie —

Sievers przesłał Notę Generalności Konfederacyi ustanawiającą cenę wiktuałów y furażów dostarczanych Woyskom Moskiewskim etc.

Dnia 18 februarij 1793.
Grodno —

Marszałkowie wystąpili imieniem Generalności Konfederacyi Targowickiey z nowym przedstawieniem do Imperatorowey o wspaniałomyślne zaspokojenie wzburzonych umysłów wieściami rozsiewanemi po kraju że woyska Rossyiskie w znaczney liczbie udają się na Ukrainę Podole y Wołyń ażeby Woyska Rzeczypospolitey rozłożone ku Dniestrowi i Garnizon Kamieńca Podolskiego rozbroić etc.

Dnia 7/18 februarij 1793.
z Warszawy —

Ambasador Moskiewski Sievers podał Notę Generalności Targowickiey ...... Wyraża w Niey największe podziwienie że Konfederacya dnia 11 februarij 1793 została

pospolite ruszenie bez iego wiedzy i naradzenia, się z nim — Nie poymuje co mogło skłonić generalność Konfederacyi do tak ostatecznego kroku, gdyż patetyczne zwołanie Uniwersałem Polaków do broni pokoju w Rzeczypospolitey ustalić nie może — Mianowicie gani drugi punkt Uniwer=sału ogłaszający w przyszłości wielkie nadgrody dla Regimentarzów y Rotmistrzów, w Dobrach y Ziemi etc etc Gani bardzo Sievers punkt w którym o amnestyi ogólney jest mowa dla tych których Rossya Klubistami y wichrzycielami zowie, y nietylko poleca Marszałkom Koronnemu y Litewskiemu cofnięcie uniwersałów dalszych ogłaszających pospolite ruszenie ale żąda zabronienie surowe wszelkich ziazdów, narad publicznych, dla utrzymania porządnego pokoju, jak się Syvers wyraża … etc etc

W odpowiedzi na Notę Sieversa Szczęsny Potocki y Józef Zabiełło Łowczy Wielki, zaręczają iż Uniwer=sały na zwołanie pospolitego ruszenia 11go Lutego wydane były wprzód przyjazdu Sieversa, a zwołanie pospolitego Ruszenia zamiast zakłócić porządek, uspakajając umysły przywrócić pokój — Jednakże według życzenia Ambasadora stosowne zostaną, żądaniom Jego Uniwersały powtórne odwołujące pospolite Ruszenie etc etc

Treść -- 51. 18 Lutego 1793 57
Grodno --

Marszałkowie Generalności
Konfederacyi Targowickiey etc.

Wystąpili imieniem Konfederacyi z nowym przedstawieniem do Imperatorowey prosząc o wspaniałomyślne zaspokojenie umysłów wzruszonych rozeszłemi po kraju że Woyska Rossyiskie w znaczney liczbie udają się na Ukrainę Podole i Wołyń, azeby Woyska Rzeczypospolitey rozłożone nad Dniestrowiem i Garnizon Kamieńca Podolskiego rozbroić, etc. etc.

Listu treść

18 februari 1793.
z Łabunia

Graff Kreczetnikow do Sieversa

Żąda żeby wyrobił dyspozycyą u Generalności Konfederackiey Targowickiey, aby Woyska Polskie zostające pod Komendą Xięcia Lubomirskiego y konsystujące w Woye=wodztwie Podolskim, wyruszyły z mieysc gdzie teraz konsystują, gdyż taka jest wola Imperatorowey

---

Odpowiedź Konfederacyi Generalney na Notę Sieversa

25 februari 1793.
Grodno

Szczęsny Potocki i Zabiełło donaszą Sieversowi, iż pomimo tego, że ceny targowe również tak jak i te o które już się umówiła Generalność Kon=federacyi z Generałem Kochowskim są wyższe i ko=rzystnieysze dla Obywateli od cen ofiarowanych przez Ambassadora Sieversa, niemogąc nic od mówić woyskom wspaniałomyślney Opiekunki Rzeczypospolitey zgadzają się na nie

1793.

Bilet własno ręczny Szczęsnego Potockiego bez adressu ni datty; zapowiada iż —

... „wszyscy co od Konstytucyjnego Seymu „recessów nie uczynią odpadną od Urzędów „y Rang " &c—

Wyciąg z Listu 18 februar. 1793 z Mitawy

Żony Szczęsnego Potockiego urodzonej Mniszkówny do Biskupa Inflant Kossakowskiego &c—

... Jest to odpowiedź Pani Potockiej na list Biskupa w którym Ją prosi aby po przyjechaniu do Petersburga starała się uzyskać za wpływem Imperatorowey, Kapelusza Kardynalskiego dla Niego —

Drugi List 1793. z Petersburga

Hrabiny Potockiej do Biskupa Kossakowskiego —

Piękną Polszczyzną jest pisany ten list Nazywa w nim Cesarza Ojcem według klucza umówionego — Króla Pruskiego Sępem, i donosi że ten ostatni z Wojskiem wtargnął na Żmudź do Jurborga —

Załuski Teofil

Znajdował się w służbie Delegatów Targowickich do Króla. Wezwany dnia 25 Kwietnia 1793 – do współrzędzenia Rady Nieustającej zasiadł w niej 29 Kwietnia 1793 r. – i wykonał przysięgę –

Wytał się potem Generalności Konfederacji Targowickiej jakie czynności poleca Radzie Nieustającej – Składał komplet Sessji na której wydanie Uniwersału na Seym Grodzieński jednomyślnie zdecydowano i doprasza się w obszernym głosie o nayprędsze zwołanie Seymu – fol. 12.

Zasiadł na Ziezdzie Grodzieńskim z początku jako Poseł Sandomirski a następnie Podskarbi Koronny – Obstawał za Ćwiartowaniem Kraju etc. Podpisał Traktat podziałowy i wskutek Śmiesznej próżności podpisał się na tymże Traktacie podziałowym z Moskwą „Podskarbim nominowanym" Trésorier nommé i Posłem Sandomirskim –

Mowy Jego pełne patryotycznych wyrazów a postępki i cele podłe – Ogromne Dobra Ziemskie w zapłatę za podłość od Posła Moskiewskiego Barona Igelstroma za pośrednictwem Żony swej wyjednał

Z Oryginału 57. 3 Mars — 1793. 30

Szczęsny Potocki do Sieversa et.

Monsieur l'Ambassadeur

Le Palatinat de Podolie est vacant par la mort du Palatin Swieykowski il me parait qu'il serait convenable qu'il soit donné à Mr Złotnicki Maréchal du même Palatinat, j'espère que Votre Excellence voudra bien y contribuer je recommande à Votre bonté mon Ancien Ami, et un homme qui a bien mérité de la confédération formée sous les Auspices de la Souveraine qui daigne par ses efforts rétablir notre République — Daignez me conserver Mr l'Ambassadeur Votre Amitié et soyez persuadé de la haute concidération avec laquelle j'ai l'honneur d'être Monsieur l'Ambassadeur

de Votre Excellence le très humble et très obeissant Serviteur

Szczęsny Potocki

Grodno ce 3 Mars 1793.

Treść Listu 5 Marca 1793.

Generał Igelstrom do Załuskiego etc.

Odpowiada Załuskiemu y przyimuje przez Mego ofiarowane Mu furaże i prowianty dla Woysk Moskiewskich; ale uprzedza iż je odstąpić Woyskom Pruskim etc. etc.

Generalność Konfederacyi Targowickiey wysłała do Imperatorowey do Petersburga Marszałka Konfederacyi Generalney Koronney Szczęsnego Potockiego y dała mu następującą Instrukcyą, ktorey treść tu zamieszczam.

— Miał się starać, aby stosownie do Aktu Związku Konfederacyjnego nieodmiennie zachował pryncypia całości, niepodległości i wolności — Szczęsny, jako posiadający
„zaufanie nasze y zaszczycony łaską Impe=
„ratorowey, w tym położeniu rzeczy nayszczegól=
„nieyszym, jak nay rychley ma się porozumieć
„ze Dworem Rossyiskim o warunkach stałego
„y trwałego ziednoczenia etc etc

„Nakoniec niech oświadczy w potrzebie ściśły
„na nas włożony obowiązek, przez przysięgę przez
„nas y Naród cały dobrowolnie przyjęty względem
„całości Granic Krajów Rzeczypospolitey solemne=
„mi traktatami zapewnioney; i iako w tey mierze
„żadna propozycya z kogokolwiek przychodząca
„do umowy z Narodem i z nami wchodzić nie
„może. Że ogólne nasze y Narodu życzenie
„powierzając Cnocie y Charakterowi JW. Pana

7 Marca 1793.

" Potockiego Marszałka Konfederacyi Generalney
" Koronney dla umocowania Go, y wiary
" Publiczney, ten nasz instrument przy pieczęciach
" Obu Skonfederowanych Narodów, w Akta
" wprowadzić y Marszałkom Obu złączonych
" Narodów podpisać zalecieliśmy —
Działo się w Grodnie na Sessyi Konfederacyi
Generalney Obydwóch Narodów —
Dnia 7 Miesiąca Marca
Roku 1793. Podpisani są na tey
Instrukcyi Szczęsny Potocki
y Józef Zabiełło Wielki Łowczy etc

Do Gene: Konfederacyi

11 Marca 1793.

Sievers wydał Notę żądającą wygnania,
i zakazu wpuszczania do Polski wszelkich Francuzów
którzy się nie przedstawią jako posiadacze paszportów
przez Ministrów Ludwika XVI° podpisanych, lub też
przez Książąt z Krwi Burbonów wydanych, tym
bardziey że z Węgier i z innych Państw dziedzicznych
Austryackich Francuzi wygnani są, tym bardziey
zakaz wpuszczenia ich do Polski potrzebny etc
D. 11 Marca 1793. Jakób Sievers
P: S: lub wymódz na nich przysięgę na wierność
Ludwikowi XVII.

Treść odpowiedzi Sieversa na Notę Generalności Konfederacyi Targowickiey tyczącey się krzywd wyrządzonych przez Woyska Moskiewskie Obywatelom etc.

Obiecuje Sievers sprawdzenie tych krzywd i rozkazuje Obranie Deputowanych którzy będą mieli obowiązek Generałowi Igielstromowi uzasadnić te krzywdy dowodami etc.

11 Marca 1793 — Jakób Sievers —

Uwaga. Opatrzony Instrukcyą Generalności Konfederacyi Targowickiey, Szczęsny Potocki zajechawszy do Petersburga, z niego już nie wrócił —

Sievers w kwietniu przywiózł Króla do Grodna — Wznoszona tam najsamprzod została Rada Nayważsza y za staraniem Sieversa w skrzeczona — A następnie Seym zwołany —

11 Marca / 28 February 1793

Treść Noty Sieversa

podaney Generalności Konfederacyi tyczącą się Banku Teppera, którego do Zbankrutowania miał rozkaz Imperatorowey przyprowadzić.

Skarży się naypierwszy przód że Baron Bühler (Ministre Plenipotentiaire de l'Imperatrice) nadaremno żądał od Konfederacyi Targowickiey wydania rozkazu zamknięcia Banku Tepera, w którym Kassa Imperatorowey znaczną posiadała Summę; ponieważ Konfederacya ociągała się znacznie w przyznaniu Kommissyi przez Króla wyznaczoney do likwidowania tego Banku, i tylko na prozbę Embassadora mianowała inną Kommissyę z osób oddalonych od Warszawy, co wielkie za sobą pociągnęło straty, czem Sievers powtórnie żąda od Generalności Konfederacyi Targowickiey żeby wybrała na Członka koniecznie Kommissyi Hrabiego Moszyńskiego Wielkiego Sekretarza Wiel. Księstwa Litewskiego y czterech kupców dawniey już zaproponowanych a nareście żąda żeby Generalność upoważniła Komissyę Likwidacyjną wydawać ostatecznie wyroki bez odwoływania się do Konfederacyi Targowickiey która przestanie zapewnie istnieć nim Kommissya Likwidacyjna zakończy swe działanie.

podpisał się Jakób Sievers

Précis d'une lettre autographe de 12 Mars 1793.
Varsovie

Boscamp à l'Evêque Kossakowski

Il se vante de son attachement pour la Russie, car c'est dit-il, le titre le plus incontestable ~~dit il~~ à l'amitié et aux bontés de l'Evêque Kossakowski etc. etc. et il se glorifie d'avoir pendant le vertige du 3 Mai fait l'aplication de la sentance Latine

Socios habuisse doloris

podpisał

Kopia z Brulionu Sieversa 13 Marca 1793
do Ożarowskiego Varsovie

Monsieur

La tranquillité et la sureté de cette ville étant commises aux soins de Votre Excellence j'ai cru de mon devoir en la quittant de vs prier Monsieur de vouloir bien continuer à montrer le zèle que vous avez toujours fait paroitre pour le bien public des habitants de Varsovie. Mais comme il n'est point douteux qu'il y a des esprits rebelles à l'ordre et à la tranquilité générale j'engage Votre Excellence a vouloir bien expulser des murs

1793.

de la Ville ceux des habitans dont la conduite sera répréhensible et qui Vous auront été indiqués par Son Excellence Mr le ~~Comte~~ Baron d'Igelstrom. Il est egallement essentiel de prévenir et de dissiper les attroupemens nocturnes en un mot je suis intimement convaincu que Votre Excellence sent la nécessité d'une vigilence permanente, guidée par ce desir du bien général qui a été constament la base des actions de Votre Excellence et je me flatte qu'Elle ne sera jamais en oposition avec les justes réquisitions du Général Baron d'Igelstrom, vu qu'il serait très désagréable de le mettre dans la nécessité d'avoir recours aux moyens qu'il a en main, pour exécuter ce qu'on voudrait quelque fois peut être éluder — Je prie en même tems Votre Excellence de vouloir bien donner les instructions nécessaires à Son Successeur lorsque Vous Vous absenterez pour quelques jours comme Vous Vous proposez de le faire, et de me faire l'honneur de me croire avec les sentimens de la considération parfaite

Monsieur de Votre Excellence etc —

Même datte Lettre Secrette 13 Mars 1793

Sievers à Ozarowski

Outre la lettre officielle que j'ai l'honneur d'envoyer à Votre Excellence, je vous en écris encore une, particulière que vous pourez produire au besoin. Votre Excellence n'ignore pas les hostilités que les français commettent actuellement contre presque

toutes les puissances Européennes, ayant uniquement pour but, le renversement de tout ordre et de tous les principes les plus sacrés. Cette conduite a donc de toute nécessité produit une aversion juste contre une Nation naguère si estimable et a fait prendre des mesures très strictes pour l'expulsion de ces hommes qui professent des principes aussi inhumains, aussi absurdes et aussi monstrueux et comme le nommé Bonneau cidevant Consul de france ensuite secretaire de Légation auprès du Ministre françois Desforches, se trouve encore en liaison avec lui, qui ne saurait avoir d'autre vue pour objet que de troubler la tranquillité publique en promulguant ces horribles principes de Démocratie, je crois de mon devoir d'exiger de Votre Excellence en faisant part de cette réquisition à la Police de cette ville de faire arrêter d'une manière convenable le dit Bonneau, de faire saisir ses papiers et Chiffres contenus en deux petites caisses de 12 à 15 pouces de long et de 3 à 4 pouces d'épaisseur, s'ouvrant par un des côtés à ressort, et tous les autres papiers qui se trouveraient chez le Portier ou concierge de la maison ainsi que chez le Valet de Chambre de Desforche nommé Valentin — Votre Excellence ne confierait la revue de ces papiers qu'à ses propres yeux

 13 Mars 1793.

ou à une personne affidée quoique l'importance de l'objet excité exige que la capture ne se fit pas par un des officiers du Général Igielstrom, je m'en fie pleinement au Zèle de Votre Excellence pour extirper ce venin de cette Ville — A cette occasion je crois encore nécessaire de prier Votre Excellence qu'on ordonne par la Police que chaque maison où il se trouve des françois, donne leurs noms leurs professions et le tems qu'ils s'y trouvent et que cette Annonce se fasse sous peine d'une grosse amande — J'ai l'honneur d'être

etc. etc.

Uwaga. Za pomocą Konfederacyi Targowickiey, z rozkazu Sieversa wszyscy Francuzi zostali wypędzeni z Warszawy — Miączynski jako Targowiczanin i czynny członek policyi Warszawskiey, ogarniętey przez Konfe=deracyą, osobiście sam aresztował Pana Bonneau, i papiery jego wszystkie schwytał —

Raport listowny bez adressu 12 Marca 1793. z Peterburga —

Janiszewski Rotmistrz —

— donosi o rozkwaterowaniu woysk Moskiewskich i Chorągwi Litewskiey —

Wyciąg 1793 — d. 13 Marca Rzym.

Z listu pisanego przez Kardynała Antici, do Księdza Kontryma wspominający się o zaległą pensyę

z Oryginału bez adresu. 69. 16 Marca 1793. 36
Warszawa

Biskup Sierakowski

JW. Siewers dnia dzisieyszego ma jechać do Grodna Ekwipaże iego przez trzy dni wyprawiają powoli w drogę — Dnia wczorayszego Król Jegomość dał słowo Siewersowi że 4° Kwietnia zapewne wyjedzie do do Grodna, o czem wraz do Petersburga Kuryera z doniesieniem wyprawił — Dnia 13° psentis JMPana Bonneau wzięto do Aresztu jako podejrzanego o utrzymywaniu Korrespondencyi z Klubem Jakobinów y Konwencyą Paryzką — Asseкurował za niego dawniey Szwagier iego JMP. Dulfus ażeby pozwolono mu siedzić w Warszawie y żadne nie wchodzić Korrespondencye. Warta mająca go brać do Aresztu zastała go nad pisaniem expedycyi do Paryża. Między papierami znaleziono listy opisujące Konstytucyonistów za Patryotów prawdziwych, a czerniące Konfederacyą Targowicką, Króla y Gabinet Peterzburski —

Przepowiedział On weyście woysk Pruskich do Krayu naszego — JW Sievers dnia wczorayszego re-kwirował u Policyi, aby był stawiony do Niego dla skonfrontowania wyznań słownych z pismami ale będąc zatrudniony expedycyą Kuryera do Peterzburga otoż P. Bonneau został dziś w Palacu JW. Ambassadora

pod Strażą Rossyiską odstawiony. Co daley nastąpi czas okaże — Kamerdyner jego również areztowany etc.

Dnia 18 Marca 1793 —

Treść Noty Sieversa podaney do Generalności Targowickiey etc.

Nagli Generalność Konfederacyi Targowickiey o prędką odpowiedź na pierwszą Notę, gdyż już 8. dni bez skutecznie upłyneło i Biskup Chełmski jako Prezydent Kommissyi Teperowskiey wraz z kilku innemi Członkami zamiast uwzględnić żądanie Ambassadora który reprezentuje 3 Dwory sprzymierzone, ma pretensyą dochodzącą do 420,000 tysięcy czerwonych Złotych w Banku Tepera, nie tylko nie uczynił zadosyć iego żądaniu, lecz z innemi Członkami nie radząc się Sieversa na mocy przedstawienia innych dłużników Tepera, odroczył czynności Kommissyi Likwidacyiney aż do 3.º Kwietnia — Sievers żąda nakoniec ażeby Generalność Konfederacyi Targowickiey wzięła środki ostre, ażeby po należności Królewskiey dłużnicy najznacznieysi Teperowscy dwaj, Opieka nie letniego Xięcia Dominika Radziwiłła i Hrabiego Ignacego Potockiego zmusić do wypłacenia Kapitałów które są winni Bankowi Tepera —

18 Marca 1793 — Jakob Sievers —

: 71. 18 Marca 1793. 37

Kopia Listu czyli treść — z Łabunia

Generał Krzeczetnikow do Sieversa —

Donosi że wielu już Polaków wie o zamiarze y chęci przymuszenia Ich do wykonania przysięgi dla Imperatorowey, tylko dnia wyznaczonego nie wiedzą; przygotowania w tym celu przez Komendantów Rossyiskich są skrycie czynione. Przewidzieć jednak że niemożna, co w tym wypadku uczynią Woyska Polskie Gdyby się opierali y niechcieli przysięgać nayzuchwalszych będą się starać przekonać wystawiając, bądź że własny interes ich jest tę przysięgę wykonać na wierność Imperatorowey, to innemi sposobami przeciwnemi aby Duch Ich z Mollifikować — Mówi daley że jest daleki od chęci rozbrojenia Woyska jak tego się boi Hetman Kossakowski, bo dezarmując można by ich przymusić do rezystencyi. — A na ten czas, coby o takim postępku powiedziała Europa — jakby go nazwała? Że pozwoli woyskom wybrać jeden z następnych dwóch środków albo wykonać przysięgę na wierność Imperatorowey lub też wyjść zagranicę, zapewnia wydanym Manifestem iż utrzyma przy służbie w takim razie choćby się znaleźli i zuchwali będzie ich odpierał Siłą — Że będzie tyle przykładał starania y pilności

aby dopełniając wolę Imperatorowey niemiał potrzeby expensować procbm —

List Igielstroma etc. Noty Sieversa przepisałam z papierów Igielstroma złożonych w Wydziale Bezpieczeństwa etc. etc. —

18 Marca 1793 —
z Drezna —

Treść listu orgynału.

Franciszki Xiężny Saskiey y Kurlandzkiey
do Ambassadora Rossyiskiego etc.

....." Elle reclame et fait valoir ses droits
" aux Apanages que la Constitution de la
" Diète de 1768 leur a fixé à Elle, et à son
" Mari en Pologne, sous les auspices et la
" garantie de l'Impératrice de Russie etc.
etc.

Dresde le 18 Mars 1793.

Z Oryginału —

Ludwika Zyberk do Biskupa Inflant Kossakowskiego —

Jaśnie Wielmożny Mości Dobrodzieju —

Jak do Biskupa nie tylko bez bojaźni ale z zaufaniem z Nadzieją nayweięszą piszę w Interesie co ludzkość obchodzi — Bez dłuzszego z nudzenia JWJmści Pana Dobrodzieja krótko powiem, że proszę ze łzami, na klęczkach za Żonę y Dziecko Pana Bono — Nie proszę za tym którego wzięli pod sąd, bo wiem iż winien, ale proszę za temi niewiniątkami o miłosierdzie, których niechcąc karać naysroższey karzą — Żona, jeszcze tak cnotliwe tak przywiązane ledwie żyją — Żałuy ich Panie Niech Ja będę tak szczęśliwą abym mogła wyprosić Pańską protekcyą dla nich — Połowę moich własnych umartwień przez to bym zapomniała Niech Moy Łaskawy Pasterz się zlituje, dobrze wiem iż potrafi przemienić nieszczęście familii —

Oddawca tego listu Pan Daffus opowie cały interes o co oni proszą — Rączki całuje —

JW Pana Dobrodzieja

Ludwika Zyberk

Uwaga

Musiała policya pod naciskiem Moskiewskiej Ambassady po ujęciu Bonnean postąpić z nim ostro — Dowodzi to szlachetne ujęcie się za jego żoną y córką drugostronny list Ludwika Zyberg —

Z oryginału. 75. 1793 39

Kowno 19 Mars

J. Zedlickowski do Biskupa Inflant Kossakowskiego —

Monseigneur —

J'ai tort et Votre Excellence a raison rien de plus beau que les environs de Kowno quand aux batimens, il n'y a rien presque en ville mériter l'attention ou les éloges — Ce sont des ruines qui rapellent seulement la grandeur de Kowno jadis si commerçante et si fameuse —

Nous ne trouvons pas, ce que nous sommes venus, chercher ici. Le Prince François Sapieha n'est pas arrivé — Nous sommes restés malgré cela pour voir la plus belle chose au monde qui existe en Pologne. C'est l'Eglise des Camaldules — La beauté du Site la richesse des batiments, le gout en imposent a tout curieux même qui ose ne pas faire grand cas d'une retraite d'Hermites — Je suis enchanté de la beauté de cet Asyle Sacré, tout y contribue au bonheur de ceux qui s'y sont enfermés —

Quiconque est fatigué de la vie du brou=haha du monde n'a qu'a se rendre dans ces lieux charmans pour y gouter les douceurs de la vie, celles qui viennent à la suite de la Paix

z oryginału 76. 1793 19 Marca
Kowno

et de la tranquillité d'ame — Ce n'est que le silence perpétuel qui me serait insuportable — Je n'ai pu trouver la maison portant cette inscription si simple et si belle — Elle s'est écroulée a ce que m'a dit le Maréchal de la Confédération

J'ai l'honneur d'être &

J Ledochowski

Z Oryginału treść listu — 77: — $\frac{20}{9}$ Mars 1792 — Grodno

Büchler à Sievers —

Dans une lettre écrite en forme de Raport Büchler dit entre autres choses à Sievers —

„Le Comte Rzewuski est devenu plus rai=
„sonnable depuis quelques jours, mais comme
„il prend parfois les accès de patriotisme des
„tems d'Auguste II et III — Il serait bon de le
„faire sortir de bonne manière. Il le mérite etc.

.... Il ajoute dans cette lettre „la saisie des papiers
„de Bonneau accable les bons patriotes etc.

Grodno $\frac{9}{20}$ Mars 1793 — Ch: B: de Bühler —

Uwaga — Z woli y za staraniem Rzewuskiego rozesłane były Uniwersały zwołujące Pospolite Ruszenie które Sievers rozkazał Generalności Konfederacyi wycofać się a za ich rozesłanie y ogłoszenie Rzewuskiemu dał wybor pomie=dzy Syberyą lub wydaleniem z Oyczyzny raz na zawsze do Obcych Krajów —

Naturalnie Rzewuski wybrał wygnanie dobrowolne —

Z Oryginału — bez Adresu 78. 26 Marca 1793 —
Warszawa

Kanclerz Małachowski

Bodaybym się y naprzyszłość — Jednak
list ten adressuie, dopytując się czy listy moje
a mianowicie pisany przez Hetmana doszły rąk
Pańskich — JW Ambassador wczoray ruszył z
Warszawy do Grodna, na pierwszą Stacyę do Okuniewa
Pomału ma jechać — Nayjaśnieyszy Pan nasz
4° lub 5 Aprila ma ruszyć do Grodna swemi
Końmi — Traktem podobno Tykocinskim — Xiążę
Prymas, in Maio, y JO Pani Krakowska aż 16°
Maja do Białegostoku ma ziechać — Z miesiącem
Marcem los oręża woyennego dla Francuzów się
zmienił — Zmienią się y obroty polityczne, o gdyby
dla Polski również się stało, również się zmienić
chciało to czego się każą lękać — Kończę zapewnie
-niem szacunku y przywiązanego poważania —

J Małachowski

Z Oryginału bez adresu 20 Mars 1793.

Monseigneur.

Au travers des malheurs qui m'accablent depuis quelque tems, si je prends encore la liberté de rapeller à Votre Excellence la haute protection dont Elle m'a constament honoré, c'est pour obtenir au Sieur Kiewski mon Avocat, la permission de lui expliquer le but de la Mission auprès de la Généralité. Il ne s'agit Monseigneur que d'empêcher toute procedure hors des règles ordinaires.

Je supplie Votre Excellence de suivre les mouvemens de sa propre grandeur d'âme, qui se plaira dans un moment de crise aussi violent à soulager l'excès de mes malheurs. Je suis avec un très profond respect Monseigneur de Votre Excellence le très humble et très obéissant Serviteur

Varsovie 20 Mars 1793.

L: Fergusson Tepper

Treść Nóty 80. 15/26 Marca 1793

Sieversa do Generalności Konfederacyi Targowickiey

Oświadcza Sievers, że chce przyśpieszyć likwidacyą Banku Teppera, bo Imperatorowa przeznacza summę wynoszącą przeszło Stotysięcy czerwonych złotych jaką ma ulokowaną w tym Banku na opłacenie prowiantów y furażów dostarczanych Woyskom Moskiewskim przez Obywateli od chwili wkroczenia ich do Polski i na tenże sam cel jeszcze przeznacza summę również która z Ogromnych Dóbr należących się do Małoletniego młodego Xięcia Dominika Radziwiłła należy się Bankowi Teppera — Zalecia więc Sievers Konfederacyi Targowickiey Litewskiey azeby sprężyste środki przedsięwzięła, wypłacenia summy od Xięcia Dominika Radziwiłła — przeszło Sto tysięcy dukatów akonto należących się obywatelom Litewskim pieniędzy za dostawy przez nich uczynione Woyskom Ruskim etc.

Jakób Sievers —

27 Marca 1793.

Treść listu niejakiego

Casimiego do Sieversa —

„Donosi Sieversowi że Król się wybiera do „Grodna" — [illegible]

Ponieważ czułej przyjaźni wyrazami cały list Casimiego jest napisany, podebrałem go, i przeczytałem, Sievers własnoręcznie dopisał na nim „C'est trop d'honneur, mon amitiée „ne va pas au delà des nouvelles qu'il peut me „donner"

29 Marca 1793.

Treść Deklaracyi

Imperatorowey złożoney na ręce Sieversa poświadczoney własnoręcznym podpisem Rzecznego se.

„Europa może podziwiać niewdzięczność
„ Polaków, że Imperatorowa zmuszona została
„ dla ustalenia Konfederacyi Targowickey siłą
„ zbrojną Kraj Polski podbić bo Konstytucioniści
„ 3° Maja opierali się Jej — Zewsząd, wojska y officerowie
„ Ruscy podlegali niechęci Polaków grożących
„ im ciągle — Zamiast wdzięczności dla Rossyi
„ pracują nad tym tylko jak Kraj zwichrzyć i
„ klubistów Jakobinów francuzkich naśladować —
„ Dla zgaszenia tlejącego rewolucyjnego ognia
„ Imperatorowa, wraz z Królem Pruskim i Cesarzem
„ Austryackim nie widzą lepszego środka nad
„ ściśnienie granic Polski — Zmnieyszona Polska
„ potrafi rządzić się mądrzey, a że swojej
„ strony z Koalizowane Państwa, dla Jej przysz=
„ łego szczęścia zabezpieczają Jej pokój wieczny
(une paix imperturbable) etc etc

30 Marca 1793.
z Warszawy —

Z Oryginału —

Pułkownik Byszewski do Hetmana Kossakowskiego

Jaśnie Wielmożny Mości Dobrodzieju —

Stosując się do JWDobrodzieja rozkazów Mam Honor donieść iż Najjaśnieyszemu Panu oświad=czyłem JWPana Dobrodzieja attencyą którą Nay=jaśnieyszy Pan mile przyjął — Odjazd swoy z Warsza=wy do Grodna dnia 4º Kwietnia Roku bieżącego determinował — Eskortę ze Stó Głów złożoną Naj=jaśnieyszy Pan z Pułku swojego Komendy Wielmoż=nego Koeniga Pułkownika już wykomenderował y Komenda ta całą tę podroż Nayjaśnieyszego Pana będzie konwojować — Dla urządzenia Magazynów potrzebnych wysłani są na trakt od tygodnia liweranci — Wyszczególnienie tabellami osób z N. Jaśnieyszym Panem jadących, Koni y całego Ekwipażu z opisaniem Traktu JWPanu Dobrodziejowi przyłączam — — —

Stanisław Byszewski
Pułkownik y Adjutant Jego Krolewskiey Mości —

Z Oryginału Xcia Listu — 84. — 31 Marca 1793 — w Grodnie

Xsięcia Czetwertyńskiego do Ożarowskiego

„Sievers rozesłał bilety prosząc na Bal
„z tańcami na poniedziałek to jest Prima Aprylis,
„y tak w rzeczy samey jest z nami, każą tańcować
„a nam już y łzów niestaje płakać nad nieszczęściem
„które Nas przywala, Boże! Boże! Boże! za cóż
„My jesteśmy tak karani, zdaje się iż wina
„nasza najpierw nas dobija, żeśmy z dobrą
„wiarą w tę wleźli robotę, prawdziwie że żyć
„przestać trzeba, bo Sromota i Hańba okrywać
„nas będą żeśmy tak zawierzyli dalekko..
„Boże y Panie zemścij się krzywdy naszey,
„by nieprzyjaciele nasi spostrzegli, że niemasz
„w niczym naszey winy

Czetwertyński

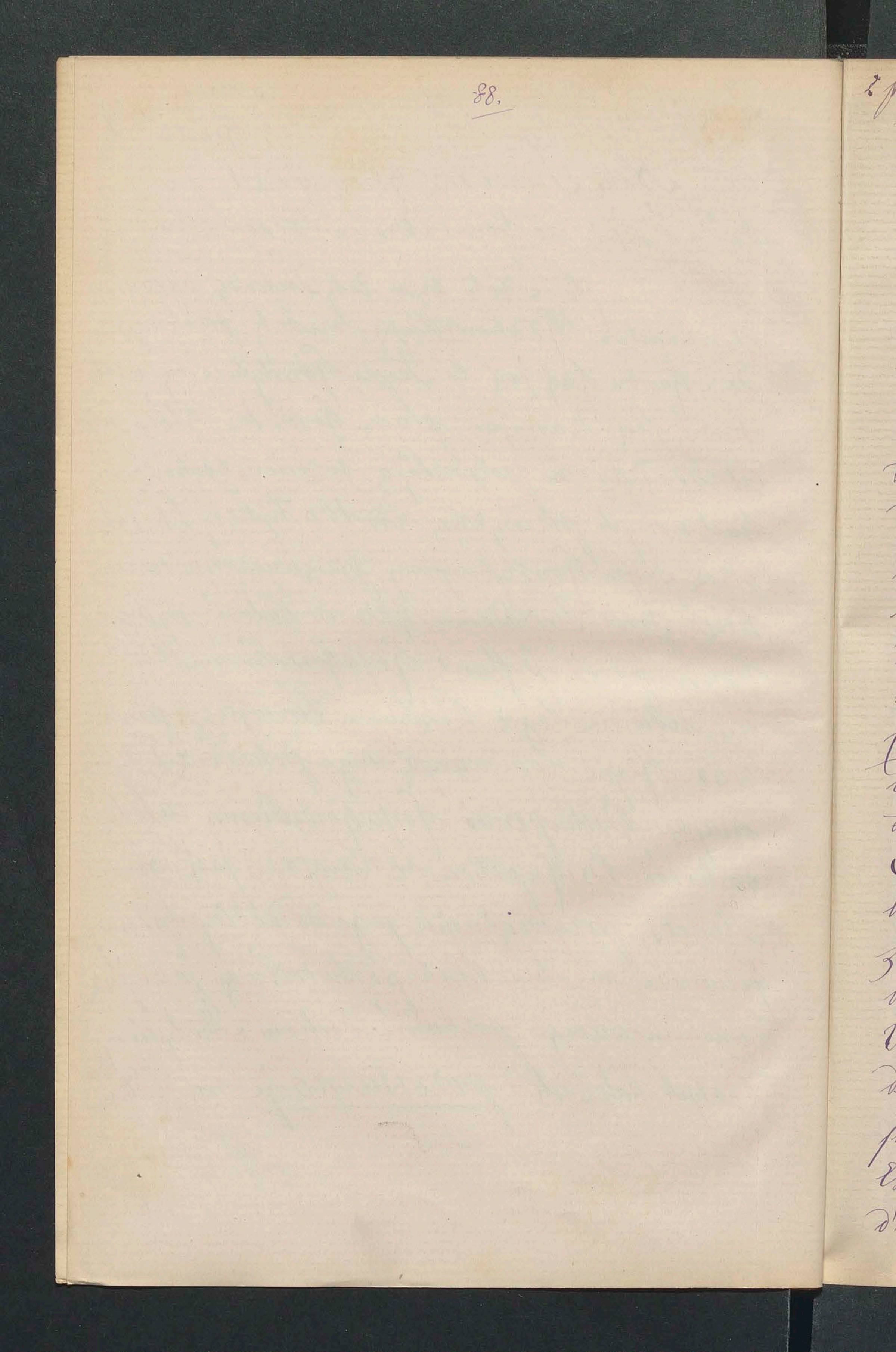
O Hierarchij Kościoła Katolickiego i gwałceniu Praw Jego przez Targowiczan, pod naciskiem Rossyi etc

1793 —

Z oryginału 87. 23 Marca / 3 Kwietnia 1793. 45

Nota Sieversa którą podał d. 23 Marca / 3 Kwietnia do Generalności Targowickiej

— Na wstępie, Nota żąda żeby dochody ogromne Biskupstwa Krakowskiego niebyły przelewane do Skarbu tak jak to Seym Konstytucyjny usta=nowił lecz uznając prawa Kościelne które na cel świeckie niepozwalają użycia dochodów Duchownych przewyżka nad 100 tysięcy Zł. Pols: przez Seym Konstytucyjny przeznaczona nowemu Biskupowi Turskiemu, także w całości wypłacać Biskupowi Infłant Kossakowskiemu, Ale nie usuwa tegoż Biskupa Turskiego ponie=waż Rzym nominacyą jego potwierdził, tylko oddając Biskupowi Kossakowskiemu całość dochodów Biskupstwa w nagrodę jak mówi Sievers, przywiązania jego do dobrej sprawy jednakże niechce Biskupa Turskiego jako już zanominowanego pozbawić dochodu stu tysięcy Złotych Polskich i pozostawia je na dłuższy czas etc.

Z papierów Biskupa Kossakowskiego

Sejm Grodzienski — 1793.

Réflexions sur la Hiérarchie de l'Eglise Polonaise en Pologne dans les circonstances d'aujourd'hui.

La dignité du Primas depuis les tems les plus reculés a été jointe à l'Evêché de Gnesne, qui étant tombé entièrement sous la domination Prussienne avec son fond et tout son Diocèse, si on n'y remédie un Archevêque de Gnesne de la Province des Rois de Prusse, serait Primas du Royaume de la Pologne, y tiendrait la première place au Sénat et dans la jurisdiction eclesiastique de l'Eglise Polonaise. Le même Archevêque Prussien dans le tems de l'interrègne aurait tout le Gouvernement de la Pologne. Il s'en suit qu'il faut une nouvelle Constitution avec le consentement de Rome pour qu'un autre Evêque puisse être élevé à la Dignité de Primas et alors le Prince Primas d'aujourd'hui perderait son Stattum, ou bien que le Roy nomme alternativement une fois un des Evêques de la Couronne, une autre de la Lithuanie pour la Primature, et dans ce cas le Prince Primat d'aujourd'hui pourrait devenir Evêque de Varsovie et exercer la dignité de Primat jusqu'à la fin de ses jours — Quand à l'Evêché de Varsovie jusqu'à présent l'Evêque de Posen était en même tems Evêque de Varsovie. Après la mort de l'Evêque de Posen d'aujourd'hui, le Roi de Prusse voudra bien avoir le

droit de présenter une personne de son choix pour l'Evêché de Posen, puisque l'Eglise et tout le Diocèse de Posen est sous sa domination et en nommant un Evêque de Varsovie il aurait une jurisdiction dans la capitale et une place dans le Sénat — Il faut donc entrer en communication avec les Cours de Rome et de Berlin et que celle de Rome ôte l'Evêché de Varsovie à l'Evêque de Posen pour le donner au Primat actuel — Il faut aussi déterminer les raports des autres possessions de l'Eglise Polonaise tombée sous la domination Prussiene ou Russe. — Il y a une grande difference entre la nomination des Evêques en Pologne, qui pourrait faire leurs jurisdictions dans les pays pris, comme ils le sont faites jusqu'àprésent en Gallicie et en Prusse, se pliant au Gouvernement du pays, et entre les nominations des Evêques par les Cours étrangères qui deviendraient en même tems Sénateurs de la Pologne, cette différence est très claire — La Lithuanie n'a point de pareilles difficultés, car où les Evêques y sont entièrement, avec leurs Eglises et Evêchés tombés sous la domination de la Russie et par conséquent y resteraient sans avoir part au Gouvernement de la Pologne, ou bien d'autres restant avec leurs Eglises en Pologne, auront des possessions en Russie qui leurs sont assurées par la Déclaration de l'Impératrice et ils ont même droit d'espérer que quand à la juridiction il y aurra un arrangement convenable après cette déclaration etc. etc.

Sejm Grodzienski 1793

Przepisałem z Brulionu Biskupa Kossakowskiego znajdującego się w Jego papierach &c.

O Dziesięcinach należących się Xięzom Katolickim &c &c.

Puisque la Juridiction du Référendaire de la Couronne a renvoyé à la décision des Etats de la République l'affaire entre le Clergé Latin, et le Clergé Russe sur la question que les Paysans Russes ne doivent pas donner le dixième aux Prêtres Latins, attendu que cela est contraire aux privilèges des Princes Russes, conférés à leur Clergé; cependant le Curé Latin de l'Eglise d'Uhrusko prétend sur la foi du privilège qui pendant l'espace de 150 années était inconnu et n'a jamais été en exécution, que les Sujets de la Starostie de Stulno quoique Russes lui payent la dime et le même Curé cite en jugement le possesseur privilégié de Stulno Monsieur l'Hetman Rzewuski afin qu'Il force ses sujets à donner le dixième. La Confédération Générale de la Couronne à la demande des Sujets de la Starostie de Stulno et de son privilégié possesseur décide que la dime exigée par le Curé Latin d'Uhrusko soit suspendue jusqu'à la résolution des Etats de la République qui sera donnée sur

Seym Grodzieński 1793 –

la dixième, entre le Clergé Latin et le Clergé Russe et que Monsieur le Possesseur privilégié ne soit pas obligé de forcer les Sujets de donner la dime au Prêtre Latin, attendu que la Loi a déterminé un autre moyen pour exécuter les privilèges et les décrets etc.

Włodek Juda Konstyarz Targowicki Poseł Ziemi Gostyńskiey na Seymie Grodzieńskim podał Notę Sieversowi zabezpieczając sobie Jego protekcyę

Podał projekt zalecający Seymującym Stanom traktowanie z Ministrem Pruskim d. 7 Sierpnia który przyjęty został d. 10 Sierpnia 1793.

z Oryginału
bez daty

1793.

Sejm Grodzieński

Treść listu Kanonika Krakowskiego Trzebińskiego do Biskupa Kossakowskiego —

—— prosi Biskupa o Scholastykę Krakowską i o usunięcie Łypińskiego Kanonika za nominowanego przez Biskupa Turskiego etc

1793 – 4ᵒ Augusta

Treść listu Kanonika Krakowskiego —
Trzebińskiego do Biskupa Kossakowskiego
—— uskarża się że doznaje wciąż przeciwności od Biskupa Krakowskiego i prosi o doprowadzenie do Prałatury etc na którą przez Biskupa Kossakowskiego nominowany został etc etc

Treść listu etc 1793.

Biskupa Krakowskiego Turskiego do Kapituły Krakowskiey etc

—— dziwi się Biskup że nie installowano dotąd Audytora Łypińskiego „Niejesteście mówi sędziami „ważności Instytucyi, i nie możecie być niemi — Statut „od nich zaprzysiężony, obowiązuje ich do installacyi nie „nieodwłoczney tego który z instytucyą własnego Biskupa „przychodzi, jednakże odważyliście się uchybić temu co „od was prawo, sumienie i przysięga wymagały —

Sejm Grodzienski 1793.

„ Jak kolwiek rozciągłe zdawać się mogą panom
„ przywileja nadane od Generalności Targowickiey JW.
„ Biskupowi Inflant Kossakowskiemu, jako Duchowni
„ wiedzieć powinniście iż on tych przywilejów y tego nadania
„ użyć nie może póki nie pozyska Beneplacitum
„ Apostolicum — Przywileje od Stolicy Apostolskiey
„ mnie nadane, nie podlegają żadney wątpliwości dopóki
„ przez samą Stolicę Apostolską ściśnione nie zostanie etc.

Felix Turski Biskup Krakowski
Książe Siewierski

Treść odpowiedzi

Kanoników Krakowskich Biskupowi
Krakowskiemu Turskiemu etc.

„ Mocno ubolewamy że ten interes takie przed
„ nami stawia trudności — Rezolucya Najjaśnieyszey
„ Generalności Targowickiey pod dniem 12 Junij, zapewne
„ Jaśnie Oświeconemu Księciu Wiadoma — Gdy wy=
„ raźnie do Kapituły naszey pod rygorem etc. wydała
„ w tey materyi zalecenie przeciwko nominacyi
„ Księdza Kanonika Łojmskiego, przeto póty tym zale=
„ ceniom jako najwyższey władzy w kraju posłuszni
„ być powinniśmy, póki taż rezolucya nie odmieniona

Seym Grodzienski

lub cofnięta nie będzie etc etc

Dnia 9º Sierpnia 1793. Z uszanowaniem etc etc

Uwaga

Po zawarciu Konfederacyi Targowickiej zaczął się ucisk Duchowieństwa Unickiego ciągle wzrastający, pod naciskiem Rossyi, chociaż w pierwotnym akcie podpisanym w Carskim Sele Imperatorowa zamieścić kazała paragraf o szanowaniu praw Unii ———

Znalazłam probę podaną przez JW Julianią Chodkiewiczowa JW Biskupowi Infl. Kossakowskiemu — Wstawia się w niey za Bazylianami Pani Chodkiewiczowa, którzy Opackiego w Supraślu którem jak się wyraża jest fundacyi Chodkiewiczów etc etc

Metropolita Leon Kiszka Roku 1740 sprowadził Bazylianów do Warszawy i umieścił na Podwalu w Pałacu Metropolitów — Roku 1741 Metropolita Hrebnicki dał im Plac na Miodowey Ulicy y pozwolił Bazylianom

tam Kaplice wystawić —

Dziś Kościół i Klasztor Bazylianów na Miodowej Ulicy zajęli Moskale i Schyzmatę w nich rozkrzewili — po R. 1865 —

Kopia z Kopii, Noty bez podpisu y daty poddanej pod rozprawy Seymowe Obojga Narodów w Grodnie, w celu pozbawienia Duchowieństwa Katolickiego, dziesięcin wypłacalnych Mu, przez Włościan Starostwa Stulno, pod pozorem że przywileje udzielone Duchowieństwu Prawo-Sławnemu przez Rząd Rossyjski temu się sprzeciwiają —

Uwaga —

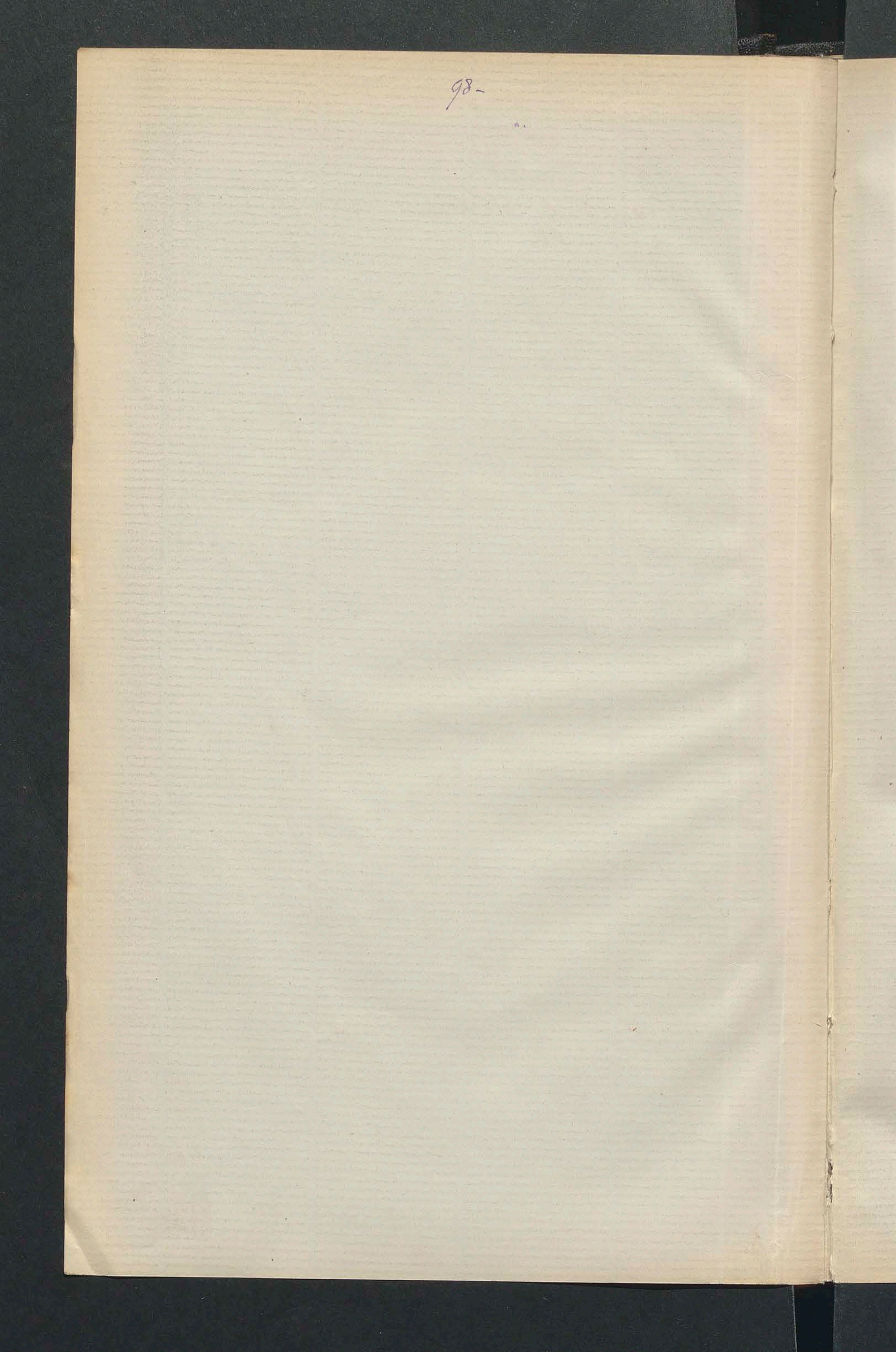
Po pierwszym rozbiorze Polski rozkazała zaraz Katarzyna w zabranym Kraju płacić dziesięciny nie Łacińskim Proboszczom i Xiężom lecz Popom Grecko Unickim —

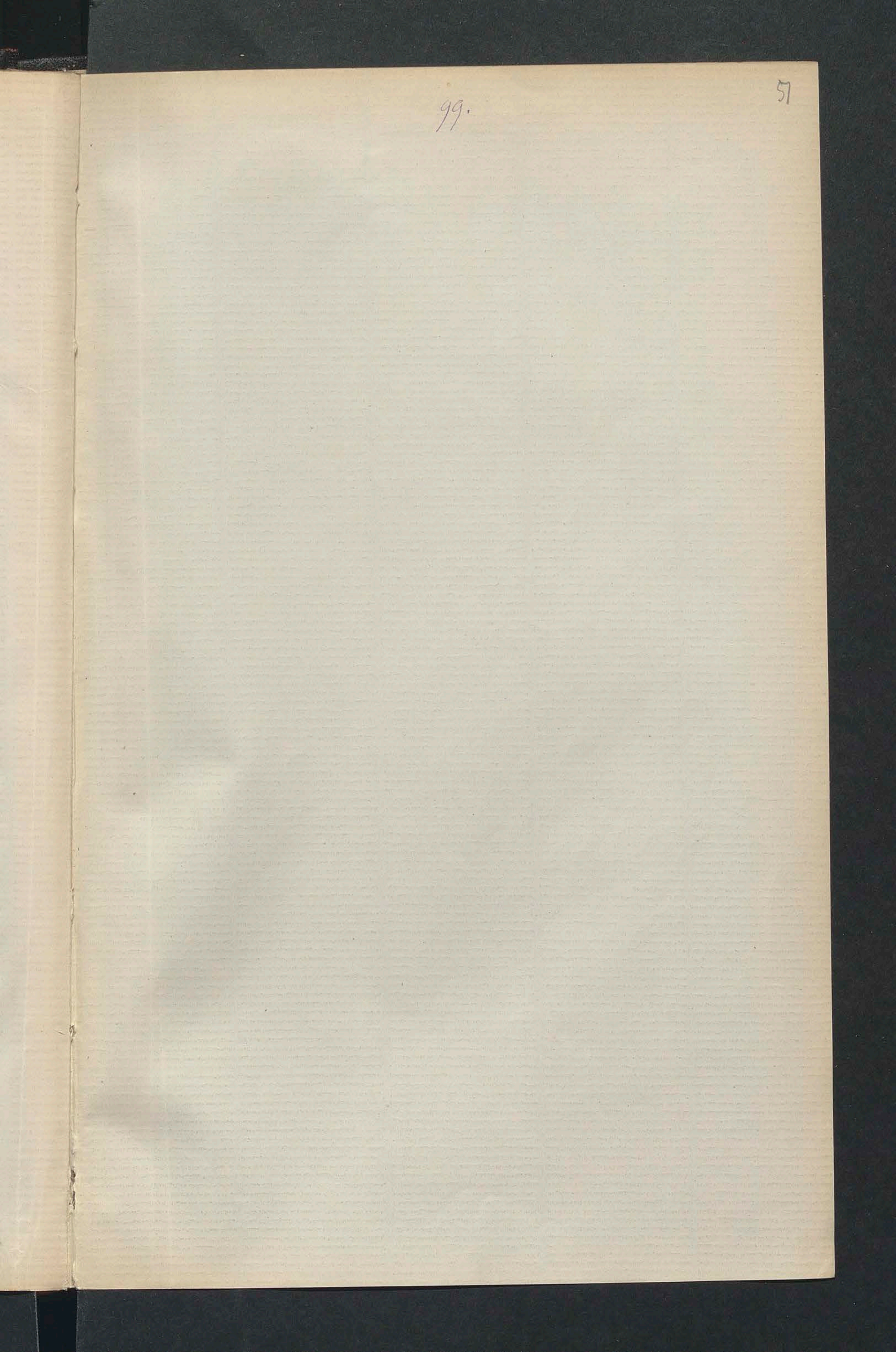
Kopia czyt. treść! 97. 28 Augusta 1793. 50

Seym Grodzienski

Z Ordynansów ~~[illegible]~~ wydanych Generałowi Wodzickiemu dla udzielenia Kommend Woyskowych Kiędzu Sierakowskiemu do Exekucyi Wyroków Konfederacyi Generalney Targowickey z dnia 14 Julij 1792 r. i 25 Sierpnia 1793 Roku.

Wypisana ta Kopia, z Dziennika Czynności Generalnego Regimentarza Woyskiem Koronnym Komenderującego Szeffa Regimentu Gwardyi Koronney, Piotra z Alkantary Ożarowskiego, w Grodnie poświadczona dnia 28. Augusta 1793 r. przez M. Mirosławskiego i pieczęcią opatrzona.

101.

z Petersburga

z Listu własnoręcznego

Hetmana Branickiego do Miączynskiego

Treść Obiecuje Hetman, Miączynskiemu swoją protekcyę w otrzymaniu nayprzerwszego wa=
=kującego urzędu etc. i poleca Mu swoy interes
Olechowiecki etc. —

Kopia — 23 Marca / 3. Aprila 1793.

Noty podaney do Generalnosci Targowickiey
przez Sieversa treść —

Ponieważ Konstytucya 3. Maja zmnieyszy=
=ła wielkie beneficya Kościelne w celu uposażenia
małych. — Ponieważ X. Biskupom wyznaczyła
Stotysięcy Złotych Polskich dochodu tylko rocznego
ponieważ, niegodnie, zdeptała tym czynem prawa etc.
Nay Jaśnieysza Konfederacya Targowicka zawyrokowa=
=ła żeby wszystkie beneficya Kościelne do poprzedniego
stanu dochodów wróciły etc. etc. y w tym celu Nay Jas=
=nieysza Imperatorowa stosowne wydała rozkazy
Ambassadorowi swemu y ponieważ wierności Piedza
Biskupa Kossakowskiego dotąd niczem nadgrodzoną

niebyła etc. Poniewaz pragnał mieć Biskupstwo Krakowskie nie prawnie dane Biskupowi Turskiemu po X.[ciu] Biskupie Sołtyku etc. ktoren w dzień 3° Maja stał się winowaycą etc. etc. biorąc na uwagę że Papież potwierdził nominacyą Xiędza Biskupa Krakowskiego Turskiego, niechcąc kassować aprobaty Papieża, Xiądz Biskup Kossakowski ma być wynadgrodzony w następujący sposób, to jest że przewyżka intrat Biskupstwa Krakowskiego odięta według Konstytucyi 3 maja Biskupowi Turskiemu z mocy żądania wyniużonego tutaj przez Ambassadora Imieniem Imperatorowey ktora oto zanosi wezwanie do Konfederacyi Targowickiey, przewyżka ta intrat Biskupstwa Krakowskiego daną będzie Biskupowi Kossakowskiemu etc.

Temy słowy kończy się ta Nota „le Soussigné „Ambassadeur Extraordinaire etc. à l'honneur „d'assurer la Sérénissime Confédération par Ordre exprès „de Son Auguste Souveraine que Sa Majesté Impé=„riale verra avec une véritable Satisfaction la „République fédérée recompenser de cette manière „la le zèle constant de Mr l'Evêque Kossakowski „pour le maintient de l'Ancienne Constitution Républicaine „ainsi que son amour pour le bien public etc. fait à Grodno le 23 Mars / 3 avril 1793 —)

54

105. 3 Apryla 1793.

z Oryginału bez Adressu

Biskup Sierakowski —

donosi — Król obiecał jutro Sieversowi, do Grodna wyjechać — Zresztą list pełen komerażów y nie pohamowaney chęci dostać order Orła Białego —

4 Apryla 1793.

z brulionu listu tresć,

Mięczyński do Atteistego —

ten list — obejmuje wykaz usług Jego „wiernych, Targowicy oddanych —

106. 5 Kwietnia 1793 w Grodnie

Nota w treści —

podpisana przez Marszałka Konfederacyi Targowickiey Antoniego Sułkowskiego y Hetmana Kossakowskiego na ręce Bucholtza złożona —

— Żądająca „wydania z Prus Gineyta naczelnika Powstania Połongowskich włościan, schronionego w Memlu —

5 Kwietnia 1793. w Grodnie —

— 1793 —

Zalecenie Stieversa Generalności Targowickiey Ażeby rozkazała na korzyść Xdza Biskupa Wileńskiego Massalskiego dobra Jego dziedziczne Zachowice zamienić na Starostwa Połongowskie Plungiany, Meyszagole, Szczwinty. Seym Konstytucyjny zamianę tę Unieważnił, gdyż już była raz zrobiona 1775 Roku, lecz że Imperatorowa wszystkie decyzye Seymu Konstytucyjnego jako burzące porządek uważa, i przeciwne wolności Narodowey, nie właściwszego i przyjemnieyszego Imperatorowey, Konfederacya Targowicka uczynić nie może jak zamianę tę potwierdzić i przywrócić w wykonanie — —

Stievers

107. 4 Aprila 1793.

Król wyjechał z Warszawy na Seym Grodzienski dnia 4º Aprila 1793. wziął z Sobą eskorte ze Stu ludzi z Ulan swojej Komendy pod Komendą Wielmożnego Koeniga Pułkownika —

1º Pojechali z nim w jedney Karycie JW Hieski Wielki Koniuszy Koronny — JW Gurzynski — JW Xiądz Lubański — 8 Koni — 2 Haydukow trzech Poztylionów —

2º Postempowała kareta prozna rezerwowa po Królewskiey —

3º W trzeciem powozie siedział Böhler Doktor Królewski — Dekert — Puzyna — Stryże Sekretarz —

4º Powozie dwoch Adiutantow, Karas y Bereznewicz

5º Sked Kocz z Medykamentami a w nim Lafontaine Doktor — Henselman i dwoch Paziow —

6º Karyta z Kortownościami, w niey Kamerdyner Ryx —

7º Powoz z garderoba — Brunett y Russo, Kamerdynery ieden Lanfer. 1º Lokay Królewski i ieden Hayduk —

8º Garderoba druga — Dwoch Kamerlokajow, 1. furyer i Balwierz Klinkiewicz —

9º Brankard w którym mieścili się Zakrystyan Krawiec — 1º Chłek Brunetta i 1º Chłek Russego

4 Kwietnia 1793.

10 — Branhard na rzeczy JW. Szeckiego Gurzynskiego Lubańskiego y Dekerta —

11 — Branhard — Czterech Lokajów Królewskich y Kufry z rzeczamy Karasia y Berezniewicza —

12 — Branhard — Strzelec — Domownik Chirurga Ludzie Paziów y Adiutantów —

13 — Praczki

Pod te wszystkie powozy, szło 143 konie większe były zaprzężone po osiem lub 7 koni mniejsze powozy po trzy —

Pierwszy nocleg wypadł w Okuniewie — Drugi w Dobrym — Trzeci w Węgrowie — Czwarty w Granney — Piąty w Brańsku — Szosty w Bielsku — Siodmy w Białymstoku — Osmy w Sokółce — Dziewiąty w Grodnie —

14 — W Ekwipażu JKrólewskiej Mości Danglowskim rezerwowym jechali — Major Politehski — Kawecki y Aksamitowski —

15 — Branhard — w nim jechał — Sattelknecht i Kowal jeden —

16 — Branhard z Siodlarzem y Ludzmy Podkomorszych

17 — Kocz — w nim Frenon Kucharz

18 — Wóz należący do Tremona —

19 — Branhard z kredensem należący do Tremona —

20 — Kareta Podczaszego Łocinskiego —

21 — Bryczka — ditto Łocinskiego —

22 — Branhard w którym jechali Kulkiernik Kawiaz i dwóch Strażerów —

23 — Wóz Generała Gurzynskiego

24 — Wóz Wielkiego Łowczego Litewskiego z Marszałkiem Dworu —

25 — Kareta Sokołowskiego —

26 — Kareta WJX. Gawrońskiego

27 — Kareta JW. Wołłowicza —

Król niechciał jechać na Seym Grodzieński, wzbraniał, wymawiał, lecz Sievers naciskiem wielkim, wymusił na Nim ostatecznie obietnice, że pojedzie y dał Mu pieniędzy na podróż.

6 Aprila 1793 57

z oryginału — Treść —

Xiąże Maciey Radziwiłł Kasztelan Wileński, etc. do Sieversa —

Przesyła Ambassadorowi objaśnienie tyczące się Opieki nieletniego Xięcia Dominika Radziwiłła i twierdzi że odebranie tey Opieki z rąk iego, byłoby to zgwałcenie praw ludzkich y Boskich — prosi o uwiadomienie o tem Imperatorowey y oswiadcza że na zapytania Ambassadora zawsze odpowiedzieć jest gotów etc —

1793.

Précis d'une lettre autographe de Sievers au Hetman Kossakowski

... Il gronde apropos d'une caisse de régiment enlevée par l'ordre du Grand Général Kossakowski, et d'une terre donnée à son neveu en héritage etc —

7o Aprila 1793

Treść listu

Xięcia Czetwertynskiego do Het. Ożarowskiego

wspomina że po przyjeździe Walewskiego na Seym „Grodzieński była Sessya Konfederacyina „od którey zapewnie Seym „przybrał nazwę z Konfederowanego etc —

Z oryginału treść Listu 112. 7 Aprila 1793. z Grodna

Xiąże Czetwertynski do Ożarowskiego etc.

„Ambassador zapowiedział że w tych
„dniach, ósma Deklaracya Rozbioru Kraju podana
„będzie, a nawet dodał że w ośmiu dniach wyjść
„nawet powinien Uniwersał na Sejmiki do tych
„Województw które zostaną w Polsce etc.

X. Czetwertynski etc.

Uwaga. Było dwóch Czetwertynskich
Marcelli — y Antoni Stanisław Kasztelan
Przemyski który pisał listy tu przytoczone —
Marcelli był narzędziem uniżonym Moskwy etc.

Dnia 10 Aprila 1793.

Treść Listu

Xięcia Antoniego Czetwertynskiego do Hetmana
Ożarowskiego —

Ma nadzieję że Król nie zechce do Grodna przyjechać
donosi z żalem. — Że już deklaracye co do podziału Polski
„zostały podane przez Sekretarzów, Legacyom Moskiewskiey
„y Pruskiey. — Przemawia za uwolnieniem uwię-
„zionego Pułkownika Gineyta etc.

113. 10 Cyprila 1793. 58
w Warszawie

Z oryginału — wyciąg z listu Ożarowskiego do JW. J. Kossakowskiego —

„Niech kto chce jak chce tłomaczy podściwość „Króla, Ja zawsze jedno mówić będę, że płatomiędzie „kochać mogę nieumiem Oyczyzny — Ta „moja Oyczyzna którą Ja kocham y która „mnie kocha wzajemnie. Był czas że wszystkie „zamysły nasze na wiatr szły — Czas też teraz „aby y nam się dobrze działo etc etc

„Pamiętay o nas Panie, przy połowie „dużych Ryb to y małym udzieli się godzi się „wspieray Panie etc

P. Ożarowski

Z Oryginału

1793.

Xiążę Czetwertynski do Hetmana Ożarowskiego

Ze wszech stron będziesz miał Pan doniesienia, że iuż Deklaracye od dwóch Dworów Rossyiskiego, y Pruskiego przez swych Sekretarzy Legacyi Konfederacyi podane zostały względem podziału Polski, czuję jak każdy, lecz czuje nierównie więcey, jako w tey robocie zbyt bliski. Pan Jan Pani opowie dostatecznie bo mi mówił, toż samo powtarzałbym tylko, w pierwszym liście do Raczynskiego, wyczytasz Pan wszystko — Ja ciekawy

iestem przyjazdu Króla którego się niespodziewam zapewne dojechawszy do Białego Stoku stabym się zrobi wiem jednak że Sievers, pierwey z nim w drodze ma się widzieć — Choćby w tym przypadku był słaby to będzie w Białym Stoku — Właśnie Walewski na pierwszey Sessyi swojej, przywitany został, co za przyczyna podjęcia tego miejsca, ile wiedząc że w tak trudne oko=
=liczności podchodzić muszą. — Winszuje też po tysiąc powtarzam razy nie zazdroszczę. —

Moy interes przypominam łasce Pana względem Generała Igelstroma. Kiedy wszystkie niknąc nadzieje, niechce przynaymniey krzywdy i uczynie sprawiedliwość. Łasce mnie Pańskiey stateczney polecam zawsze przywiązany y nayniższy Sługa

10 Kwietnia 1793 z Grodna Czetwertynski

P. S. Mam ja jedną do Pana prozbę, Słyszę że Gintowt Butkowicz jest w areszcie, tylko mam związek z nim żem chodził do Szkoł i że go w młodości Szkolney lubiłem; mam wyznaję słabość do niego; radbym wszędzie mu okazać moją pamięć, jeżli wart jestem być wysłuchany w prozbie, ieżli nie wdaje się w Służbę Woyskową y Jey artykuły Pana jak przyjaciela y zastawcy niego błagam, day mu ratunek owszem i może prześladowanemu niewinnie podaj rękę wszakże do polepszenia doli nieszczęśliwych trzeba się przyłożyć, y czuć iż osłodzisz JMP Dobrodzieiu, naysmutnieyszą moją sytuacyę gdy temu biednemu człowiekowi dasz pomoc, ratunek y wsparcie

Bóg moy te łaskę nadgrodzi, a ja wdzięcznym być nigdy nie przestanę.

Treść listu

Hetmana Kossakowskiego do Sieversa

— Dziękuje za Starostwo dane Mu, i z treści tego listu widać że dawno wszedł w służbę Moskiewską, a w niey będąc całą odbył kampanię przeciw Turkom. etc

Declaration de la Cour de Russie 14 Avril 1793

Les intentions que Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies a fait annoncer dans la Déclaration remise le 7/18 Mai de l'année passée par son Ministre à Varsovie à l'occasion de ses troupes en Pologne, étaient sans contredit faites pour se concilier le suffrage, la déférance et on peut ajouter la reconnoissance de toute la Nation Polonaise. Cependant l'Europe a vu de quelle maniere elles ont été accueillies et apréciées — Pour frayer à la Confédération de Targowica le chemin par lequel, Elle pouvait parvenir à l'exercice de ses droits et de son pouvoir légitime il a fallu recourir à la voye des armes, et les auteurs de la Révolution du 3 de Mai 1791 — et leurs adhérens, n'ont pas désempa-rés la lice à laquelle ils ont provoqués les troupes Russes qu'après avoir été vaincus par leurs efforts —

Mais si la résistance ouverte a cessé, ce ne fut que pour faire place à des machinations secrettes dont les resorts déliés sont d'autant plus dangereux qu'ils échapent souvent à la vigilence la plus active et même à l'atteinte des loix. L'esprit de la faction et des troubles a poussé de si profondes racines, que ceux qui s'occupent du soin

malfaisant de le souffler et de le propager après avoir échoués dans leurs cabales auprès des Cours étrangères pour leur rendre suspectes les vues de la Russie, s'attachèrent a égarer la multitude toujours facile a surprendre et parvinrent a lui faire partager la haine et l'animosité qu'ils ont conçu contre cet Empire pour les avoirs frustrés de leurs coupables espé=rances — Sans parler de plusieurs faits de notoriété publique qui constatent les dispositions malveillantes du plus grand nombre des Polonais il suffit de dire qu'ils ont scu abuser même des principes d'humanité et de modération auxquels les Généraux et les officiers des Armées de l'Impératrice d'après les ordres exprès qu'ils en avaient, conformaient leur conduite et leurs actions pour éclater contre eux, en toutes sortes d'insultes et de mauvais procédés, au point que les plus audacieux osaient parler de Vespres Siciliennes —

Telle est la récompense que les ennemis de la tranquillité et du bon ordre que Sa Majesté Impériale voulait rétablir dans leur Patrie réservaient aux Russes —

Po ogłoszeniu Deklaracyi Dworu Petersburskiego z dnia 14 Apryla 1793 Roku — Seym Grodzieński; pod wpływem y za staraniem Sieversa zwołany został —

117. Szubowski 16 Aprila 1793.

Wyciąg z listu

Generała Krzeczetnikowa do Sieversa

— pisze że Szubowicki Generał y duchowni
" wykonali przysięgę po którey dał im instrukcye
" y rozkazy — y donosi iż Hetman
" Rzewuski napisał y posłał rozkaz do Kamieńca
" broniena się do ostatniego &c &c

Generał Moskiewski Derfeld zbliżył się
" ku Kamieńcowi, zajął wsie otaczające dla przecię-
" cia z Miastem wszelkiey komunikacyi &c

Generał Szubowicki po wykonaney przysiędze
konfederacyi Targowickiey pozostał w Dywizyi
Ukraińskiey —

z Papierów Szeltrona

Treść z Raportu Agenta Chwastowa — 16 Aprila 1793.
sprawującego Interessa Rossyi z Pera
w Konstantynopolu

Chwastow do Sieversa

— donosi iż Styrzał, że kordon od Druio do
Kamieńca Podolskiego jest posunięty — Prosi izby
wiedział co ma mówić. Że sądzi gdy Kombinowa-
-ni pobiją Francyą, Porta nie ujmie się za Polską
Że gdy Pruski Poseł podał deklaracyą względem
zaboru Gdańska, Reis Effendi kazał mu winszować

16 Aprila 1793.

„Dał-by Bóg, jike daley chwałów
„aby się to y zemną stało gdy będę Kommissowa
„note o mojm zaborze etc

Raport Szpiegowski z papierów Zgiełkowna —
bez datty — Wyciąg etc

... W Miescie Kawie znayduje się niejaki
Zadulczewski Agent mający z Rządem francuzkim
korrespondencya — Za przyjazdem Saint Croix do
Konstantynopola Zadulczewski miał tam jechać dla
wzięcia środków gdy Porta uzna St Croix zatostała na
mieysce Semonvilla, aby Porte skłonić do zdeklaro=
=wania razem z Polakami Woyne Rossyi etc

Dnia 20 Kwietnia 1793.

Sewerin Rzewuski y Walewski wystąpili
z protestacyą przeciwko Moskwie y Prusom.
Sievers nie ograniczył się na odpowiedzi na
tez protestacyą lecz Rzewuskiego wygnał y
spiesznie zwołał Sejm Grodzienski

119. 23 Apryla 1793.—

Treść Listu

Tęgoborskiego do Biskupa Kossakowskiego

— poleca się Tęgoborski Biskupowi i prosi o protekcyą w otrzymaniu Awansu &c.

Treść Listu bez adresu 24. Apryla 1793.

A: Gaszyńskiego

biedzie, y donosi że z upadkiem Banku Teppera stracił cały majątek &c.

Kopia i treść Miączynski — 1793.

Brulion Noty przez Miączynskiego podaney do Kommissyi Woyskowey Koronney — y projekt Sancitum Konfederacyi Generalney Targowickiey która oświadcza ponieważ Kazimierz Rzewuski Starosta Urzędowski ani akcessu do Konfederacyi Targowickiey nie uczynił ani przysięgi nie wykonał pomimo licznie wydanych odezw y uniwersałów jako nie posłusznego Rzewuskiego od Pisarstwa Polnego Koronnego y Starostwa Urzędowskiego na zawsze usuwa — etc.

Do projektu Noty wyżej przytoczoney i własnoręcznie przez Miączynskiego podpisaney dołączony jest projekt donacyi Starostwa Urzędowskiego y Pisarstwa Polnego po Rzewuskim Kajetanowi Miączynskiemu Marszałkowi Województwa Lubelskiego y Konfederacyi Koronney Targowickiey Kondyliarza —

121.

Treść odpowiedzi $\frac{13}{24}$ Kwietnia 1793.

Platona Zubowa poświadczona

własnoręcznie przez Szczęsnego Potockiego

Platon Zubow donosi Generalności

Konfederacyi Targowickiey

— Iż Imperatorowa nic nie zmieni

w Sposobie postępowania względem

Polski, tak jak to wyrzekła w Deklaracyi

złożoney na ręce Sieversa d. 29 Marca 1793 r.

25 Kwietnia 1793
Petersburg

Szczęsny Potocki przesyłając

Generalności Konfederacyi Targowickiey

Oboyga Narodów odpowiedź Imperatorowey

przez Platona Zubow z jej rozkazu napisaną

— Radzi rozwiązać Konfederacyą, i mówi,

„przekonany będąc iż usługi Moje na nic nie mogą

„być pożyteczne Rzeczypospolitey. — prosi o

„uwolnienie od powinności dalszych etc. y własno

ręcznie podpisał Szczęsny ten Memoryał

d. 25 Kwietnia 1793 w Petersburgu —

122. 7/20 Aprila 1793 —

Hetman Seweryn Rzewuski i Walewski po przypatrzeniu się bliższym robotom Konfederacyi przekonawszy się za poźno, o stopniu niewoli jaką Targowica narzucała na Ojczyznę, poda-li protestacyą przeciwko Rossyi i Prusom ——

Sievers odpowiedział w Grodnie dnia 26° Aprila 1793 na ich protestacyą ——

Kazał zawołać Het. Rzewuskiego i dał mu wybor pomiędzy Syberyą a wygnaniem z Polski — Przełożył wygnanie nad Syberyą i wyjechał do Wiednia po usunięciu się z Konfederacyi —

Z brulionu w oryginale skreślonego 13/24 Avril 1793. Grodno

1 Sievers do Hetmana Rzewuskiego ——

Monsieur le Comte

Ce n'est pas sans une peine infinie que je me vois obligé de dire à Votre Excellence des choses qui doivent lui déplaire. Non seulement Mr le Général Kreczetnikoff se plaint des ordres donnés aux troupes et réiterés à plusieurs reprises de se deffendre contre les troupes de Sa Majesté Impériale et que de semblables ordres ayent été donnés itérativement à la Garnison de

Ramienice et que même tous les ordres ont été réitérés encore hier, par le Major envoyé avec la lettre au Roi de la part du Général Lionbowicki qui commande ces troupes et qu'enfin Votre Excellence aye fait imprimer et publier sa protestation personnelle, contre la Déclaration des Cours Alliées sans avoir égard à mes conseils d'Ami — Tout cela me détermine à exiger qu'Elle parte incessament de Grodno qu'Elle sache que Mr le Général d'Igelstrom est averti de ne point le laisser entrer à Varsovie et qu'il n'y a que le chemin de la Gallicie qui lui est ouvert, où Elle pourra recouvrer la tranquillité qui lui manque. J'ai l'honneur etc.

Jaques Sievers

Treść listu bez adresu. 29 Kwietnia 1793. z Kejdan —

Chrząnowicza Komornika Wileńskiego etc.

—— Jak podstąpiły Woyska Moskiewskie, Garnizon Nieswiski Książąt Radziwiłłów zdał się z Zamkiem y Miastem na dyskrecyą — Generał Ferzen Zamek zrabował jakoteż Sławny Skarb Radziwiłłowski. Moskale nie odwoływali się do Generalności Targowickiey

29 Kwiet: 1793.

dla uzyskania datelów i furaży zabierali od Obywateli nawet zboże potrzebne na zasiewy, oga=łacali ze wszystkim kraj — z chleba y siena.

Uwaga Książe Repnin miał umaczać rękę w rabunku Skarbu Radziwiłłowskiego

Uwaga Do protestacyi Sieversa na Deklaracyą Hetmana J. Rzewuskiego Seym Grodzieński został zwołany —

Treść Listu   126.   1 Maja 1793.
Grodno

Załuskiego do Żony —

Donosi Jej — Że były już dwie Sessye
" Rady — Na pierwszey w Poniedziałek podzielono
" Departamenta. Na drugiey wczoray mówi
Załuski zdecydowano zwołanie Seymu, na
trzeciey Sessyi „mają być wydane Uniwersały na
Seymiki — Na Konfederackiey Sessyi czytano
listę imienną tych którzy akcessu do Targowicy
nie uczynili tak z Litwy jak y z Korony —
między niemi Pisarz Rzewuski po którym Mą=
=czyński wziął Pisarstwo — Kołłątay — Małachowski
Referendarz — Sołtyk — Radziminski Woyewoda
Gnieznienski — Potocki Szczerzecki y wielu
innych etc —
Załuski

127. 26 Apryla / 7 Maja 1793. w Grodnie

Brulion Noty podobno y po Rossyisku podaney przez Kossakowskiego Siversowi —

Z tego osnowy widać że Sievers osobiście w Grodnie dnia 26 aprylа / 7 maja 1793 – przysięgę odbierał od przystępujących do Targowicy obywateli i Żołnierzy etc.

„Domaga się Kossakowski o względy szczególne „za to że się podjął demarkacyi od Sciany Rossyiskiey „przy rozbiorze Polski —

Uwaga

Natrętnie liczne ponawiał podania Kossakowski domagając się nadgród za liczne poświęcenia y usługi oddane Moskwie, ostatecznie żąda dutkownictwa w Regimentach Zarwinkiego albo Działyńskiego lub też oficerów etc.

Z Oryginału treści 9 Maja 1793.

Rozkazu danego przez Generała Igielstroma Majorowi Trzaskinowi Pułku Grenadyerów Sybirskich —

Ma się udać Major Trzaskin na Seymiki do Włodzimierza, pomiędzy innemi punktami instrukcyi polecił

1º. ażeby pierwszy krok do Seymikowania było weyść w ścisły y przyjacielski związek z wybraną przez Ambassadora osobą, która będzie dyrygować Seymikami, a tą osobą jest Marszałek Lubowski, albo ten co od niego do tego celu wybrany będzie —

2º. Na Seymie Włodzimirskim obierani będą ci tylko którzy z przywiązania do Imperatorowey znani są lub też do Króla Pruskiego ale nie inni etc. etc. —

—

Antoni Lubowski Marszałek Zastępca Szczęsnego Potockiego w Generalności Konfederacyi Targowickiey —

Wyciąg z ordynansu Sekretnego wręczonego przez Generała En Chef Igelstroma Synowcowi Swemu, wysyłając go w celu dozorowania Seymików Lidzkich — d. 10 Maja 1793 —

Pierwsze trzy punkta zalecają szczególnie Ziednanie Sobie obywateli, i wybór tych co sprzyjają Rossyi i Prusom, a odsunięcie Szlachciców dobrze myślących od wyboru na Posłów —

4ty Punkt jest następującej treści dosłownie przepisany.
„Jeżeliby się zdarzyło postrzedz przeciwnie myślących
„i odkryć że liczba tych różnemi podmowami i pod-
„uszczeniami zaczyna wzrastać, y przyprowadzać
„Seymik do takowych wypadków, któreby mogły prze-
„ciwić się naszym korzyściom, to umówiwszy się z Dyrek-
„torem Seymiku, rozkaż JWPan natychmiast opasać
„Się wydziałem Woyska oddanego Mu w Kommende
„i niewypuszczać z tamtąd nikogo bez swego biletu
„w szczególności staraj się wypełnić w dzień wyboru
„utrzymaniem ile można najbliżey przy sobie po-
„mienioney Kommendy — W tenczas jak Szlachta
„zbierze się na wybór do Kościoła, gdzie jeżeliby
„zdarzyło się żeby wybór zaczął się przeciwny
„naszym żądaniom i wszystkie ze Strony JWPana
„czynione insynuacye, zostały bez skutecznemi
„i nie można byłoby inaczey się obeyść jak tylko
„użyciem mocy i władzy, okrążyć Kościoł Woyskiem

10 Maja — 1793.

" i zabronić z niego wyjścia wszystkim, pokąd
" wybor zupełnie nie będzie podpisany zgodnie
" z naszą Chęcią i żądaniem — Jednakże prze=
" =mocy takowey jedynie w tenczas tylko użyć
" kiedy Dyrektora potwierdzenie nie nastąpi etc

(: NB — tym bostem Dyrektorem Seymików Ziemskich był Marszałek Oborski etc :)

Treść Listu bez datty z Petersburga — 1793.

Hetmana Branickiego do Miączynskiego — Winszuje Hetman Miączynskiemu Stopnia Pisarza Koronnego i prosi o pomoc iego w uchyleniu Kołłątajowskich Dekretów i aby za nielegalne uznane zostały etc etc

Treść Listu bez datty y adressu do Petersburga pisanego przez Biskupa Inf. Kossakowskiego — Biskup w tym liście poleca się względom Imperatorowey etc etc

dnia 13 Maja 1793.

Treść Listu bez adresu

Generała Gurzeńskiego —

List ten z rozkazu Króla napisany tyczy się furażów dla Woysk Rossyiskich etc.

Treść Listu 13 Maja 1793 —

Generała Denisów do Stieversa —

— pyta się jak ma postąpić z Seymikami Brzeskiemi gdyż dotąd nie ma tam ~~ani~~ Pieczęci Wojewody Wileńskiego, y żadnego o tém nic nie wie etc. etc.

E.

Treść raportu Policyjnego 16 Maja 1793.
złożonego Sieversowi —
— donosi Agent Policyjny o wzięciu do
Aresztu z rozkazu Sieversa francuza Bonoen

Z Oryginału 133. 16 Mai 1793 68

Extrait du Rapport de l'Espion Cassini — à Sievers —

„Si l'on doit croire les lettres qui arrivent „tant de Vienne que de Lemberg, la Cour de Vienne „ayant mieux pesée ses intérêts a pris le parti „de se ranger avec les puissances copartageantes „et Elle exigera sa part du Gateau —

— Plus loin il dit „J'ai vu une lettre „Autentique de Vienne qui annonce que cette Cour „quoique déterminée à devenir Puissance Coparta-„geante avec la Prusse et la Russie présentera des „difficultés considérables à ces deux dernières Cours „au sujet de ce partage voyant l'impossibilité „d'une juste compensation à son égard, d'après „l'étendue de la nouvelle domination qu'Elles se „sont appropriés en ce pays — Chi tardi arriva „male alloggia, dice il proverbio —

Sapieżow Igielstroma

Z Oryginału — Raport Szpiegowski złożony Sieversowi —

— Les Emigrés de Vienne notament le Prince Adam Czartoryski, le Prince Sapieha les Nonces Zajączek, Linowski et autres, assemblés au mois d'Octobre en 1793, à ~~Sieniawa et à~~

ocen

1793.

Sieniawa et à Lancut en Gallicie prennent tous les arrangements possibles pour faire à une époque convenue une insurrection générale dans ce qui reste de la Pologne et de la Lithuanie; au jour fixé lors de la réduction de l'armée pour cette insurrection, tout ce qui tient à leur parti dans tous les Palatinats, Villes, Bourgs et Villages, Gentils-hommes Militaires, Bareau et Bourgoisie doit s'armer et...

Le but de la Confédération de Sieniawa est plus contre la Prusse que contre la Russie — Elle a décidée pour mieux réussir d'envoyer des Emissaires en Pologne en Lithuanie, en Silésie en Grande Pologne et dans la Prusse Polonaise — On a nommé Dziatynski comme chef de ces Emissaires, tant à Varsovie que dans ses environs, Zajączek, son beau frère Belfroid, le Chambellan Grosmani est désigné pour la Lithuanie aussi bien que le Prélat Bohusz — Le Comte Potocki Castellan de Lublin est un des principaux Acteurs.

Dans chaque Palatinat il y aura un Chef à la tête des révoltés — Le Commandement Général des Insurgés sera confié au Général Kosciuszko — Celui-ci, ajoute l'Espion, se refuse jusqu'à présent de l'accepter tant que l'Empereur d'Autriche par un écrit de sa main, n'assurera la Confédération de Sieniawa de la protéger et l'assister par des

troupes de Ligne de l'argent &c. &c. Nous venons de demander la communication de cette pétition de Kosciuszko à Vienne — Si l'Empereur s'y prête l'explosion est ~~la~~ immanquable. Le Général entamera les opérations par la Prusse occidentale — Le Général Działyński commandera un Corps d'armée de même que Zajączek. A la question que fit l'Espion Mr Glave, à un des Conjurés, Węgierski — ~~[illegible]~~ D'où prendrez vous de l'argent pour entreprendre un si grand Ouvrage? Węgierski répondit „La Saxe et l'Angleterre nous en fourniront et la Convention de Paris, nous a promis par le Castellan Mostowski, qu'Elle nous secourera et ns avancera quatre millions de livres. Le Clergé de la Grande Pologne a offert de se cotiser pour réunir les premières sommes nécessaires; en outre Monsieur Działyński n'est pas en peine pour trouver de l'argent. Les Banquiers Kapostas et Morino viennent de faire dernièrement avec lui une affaire pour la somme de 28,000 mille ducats et ce sont les mêmes Banquiers qui fourniront aux Insurgés les sommes que doivent donner en Subside les Puissances cidessus nommées.

Mais que ferez vous dit encore Glave à Węgierski qui voulait l'entrainer a faire part des insurgés — Que ferez vous sans artillerie — Tout est prévu répondit Węgierski, un des Généraux de

de l'Artillerie est déja dans notre parti — Mais
" qui vous assure que l'armée qu'on veut réduire sera
" pour vous ? demanda encore Glave.

" Mr Działyński répond de son Régiment. Il a déja
" sondé la plus grande partie des officiers de son Régiment.
" en outre les régiments de Wodzicki, de Brodowski
" des fusiliers de l'artillerie et toute la Division de
" l'ancienne Grande Pologne sont à nous

" Et le Roi ? demanda Glave

" Nous le méprisons trop pour l'admettre parmi
" nous — Et ne craignez vous pas de traitres
" parmi vous dit encore Glave ?

" Nous n'avons rien a craindre aucune
" surprise puisque toute correspondance est déffendue
" parmi nous, tout se traite verbalement par
" émissaires et

Glave en faisant ce raport se
recommande à la bienveillance de l'Ambassadeur
Sievers pour avoir trahi la confiance
du pauvre Węgierski —

137. 18 Maja 1793. 70

Treść Noty Grodno.

Buholtza imieniem Dworu Pruskiego

do Generalności Konfederacyi Targowickiey etc

— — Przepełniona jest ta Nota groźbami, jeżeli Generalność nie cofnie moratoryum udzielone upadłym Bankom — Teppera — Cabryta i Liskiewicza jako też Zięciom Teppera, Schultzowi i Arndtowi etc.

Schultz y Tepper 1793.

Generalność Konfederacyi Targowickiey Gazetami uwiadomiła dłużników Schultza y Teppera „że mający na ich Dobrach Hipoteki „a bardziey jeszcze Ewikcye, w przypadku nie „dostarczającey Massy Substancyi Schultza y „Teppera, nie mają należyć do proporcyalnego „ze Stratą dla siebie wydziału, ale całkowicie „Satysfakcyą zyskać powinni etc etc

21 Maja 1793.

Miączynski zdaje raport Sieversowi: —

— Że wszystko przygotował do Seymików Lubelsk
„ które w przyszły Poniedziałek według jego życzenia
„ zgromadzone zostaną etc etc

28 Maja 1793

Miączynski zdaje raport —

Sieversowi „ że za Staraniem jego
„ odbyły się Seymiki Lubelskie według instrukcy
„ Sieversa y Miączynski w Mowie na tych
„ Seymikach, uwielbiał Carowę etc etc Szły opo:
„ rem wielkim pomimo przechwał Miączynskiego — a na
Seymiki Chełmskie Kuczyńscy odwiedli Szlachtę od zjechania
się żeby nie było Seymików etc etc —

24/13 Maja 1793.
z Połocka

Hetman Kossakowski do
Xięcia Dołgorukiego —

Zdaje mu raport y ostrzega o ruchach Woy
Polskiego — i przez wstyd nie dopisuje do nazwiska
tytułu Hetman na ten raz — etc

Trzeci list bez addressu — 139. 21 — Maii — 1793.

Miączynski etc.

donosi iż wszystko jest gotowe do wyborów posłów na Seymiki Lubelskie etc. wedle Ambassadora Moskiewskiego życzenia etc.

z oryginału z papierów familijnych. 25 Maja 1793.
Grodno —

Hicki Onufry Wielki Pisarz Koronny do Żony —

— Niemam grosza przy duszy, bo to zboże które Moszkale nie zjedli, chciałem spławić do Gdańska żeby jaką kolwiek mieć intratę, ale Ambassador Rossyjski Galary kazał zatrzymać na Wieprzu póki woda była wielka z wiosny y płynąć mogły a jak opadła woda puścić kazał galary. — Daley piszę „Nasz los nieszczęśliwy będzie, układają nowy Rząd a co przez cztery lata mogli ledwo zrobić, to we dwa ~~miesiące~~ tygodnie będzie załatwione. Piszą go Raczyński Marszałek Wielki Koronny y Mokronoski S. L. — resztą jak każą tak skacze — oddalić się ztąd nie mogę mając obowiązki przy Królu —

O. Hicki

Z Oryginału   142.   27/III 7/IV 1793. Petersburg

List Żony Szczęsnego urodzonej Mniszchówney do Biskupa Inflant Kossakowskiego

Niewiem czemu się Pan żali, natoże nieodpisuję y owszem odpisałam na wszystko, wszak radziłam żeby flegmatycznie zaniechał projekt, mając tak znaczny Urząd w kraju, wszak zaspokoić by się powinien o czerwo czapeczkę, wszak napisałam że tutaj tak mówić nie można jak między sobą — Niepojmuje Pan jak intryga tutaj próżna — Jak natręctwo obraża nie skutecznie. Nie umiem ani jedno, ani drugie; cudzoziemką przyjechałam, los mnie czyni krajową; i pewna jestem słuchając własne czucie które mnie równie oddala od nierozsądku y podłości, że szacunek pozyskam. Bo w każdym kraju charakter ma swoją cenę; to co Pan żąda może kiedyś nastąpić — Ale jak tu mówić y czy Pan rozumie że się z Samą sobą o interessach mówi? Bardzo jestem Pańską przyjaciółką, życzę Mu wszystko, ale są rzeczy, co czynić nie są w mojej mocy — Ludwikę polecam — Pannę Frozynę Ściskam — zawsze nieodmienna y prawdziwa Sługa —

Mąż moy chory uniżenie Pan kłania —

27/III 7/IV 1793 — z Petersburga.

z Oryginału Listu   26 Maja 1793.
z Peterzburga

Szczęsnego Potockiego do Biskupa Inflant Kossakowskiego etc.

Jaśnie Wielmożny Mości Dobrodzieju

JWPan Mniewiecki do Kraju wracający podiął się niektórych moich interessów które osobliwie w teraznieyszym czasie są dla mnie dość ważne upraszam Łaski tego abyś iako nayskuteczniey Mu dopomodz raczył do prędkiego y iako naypomyśl=nieyszego ukończenia tych interessów

Pryncypalne są dwa, pierwszy Summa moja u Teppera miana na Wexlach _ druga przez Reuson złożona, iako depozyt na który y wexlów niema, tylko dokumenciki w renkach Reuson abym przecież mógł wydobyć z tey odchłani na=leżytość moją.

Drugi interess jest sprzedaż Rang moich Woyskowych, które mnie 37 tysięcy czerwonych Złotych kosztowały, a które bym ustąpił teraz za bardzo małą Summę, po tyle niezliczonych Stratach które poniosłem przy stracie nay czulszey

26 Maja 1792.
Petersburg

dla Serca Mojego, to jest Strácie Oyczyzny — Nic się niezostaje tylko w końcu Swiata Zyć Spokoynie zebrawszy z kądkolwiek można pozostałe odrobinki do życia Spokojnego —

Niemając Oyczyzny zostaję Kosmopolitą Obywatelem Swiata — Majątek moy zabrany — W tuteyszym Panowaniu ustąpiłem Dzieciom; gdy z Serca y z duszy przysiągłem był tey Oyczyźnie w ktorey się urodziłem, gdy ginie niezostaje Mi tylko lepiey zostać bez Oyczyzny tułaczem Swiata niż ciężar Swiarołomstwa nieznośny dla Sumienia nieskażonego nosić na sobie — Zgon Oyczyzny naszey był nieochybny — Poprzednikow naszych robota była nadto gwałtowna dla ciała słabego y zamiast przy=dłużenia Życia, konwulsye przyspieszyła, myśmy chcieli jeszcze przydłużyć tej życie wstrzymując tęże która Oyczyznę nazawsze zgubić mogła — Lecz wstrzymać Jej już zdołać myśmy niemogli zginęła niemniey ohydnie dla tych co ją zgubili iak dla tych co ją ocalić żądali, a zatem jeszcze Swiatu nieszczęscia wynikną z nieszczęśc naszych — Bóg jeden to wiedzieć może.

Powtarzam jeszcze prozbę moją abyś

JWWMPan Dobrodziej raczył dopomodz JWMumieniecKiemu aby interessa y moje y Swoje zakończyć mógł, y aby do mnie mógł przyjechać — zatem mnie JWWMPana Dobrodzieja polecam będę na zawsze

26. Maja 1793. w Petersburgu —

JWWMPana Dobrodzieja
nayniższym Sługą
Stanisław Szczęsny Potocki

List z kopii — 146. 31 Maja 1793.

Altesty Sekretarz Zubowa z carskiego Seta do Hetmana Kossakowskiego —

Ci joint vous trouverez mon cher Général une lettre pour vous du Cte Zuboff, dont vs serez content, ainsi que de la permission de venir à Petersbourg — Je vous ai écrit l'autre jour sous le convert de la Princesse de Courlande qui vous aura j'espère remis ma lettre — Je ne doute pas que tout ne s'arrenge a votre satisfaction et que je ne vous voye arriver ici dans quelques semaines tranquil et content — Nous jaserons sur les destinées de la Pologne — Le Comte Potocki part aujourd'hui ou demain — Il a fait un arrengement fort sensé que Sa Majesté a approuvé — Il prend avec lui Monsieur Stanislas et Borzencki — C'est un homme bien respectable par sa droiture et son coeur — Adieu Mon Cher Général je vs embrasse de tout mon coeur

Tout à Vous Altesty

Kopia z Oryginału   147.   2. Junii 1793. 75
z Krakowa.

J. W. Sołtyk Referendarz W. K. Sz
do J. W. Kossakowskiego —

„Najtrudniey jest się raz ośmielić aby bydź
„natrętnym, tego ia doświadczam, gdy zatrudniam
„JWWJMPana Dobrodzieja moim pisaniem. Czytam
„bowiem publiczne ogłoszenia, uchylonych wyroków
„przeszłey Kommissyi Woyskowey, a że znayduje się
„nieszczęściem w takowym przypadku JMPan Kajetan
„Żarys Porucznik Chorągwi JMPana Sołtyka Siostrzeń-
„-ca mojego rodzonego, odsądzono od rangi i Stanu
„bez żadnych dowodów, bez Kryzrechtu, bez świadków
„do Inkwizycyi zaprzysiężonych, ani dano wdekrecie
„przyczyn dlaczego go tak okrutnie ukarano, co sam
„Dekret dowodzi, udaję się więc do JWJMPana
„Dobrodzieja abyś raczył mieć litość nad nieszczęśli-
„-wym, któremu więcey złego uczyniono jak żeby mu
„życie odięto — Gdym przełożył był tę niesprawiedliwość
„wczasie władania owey Kommissyi, chcieli Kommissarze
„cofnąć ten wyrok który niebył jeszcze wciągnięty
„wProtokuł ale JMPan Rzewuski pisarz, niedozwolił
„który władał Kommissyą, gdyż się go obawiano jako
„mocnego Posła, którego unikano prześladowania.
„Za tę Rangę Porucznikowską dał JMPan Żarys

16,000 Zł. Założył na potrzeby Chorągwi Gilkanaście tysięcy, erygował staraniem swoim tę Chorągiew od złotych 24 do 150 – y zato takową odebrał nadgrodę – Jeżeliby może, racz JWJMPan Dobrodziej czytać Dekret a nie znaydziesz w nim żadnych położonych przyczyn ani dowodów, dla których sciągnęto tak wielką i okrutną karę, a to będzie dostatecznym przekonaniem o niesprawiedliwości popełnioney i pewną pobudką abyś ratował tak srodze uciśnionego, który od nikogo nie ma teraz pomocy, y ratunku, jak przez – zemnie udania się do JWJmPana Dobrodzieja z nayglębszą proźbą, co ja czyniąc mam honor wyznać się JWJmPana Dobrodzieja nayniższym

Sługą

X. B. Sołtyk. Ref. W. Kr.

Zrzezła poczta Capitula nasza Krakowska przesłała Swe proźby do JWJMPDobrodzieja wtym. celu wktorym y ia pierwszy bił pisałem z Krakowa –

Listu treść 2 Junij 1793.

Piedza Suffragana Krakowskiego Olechowskiego do B. J. Kossakowskiego etc opisuje Juris Patronatus Starostów Ekrzów Biskupich Krakowskich etc

---

Treść listu bez addressu 1793.

Hr. Józefa Mier. W. S. pisanego ze Lwowa

Dopomina się o Orła Białego order dla Syna wynadgradzając jego opozycyę przeciwko Konstytucyi 3° Maja, a co zaś się tyczy że cordon

„rouge je n'en veux pas dit-il, il est si profané

„que des personnes serviles qui sont dans ma

„maison le portent etc

~~Kopia Cedulki~~ 150.

Dnia 6 Czerwca 1793.

Tłomaczenie odpowiedzi Kommissyi Skarbu na Memoryał podany przez Tomatisa —

Komissya Skarbu tłomaczy się jako nie może wypłacić Mu zaległey pensyi iako Kawalerowi Maltańskiemu dopóki nie uzyska wtey mierze polecenia od Konfederacyi Targowickiey —

List własno ręczny Bucholtza z d. 15 Junii 1793. Zalecający Komissyi Skarbu zwrot wypłat zaległych Tomatysowi —

z Oryginału 151. 8 Juin 1793. 77

Bucholtz à l'Evêque Kossakowski —

Monseigneur

Je sais que la Confédération générale doit avoir aujourd'hui une session et je réitère à Votre Excellence ma demande de me faire donner réponse à ma Note sur les Banquiers de Varsovie. L'admission du Conseiller de Légation Bochrendorff aux Commissions de Cabritt et de Tepper m'est de nouveau recommandée de la manière la plus précise — Elle devient nécessaire pour l'une et l'autre partie : car il faut qu'il donne et reçoive des informations. Je me réfère donc à ma petite Note particulière remise à Votre Excellence et je la supplie de me faire munir incessament d'une réponse satisfaisante, ainsi que d'un ordre aux deux Commissions que le Conseiller de Légation produira à leurs Présidents — Je ferai partir cet ordre par estafette — Je désire infiniment que ceci se règle au plus vite, car dès que nous saurons une bonne fois le montant des dettes actives et passives de ces deux Masses, il est très possible de porter les Négociants d'Amsterdam à se charger pour le soutien du Commerce, des dettes des Banquiers in tantum ou in totum et de stipuler l'hypothèque sur leurs biens fonds, ainsi que sur la dette du Roy —

8 Juin 1793.

Ceci est un plan qui va être proposé incessament de la part des Hollandais — Je supplie Votre Excellence de le garder encore pour Elle et de ne préparer seulement en attendant de réponce que pour la la demande que je lui fait d'avoir l'honneur de lui parler de l'admission du Mr Böhlendorff à cette commission — Je suis avec les sentimens les plus respectueux etc etc

Ce 8 Juin 1793.

Buchholtz

Treść Kartki bez adressu — d. 9 Junij 1793
Górskiego Stanisława Starosty Więzgmiańskiego
— Szczyci się wszem wiesnością Swoją Targowicy —

---

28 maja w Grodnie
8 Czerwca r. 1793 —

Prozba podana przez
Ignacego Stayn do Sieversa
O zwrot Dwóch tysięcy Czerwonych Złotych wydanych na Zbieranie pokątnych Konfederacy z woli Generała Kreczetnikowa etc etc

---

Uwaga Na Seymie Grodzieńskim Ignacy Steyn był Posłem Inflanckim —

Kopia Brulionu Listu bez datty — 1793 — 78

Szymona Kossakowskiego Hetmana etc. do Ambassadora Moskiewskiego etc. — wyliczą wierne swe usługi oddane Imperatorowey, Ambassadorowi i Rossyi i rozmaite swe żale rozpisuje ponieważ jest niesprawiedliwie zaskarżony że sie dość wiernym etc.

1793.

Treść Listu własno ręcznego Hetmana Szymona Kossakowskiego bez adressu i datty poczynający się od następujących słów „to tylko wiem żem „wziął stałą ~~decyzyę~~ determinacyą do złożenia „rangi Hetmana i Generała ieżliby chciano „mnie w jakie nowe kabały wciągnąć etc.

Treść Brulionu listu 1793.

Hetmana Szymona Kossakowskiego do Aleskiego w którym ubolewa że się Imperatorowa gniewa na niego za nowe miarę bez nadziei którą z natchnienia Ambassadora powiedział etc.

1793.

Treść Brulionu Listu Hetmana Kossakowskiego do Zubowa starający się zawsze usprawiedliwić mowę która ściągnęła na niego nieukontentowanie Imperatorowey etc.

Treść Listu własnoręcznego 13 Junij 1793
Petersburg

Szczesnego Potockiego do Hetmana
Kossakowskiego etc.

— Między innemi wyrażeniami powiada
" — Ja Polakiem być nie przestanę póki Imię
" Polaka trwać tylko będzie, sam potrzebuje
" Spokojności etc. etc. proszę o Urlop jako
" Generał Artyllerji — etc.

Zaczyna się ten List zaczyna — „Mam honor przyłączyć
JWJMWPanu Dobrodziejowi Kopie raportu mojego, który czynię
Rządowi teraznieyszemu Polski; dziś wyjezdzam do Hamburga
gdzie jakiś czas zabawię. Imperatorowa zdaje się czuć sprawie=
=dliwe zmartwienie moye y łaskawie bardzo mnie żegnała —
Interess nimemany stam, częstokroć nieszczęście Narodów,
a tym bardziey Osób czyni, Ja Polakiem być nieprzestanę
póki Imie Polaka trwać tylko będzie, tym czasem poprobuje
spokojności dla zachowania Życia, proszę tedy JWWM Dobrodzieja
abyś Mi urlop jako Generałowi Artyllerji wyrobić jak
nayrychley raczył y ten oddał Kamienieckiemu który
Mi go odwiezie lub odeszle — Interessa moje Teppera
Guzowskiego y inne jakie by się trafiły polecam
opiece JWWMPana Dobrodzieja

Rozumiem że Seym nie potrwa, że w krótkich
słowach rzeczy się zakończą, że Woyska nie wiele
zachowają, coś kolwiek bądź, trzeba najbardziey się
starać jakoż kolwiek exystencyą Narodu zachować

13 Junij 1793
Petersburg

a Opatrzność czasem małym wzrost daje; aby tylko całkiem nie zginąć; jeszcze powstać można y z naygorszego razu —

Niskam Serdecznie Pana Mego, bądź zawsze na Mnie Łaskawo, a ja nieprzestane być JWWMPana Dobrodzieja nayniższym Sługą

Stanisław Szczęsny Potocki
Generał Artylleryi Koronney

1793. 156. 10 Junij 1793.

Wyciąg z własnoręcznego listu

Ankwicza do Generała Igelstroma w

Donosi o wyborach zaszłych na Sessyi dnia 10 Junij i Sonżny następującemi wyrazami

„que le Roi a remis à la séance prochaine le „choix d'un candidat, entre Szirmont, Dzie-„gorski et Zyganowski et votre Excellence „en devine bien le motif, qui n'est autre que „le désir de savoir vos intentions à l'égard „du choix que Sa Majesté doit faire etc.

Treść Listu bez Adresu — 15 Junij 1793.

Księdza M. Skoczyńskiego Proboszcza Strubnickiego Altarzysty Wołpianskiego. —

Donosi że Sprawa jego o Altaryą z napastnym Kadukiem siedzi jeszcze w Ziemstwie Wołkowyskim i niewie kiedy będzie miała koniec? Przeto prosi i radzi czyby Seym Grodzienski nie mógł skasować to nieszczęsne prawo Caduci bo to prawo niesłuszne czyni wielkie niespokoyności w Obywatelstwie, na mocy tego prawa jeden chce drugiemu wydrzeć jego własność, y używa różnych sposobów żeby oszukał stronę, y wygrał choć niesprawiedliwie etc.

1793.

Zjazd czyli Sejm Grodzienski

Zwołany został pod wpływem Sieversa y Konfederacyi Targowickiey —

Rozpoczoł się 10 Czerwcu 1793 R. — zalimitowany został dnia 23 listopada

Rada Nieustająca po niedawnym czas jakiś w czasie Sejmu na nowo wskrzeszona została za usilnym staraniem Ambassadora Moskiewskiego Sieversa w Grodnie

Stanisław Bielinski Poseł Warszawski i Antoni Sułkowski Poseł Wołynski zostali obrani Marszałkami Seymu —

Stanisław Bielinski popierał wszystkie projekta podane przez Zabarzewskiego i stronników Sieversa — jako to Traktat z Rossyą Instrukcyą daną co do Demarkacyi granic Polskich po podziale —

Dnia 9 Czerwca 1793 — po połączeniu się Izb na Seymie Grodzienskim pierwszy głos miał Marszałek Stanisław Bielinski — Ditto

1793

Seym Grodzienski

15 Listopada 1793 r. wydał Uniwersał Marszałek Bieliński ogłaszający prawo uchwalone na Seymie Grodzieńskim przeciwko francuzom —

Bieliński Czesnik wotował zawsze razem z Marszałkiem —

Zaczynał głosy swoje na Seymie od wyrazów „Bracia y Dobrodzieje" Inni zaś zaczynali „Nayjaśnieyszy Królu y Panie Miłościwy y Prześwietne „Rzeczypospolitey Seymujące Stany etc.

Marszałek Antoni Suławski Poseł Wołyński, wotował na Seymie za ratyfikacyą Traktatu z Carową, i za nową Instrukcyą co do Demarkacyi Granic etc po rozbiorze Kraju

—

Fryderyk Moszyński wraz z Raczyńskim układali nową formę Rządu —

Synowie Fr. Moszyńskiego otrzymał funkcyę Demarkatora, za własnym Staraniem został umieszczony w Kommissyi Policyi

Borzęcki Piotr Delegowany został do wykładania projektu Rządu pod prezydencyą Raczyńskiego —

Ambassadorem Angielskim w czasie Sejmu grodzieńskiego był — Garnier —

Ambassadorem Szwedzkim Engelstrom ożeniony z Chłapowską —

Ambassadorem Moskiewskim uprzywilejo=wanym przy Generalności Targowickiej przez Katarzynę II. Sievers a Igelstrom przy Stanisławie Auguście po odwołaniu Sieversa —

163. Seym Grodzienski Czerwiec 1793. 83

Z Oryginału Kopia

Sievers do Biskupa Inflant Kossakowskiego

Monseigneur

Je vois avec peine dans le Bulletin du 4tm qu'on veut déja envoyer des Universaux pour les Diétines de Litthuanie. Je dois donc prier Votre Excellence d'arrêter ces Universaux, car nous avons bien parlé une fois du nombre et des lieux d'Election des Nonces de Litthuanie mais cette matière demande une mure délibération, car par exemple je suis déci=de qu'il n'y aye point de Nonces de la Livonie ni de Smolensk, ni de Starodub, ni de Czerniechów comme il n'y en aura point des endroits entiè=rement enclavés — C'est un abus qu'il faut faire cesser pour avoir moins d'embarras et égaliser les représentations qui doivent se fonder sur des possessions actuelles et non sur d'anciens abus. Il faut aussi, que nous parlions sur le nombre des Autres Nonces de la Litthuanie, car prenant pour principe que les Décrets de la dernière Diette sont nuls, on ne peut y revenir avec décence, et qu'il vaut mieux de soumettre un tel arrengement

à une Mure délibération et l'aprobation de la Diète pour le tems futur — Il vaudrait mieux ajourner des Matières d'une telle importance pour deux ou trois jours, alors on aurait le tems d'y réfléchir

Je vois nombre d'assignations données sans qu'on sache, s'il y a de quoi payer — Je prierai donc de se modérer en cela, comme dans les avancemens militaires, qui ne doivent plus avoir lieu d'aucune manière jusqu'à l'organisation de l'armée pour laquelle j'attends l'arrivée de Votre frère le Grand Général — J'ai cru devoir dire tout cela à Votre Excellence pour ne pas donner lieu à des refaites — Ayant un Courier a expédier, je ne puis vous inviter à venir me voir avant l'assemblée, à l'honneur de vous voir à 6 heures —

Sievers

Jeudi matin.

Trochę później pisze Sievers do W. J. Ossolińskiego

„Les moments sont précieux — Il faut que je prie „Votre Excellence de vouloir bien passer chez Moi pour „faire une fin — car on ne finit pas avec les „Sophismes de ces Messieurs — Je vous suplie de ne „pas tarder —

Sievers

Z Oryginału

Sievers do Hetmana Kossakowskiego.

Ayant prié le Prince Evêque d'inviter Votre Excellence d'assister à l'Assemblée des personnes distinguées de la Lithuanie pour se consulter sur ce qui peut la concerner et particulièrement sur le partage des Palatinats et Districts, je crois de mon devoir de prier Votre Excellence et d'insister même qu'Elle y assiste et qu'Elle y dise son opinion en homme éclairé et en Ami de la Patrie en renonçant à tout esprit de parti et en ne cherchant que le bien et l'avantage réel de ce malheureux Pays — Je conjure Votre Excellence par tout ce qu'il y a de plus sacré d'écouter en cela la voix d'Un homme qui n'a point d'autre but que celui-là — Dans cette vue et après avoir murement réfléchi, je crois que la Lithuanie ne saurait avoir plus de 8 Palatinats et 24 Cercles, ce qui donnerait à la Diette une Représentation de 48 Nonces, dans ce partage je ne me permettrai qu'une seule opinion préalable, celle que la Ville de Kowno, soye Ville Palatinale, intéressante parcequ'Elle est déjà à présent et ce qu'Elle pourrait devenir par son Commerce — Si sur d'autres points mon Opinion serait crue nécessaire je la donnerai

avec franchise et avec l'unique but, du bien public, c'est de quoi je puis assurer Votre Excellence comme des sentimens qui me font respecter sa personne —

Sievers

Mercredi Soir —

1793.

Z Oryginału Bilet Sieversa do Bis= Kossakowskiego

L'unique chose que j'ai ajouter, c'est encore que outre les Charges, les Sceaux doivent rester à la disposition de la Confédération Générale — Voici une liste à laquelle Votre Excellence ajoutera qui il lui plaira hormis Mr= Kicky qui ne saurait y entrer a cause de ses opinions et le conseil doit s'assembler Lundi prochain — Bon succès à vos travaux

Sievers

Lista napisana ręką Sieversa y dołączona do tego biletu jest następująca

Granowski — Modrzelewski — Jozefowicz — Chrapowicki — Swentosławski — Het= Zabiełło Szambellan Jundziłł — Konsyliarz Szambelan Kościałkowski Szweykowski z Litwy — Manuzzi Oyciec —

Z oryginału — 167. Seym Grodzienski 8. Juin ~~Grodno~~ 1793. 85

Bilet Sieversa do Marszałka Bielińskiego —

J'ai eu l'honneur de faire dire hier et aujourd'hui à Votre Excellence que je désire sans balancer que l'affaire de Meissner passe, et je ne doute nullement qu'Elle ne veuille donner les mains à une chose si intimement liée avec le bien public, sans permettre qu'il soit fait aucun changement au projet du dit Meissner, si non à la nomination des Commissaires ou pour éclaircir les choses —

J'envoye en même tems à Votre Excellence deux projets, que je vous prie également de faire passer et d'appuyer de tout le zèle dont je connais la force et que je saurai reconnoître — C'est aussi le bien de la Confédération —

Samedi matin.

Sievers

Z oryginałów bez dat — 169. Seym Grodzienski 1793

Wyciąg z 6ciu listów

Sieversa do Biskupa Kossakowskiego

w 1m liście mówi „Les Charges et les Sceaux
„doivent rester à la disposition de la Confédération
„Générale — i dołącza do tego listu „une liste de
„personnes, dont il a exclu Monsieur Chibi dit-il
„comme ne pouvant y entrer, a cause de ses opinions
„revolutionneres, et son attachement au 3 de Mai —

Dans la 2de Lettre autographe de Sievers à l'Evêque
Kossakowski — Il dit qu'il envoye à l'Evêque
trois pièces a revoir — Les Pacta Conventa, les Loix
cardinales — et les matières d'Etat etc du Prince
Poninski, afin qu'il dise son avis la dessus etc.

Treść 3° listu Sieversa do B. Kossakowskiego

Wylicza w nim, nad czym chce żeby radził
Seym Grodzienski y co ma wradzić iaką maj sprzeciwić
y dodaje „moderer avec votre sagesse et votre
„éloquence les premiers transports etc

Treść 4° listu pisanego przez Sekretarza Sieversa
tylko własno ręcznie przez niego jest podpisany
— mówi. L'affaire Radziwill doit être terminée
aujourd'hui, et je ne veux pas que rien soye imprimé
qui ressemble a une protestation, ou une manifestation
quelque onque, sur la scène d'hier etc etc

Uwaga. Jaką burzę wywołała w czasie obrad Seymowych

Seym Grodzienski — 1793.

tegodnia tyrania Sieversa – nie umiem powiedzieć

z oryginału – treść listu
Sievers do Biskupa Kossakowskiego
—— Il s'étonne que le Roy aye osé donner une terre apartenante aux économies Royales sans son aveu etc et il parle de la prochaine réduction de l'armée Polonaise.

z oryginału — 1793.
Treść 6° listu Sieversa do B. Kossakowskiego
—— Il parle – des Diétines de Lithuanie s'opose à l'envoye des Universeaux pour les convoquer tant que le nombre des Nonces Lithuaniens ne sera pas limité car „Je suis décidé, dit-il qu'il n'y aye point de Nonces, de Livonie, de Smolensk de Starodub, ni de Czernichów pour avoir moins d'embarras etc etc et il ordonne qu'on diminue le nombre des avancements militaires etc etc

Uwagi Siversa nad projektem podanym Mu przez Biskupa Inflant Kossakowskiego, tyczącym się Administracji Litwy etc —

Toute la Nation a le plus grand desir de voir au plus vite le rétablissement de son Gouvernement intérieur etc etc. La Diète passée a changé toute la forme ancienne, et ce changement plait à la Nation — Il ne convient pas de laisser ce changement subsister comme contraire à la Déclaration de Sa Majesté l'Imperatrice, mais d'un autre côté il est à prévoir un mécontentement si on abolit ce qui plait à la Nation sans y substituer quelque chose d'analogue — La Confédération Générale est d'accord sur la nécessité d'un changement de Lois mais Elle y trouve des difficultés étant composée Elle même de deux Nations — De la Couronne et de la Lithuanie, qui se prescrivent toujours chacune séparément des réglements respectifs quand à leurs Gouvernements intérieurs — Il parait que le moyen le plus efficace de lever les dificultés c'est que la Lithuanie fasse au plutôt un arrangement séparé

qui servira peut-être de model à la Couronne.

Les principaux points de cet arrengement seraient

1°. de diviser le Duché de Litthuanie en 36. Districts

2° de prescrire à chaque Districts les charges et jurisdictions nécessaires —

3° d'élir des personnes pour administrer la Litthuanie conjointement avec les Ministres les Magistratures de Police, de guerre, de finance et d'Education, de même que de rétablir le Grand Tribunal pour les procès d'Appellation etc.

Cette Election se faira selon les Lois usitées en partie par la Confédération Générale et en partie par les Diettines des Districts, mais Elle ne peut pas avoir lieu tant que les Districts ne seront pas établis, et qu'on ne leur prescrira pas les endroits et la forme des Diettines —

Le point surtout sur lequel on desire être instruit est, „ Si la Confédération Générale de Litthuanie peut-être autorisée à faire le dit arrenge=ment interieur pour son Duché indépendament de la Couronne?

18 Junij 1793.

Wyciąg z przetłomaczonego oryginału Rossyiskiego listu Generała Derfelda do Sieversa

— — pisze że elekcya Marszałka Seymowego nie odbyła się bez trudności, że Cztery Szwadrony Półku Würtemberskiego zwerbowane z upartych Mazurów, Generał Zubowicki chciał przymusić do przysięgi, opuściwszy mieysce lokacyi poszły precz żeby nie przysięgać Konfederacyi Targowickiey, otym Zubowicki od dnia 2° do 9° niedawał znać, a ponieważ ci Żołnierze w rozpaczy, odważyli się na podobny postępek, więc uznał lepszą rzeczą dla Spokoyności w Kraju wypuścić Ich zagranicę — Oni dotrzymali Słowa danego, wyszli jak można widzieć w raporcie Generała Wielowieyskiego etc etc

1793.

Treść brulionu ręką Ankwicza pisanego etc — — przedstawia konieczność ułożenia listy imienney Tych którzy nie podpisali recessów od Seymu Rewolucyinego i Konstytucyi 3° Maja, ażeby byli Karani etc etc

Kopia z Kopii listu 174. — Warszawa 24 Junii 1793.

Rogozińskiego do Hetmana Ożarowskiego

...... Skarży się nieborak na los własny, narzeka y błaga protekcyi Ożarowskiego — donosi iż Sievers będąc bardzo skąpy, podjął się tanio dostawy dobrego opałowego drzewa do Sieversa dworu żeby trafić w jego słabość y zalecić się względom potrzebnym mu do zabezpieczenia chleba dla żony y dzieci ...

Treść listu 26 Junii 1793.

Kasztelana Ożarowskiego do Hetmana Ożarowskiego —

—— donosi o spadłej sukcessyi po Kołłątaju etc etc o ruchu wojsk i rozmaitych wypadkach francuskich otrzymanych — Nazywa Śniadeckiego łotrem y utyskuje że Akademia Krakowska dając się nim powodować grunta pomiędzy chłopów rozdaje, młodzieży edukującey się francuzkie sentymenta do głowy wbija i ochidza, w oczach wszystkich Rząd y ułożenie Kraju pod wpływem Moskiewskim teraz pozostających — etc etc

28 Czerwca 1793
Warszawa

Treść Listu własnoręcznego Igelstroma do Załuskiego — Zawiera oświadczenie Szacunku y zachęca go do wytrwania w Systemacie Rossyiskim — — —

Sejm Grodzieński —

Treść listu bez datty —

Biskupa Kossakowskiego do Sieversa — donosi iż znalazł zakommunikowane Mu przez Ambassadora projekta Praw Kardynalnych y Pacta Conventa, w zawiłych wyrazach napisane, y na ich mieysce przesyła Ambassadorowi plan wypracowany przez Siebie — —

—

Projekt Konstytucyi uchilającey Seym R. 1788 y wszystkie na nim ustanowione Prawa —

Brulion zawierający uwagi nad podatkami wnoszonemi do Skarbu Królewskiego w Wielkiego Xięstwa Litewskiego i ilością woyska, jaka miała być nadal ustanowiona — I projekt tyczący się admi=
=nistracyi Litwy po podziale Drugim —

Kopia y treść listu bez adressu

Lutchamera ——

—— zanosi usilną prozbę za Butkowskiem Oktorpem y Panem Mowiuszko arestowanych y wojennym Sądem zagrożonych zato że niechcieli wykonać przysięgi na Konfederacyą Targowicką etc

Załuski

Podał Ambassadorowi do potwierdzenia listę osób własnoręcznie przez niego napisaną, jako mogącemi być wybrane z Ziemi Łuckiey w czasie Seymików Województwa Wołyńskiego —

Miał Załuski na Seymie Grodzieńskim 1793 R— mowę z okoliczności nalegań Posła Pruskiego o Negocyowanie Traktatu Zabo=
=rowego ——

Uwaga. przykro jest czytać Targowiczan mowy, gdyż pod wyrazami ognistey choć kłamli=
=wey miłości Oyczyzny kryją niegodziwe cele ——

Przepisałam z Oryginału 177. 6 Julij 1793 [90]
z Grodna

Załuski do Żony

Oświadczył mi JW. Sievers że Kurjera wysyła dziś czyli nie chce do Ciebie pisać. Moja Kochana daruj że nie często piszę jakbym chciał. Czas schodzi na ustawicznym zatrudnieniu. Zrana trzeba się z Posłami porozumieć potym śniadanie potem Sessya, potem około 6tej obiad wieczorem, po nim Konferencya u Ambasadora i tak ci dzień schodzi. Tu ciężko porozumieć co się dzieje sekretne jak w publicznych tak w prywatnych interessach intrygi zachodzą. Kossakowscy raz zapalają Posłów to drugi raz uspokajają. Król toż samo. Sieverstowi interessa idą bardzo twardo. Króla Pruskiego całkiem interessa odłączają i niechcą z nim traktować. Dziś przyszły raporta od Ożarowskiego że Prusacy idą dalej ku Warszawie, oraz w Krakowskie i Sandomirskie wkraczają. Na powiedziałek mają dać mu ordynans aby się bił y sam aby szedł z wojskiem. A my tu na Seymie kłócimy się. Niech. chce rolę Patryotów grać a o tem zapominają że przez te trudności nie ratują lecz gubią do reszty Oyczyznę. Słowem serce się kraje z żalu widząc ostatnie nieszczęście, nieład powszechny, w niczym, ani głów ani nóg znaleść nie można, wszystko pod grubą zasłoną. Ktoś kogoś oszukuje. Ambassador zły. Posłów więzi. Izba się przeciw temu obrusza.

Seym Grodzieński 6 Julij 1793

Ten się stroży czynić gwałty — radzibyśmy izby te na nas wszystkich spełniał, a nie na kilku półgłówkach — Ściskam Cię serdecznie bądź zdrowa y kochay mnie zawsze — Mówią tu że może Igelstrom potem Ambassadorem będzie

Załuski

Uwaga następują listy Igelstroma do Pani Załuskiey y teyże Pani do Igelstroma wszystkie niegodziwą francuszczyzną pisane, haniebnie podłe y śmiechu warte etc etc

1793 - Lipiec

Wyciąg z Listu
Marszałka Raczyńskiego do Sobaszewskiego

Na końcu „dopomina się za trzydziesto „letnie usługi Rossyi, 3000 Czerwonych Złotych „rocznej pensyi etc

Z Oryginału przepisałam ten list

6 Juillet 1793.
Varsovie

Raczynski do Łobarzewskiego

Je vous prie Mon Cher Łobarzewski d'écrire à notre Ami commun à St Petersbourg pour qu'il sollicite auprès de Son Excellence le Comte Zuboff un appui pour mon Parent qui est nommé à l'Evêché de Posnanie par la Cour de Berlin, et à qui on veut ôter les terres situées en Pologne pour former le nouvel Evêché de Varsovie. Je dois toute mon obligation à l'Impératrice car sans l'intercession de cette Auguste Souveraine le Roi de Prusse n'aurait pas accordé cette Nomination à mon parent, la remercier par une lettre je n'ose, je fais la même chose en assurant ma reconnoissance à Monsieur le Comte Zuboff et vous aurez la bonté de dire de ma part à notre Ami commun que je lui conserverai mon amitié pour la vie sachant combien il a contribué à la réussite de la chose. Mais en même tems, conjurez qu'il obtienne une recommendation de la part de Mr Zuboff à Mr de Sievers de ce qu'il ne permette pas de faire une injustice à mon parent, à qui on veut prendre ce qui lui appartient pour contenter quelqu'un d'autre qui surement ne sera ni plus attaché à la Russie ni plus reconnoissant à ses Bienfaiteurs que Raczynski qui sera toujours mené par moi.

 6 Juillet 1793.

Assurez l'ami en question que je lui suis attaché et que je lui prouverai dans toutes les occasions combien je veux cultiver son amitié — Rapellez lui je vous prie ce que vous lui avez porté de ma part, sur ce billet qu'il vous a rendu déchiré — Si les terres en Podolie que j'ai voulu avoir et pour lesquelles notre Ambassadeur s'est interressé sont déja destinées à quelqu'un d'autre qu'on aye la bonté de récompenser mes services de trente ans, par une pension de trois mille ducats — Je suis réellement dans un état critique, les circonstances m'ont obligé de me démettre de ma charge. Je suis pour beaucoup embrouillé dans les Banqueroutes, ce qui diminue mes rentes considérablement — Si l'ami en question m'obtient une pension, qui vu mon age avancé et ma foible santé ne sera pas longue, je lui en serai reconnoissant pour la vie — Quand à l'Evéché qu'on ne permette pas de séparer les terres qui sont en Pologne il suffira qu'on fasse l'insinuation à notre cher Ambassadeur Sievers — Il est de mes amis, il faira je suis sur tout ce qu'il pourra pourvu qu'il soit autorisé — Par conséquent priez l'ami en question qu'il recomande cette affaire au Cte Zuboff et vous pouvez l'assurer de mon eternelle reconnoissance. Grachoś się popisał Kochany dosle bo czytałem w Dyaryuszu żeś niechciał abyśmy z Turkami y francuzami negocyowali — Szkoda że drudzy szaleją a Kraj zatem cierpieć będzie. Bądź zdrów, twoy dobry przyjaciel y sługa — Raczynski M.

Kaczyński Marszałek Nad-Koronny
Nominowany Konsyliarzem Konfederacyi
Targowickiey dnia 1o Augusta 1792 r
Przysiągł na Konsyliarstwo 7o 7bra 1792 r.
Delegowany do Departamentu Interessow
Zagranicznych 12 7bra 1792 R.
Deputowany do ułożenia nowego projektu Rządu
na Seymie Grodzieńskim 17 Xbra 1792 —
Prezydował w Kommissyi Bankowey trzech
Dworów —
Brał pensyi Roczney z Ambassady Moskiewskiey
1500 Czerwonych Złotych od Roku
1776 do Roku 1793 —

Pierwotnie Kommissya trzech Dworów z Marszałkiem Kaczyńskim na czele, naznaczona została do likwidowania Massy pozostałey po Bankach Teppera, Szulca, Kabryta pociągnęła na ostatek i Prota Potockiego pomimo tego że wykazał iż jest wypłacalny bez udziału Kommissyi — pod Swoj Zarząd i władzę —

Z Oryginału treść listu 182. 13 Juillet 1793 Grodno

Het. Ożarowski do Steversa

Qu'il est doux de trouver une ocasion sure de se rapeler aux bontés d'un Ami tel que je connais Votre Excellence ... Nous voilà dans une situation des plus critiques tant dans le sens Général que dans le sens particulier, réduit au partage par la Diète insencée du 3 de Mai, la seule satisfaction qui nous reste, c'est que les Amis du Système Russe n'y ont point pris de part ... et Votre Excellence saura le mieux, quels sont les Amis de la Russie parce qu'ils sont aussi les Vôtres etc. ...

On m'a obligé dans le commencement de la confédération de casser les premières Glaces — J'ai été chargé de Commissions difficiles et demandant beaucoup de depences etc. etc. J'ai été commandant de la garnison de Varsovie pendant près d'un an sans apointements on m'a depuis fait Regimentaire Général et sous ces deux titres on ne m'a assigné que 24 mille florins etc.

... Kończy list Hetman Ożarowski dopominając się o nadgrody na które jak się zdaje aż za nadto zasłużył.

13 Lipca 1793.

Wyciąg z listu bez podpisu – Sejm Grodzienski

pisanego przez jakiegoś Moskala do Hetmana Kossakowskiego —

... ostrzega Hetmana że sobie zaszkodził u Cesarzowey y u Graffa Zubowa mową którą miał na Sessyi Seymowey dnia 6° – ti i nadal Mości więcey uległości okazać i nie powinien się z Sieversem różnić tak jak Branicki poróżnił się dawniey ze Stackelbergiem

Sejm Grodzienski – 1793.

Wyciąg listu własnoręcznego z Grodna – Sieversa do Hetmana Kossakowskiego z dnia 1 Sierpnia 1793.

– Donosi Hetmanowi że przyjeżdża Igelstrom –

Z oryginału treść

14 Julij 1793.

Noty podaney przez Xiędza Sierakowskiego Ożarowskiemu etc.

— Żąda pomocy i przysłania Komendy woyskowey dla zajęcia y odebrania Probostwa Krzyżanowieckiego od Kołłątaja ..... na mocy rezolucyi Generalności Targowickiey która Mu toż Probostwo Konferowała etc. etc.

8 Augusta 1793.

Ditto druga Nota Xiędza Sierakowskiego donosząca ponieważ Kommenda Woyskowa odpartą została z Probostwa Krzyżanowieckiego przez Plenipotenta Kołłątaja, żąda mocnieyszey Kommendy woyskowey etc. —

Łobarzewski Poseł 17. Julij 1793.

Czernichowski na Seymie Grodzieńskim —

15 y 16 Julij = podał Sievers Stanom Seymującym noty zastraszające o przyszły byt Kraju – Łobarzewski odpowiadając na te Noty i biorąc je pod rozwagę podał projekt podpisania Traktat z Imperatorową z takich złożony Artykułów jakie Ambassador Jej imieniem podał, i bez żadney odmiany wszystkie te warunki które tylko Katarzyna za przyzwoite uznała — „Projekt ten Łobarzewskiego przyjęty został dnia 17 Julij 1793 —

Została mianowana Deputacya do traktowania z Ambassadorem Rossyiskim w tey mierze etc

Miałam w ręku Druk owczesny tyczący się tey Deputacyi po poprawiany przez Sieversa własną jego ręką bo jak się zdaje pierwotna redakcya tego Druku nie zadowolniła go zupełnie —

Imperatorowa pisała własnoręczny list do Sieversa w którym wyznacza pensyę Łobarzewskiemu etc

Generał Kochowski wydał Łobarzewskiemu Attestat 1793 r. „jako w czasie Komenderowania przez Kochowskiego, Armiją Ukraińską w Polsce używany był w Sekretnych interessach etc — a Sievers wydał Mu y podpisał Paszport kiedy Łobarzewski z woli jego jechał do Włodzimierza na Seymiki —

Seym Grodzieński 1793.

Zabarzewski Poseł Czernichowski –

Wszedł do Służby Moskiewskiey 8 Grudnia 1791 r.
Od Roku 1789 do Roku 1790 – brał pensyę od Moskwy 240 Czerwonych Złotych Rocznie –

Wpływał na wybory Seymików Targowickich Włodzimirskich —

Na Seymie Grodzieńskim wotował, aby projekt „zalecenia Sekretarzom ułożenia instrukcyi „dla Deputacyi do porozumienia się z Dworami „Petersburskim y Berlinskim —

2° równie do Traktowania z Petersburgiem

3° aby traktat z Carową był potwierdzony —

Wygdarzał projekta rozmaite i mowy wzruszenia Seymu Grodzieńskiego dnia 12 8bra 1793 o jego prorogowaniu – 7° 8bra projekt ograniczający liczbę Woyska Koronnego i Wielkiego Xięstwa Litewskiego i inne szkodliwe etc

z oryginału

187.

1793

Sejm Grodzienski

Sievers do Zabarzewskiego —

Sir

Whenever you voted for the interest of Russia it was for the good of your Country — In voting now as you did yesterday — contrary to my opinion you should, first explain yourself with me and I should have convinced you that your Country's wellfare is as much laid at my heart as that of Russia etc in deciding with the advantage of a dozen of the first Gentelmen of your Republic you have only to follow them, if they are guided by me — Who is ~~much~~ much the better friend to your Country, because I have certainly no interest in it — but the early wich to be gone the sooner the better for me, perhaps the worse for you all — So I have after this explanation nothing more to tell to you —

Sievers

Z oryginału 187. Sejm Grodzieński 1793. 96

Sievers do Biskupa Kossakowskiego

Je vous avoue Monseigneur que le délai jusqu'à Lundi des affaires Radziwill ne me plait pas — Pardonnez à ma franchise — Mr Bułhawski présiderait encore aujourd'hui quoique Monsieur Walewski soit arrivé, dont nous ne connoissons pas encore la manière de mener les choses, une autre raison c'est que le retardement et l'arrivée du Prince Castellan ne mènerait qu'à des explications inutiles, deux choses étant décidément résolues que le Prince Palatin aie la tutelle et l'éducation du jeune Prince et que si on met le Prince Castellan au nombre des surveillans il n'y aura que chicanes par leur mésintelligence connues — Vous avez désigné les deux surveillans pour la Lithuanie et un pour la Couronne que Vous ne pourriez changer celui-ci, étant le Maréchal Comte Potocki et les deux autres des personnes qui méritent votre confiance je ne vois donc pas ce qu'il y a, a arranger avec le Prince Castellan, a moins que ce ne soit que le Prince Palatin fasse quelque sacrifice, ce qui ne serait ni juste ni nécessaire. Je vous supplie donc d'y penser, et il faut que je parle par mon Courrier de la chose faite, ou des causes du retard — Mes respects

Sievers

Z oryginału 1793.

Sejm Grodzieński

Sievers do Biskupa Kossakowskiego —

— pour montrer une entière impartialité j'ai envoyé le projet chez le Prince Palatin — Je vous supplie Mon très respectable ami de faire en sorte que cette affaire soit faite aujourd'hui sans aucun délai et qu'il y aye après une Assemblé des Deux Nations pour cela — Et la police de Varsovie, le payement des vivres fournies aux troupes par Palatinat, que vous me demanderez comme nous en sommes convenus et enfin qu'il v. plaise de retenir l'Assemblée jusqu'au moment qu'arriveront nos deux Conseillers de Legation avec la Déclaration qu'il est temps de remettre. Modérez avec votre sagesse et votre éloquence les premiers transports — On vous en tiendra compte plus que de tout les autres. Votre dévoué ami

Sievers

Z oryginału bez adresu ni daty —

Mon respectable Ami faites moi le plaisir de finir aujourd'hui l'affaire Radziwill — Elle est pour moi de la dernière importance. Il faut que j'en parle comme d'une affaire finie dans ma dépêche que j'expédie aujourd'hui par Courrier — J'entend celle de la tutelle et aussi celle des transports de la dette Radziwill, transférée à la Caisse Impériale — Ce double objet ne saurait être séparé quoiqu'il fasse l'objet de deux décrets — Je vous prie donc instamment de faire une

Seym Grodzienski

Assemblée pour cet objet important, egallement agré=able pour ma Cour, que pour moi et Boulhakoff et Igelstrom — Ainsi je compte sur votre amitié comme sur votre zèle — je compte non moins certainement sur votre zèle, que vous empêcherez par l'entremise de Mr le Vice Maréchal votre Neveu, que rien ne soye imprimé, qui ressemble a une protestation ou mani=festation quelque onque sur la scène d'hier et d'em=pêcher sagement par là, que je ne m'en mêle direc=tement — On me dit que Mr Walewski est arrivé, je vous prie, de le voir, de lui tâter le pout, et de lui inspirer de la sagesse — Agréez mes respects

Sievers

Uwaga

Sievers zapanował wszelkiemi środkami tak samowładnie nad Seymującemi Stanami w Grodnie że powtarzał zalecenia lub rozkazy dopóki spełnione nie zostały, list następujący jest tego dowodem — po burzliwej Sessyi pisze do Biskupa Kossakowskiego —

„La journée d'hier m'obligeant encore pour
„une heure ou deux de garder le lit, fait que je me serts
„d'une autre plume que de la mienne, pour vous
„priér mon respectable ami, de me faire le plaisir
„de finir aujourd'hui l'affaire Radziwill — Elle est
„pour moi de la dernière importance, et il faut que
„j'en parle comme finie, dans une dépêche que

Seym Grodzienski 1793-

que j'expédie aujourd'hui par Courier - J'entends celle de la Tutelle et aussi celle des transports de la Dette de Radzivill transférée à la Caisse Impériale - Ce double objet ne saurait être séparé quoiqu'il fasse l'objet de deux décrets - Je vous prie donc instament de faire une Assemblée pour cet objet important également agréable pour ma Cour que pour moi et Bulhakoff et Igelstrom - Ainsi je compte sur votre Amitiée

Je compte non moins certainement sur votre Zèle - que vous empêcherez par Mr le Vice Maréchal votre Neveu que rien ne doit imprimé qui ressemble à une protestation ou Manifestation quelconque sur la Scène d'hier, et d'empêcher sagement par là que je ne m'en mêle directement =

Je dine chez Mr de Buchholtz ou j'espère avoir de vos nouvelles - Agréez mes respects avec le souhait d'un bien bonjour -

Sievers

Je vous enverrai bientôt quelque chose sur l'affaire de Notre Ami le Prince -

Seym Grodzieński —— 1793

Treść z oryginału 20 Julij ——

Marszałek Raczyński do Mięczyńskiego —

— dziwi się pogłosce że On Raczyński

mógłby odstąpić od Dóbr do Biskupstwa Poznańskiego

należących — „Zdał tę całą Sprawę na Sieversa

„bo ślepo w iego cnotę wierzy, i na tey polega" ——

Treść własnoręcznego listu 25 Septembra 1793.

Marszałka Raczyńskiego do Ożarowskiego

Żali się ciągle nad odebraniem Dóbr do Biskupstwa

Poznańskiego należących —— Mówi — „Na przeszłym

„Seymie, Król miał mnie w podejrzeniu że Moskwy

„jeno się trzyma, a Moskwa go teraz męczy —

Treść listu własnoręcznego 1793.

Sieversa do Biskupa Kossakowskiego

— Mówi o składzie opieki młodego Księcia

Radziwiłła Dominika, i powierzeniu iego wychowa=

=nia Księciu Wojewodzie Wileńskiemu Radziwiłłowi

i kończy wyrażeniem „ce délai jusqu'à lundi des

„des affaires Radzivill ne me plait pas" etc

Seym Grodzienski 1793

Z Oryginału —

Sievers do Biskupa Kossakowskiego —

Monseigneur —

Je joins ici l'original et la traduction de trois pièces — c'est à dire des pacta conventa — Des Loix cardinales et des matières d'Etat, je supplie Votre Excellence de les revoir, avec l'attention qu'Elles méritent, de numéroter ses remarques sur une feuille à part, le plutôt qu'il Vous plaira de me les communiquer me sera le plus agréable puisque je suis intentionné d'envoyer ces pièces par un Courrier pour être mises sous les yeux de Sa Majesté Impériale, je prie encore Votre Excellence de vouloir bien mettre de côté tout autre ouvrage et de ne s'occuper que de Celui-ci —

Je prie encore Votre Excellence de vouloir me dire demain qu'elles sont les dates de la Signature du Roi des terres données? à qui ces donations ont été faites? et qui a proposé d'y apposer les sceaux — Mr le Maréchal Zabiello pourrait me donner ces éclair=cissements, mais je dois les avoir par écrits — Je prie aussi de me renvoyer la Note de la Princesse Charles de Saxe avec les éclaircissements promis — Je souhaite à Votre Excellence une bien bonne Nuit — J de Sivers

Vendredi Soir —

Sejm Grodzienski

La première Loi Cardinale du Plan d'une Constitution envoyée par Sievers à la Commission, présidée par le Maréchal Raczynski pendant la Diète de Grodno, pour refaire le Gouvernement de Pologne, sur d'autres bases que celles, qu'avait adopté la Constitution du 3 de Mai cette première Loi Cardinale était ainsi posée

1mo Un Gouvernement Républicain pour une République composée de Nobles.

Uwaga.

Depuis toutes les tendances de la Russie ont été de détruire la Noblesse Polonaise — le premier soin de l'Empereur Nicolas après le soulèvement des Polonais en 1830 et 31 a été de priver deux cent mille familles apartenant à la Noblesse pauvre nonseulement de leurs titres et privileges mais de les ravaler au dessous des paysans en leur ôtant le droit de fréquenter les écoles primaires établies pr le peuple

En 1863 — 64 — et 65 — des milliers de Nobles

ont été condamnés de périr de froid, de faim et de misère depuis l'Oural jusqu'au Kamchatka —

Za Mikołaja Szlachta uboga Zaściankowa pozbawiona wszelkich żywotnych przywilejów nazwaną została — Jedno Dworcami —

Niemieli nawet prawa posyłać dzieci do szkół publicznych dla chłopów otwartych początkowo —

195.

Seym Grodzienski 1793.

Résumé des Loix proposées par Sievers et soumises par lui à la Sanction de la Diète de Grodno

1°. Sous aucun prétexte ni dans aucun tems il ne sera permis de proposer ni d'établir l'Hérédité du Trône en Pologne et cela sous les peines les plus graves —

2°. Il sera pareillement déffendu sous les mêmes peines de s'occuper du vivant d'un Roi du choix de son Successeur. 3°. Tous les droits Cardinaux statués par le second Acte séparé du Traité conclu en 1768 entre la Russie et la Pologne seront confirmés et renouvellés et nomément l'article 21 de cet Acte —

7me Que l'éducation de la jeunesse ne soye jamais entre les mains du Roy —

8. Que les impots établis depuis l'année 1787. soyent diminués ou abrogés

10. Que les Diètes s'assemblent tous les deux ans mais qu'elles ne puissent jamais se tenir dans le même endroit deux fois de suite —

12. Que le liberum veto soit observé dans tous les cas, où les Loix l'établissent —

13. Que l'instruction de la jeunesse soit dirigée

Sejm Grodzieński — 1793.

conformément aux Lois Cardinales de la République —

14. — Qu'il ne soye permi de rien imprimer contre les Loix —

15. — Que dans les Armées on n'admette aucun officier que des Nobles Polonais —

17 — Qu'on fixe les matières dans lesquelles on doit décider à l'unanimité, ou celles où l'on décidera à la pluralité et que la Guerre, la Paix, l'augmentation des troupes les impots, les traités et autres matières de cette importance soyent réservées à l'unanimité soit dans une Diette libre ou confédérée —

20 — Que l'acte touchant l'existence civile et politique de tous les Dissidents en Pologne, tel qu'il a été modifié par les Lois de 1775 soit observé inviolablement et a perpétuité.

21 — Que tous ces Articles soyent incérés dans les Pacta Conventa des Rois futurs de la Pologne —

22 — Que les prérogatives des Charges des Grands Généraux, Maréchaux de la Couronne et autres reçoivent une extention, aprochant du dégré d'autorité attaché à ces charges à l'époque de l'an 1717 sous le règne d'Auguste III. Si toute fois cette proposition n'est pas manifestement contraire au voeu Général de la Diète et de la Nation dans quel cas, Sa Majesté Impériale ne prétend point y incister, ne voulant employer en rien la contrainte et la violence, et ne desirant pourvoir à la stabilité nécessaire des pouvoirs de la République que du gré et consentement volontaire de la Nation. —

Z Brulionu y Papierów Biskupa Kossakowskiego przepisałam —

Sejm Grodzieński

Observations —

1°. Le fondement de l'égalité des deux Provinces consistant toujours sur le traité d'union de la Lithuanie avec la Couronne d'où il suit particulièrement dans ce tems qu'il faut strictement observer que les Palatinats et les Nonces de Lithuanie soyent égaux à ceux de la Couronne comme le sont et l'ont été les Ministres —

La nouvelle idée énoncé dans le projet que les Palatinats soyent proportionnés au nombre des Chaumières est bonne pour l'arrengement intérieur des Palatinats dans chaque Province mais elle ne peut nullement servir a abolir la Loi de l'Union quant à l'égallité des représentations d'une province à l'autre, d'autant plus que les réflexions sur la différence entre Chaumières apartenantes aux Villes, et Chaumieres apartenantes à des Nobles, sont déjà faites

La liste des Chaumieres est ici adjointe Sub Littera B. quoiqu elle ne soit pas exacte et qu'à cause de l'incertitude des bornes actuelles elle soit diminuée —

2°. Les Impots Stables de la Lithuanie comme ceux od Dymu c'est a dire le fouage le dixieme gros, et le quart des Starosties font environs la somme de 6,000,000 de fls — Les impots moins stables qui ne sont

pas égaux tous les Ans, comme les aides, le péage et le droit de capitation montent a peuprès à 1.500,000 florins, ce qui se prouve par la table sub littera B — Il faut ajouter à ces revenus de la Lithuanie, les biens formant l'Economye du Roy — Dès que le Roy est payé de la Masse des revenus, ces biens peuvent être évalués 3,000,000 de florins de Pologne — Ce qui fait en tout un revenu de 10,500,000 florins de Pologne — Je pense que les impots sur le tabac et les peaux doivent être abolis comme étant plus profitables aux subalternes qu'au trésor —

3tio Prenant pour base un arrengement économique je crois que les plus grandes épargnes peuvent être faites par la cessation d'un grand nombre de Subalternes moins nécessaires, qui sont entretenus plutôt par la prérogative des trésoriers que pour le bien du pays — La perception des impots deviendra par là plus sure et moins couteuse.

4to Quand au payement des Juges quoique cela soit une chose très utile, mais comme elle n'est pas pratiquée elle peut attirer bien des discussions surtout si par un manque dans le trésor, celui qui est actuellement payé est obligé de céder sa paye, a celui qui ne l'a jamais été, et ne demande à l'être — tel est tout juge, en outre il est très difficil que par ce moyen, on puisse ôter aux Juges leurs revenus bons — Cependant je crois que si le revenu du Papier timbre est rendu au profit des Juges des Palatinats et des Tribunaux

tout autant qu'aux Commissaires de la Police, tout Palatinat aura de quoi suffisament les pourvoir, d'autant plus que ce papier abandonné aux soins des Magistratures juridiques, les revenus en seront plus surs que sous l'administration du tresor —

5° La balance, dans quelle proportion les Provinces doivent contribuer aux revenus du Roy, est facile a résoudre, par Elle-même si l'egallité des provinces est observée dans tout, le Roy en sera également payé. Il ne reste ici qu'une observation a faire, c'est que comme les Biens de l'Economie apartiennent à la Province, les revenus de ces Biens doivent être comptés dans la Masse des revenus du Roy, c'est ce que demande la justice et aucun détour ne peut y avoir lieu, aucun sophisme.

Enfin on fait ici une dernière réflexion — Comment ne serait-il pas insuportable à la Nation, si Elle voyait que la personne du Roy lui coute plus que toute l'armée, qui doit être regardée non comme une force, faite pour ajouter à sa concidération parmi les Nations, mais comme un fond de la pauvre Noblesse et une garde de la tranquillité intérieure du pays —

On peut bien objecter ici que l'armée de 4,000 hommes a pu suffire à la Lithuanie avant la dernière Diète, pourquoi ne lui suffirait-elle aprésent que

Seym Grodzienski 1793

Les frontières sont diminuées — La réponce y est toute prête — Autrefois tout Seigneur entretenait pour sa sureté une milice. Le Prince Radzivill seul en avait une de 4000 hommes autrement, nos maisons et nos chemins ne seraient pas surs, et malgré ces précautions les Juifs et les Cygans pillaient les Maisons des Nobles et faisaient des massacres ce qui peut-être prouvé par des Décrets récents, les révoltes des Paysans qui se pratiquent même àprésent, ajoutent au manque de sécurité — Il est donc sur que par la diminution des bornes du Pays et par sa position actuelle, notre Pays deviendrait un assemblage de Brigands venus de toutes parts, s'il n'est pas gardé par des Garnizons postées partout pour la sécurité publique, S'il n'y a pas de troupes pour entretenir cette sécurité. Les Citoyens qui payent àprésent de bon gré les impots pour l'entretien des troupes ne les payeraient plus que forcés — Il est donc à supposer qu'il conviendrait mieux de fixer une Somme ~~fixe~~ pour l'entretien de l'armée, la proportionner à la Somme fixée et puis penser à d'autres nécessités, et c'est avec quoi on peut satisfaire non seulement à la nécessité mais même au Génie de la Nation.

Ces réflexions doivent fixer l'oeil de la Législation si l'économie et la Politique y sont observées —

Treść listu bez daty.

1793 103

Seym Grodzieński

Sievers do Biskupa Kossakowskiego

Zapraszа Sievers Biskupa na Sessyę Seymową w czasie której ma być pod dyskusyę obu Narodów poddany podział Litwy na Województwa i Powiaty i tak się wyraża –

„La Lithuanie ne saurait avoir plus de 8 Palatinats et 24 Cercles ce qui donnerait à la Diète
„une représentation de 48 Nonces" etc. etc.

Treść

~~Kopia~~ z oryginalnego Reskryptu Konfederacyi Targowickiej Generalnej Litewskiej adresowanego do Józefowicza Starosty Mereckiego; upoważnia go ten Reskrypt, do odbierania Korrespondencyi Generalności w Warszawie y odpowiadania na nią.

Podpisał ten Reskrypt Zabiełło Marszałek Konfederacyi Generalnej Wiel. Xięstwa Litewskiego y Ferdynand Kontrym Sekretarz Konfederacyi Generalnej Wiel. Xięstwa Litewskiego z przyłożeniem Pieczęci Konfederacyi Generalnej –

Treść   Seym Grodzieński — 1793.

Dziesięciu biletów bez datty, pisanych przez Sieversa do Miączyńskiego; zaprasza go na konferencye sekretne w czasie Seymu Grodzieńskiego gromadzące się na przemian to u Ambassadora, to u Biskupa Wileńskiego lub też u Wielkiego Marszałka Moszyńskiego etc. ou bien chez le Ministre de Prusse

W jednym rozkazuje Miączyńskiemu „de joindre „ses efforts à ceux de ses amis, afin que le projet de la „commission des Banques devant être présenté à la „Diète y passe en loi dans la même séance... —

W innym łaje Sievers, Miączyńskiego „à cause de l'aventure scandaleuse arrivée „dit-il à la dernière séance de la Diète où la moitié „des personnes accoutumées à voter, comme on en „était convenu à nos conférences, ont voté autrement „et au détriment du bien public... Soutient Sievers —

L Oryginału Sejm Grodzienski 22 Juillet 1793 104

Buchholtz do Siewersa

Bien reconnoissant de vos bontés Monsieur l'Ambassadeur — Je profite de Votre obligeante permission pour prier Votre Excellence de faire parvenir ma cijointe depêche à Mr le Comte de Goltz — C'est une réponce à la lettre que j'ai eu l'honneur de communiquer à Votre Excellence de ce digne Ministre, qui certainement ne gâtera et n'embrouillera jamais les affaires de nos Cours — J'ai passé une demie heure chez Sulawski qui est très bien disposé: mais je suplie Votre Excellence de l'apointer pour demain matin chez Elle, ou de lui écrire un petit billet pour le porter à se montrer avec ses aboyeurs à la séance de demain — Je dois encore Suplier Votre Excellence d'avertir les deux frères Kossakowski pour qu'il n'arrive pas une seconde déclaration de guerre, qui embrouillerait ces pauvres têtes Polonaises. Bielinsky et Ankwicz demandent aussi un peu d'information de la part de Votre Excellence. J'aurai l'honneur de me trouver ds la matinée de demain chez Elle, en attendant Elle daignera agréer mes respectueux hommages —

Buchholtz

Le 22 Juillet 1793.

Sejm Grodzieński 25 Julii 1793

Treść z oryginału

Bucholtz do Siversa

Oskarża Ożarowskiego bo nie wypełnił obietnic
„nie popierał, projektu traktatu z Prusami a
„Ożarowski Zwolawski posłów nad którymi mógł
„mieć wpływ, namówił ich aby opierali się
„temu projektowi i deklamowali przeciwko Królowi
„Pruskiemu „Polacy jak się wyraża Bucholtz
„okazali w dniu wczorajszym całą złość y obłudę
„do której są zdolni

Seym Grodzieński — 1793

Uwaga

Władza Królewska była Pacta Conventami tak ograniczona, iż jedynym środkiem utwierdzenia Królewskiej władzy, rozszerzenia wpływu, zjednania partyzantów, była to możność rozdawania Starostw — Przerażony Sievers że Stanisław August bez jego pozwolenia na Seymie Grodzieńskim odważył się dać Starostwo, taki pisze bilet do Biskupa Inflant Kossakowskiego — etc. etc.

„J'ai un pressant besoin d'entretenir Votre
„Excellence sur le sujet de Votre Cher frère le Grand Général.
„On a enlevé par son ordre la Caisse d'un Régiment après
„le cordon fermé, un autre a voulu prendre service et
„sur l'ordre du Général, il s'est opposé et l'on l'a désarmé
„Voilà deux griefs que le Général Kretzetnikoff fera
„valoir — En outre on a donné à la Séance d'avant
„hier, une terre en héritage, ce qui ne saurait être
„assurément bien, car cela est contre toute bonne
„politique, et contre l'Equité envers un état appau=
„vri — Il valait mieux payer les 100 mille florins
„que de donner la terre — Je serai aussi curieux
„d'aprendre le résultat de la conférence d'hier —
„Agréez mes respects — Sievers

Drugi raz pisze do Biskupa Kossakowskiego

„Je viens d'aprendre une chose qui me surprend

Seym Grodzienski — 1793.

et me peine extrêmement, puisqu'Elle aurait les suites les plus fâcheuses pour ce malheureux Pays et particulièrement pour Votre Excellence, c'est qu'on veut proposer de faire prêter le serment de la Targowica à la Diète — Si cela arrivait à Dieu ne plaise, Votre Excellence serait soupçonnée d'en être le moteur secret et Elle en serait avec sa famille la première victime, idée qui m'effraye au point que ma plume s'arrête — Au nom de Dieu prévenez ce malheur — C'est avec ce sentiment de douleur que je pars, pour la Conférence où je m'attends de vous voir sans pouvoir m'expliquer — Sievers

Z oryginału. 207. 106

Sejm Grodzieński 1793

Sievers do Biskupa Kossakowskiego

Après avoir murement réflechi sur l'objet du troc des places de Mrs Oginski et Tyzenhauz, Votre Excellence me permettra de lui dire que je ne puis m'en mêler, ni en écrire en Cour, ni d'y acquiescer ici de mon Chef — Je prie donc Votre Excellence de ne point faire de motion à ce sujet à la Confédération, puisque cela me mettrait dans un double embarras. Mais en revanche je vous supplie de proposer de donner la Charge de Grand Maitre d'Artillerie au jeune Prince Sapieha, fils du Grand Chancelier de Lithuanie, que je voudrais consoler dans ses derniers moments avec cette nouvelle, j'en ai les ordres exprès de Sa Majesté Impériale. Votre Excellence pourra parler, comme d'une chose sure de la place de Hetman pour notre Ami le Maréchal, mais remise pour quelques semaines après l'organisation de l'armée —

Pour cette fin il faudrait que les deux Hetmans présentassent l'état actuel des deux Armées, leur entretien et ce qu'on leur doit — Il serait encore bon d'avoir l'état civil devant les yeux, pour pouvoir dire avec quelque sureté, si c'est de toutes les charges, ou avec des exceptions qu'on déduirait le tiers — Cette mesure est des plus nécessaires — Il est bon d'en parler d'avance. Une mesure, non moins nécessaire serait de savoir

ce que les deux trésors doivent en arrérages — J'entends des plaintes de tout le monde qu'on ne paye pas — Je prie en mon particulier pour le Corps des Cadets qui a 50 mille florins à recevoir du Trésor de Litthuanie. Sur les appointements du Conseil Permanent il serait bon d'observer que ceux seuls reçoivent les appointemens qui siegent — Enfin je supplie Votre Excellence de me faire voir l'Universal que va donner la Confédération Générale et si vous avez déja quelque esquisse sur ceux des Diettines — Agréez mes respects

Sievers

Uwaga Sievers nie mogąc się uspokoić z przyczyny danego Starostwa przez Króla niepotrzebnie jak twierdzi, pisze do Biskupa Kossakowskiego po raz drugi —

z Oryginału —

„Quoiqu'il soit déja bien tard, je ne saurai
„m'empêcher de faire part à Votre Excellence qu'il
„m'est revenu aujourd'hui, et qu'il m'a été encore con=
„=firmé ce soir qu'une donation du Roy, d'une terre
„apartenante aux économies royales, faite à Mr
„le Maréchal Zabiełło a passé les sceaux de Litthuanie
„Cet Objet devient dans les circonstances présentes, un
„cas si inattendu et si singulier, qu'il demande

une explication prompte et décisive — Je prie Votre Excellence si sa santé le lui permet, de passer demain chez moi à telle heure qu'il lui plaira, ou, si Elle ne pourra pas sortir, je passerai chez Elle dans la matinée. Elle peut bien s'imaginer que cet accident me doit faire une peine infinie, après une explication si décisive, sur toute aliénation des biens fonds de la République — Je viens d'écrire à Votre Cher frère Mr le Grand Général que j'ai prié le Roy, de signer toutes les patentes en question, mais aussi j'ai prié le même de ne plus faire aucun avancement quelqu'onque, dans une Armée qui doit être réduite, et qui est àprésent encore au triple de ce qu'Elle a été, il y a trois ans — C'est justement la manie de l'armée qui a causé le malheur de la Répu=blique — Tant Sa Majesté Impériale que la Confédération Générale, ont declaré cent fois que tout ce que cette Diète enragée a fait, était tout à fait annullé et serait annullé, et on s'obstine à vouloir conserver, ce qu'il y avait de plus répréhen=sible dans les demandes de la Diète et de la révolu=tion du trois de May — Je supplie donc Votre Excellen=ce de s'expliquer là dessus avec son Cher frère de revenir et de se désister d'un préjugé si

contraire au but général de la Confédération et aux intentions de Sa Majesté Impériale J'ai envoyé aujourd'hui un exprès à Monsieur le Palatin de Vilna au sujet des Diétines de Brześć — Je crains qu'il n'y aye quelque mal entendu par son absence — Agréez mes respects

Jeudi Soir —

Sievers

Kopia z oryginału — Biletu własnoręcznego Króla Stanisława Augusta do Biskupa Inflant Kossakowskiego —

„Mój Biskupie Radbym ci tu samca
„Verba — jest Sat Sapienti et Amico —

SAR

Sejm Grodzieński — 1793.

Observations sur la Lithuanie soumises par l'Evêque Kossakowski à Sievers

1° — La Lithuanie avant le Cordon nouvellement établi avait 422,873 — chaumières — Par la démarcation d'aujourd'hui il faut en retrancher dans les Districts entièrement pris la somme de 62780 — il en reste donc 360,093 — les parties des Districts comme celui de Braclaw, d'Oszmiana, de Nowogródek et de Pinsk enclavés dans le Cordon des nouvelles possessions de l'Impératrice ne peuvent pas être connues et évaluées, mais n'en font cependant pas une moitié on peut donc encore compter à peu près 320,000 chaumières —

2° — La Lithuanie a encore 25 Districts entiers dans chacun desquels il y a un Sénateur, on ne peut donc pas avoir raison de diminuer le nombre des Districts, ni des Sénateurs, on désire au contraire qu'il y aye en Lithuanie par raison de commodité et de nécessité 30 Districts et par conséquent 10 Palatinats — C'est à dire le même nombre que dans la Couronne et quoique les dits Palatinats

Seym Grodzienski

ne seront pas égaux en nombre de Chaumières aux Palatinats de la Couronne, cependant ils les surpasseront pour sur dans le nombre des Gentils=hommes et dans leurs vastes possessions —

3e Le nombre de 8 Evèques c'est à dire quatre pour la Couronne et quatre pour la Litthuanie est insuffisant et ne peut répondre au fond à l'utilité du pays. Le partage égal des Diocèses et le soin de pourvoir du fond Ecclésiastique, le Primat et les Chapitres, doit être confié à l'Etat Ecclésiastique comme une chose apartenante à l'Eglise et à la Jurisdiction Ecclésiastique — C'est pourquoi un projet va être dressé qui communiqué à Son Excellence Monsei=gneur le Nonce actuellement présent, restera sous l'aprobation de la Diète — Il s'agit que la Diète actuellement assure la promotion Ecclésiastique par degrés, et c'est ce que demandent la Religion les moeurs et la nécessité actuelle du pays. Il faut que par alternative de Provinces, le Roy nomme le Primas d'entre quatre Evèques présentés une fois de la Couronne et une autrefois de la Litthuanie Que chaque Chapitre, pour un Evèché vacant présente au Roy trois Candidats, parmi lesquels Il nomera un Evèque — Que chaque Evèque dans

son Diocèse pour les Abbayes et autres bénéfices apartenants aussi à la Collation du Roy, présente trois Candidats, et ce n'est que par ce moyen qu'on peut s'assurer du Service et de l'utilité de l'Etat Ecclésiastique parmi les bons Pasteurs —

4° Il faut ici faire une réflexion sur la différence qu'il y a entre la Couronne et la Litthuanie. Jusqu'aprésent la Couronne avait dans un Palatinat le même mode de Jugement et d'employés que la Litthuanie dans un District, or la Couronne faisant aujourd'hui un autre partage des Palatinats pour sa commodité, augmente le nombre des Tribunaux et des employés et la Litthuanie se partageant en dix Palatinats est obligée de diminuer ce nombre pour l'egalité et l'uniformité de la Loi — Dans la Couronne le Palatinat de Mazovie seul, avait 6 Sénateurs et 20 Nonces — Tandis qu'en Litthuanie par exemple, le District d'Oszmiana, beaucoup plus vaste que le Palatinat de Mazovie et comptant plus de Chaumières n'avait qu'un Sénateur et deux Nonces — Cette inégalité a toujours été, et sera une raison de plaintes si aujourd'hui on ne trouve pas un juste milieu qui réponde aux nécessités du Pays.

Seym Grodzienski 1793.

Observations quand aux Diettines —

1° Il est a savoir que les Chaumières de Lithuanie doivent être tout autrement considerées que celles de la Couronne, car dans la Couronne, les Chaumières sont composées pour la plus part des Villes et de leurs possessions — Celles de Lithuanie sont dans la possession des Nobles et surpassent de beaucoup le nombre de celles de la Couronne —

2° Si d'après le dernier projet, le nombre des Sénateurs dans la Couronne et en Lithuanie allait être reduit en totalité à 20, il faut se souvenir que l'age, et les foiblesses, n'en laissent que la moitié d'habitude reptes au service Public, et la Loi de 1775 veut qu'outre les Evêques et les ministres on élise 4 Sénateurs dans chaque Province pour le Conseil — Huit pour les quatre Magistratures du pays, c'est a dire deux pour chacune, deux pour l'assesorerie, 6 pour le jugement de la Diète ce qui fait la somme de 20 Sénateurs, qui seraient donc obligés de rester toujours actifs — Si le nombre des Sénateurs doit être diminué pour ne pas être egal à celui des Nonces, il y a pour cela un moyen juste et efficace — C'est que les Sénateurs qui seront choisis pour

pour les Magistratures n'apartiennent pas au Sénat durant la Diète, et de cette façon on répondra à l'ordre équestre, à la Satisfaction, comme à l'utilité du pays —

3° Il n'y a pas de dérogation pour le Roy si c'est le conseil qui présente les Candidats ou ceux qui voient et connaissent de plus près les moeurs et le savoir de personnes respectables — Si cette dérogation est nécessaire dans le Militaire et dans le Civil comment peut-on donc douter, qu'elle ne devienne utile à l'Etat Ecclésiastique et à la justice —

Kopia z Kopii — Seym Grodzienski

Wybor Osob składających Deputacyą mającą w czasie Seymu Grodzienskiego traktować z Jaśnie Wielmożnym Ambasadorem Rossyiskim

„My Król za zgodą Stanów Seymujących „chcąc uskuteczni[ć] wybór osób do Deputacyi wy= „znaczonej, w celu porozumienia się y traktowania „z JW Ambassadorem Rossyiskim obieramy y przez- „naczamy ad hunc actum naypierwod Obojga „Narodów Ministrów, tudzież z Senatu, Przewielebnego „Pięcia Massalskiego Biskupa Wilenskiego — „Skarzewskiego Biskupa Chełmskiego — „Kossakowskiego Biskupa Inflant — „WW= Księcia Radziwiłła Woyewode Wilenskiego — „Ożarowskiego Starostę Woynickiego — „Oborskiego Starostę Liwkanowskiego —

„Kasztelanów ze Stanu Rycerskiego „Urodzonego Bielinskiego Marszałka Seymowego „y po osmiu Posłów z każdey Prowincyi, to jest „z Prowincyi Małopolskiey Urodzonych Ankwicza „y Miączyńskiego — z Krakowskiey — Załuskiego —

Seym Grodzienski

z Sandomirskiego Miączynskiego —
z Lubelskiego — Ostrowskiego y Podhorskiego —
z Wołynia Gunickiego
z Chełmskiego — Szydłowskiego

Z Prowincyi Wielkopolskiey —
Urodzonych J. A. Łosinskiego z Zakroczymskiego
z Łomżynskiego Drewnoskiego —
z Gostynskiego Włodka —
z Rawskiego Skarbka — Witamowskiego
z Zakroczymia — Ostroroga z Czyrskiego
Oborskiego z Ciechanowskiego — Zambrzyckiego
z Nurskiego —

Z Prowincyi Wielkiego Xięstwa Litewskiego
urodzonych, Godaszewskiego z Trockiego, —
Łopota z Nowogrodzkiego — Białozora ze Żmudzi
Narbutta z Lidzkiego — Kozakowskiego z Kowieńskiego
Przeździeckiego y Snarskiego Posłow Inflantskich —

Ten zaś wybór Osob, do Deputacyi, zalecamy aby był w Akt plenipotencyi wciągnięty y umieszczony. WWm Pieczętarzom Oboyga Narodow to zalecamy etc. etc.

z Oryginału 219. 16/27 Julliet 1793 112

Sejm Grodzieński

Sievers do Marszałków Konfederacyi Targowickiey —

Messieurs les Maréchaux

La Confédération Générale des deux Nations ne pouvant guère exister avec une Diette, munie de tous les pouvoirs législatifs, judiciaires et exécutifs de la République il a plu à Sa Majesté Impériale, qui a daigné honorer la ditte Confédération Générale de Sa Haute Protection, de m'ordonner de donner en Son Nom l'aveu à la dissolution prochaine de la dite Confédération Je me fais donc un devoir Messieurs les Maréchaux d'en faire part à Vos Excellences afin qu'Elles puissent aidées de la Sagesse de Leurs Excellences Monseigneur l'Evèque de Livonie et de Mr le Regimentaire Ozarowski aviser aux moyens les plus convenables à la prompte dissolution de la Confédération Générale — Je m'attends que Vos Excellences, ensembles avec l'Evèque de Livonie et Mr le Régimentaire Ozarowsky, voudront bien me communiquer préalablement vos idées la dessus, afin de leur en dire mon Opinion, qui leur servira de preuve évidente, tant de la bienveillance avérée de Sa Majesté Impériale, ma très Gracieuse Souveraine envers la Confédération Générale et la Sérénissime République, que de mon zèle ardent pour coopérer

à tout ce qui dependra de Moi et pourra en assurer le bien être constant dans l'avenir —

J'ai l'honneur d'être avec la plus haute concidération Messieurs les Maréchaux de Vos Excellences le très humble et très obeissant Serviteur

à Grodno ce 16/27 Juillet

Jacques de Sievers

Cette lettre a été mise sous l'adresse de Leurs Excellences Mr Sutawski Maréchal de la Confédération de la Couronne et Mr Zabiello Maréchal de la Confédé=ration de Lithuanie etc etc —

Wyciąg z listu bez adressu — 1793.

Sievers

Puisque Sa Majesté a refusé de signer les Patentes malgré que Mr Ozarowski les lui a présenté Je vous les renvoye Mon Cher Conseiller en Vous priant de vouloir bien Vous souvenir à l'occasion pr que ces Patentes soyent signées etc

Sejm Grodzieński 1793.

Projekt Instrukcyi dla Deputacyi upoważnionej do traktowania z Ambassadorem Pruskim Panem Bucholtz poprawiony przez Drewnoskiego wydrukowany, podany został i zdecydowany na Seymie Grodzieńskim dnia 31 - Julij 1793 r. —

Wyciąg z listu własnoręcznego — d. 31 lipca 1793. Grodno

Duhamela do Hetmana Kossakowskiego — rozwodzi się nad nieporozumieniem Hetmana z Siversem y mówi „l'Impératrice ne veut „avoir en Pologne qu'un parti et Elle veut que son „Ambassadeur en soit le Chef — Alteski vous dira „le reste ... il ajoute encore „Stackelberg répette „tout haut à la Cour, que l'Impératrice ne peut „compter en Pologne que sur l'Evêque Kossakowski; —

Treść listu bez daty — 1793.

Hetmana Kossakowskiego do Alteskiego — ... ubolewa że się Cesarzowa gniewa na Niego, za „mowę mianą etc. na Seymie która jednakże z „natchnienia Ambassadora powiedział —

Osobno pisał Hetman do Petersburga do

Sejm Grodzieński — 1793.

Zubowa usprawiedliwiając i tłomacząc, przyczyny wygłoszonej mowy etc. —

Treść z brulionu listu bez daty 1793.

Hetmana Szymona Kossakowskiego do Sieversa — wylicza w tym liście wierne swe usługi oddane Imperatorowej, jej Ambassadorowi i Moskwie i rozwodzi swe żale, że zaskarżony jest jako niedość wiernie służy etc. —

Seym Grodzieński 1793.

Uwaga Szczegółowi Kossakowscy rozrządzać krajem według własnych pojęć, sprzykrzyli sobie despotyzm Sieversa i zaczęli pracować nad wydaleniem jego — Mamy tego dowody w listach pisanych przez Hetmana Kossakowskiego do Zubowa których kopie w Aktach pozostały etc —

1793.

Hetman Kossakowski do Zubowa —

Monsieur le Comte

Je n'ai pas voulu abuser d'aucune façon de la lettre complaisante que vous m'avez honoré. Je vous ai donné des bras en Pologne pour exécuter Votre Volonté. Vous Me connoissez Monsieur le Comte que je n'ai d'autre but que celui de remplir les ordres qui me viennent de la Souveraine. Jusqu'à présent j'ai été sur de la réussite la plus parfaite de vos vues sans aucune difficulté. Les contrastes auxquels je suis exposé, m'obligent d'avertir Votre Excellence que la Députation de la Diète faisant des fausses droits, contre mon pouvoir à la Commission de guerre, non seulement, Elle m'ôte mon pouvoir légitime selon la Constitution de 1775 mais en affoiblissant totalement mon crédit et mon pouvoir elle me mettra hors du cas de pouvoir être utile aux vues et aux ordres de la Souveraine. Le Roy

1793.

Seym Grodzienski —

Le Roy en insinuant à quelques personnages amis et attachés à lui qui composent la Commission de la guerre, une guerre ouverte contre moi, en m'ôtant toute influence et toute concidération, ils m'ôtent toute ~~...~~ possibilité d'être utile aux ordres et aux vues de la Souveraine — Monsieur le Lieutenant Colonnel de Gransdorff est chargé de vous dire tout de bouche, permettez lui de vous entretenir un moment et croyez que je ne cesserai pas d'être à jamais avec la plus parfaite considération &c &c

Kossakowski, Grand Général —

Z drugiego brulionu Kopia bez adressu 1793.

~~Hetman Kossakowski~~ do ...

Monsieur

Les ordres de la Souveraine que j'ai reçu par la dernière lettre, de m'adresser dans tout cas à Votre Excellence tout droit, m'obligent à vous faire savoir, que le Roy avec ses adhérens protegé par Mr l'Ambassadeur dans la Diète et la Députation qu'il achoisi à son gré, ont excité la Commission de guerre à une émulation et désobéissance contre le pouvoir qu'il a donné à la Confédération de Targowica selon la Constitution de 1775 — Si

je ne dois être regardé que comme Président simple=ment, il est évident que le Roy mettra a chaque instant des entraves et qu'Il me mettra hors d'Etat d'être utile d'aucune façon — Il est vrai que j'ai pris toutes les mesures nécessaires a une éxécution immencable sans me compromettre vis-a-vis de ma Nation, je n'attendais que le moment pour le satisfaire. Votre Excellence connait bien presque autant que moi la Pologne — Vous connoissez donc combien de précautions il faut prendre dans tout ce qu'on fait: si on encourage a une émulation et une désobéissence contre moi, quels services peut-on attendre d'un homme désarmée, je vous avertis à tems, pour n'être pas coupable à l'avenir — Votre Excellence aura la bonté d'appuyer auprès de Mr l'Embassadeur celui qui ne cessera pas d'être avec la plus parfaite concidération.

Monseigneur / de Votre Excellence

etc. etc.

Kossakowski: G. G —

1793.

Seym Grodzieński

Mrączyński w Zborach mianych na Seymie y mowach do Obywateli powtarzał ciągle że niezgoda zgubiła kraj, że jednością tylko y wspólną Miłością dla Oyczyzny, zgodnie połączywszy się trzeba Ją dźwignąć, a obok tego przyjmował klejnoty w darze od Imperatorowey — Pojechał do Petersburga za Szczęsnym Potockim y Branickim y zdawał rapporta Ambassadorom Moskiewskim —

Seym Grodzienski

Miączynski podał dnia 5go Augusta Stanom Seymującym projekt „Zalecenia WW. Ministrom „Pacis, Obojga Narodów, uformowania Listy „Cywilney etc.

z Oryginału treść Listu — 6 Augusta 1793. z Carskiego Sioła

Hetmana Branickiego do Miączynskiego — donosi Mu że zrezygnował Hetmańską Buławę Polną Wielkiego Xięstwa Litewskiego i radzi Miączynskiemu starać się o Nią etc. —

Uwaga Branicki Hetman Polny Wielkiego Xięstwa Litewskiego ożeniony z Engelhardowną Siostrzenicą Potemkina a według twierdzenia wielu córką Katarzyny II — mało znaczył i działał w Targowicy, wykonywał tylko polecenia Szczęsnego, pojechał z nim do Petersburga, podpisał w Carskim Siole pierwotny Akt Konfederacyi Targowickiey, następnie Akt jawny Targowicy dnia 14go Maja 1792 Roku

Seym Grodzieński 1793

podpisał również, y ograniczył uzycia czasu i wpływu swego na zabezpieczenie sobie posiadłości Olechowie i innych kluczów, lub innych Dóbr zaokrąglających klucz Białocerkiewski; czego dokazał.—

1793.

Podany został Seymowi projekt do prawa pod tytułem fundacya zabezpieczająca na mocy praw i Traktatów z lat 1768 i 1775 Zgromadzeniom wyznania Augsburskiego prawo zajęcia na Kościoły Ewangelickie w Grodnie Dom Królewski murowany na Horodnicy — W Szawlach ditto Dom Królewski murowany etc. prawo zakładania Szkół, używania wszelkich przywilejów tak na Litwie jak w Koronie w latach 1768 — i 1775 udzielonych Dyssydentom etc.

dnia 7° Augusta 1793.

Włodek Juda podał Stanom Seymującym projekt poprawiony przez Deputacyą etc. zalecający Seymującym Stanom traktowanie z Ministrem Pruskim — Ten projekt przyjęty został d 10 Augusta 1793 Roku

Konfederacya Generalna Koronna

Oświadcza, iż gdy Konstytucyą z 1775 Roku pod tytułem Assekuracya Dożywocia, nadane zostało Urodzonemu Dzieciom Franciszkowi Sułkowskiemu, to co w Obrębie Starostwa Żarnowieckiego w possessyi WW. Hieronima i Urszuli z Sołtyków Wielopolskich Małżonków actualnie Prawem Królewszczyzny dzierżone zostawało, równym że nabyciem Prawa to wszystko w possessyą WW. Piotra i Maryanny z Dzierzbickich Ożarowskich Kasztelaństwa Woynickich weszło — przeto y Woytostwo Wielkich Łanów y Koryczańskie tak pierwszą jako y drugą zajęte possessyą, w żadne nadal powątpiewanie possessyi dożywotniej WW. Ożarowskich Kasztelanstwa Woynickich podpadać niepowinno, y owszem do życia Ich w possessyi nie sprzeczney zostawać ma, y kwity z opłaconych Kwart Skarbowi Koronnemu pod Imieniem Eckstraktnych possessorów WW. Ożarowskich Kasztelanstwa Woynickich Małżonków taż Kommissya Skarbowa wydawać powinna — Dan w Grodnie na Sessyi Konfederacyi Generalnej Koronney Dnia 10 miesiąca Augusta 1793 roku.

Antoni Sułkowski M. K. G. K.

(Pieczęć Generalney Konfederacyi Koronney —)

Zastępca Franciszek Chrząszczewski Sekretarz G. K. K.

Zalecenie Kommissyi

Seym Grodzieński 1793

Treść Aktu d. 12. Augusta

Stakelberg do Ożarowskiego —

— Mówi między innemi „Si l'on vous
„avait cru, la Pologne serait encore heureuse
„comme Elle l'était avant cette funeste Epoque de
„délire, de rage, et d'ingratitude envers une Sou=
„veraine bienfaisante etc. etc. nazywa Patryotów
przywiązanych do Konstytucyi 3º Maja „les Seducteurs
„de cette malheureuse Diette etc."

Sejm Grodzieński 1793 — Sierpień

Szymon Szydłowski wnosi projekt aby Kwit dla Kommissyi Woyskowey Litewskiey był przyjęty z dodatkiem ~~Bieńkowskiego~~, niezaś zatrzymany aż do usprawiedliwienia się w Kommissyi Likwidacyjney Hetmana Kossakowskiego któren urościł pretensyą wynoszącą 500 kroć stotysięcy Złotych jakoby przez Niego wyłożonych na potrzeby Woyska i uzyskał Sancitum które zastrzegło Mu te Summę na Starostwie Bracławskim —

Bieńkoski dodawał aby ten mniemany dług nie powinien ciążyć na Starostwie Bracławskim

Z Oryginału bez adresu

Seym Grodzienski 14° Augusta 1793

Jaśnie Wielmożny Mości Dobrodzieju

Przeciąg cztero letni czasu dając mi naymilszą pole służenia Kwitnącey Oyczyźnie uszczęśliwił mnie razem pozyskaniem względów JWMci Dobrodzieja — Jego dobroć wysokie zdanie uczyniło mnie Jego zwolennikiem przystoity serce y umysł moy do JWMci Dobrodzieja Zatym ufam że moją prozbę przyimiesz łaskawie — Lubo los mnie zostawił w tym biednym kawałku, nieszczęśliwey Sparty, chociaż w oczach JWMci Dobrodzieja, szczerze pracowałem dla Oyczyzny, nie żądam żadney nadgrody, niech tę biorą Szczęśliwi y Zasłużeni, lecz żebrzę że łzami i uczuciem za krewnym moim za nieszczęśliwym Kapitanem, który stał się ofiarą nieszczęśliwą. Wiem ja iż Xiądz Kołłątay był pierwszym członkiem Rewolucyi, „Ale czyż sam? Któż tron Kto Małachowskiego, Xięcia Adama Czartoryskiego Potockich burzył — Że niejest pod Kanclerzem rad jestem, bo czyliż my uboga Szlachta nato mamy składać podatki aby wszystkim Kraju Ministerya były płatne, ale za cóż Xiądz Sierakowski wyzuwa go, z ostatniego kawałka chleba, jakaż

1793.

Seym Grodzienski

Cześć zostanie dla Swiętych Kanonów dla Stolicy Apostolskiey, jeżeli władza Swiecka bez prawnie bez mocy ordynować będzie Pasterzów i z pomocą Woyskową installować. Czyż to nie jest wbrew przeciw powadze Kościoła y Religij. Nie takich Ze intruzów z Konwencyi Narodowey Pius VI[ty] wyklął? Cóż Xiądz Sierakowski dobrego zrobił aby był nadgrodzony? Jeżeli że gra tego w farrona ia gratem lepiey, więc Ja Probostwa wartem —

Bądz Panie Zaskaw uczyń w moim Braie mnie dobrze. Zlitujsię JWJMćP. Dobrodziey nad biednym Kapłanem, wszakże ieżeli w tym kawałku ziemi równość ma zostać, niechże nie mamy Emirów, to przynaymniey nas Szlachtę po utracie Kraju zaspokoi........ Wiemże osobiście JWJMćP. D. Xiądz Kołłątay, nie obrazit, a gdyby i tak? — Cum miserum laceras jam parce Sepulto —

Oddaje prozbe moją wspamiętości Pańskiey wiedząc że Pan co zechce to u Ambassadora wy=jednak. Składam się u nóg z uszanowaniem

JWJMćPana Dobrodzieja najniższy Sługa

Dnia 14. Augusta 1793. z Humania —

Bened = Hulewicz
Kanon. = Ziem. Oller[illegible]

1793

Seym Grodzieński

Załuski Poseł Sandomirski

Na Seymie Grodzieńskim miał Głos do Stanu Rycerskie=go 19. Czerwca 1793. Mowę o Skarbie, podatkach i funduszach publicznych dnia 9. July 1793 – i inne oprócz tego głosy – Wotował za wszem projektami uchwalonemi na Seymie – Żyjąc w zażyłości z Igelstromem podał jemu minutę wyliczającą Dobra y Wsie, zażądane przez Załuskiego na Dziedzictwo dla siebie lub Żony, przez pośrednictwo Posła Moskiewskiego –

Uczynił Załuski dodatek do projektowanych reform Skarbowych „aby nim Rząd wewnętrzny „po podziale na nowo ustanowiony zostanie Lista „Cywilna y Woyskowa co do Sztabu Generalnego po „połowie opłacane były – Ten dodatek przyjęty został na Seymie d. 21 Sierpnia 1793. r

Podał następnie Zalecenie Kommissyom Skar=bowym Obojga Narodów tyczące się opłaty Sztabów Głównych i Kommissyi Woyskowych, aby im tylko 4tą część zatrzymywać aż do uformowania nowego Rządu –

No. 236. 1793.

Seym Grodzienski

Frydrych Moszenski wraz z Kaczynskim ustawdali formę Rządu nową —

Ankwicz Poseł Warszawski y Zambrzuski Poseł Nureki podpisali Traktaty z Rossyą y z Prusami —

Synowiec Fryderyka Moszynskiego Prezesa Deputacyi Indagacyiney otrzymał funkcyą Demarkatora y za ustawionym staraniem umieszczony został w Kommissyi Policyi —

Kopia w skróceniu. 237. Seym Grodzieński 1793. 121

Tabella drukowana uformowana przez Kommissyą Skarbu Koronnego, a wykazująca, jak wiele wszelkie Podatki z Korony, do Skarbu Koronnego wchodzące rocznie czyniły etc. Według tey Tabelli przed zajęciem przez obce Woyska Prowincyi Koronnych, rocznie do do Skarbu czyniły 28,519,466 — Złotych 24 grosze 9 denarów

Po zajęciu zaś 11,511,082 Złote, 5 groszy, 3 denary —

Podatki były następujące —

Podymne według Lustracyi 1790 Roku

Pół podymne z prawa 1775 r. jakoteż prawa Seymu 1788 r.

podatek rzezi z Dymów Wieyskich po groszy 6 —

Ofiara 10° i 20° grosza z Dóbr Dziedzicznych —

Ofiara 20 grosza z Dóbr Duchownych —

Czopowe z miast dziedzicznych fł 473.718-12-6 —

Czopowe Królewskie i Duchowne —

Dwie, półtrzeci, półczwarty i cztery Kwarty Lustracyi etc.

Łanowe z Łanów wybranieckich

Pogłówne Żydowskie

Podatki niestałe

Cła — Kupieckie, Szlacheckie od Soli, Składne od Wina, Czopowe, Zagraniczne Pobory —

Konfiskaty Celne, — Podatek od Rzezi —

Podatek od Stempla, Papieru, Kart, Kalendarzy

Ksiąg Żydowskich — Tabaki — Most pod Warszawą

1793 r.

Seym Grodzieński

od Loteryi krajowey przeszło 500,000, a

Skowiszya od Summ po Duchownych —

Podatki osobne przeznaczenie maiące —

Subsidium Charita= 600,000 Złotych Polskich

Podatek z Dóbr Ostrogskich 300,000 Złotych Polskich —

Treść listu 229. D. 23 Augusta 1793 122

Seym Grodzienski

Zabiełło Starosta Telszanski do Biskupa Kossakowskiego &c

— mowi „już się stało to wszystko, czego „Moskwa pretendowała — Nie omylnie toż „samo z Prusakiem się stanie &c &c

Z Oryginału bez datty 1793.

Sievers do Biskupa Inflant Kossakowskiego &c

J'ai été très charmé d'aprendre que Votre Excellence se portait mieux. Il la suplie de ne rien risquer, car c'est demain et après demain qu'il faudra combattre — Il me semble au reste qu'en donnant trois jours à la chose c'est en vérité presqu'une semaine perdue, tout ce que je puis faire — Il faut seulement que l'on parle des dettes — De l'armée non payée, de la réduction du tableau des revenus et dépenses, que l'on dise qu'il y aura tous les ministres à la Délégation — trois Evêques, trois Sénateurs — 18 Nonces — Enfin que les Nonces soyent un peu instruits — Votre Excellence ne pourra sortir ce soir, je prierai nos amis de se rassembler chez Elle, et j'y viendrai aussi —

Sievers

Sejm Grodzieński 1793.

Wyciąg z oryginału szyfru ułożonego przez Boscampa — Lasopolskiego

Le Roi Stanislas Auguste 0 — 1 — 2 —
Le Prima — Lama — 5.
M. Karzyński — 10 — R. R. —
Le Général Zabiełło — La Chaloupe
Le Conseil Permanent — Le Divan —
Le Maréchal Ożarowski — —
Jeleński — —
Walewski — Le Grand Vicaire
Le Général Branicki — Olim
Tyszkiewicz — Nolens volens
Kwiatkowski — Ordonance
Bieliński — Prêt à tout —
Ponyński — L'anonyme
Ożarowski — 13 — 14 —
Marucci — Così — così
La Diète — 1000 —
Constantinople — Point de vue
Vistule — 101 —
Grodno — 92 — 93 — 94 —
Nations — Pays — Villes — Rivières
Pologne — Plumes —
Courlande — annexe —
Turcs — Pagens
France — Volcans

L'Impératrice — 70 — 75
L'Évêque Kossakowski — la Mitre —
Le Général Kossakowski son frère, le Casque —
L'Ambassadeur de Russie — la modération
Buchholtz — le miel tourné
Bühler — L'adjutant —
Petersbourg — La Boussole
Les Russes — Hyperboréens —
Les Cours Coalisées. Les Amplifications
Varsovie — 85 — 86 — 87 —
Berlin — L'Observatoire

Włodek Juda Tadeusz
Poseł Ziemi Gostyńskiej na Sejmie Grodzieńskim.

Włodek Juda był przyjęty na Konsyliarza Targowicy y Rady Nieustającej według Protokułu Konfederacyi etc.

Zyskał od Ambassadora Moskiewskiego monopolium na Gazetę 3. Augusta 1794

Zasiadał w Policyi —

Brat Pęszyca —

Pojechał do Warszawy spełniać wtej wyroki Generalności Targowickiej, wzywać Dykasterye i Woyskowych do przystąpienia do Konfederacyi.

Na Seymie żądał wydania Uniwersału stosującego się do Noty Siversa etc.

Sejm Grodzieński

Mieczkowski Poseł Krakowski

— Miał głos „domagający się otworzenie „Sądownictwa co do Summ przez Banki upadłe „różnym Osobom ustąpione &c.

O podciągnięcie pod Sąd Kommissyi Bankowéj upadłego Bankiera Tyszkiewicza upomniał się i podał projekt Mieczkowski Poseł Krakowski dnia 23 Augusta 1793 na Sessyi obradujących Stanów, względem upadłych Banków Piotra Potockiego — Piotra Teppera — Frederyka Kabrego Karola Schultza — Macieja Tyszkiewicza — i Jana Dawida Meistera — Proponował względem nich Sąd nadzwyczajny, z pod praw Krajowych wyjęty i ostateczny &c.

Głos Mieczkowskiego Posła Krakowskiego Starosty Rabsztyńskiego z d. 23 Augusta 1793 r. były drukowany —

Z oryginału — Sejm Grodzieński 1793.

Sievers do Miączynskiego

Le projet de la Commission des Banques devant être presenté aujourd'hui à la Diète pour y passer en Loi, l'importance de l'objet qui interesse en même tems l'honneur et l'interêt de la République et ce qui plus est, ce projet ayant dejà eu l'approbation de Sa Majesté Imperiale, je prie instament Votre Excellence de porter toute Son attention et celle de Ses Amis, afin qu'aucun changement n'y soit fait et qu'il passe immancablement aujourd'hui — Selon l'autorisation que j'ai, je nommerai incessament les trois Commissaires qui doivent assister à la Commission de la part de Sa Majesté Imperiale; ma maladie me privant aujourd'hui de voir Votre Excellence je me fie sur Elle, sur le succès de cette affaire, quoiqu'Elle soye une preuve éclatante de la Sagesse de la Diète —

Vendredi matin — J. C. Sievers

Inną razą piże Sievers do Miączynskiego że Mu posyła listę Posłów którzy mają na Sessyi Seymowey Wotować z wyłączeniem wszystkich innych —

To znowu donosi Mu „L'Ambassadeur de Russie „prie Votre Excellence de vouloir bien passer chez lui ce „matin à 8 heures — Le Ministre de Prusse desire une „conference avec la Deputation qui pourait etre fixée „à midi — „

Seym Grodzieński

Na podanie Mieczkowskiego Posła Krakowskiego o upadłych Bankach, Seym zadecydował =

My Król wraz z Konfederowanemi Rzeczy Pospolitey Stanami, w celu zabezpieczenia całości Mass Kredytorskich, wszystkie Sądownictwa w tey mierze od 1° Lutego Roku bieżącego zaszłe y zachodzić mogące, względem dłużników od tychże Banków w różnych Subsektach z mocy takowych dłużników zachodzące prawne procedera wstrzymujemy dopóki Kommissya Bankowa na takowe przeciwy swey nie da rezolucyi etc etc

Mieczkowski. 247. 1793. 126

Seym Grodzieński

Kommissya Trzech Dworów zwana, została ustanowiona na przełożenie Posłów Dworów Sąsiedzkich; nadano jey moc sądzenia również osób w tych Ban-kach upadłych, posiadających kapitały etc bądź też im dłużnemy — Rozrządzania ich funduszami, w którym kolwiek bądź kraju zostającemi, bez żadney różnicy dla nikogo excepcyi — a to pod prawem exekucyi, na wzór Kommissyi ustanowioney Traktatem 1775, pod Artykułem 6tym z zupełną władzą y mocą Sądową pod rygorem naywiększym, exekucyą woyskową nawet.

Konfederacya Generalna Targowicka skład następny Kommissyi wyznaczoney do obliqwidowania upadłe Banki ustanowiła — Ze Stanu Szlachec-kiego 6 Kommissarzy — Ze Stanu Miejskiego 3ch również cum voce decisiva — których nominacya zależyć będzie od Króla —

Od Dworu Wiedeńskiego 3ch od Peterzburskiego 3ch i Berlinskiego 3ch mianowanych przez Ambassadora Sąsiedzkich Dworów z potwierdzeniem Króla

Kommissarze Ci, przez Gazety Krajowe i Zagraniczne obwieścić powinni byli uwiadomienie Kredytorów upadłych Banków, że zasiadać będą etc Kommissya w Warszawie, odbywała swe posiedzenia.

1793.

Seym Grodzienski

Mniey od pięciu na posiedzeniach zasiadać nie powinno było — Wszelkie prywatne tranzakcyi przerwała y zabroniła, gdyż było powiedziane że nielikwidujących się do Mniey wierzycieli, wszasie przez wyrok Sądowy Oznaczony od ich pretensyi oddądza y wieczne milczenie onym nakazuje —

Wszelkie Dobra Ziemskie, Wexle, rewersa depozyta, Zakłady fabryczne i inne, Kapitały, dochody pod swoy zarząd zagarneła y samowolnie niemi zarządzała —

Projekt układu y władzy jaka ma być nadana Kommissyi Trzech Dworów, oblikwidującey Upadłe Banki był Seymowi Grodzienskiemu podany przez Mierzkowskiego Starostę Rabsztynskiego Posła Krakowskiego d: 23 Augusta 1793 Roku. —

Król użalił się nad Meisnerem, wydał do Kommissyi Skarbu, dyspozycie w celu poratowania y ustalenia Banku Meisnera aby nie upadł —

Wyciąg z listu 249. 23 Augusta 1793.
z Welesnicy

Jenerał Twardowski do Het: Kossakowskiego

— donosi że „Brygada druga oddana w Kom=
=mendę Mitarnowskiemu Brygadierowi, nie jest jeszcze
według etatu Hetmana Kossakowskiego uformowana
to jest że zamiast składać się z 10ciu Chorągwi składa
się z 16tu tak jak się z za kordonu wyrwała, nie równe
są w niey Chorągwie — W niektórych po kilku szeregowych
w innych kilkanaście lub kilkadziesiąt głów się
znayduje — W niektórych Chorągwiach są officerowie
a w innych niema żadnego. Poważam się zapytać
z głębokiem uszanowaniem, czy mam wszystkie Cho=
=rągwie na 10 części, czyli na 10 Chorągwi podzielić
według nowego Etatu JW. JMć Dobrodzieja, a tak
podzielona Brygada miałaby równe Chorągwie
miałaby równo officerów, towarzyszów, szeregowych
y Koni y byłaby zupełna regularność etc.

Uwaga

W drugiej Brygadzie było 20 Chorągwi
czyli powinno było być —

1793

Z oryginału kseś Nota, prośba do G. K. Targowickiej

Anny Wąsowiczowey wziętey z Synem w niewolę po bitwie pod Łotonnym, w czasie którey Mąż jej z drugim Synem, pod dowodztwem Gościnzki zginął z miejsca na miejsce od tey chwili pod aresztem prowadzona była — Naostatku uwolniono ją też prosi o uwolnienie Syna iej pozostałego z więzienia &c

1793

Kseś dwóch listów

Xiędza Wiazewicza, jeden zalecający się względom Ambassadora Moskiewskiego &c &c

Drugi do Pani Sęgoborskiej proszący o pomoc w otrzymaniu Biskupstwa i pełen nie właściwych żartów — &c

Seym Grodzienski

Adam Podhorski Poseł Wołyński

Wotował za wszystkimi projektami, i podał Sam. Seymowi Grodzieńskiemu własny projekt dnia 29 Augusta 1793 — „Względem podpisania Traktatu z Prusami, za co został przez Kollegów z Izby wyrzucony etc etc

Z oryginału treść listu bez adressu   z Warszawy dnia 4 września 1793.

Kessa Działyńskiego

wzbrania się Działyński namiestniczności sancitum uzyskanego przeciwko niemu przez Zobarzewskiego

Sankcita były to wyroki samowolne generalności Targowickiej — usuwające wszelkie inne prawa własności, bądź to mogące być zastosowane do Dóbr Dziedzicznych bądź też do Starostw y królewszczyzn przywiązane

Treść Listu 4. Sept. 1793.

Naruszewicz Biskup Smoleński do Czarowskiego etc.

Wstawia się y broni Ł. Haliburtona possessora folwarku Rafałówka prawem zastawnym przeciwko Gazanowskiem zamierzającemu niesłusznie wydrzeć ten folwark Haliburtonowi za pomocą Targowickiego Sancitum etc.

Treść Listu bez Adressu 6. September 1793.

M. Radziszewski etc.

Wstawia się za Bratem, który po zniesieniu owego Pułku, został bez sposobu do życia, pomimo zdatności, gdyż od młodości, u Kadetów pozawszy kształcił się y aplikował do Żołnierki etc.

Z Oryginału 255. 11 Sept. 1793.

Sejm Grodzieński

Łobarzewski do Sywowa —

Monsieur le Baron

Plein de confiance dans la protection de Votre Excellence je prend la liberté de la réclamer, contre Monsieur Działyński Chef, qui nonseulement n'est pas disposé à me rendre mes 30,000 florins, que je lui ai payé comptant pour ma charge de premier Major, que j'avais autrefois dans son régiment, et que la Confédération m'a fait restituer, mais pour contrecarrer la protection et les bontés de la Russie dont je jouis, il a osé s'adresser au ministre de la Prusse Mr. de Buchholtz et à Mr. de Caché chargé d'affaires de l'Empereur, qui m'en ont parlé et auxquels j'ai répondu que Mr Działyński a péché, ayant oublié sa première instance qui est la Russie, où il a même des terres — Ce n'est pas la gratification ou l'injustice que je demande, mais ma propriété — Je supplie très humblement Votre Excellence d'employer en ma faveur ses bons offices et sa protection dont je serai toute ma vie reconnaissant — J'ai l'honneur d'être etc.

à Grodno le 11 Sept. 1793. Łobarzewski Lieut. Colo.

 11 Sept. 1793

Seym Grodzienski —

P. S. — Hier Mr l'Ambassadeur et Mr. l'Envoyé de Prusse présenterent aux Etats les Notes, pour refaire les conditions du Traité qui a été conclu il y a 15 jours — Les Etats ont répondu qu'Ils ne changeront rien, et qu'Ils demandent même en vertu du traité récent, la médiation de l'Ambassadeur — Il transpire que demain la Salle sera entourée par les troupes Russes et que les Etats seront forcés de refaire les conditions du traité — Ce qui peine les Polonais, c'est que la Prusse n'accepte pas avant la ratification la garantie de la Russie et le traité de Commerce sans lesquels on dit que le reste de la Pologne est perdu — etc

Zabarzewski Lieut. Col.

Treść Raportu Szpiegowskiego 13 Sept. 1793
do Siewersa etc.

— W tym Raporcie iest projekt podaiący sposoby — „d'empêcher la sortie du numéraire „de Pologne en Russe — et quelques Notions „relatives à la possibilité de ruiner insensible„ment le commerce de cette dernière Puissance „dans la partie remanente de la République „de Pologne etc.

Baron Igelstrom do Hetmana Ożarowskiego etc.

J'ai reçu la lettre de Votre Excellance dattée de Grodno du 7. Sept — Je m'empresse de répondre aux 3. articles que vous avez bien voulu me communiquer — Au sujet du premier, qui regarde les déserteurs j'ai l'honneur de vous assurer que j'ai donné les ordres pour que tous ceux qui pourront être reconnus soient arrêtés et im=médiatement rendus, et effectivement plusieurs ont été déja délivrés à Mr Schiłowski, je suis surpris qu'il puisse y avoir des plaintes sur cet objet, je ne manquerai point d'ailleurs de faire informer, le Major Jagubrocki, quoique je doive vous dire franchement que vos troupes n'ont encore rendu aucun des nôtres —

Sur le 2d article vous pouvez compter que j'aurai soin que vos compagnies qui doivent se rassembler à Varsovie n'essuyent aucun inconvénient dans leur marche; j'ai déjà donné aux Généraux commandans de ces côtés des ordres en conséquence — Quand au 3me qui regarde l'arrestation de vos munitions de guerre, je ne puis le faire révoquer qu'après la tenue de la Diète —

Pource qui concerne la Sauve Garde que vous me demandez pour le Comte Jelski, je me fais un vrai plaisir de vous l'envoyer: il me sera toujours agréable de vous obliger, où il dépendra de moi, soyez en convaincu comme aussi des sentimens distingués avec lesquels j'ai l'honneur d'être de Votre Excellence le très humble et très obéissant serviteur

Varsovie 14: 7bre 1793. —

Baron d'Igelstrom

Z Oryginału. 259. 15 Września 1793. 132

Z Krakowa.

Sejm Grodzieński

Ożarowski Kasztelan Woynicki — à Son Excellence Mr le Comte d'Ożarowski Hetman —

Jaśnie Wielmożny Mći Dobrodzieju

Kiedy po wymaszerowaniu Detachamentu z Krakowa Komendy Rossyjskiej Pułku Smolensko Dragonskiego y Infanteryi Nowogrodzkiej zostaliśmy spokojniejsi, nie spodziewając się Ich powrotu, usuneli się Kommissarze Paletowi, a Kommissya Kwaterniczą dla Krajowego woyska pozostałe Kwatery y Lazarety przeznaczyła, aliści dnia 13º awizuje Konfederacya że JWPan Generał Gewaldieff, Osip Ligkasin, że znaczną Komendą idzie do Krakowa, w czterech dniach stanie potrzebuje furażów y prowiantów, w tym przypadku udaje się Konfederacya, do Naczelney Generalności zapewniając że nie jest w stanie Województwo dostarczenia takowych potrzeb ale żąda aby Najjaśniejsza Generalność dołożyła Staranków u JW. de Sievers Ambassadora izby Komendy Rossyjskie swoich mieli Liwerantów, ktorzyby zakupując u Obywateli furaże y prowianty, dogodnie dostarczali ich potrzebom — Do JW. Pas Barona Igielstroma pisze Konfederacya donosząc równie o niesposobności Województwa paletowania, po oddaleniu się Kommissarzów proponuje Liwerantów przeznaczenia

Seym Grodzienski — 1793.

a wreszcie gdyby koniecznie wypadło paktować zabezpieczenie zapłaty Obywatelom — Racz JWJmć Pan Dobrodziej interessować się za tego Woje=
=wodztwa Obywatelami, którzy y teraz dali dowód przywiązania Mu swego na Seymikach i posłu=
=szeństwa — Ja zaś udaję się do protekcyi JWJmć Dobrodzieja o wyrobienie Sancitów dla uspo=
=kojenia się z mojemi wszystkiemi wierzycielami którym ja niejestem winien bo wszystko wytrzymali etc etc

Reszta listu nieciekawa wylicza w nim prywatne swoje procesa Czarowski Kasztelan Woynicki i podpisuje się

CZ.

1793.

Seym Grodzieński 16 September

Sievers porużniony z Kossakowskiemi zażą=
=dał rozwiązania Targowickiey Konfederacyi —
i ogłosił w tey mierze rozkaz — Intrygował
w Petersburgu przeciw Kossakowskim tak jak oni
przeciw Sieversowi, lecz nie wiedząc jak potrafi
obeyść się bez Targowiczan wpływu, Sievers
zawiązać sprobował w czasie Seymu Grodzień=
=skiego, Konfederacyą Grodzieńską —

Marszałek Seymu Grodzieńskiego Bie=
=liński dnia 16 Septembra 1793 Roku poddał
Stanom Seymującym Akt tey Konfederacyi
do podpisania — Bardzo niewielką liczbę
podpisów zgromadził — Projekt Sieversa
upadł —

z oryginału bez daty —

Seym Grodzienski 1793.

G. Igelstrom do Biskupa Kossakowskiego.

Monseigneur —

Etant toujours Amy, de vous et vos Amis je vous prie de venir me voir, et persuadé que vous etes animé des sentimens d'Attachement et de reconnoissance pour Ma très gracieuse Souveraine, de même que du vrai Systême qui lie la Pologne à la Russie, j'attends votre arrivée avec impatience — J'ai l'honneur d'être avec beaucoup de concidération et de respect de Votre Excellence le très humble et très obeissant Serviteur

Baron d'Igelstrom —

Treść Seym Grodzieński – 1793.

Król wydał zalecenie do Deputacyi wyznaczonej w tej mierze, podpisania Traktatu z Prusami –

z oryginału w Archiwum Potockich w Chrząstowie —

Seym Grodzieński 1793.

Mowa Józefa Szymbara do Króla

— Nadaremnie odzywał się do Króla Poseł Upitski Józef Szimbar mówiąc:

„Cnota prawdziwa wszystko umie znosić
„a cóż się Słuchać Najjaśnieyszy Panie? Syberyą
„grożą tym którzy chcą bronić Oyczyzny, to poydziemy
„na Syberyą — Syberya będzie dla Nas rajem
„Najjaśnieyszy Panie od wstąpienia na Tron
„miałeś tysiąc okazyi zasłużenia sobie na
„wieczną wdzięczność i chwałę, a z żadnej Naro=
„=dowi korzystać nie przyszło, okaż się w tey
„siwey i zgrzybiałey Starości Swojej mężnieyszym
„y czynnieyszym niżeli w Młodości niedoświad=
„czoney — Daruj że niby jestem Cenzorem Swoim
„Szanuję Szczerze Hasło od Ciebie Samego wyda=
„=ne, Król z Narodem, Naród z Królem, kto
„na Koniec przypomni tu Sobie Sławne Swoje
„zaręczenie iż „Jeżli sciągnę do podpisu podziału
„Polski rękę, niechaj Mi ona uschnie"
„ten przyzna że masz Króla miłość u Nas —
„Naród Cię Kocha — Oyczyzna piastuje, Zacóż
„Ty masz braci naszych, Krewnych y Ziemie —

Seym Grodzieński 1793.

która się zwykła sprzedawać — Tyś najwięcey od Rotaków odebrał — A ty nasz Miłościwy Panie na ckele ich niewoli się podpisać? Cóż za słodycz może być w Koronie takey która Niewolnikiem Mówią Króli że Cię Katarzyna Królem zrobiła aby lepiey Swiatu żeś na to od Boga przeznaczony że umiesz mothiwie panować, wtenczas kiedy przemoc pochłania wszystko, Króla y Oyczyznę, mówię to imieniem większey połowy Izby, że Cię na Syberyi za Najświętszego z Królów y naypoczciwszego Oyca mieć będziemy...

Poydźmy więc na Syberyę (: tu kilkanaście głosów z Izby odezwało się, poydźmy na Syberyą :) pomnij nato Miłościwy Panie że masz wdzięczne z nas dzieci y że im bardziey sobie cierpieć przyidzie przez poczciwość, tym My więcey Cię czcić y kochać będziemy etc. etc.

Uwaga

Przepisałam w skróceniu główne części tey Mowy, w Bibliotece Chrząstowskiey Rodryga Potockiego —

267. 22 Septembre 1793.

Sejm Grodzienski

Grodno.

Déclaration du Roy

Entouré de la force armée, menacés de l'entrées des troupes Prussiennes, devant porter la dévastation, à leur suite, pressés déjà par des violences multipliées — Nous Roy, et les Etats assemblés avons été contraints le 2. du courant d'autoriser la Députation, à la Signature du traité imposé par la force et nous n'y avons ajouté que des conditions auxquelles cette force même avait paru condescendre — Avec quel étonnement ne voyons nous pas aujourd'hui la Cour de Berlin ne vouloir pas s'entenir à ces termes? De nouvelles violences introduisent un nouveau projet dans la Chambre et pour le soutenir, tous les excès de la contrainte sont employés; non seulement la force investit par le soldat étranger le lieu de nos délibérations et nous adresse des Notes menaçantes, mais elle enlève même du sein de l'Assemblée quelques un de ses Membres, et par un exemple inoui, Nous Roy, sans égards pour notre âge avancé et pour des forces épuisées par tant de chagrins nous nous voyons emprisonnés avec les Etats jusqu'à une heure si retardée dans la Nuit — Dans cette position accablante, Nous déclarons

Seym Grodzieński

que nous trouvant hors d'Etat au risque même de nos vies d'opposer une résistance efficace aux efforts de la violence, nous abandonnons à une postérité peut-être plus fortunée, les intérêts de la Patrie, qu'il n'est plus en notre pouvoir de sauver aujourd'hui, et que contraints de souscrire au projet présenté par Monsieur l'Ambassadeur de Russie quelque diamétralement opposé qu'il soye à nos desirs et à nos Loix, Nous ne l'acceptons que parceque Nous y sommes forcés, d'après tout ce qui vient d'être exposé et relu —

1793 r. W dzień 22 Septembra wielu Posłów z rozkazu Sieversa, z pośrod Seymu Grodzieńs=kiego porwani zostali y prosto z Sessyi na Sybir wywiezieni Kibitkami —

Chreptowicz Podkanclerzy Litewski
Szymon Szydłowski Kasztelanic Żarnowski
Józefowicz Starosta Merecki —

Treść listu

Seym Grodzienski 1793

Marszałek Raczyński do Ożarowskiego Het=

„Miała się ciągle nad odebraniem Dóbr
„od Bischuptwa Poznańskiego i mówi
„Hrabi na przeszłym Seymie miał go
„w podejrzeniu, że Moskwy jeno się trzyma a
„Moskwa go teraz męczy — —

28 Septembra 1793

Uwaga:

Generalność Targowicka nie spieszyła się wykonać rozkaz Sieversa rozwiązania się y nie tylko istnienie Konfederacyi przedłużała lecz Załuski Podskarbi, podał minutę Przysięgi Targowickiej dla Magistratur y na Zieździe czyli Seymie Grodzieńskim została przyjęta dnia 28 Septembra 1793.

Nest listu bez Adresu 1793.
z Radziwiłłowa

Sobecki etc.

donosi o biednym stanie Bankiera Szultza po zajęciu Dóbr jego przez Mniszczyńskiego, i prosi coś kolwiek ziarna remanentowego na życie jego dozwolić wywieść etc.

28 7bra 1793.

Załuski jako Podskarbi koronny oznaczył rotę przysięgi obowiązującą Magistraty przystępujące do Targowicy —

Seym Grodzieński —

Prot. Potocki. Annexe

do podania etc. etc.

L'accumulation de la grande Masse de mes affaires s'est faite de la manière comme il suit —

1° Devenu Orphelin, à l'age d'un An, par la mort de mon Père, élevé ensuite sous la tutelle de mon Grand Père, vers l'age de 6 ans, j'étais par sa mort de nouveau abandonné aux soins d'un Tuteur testamentaire lequel s'engagea dans la Confédération de Bar, et bientôt s'est dédit de cette tutelle — Par là, la fortune qui me fut laissée par mes Ancêtres, grevée de dettes, mise en désordre par les procès, exténuée, délabrée, restait pendant une suite d'années dans un état précaire lorsque je me suis trouvé de fait dans la nécessité d'en prendre soin moi-même, et de m'occuper de sa restauration —

Mes entreprises se multiplièrent peu-à-peu. J'ai éprouvé des succès, et j'ai vu que mon activité tournait au bien de beaucoup d'hommes et m'attirait des bénédictions. J'en fus d'autant plus encouragé à étendre mes affaires. L'acquisition de quelques terres susceptibles d'une amélioration facile et par conséquent de l'augmentation de valeur, étendit mes économies —

2° Depuis les concessions gracieuses de Sa Majesté l'Impératrice Notre Auguste Souveraine en faveur des Polonais, tournèrent mes vues, vers les spéculations de Commerce par Cherson, sur la Mer noire

noire, afin de profiter de ses bienfaits et de coopérer en même tems au bien publ[ic], surtout au bien des provinces méridionales par l'extention de ce nouveau débouché pour l'exportation des produits nationaux

La Maison que j'y ai établi sous la dénomi=
=nation de Prote Potocki et compagnie, eut d'abord dans les deux premières années avant la guerre quatre vaisseaux en propre sur Mer, et elle n'eut qu'une très modique portion du Capital de quelques milliers de Ducats que d'autres actionnaires Polonais confièrent à ma disposition pour avoir aussi leur part à cette entreprise patriotique. J'ai successivement fourni des sommes très considérables surtout pour les fournitures de la flotte Impériale au commencement de la Guerre aussi bien que pour la livraison du bois de construction et d'autres agrèts.

Je me réfère au témoignage de l'Amirauté Impériale comme quoi cet établissement y était et ne cesse d'être utile tant pour l'avancement du commerce que pour le Service de la Couronne, attendu que la Maison ayant successivement servi l'Amirauté Imperiale dans les choses et les moments les plus pressants, à la concurance d'au delà d'un million de roubles, loin de prendre, les avances usitées n'était ordinairement payée que bien tard après l'effectuation des fournitures, et même très tard quelque fois après l'expiration des termes formels, ce qui

Szymon Grodzieński
List Potocki — St Petersbourg

m'occasionnait des retours tardifs de mes gros capitaux au préjudice de mes autres affaires —

Indépendament de cela les payements de la Couronne se faisaient communément en Billets de la Banque Impériale la caisse extraordinaire du cours de change en a diminué la valeur effective — Obligé de citer les circonstances pour l'éclaircissement de l'état de mes affaires, je suis bien éloigné d'exagérer mes services, aussi bien que de former des prétentions, à la charge du trésor Impérial, mais je mets toute ma confiace après Dieu dans la générausité de Mon Auguste Souveraine et je réclame très humblement assistance tutélaire.

3° A la suite de l'établissement de la Maison de Cherson, j'ai fait l'acquisition d'une petite ville apelée Jampol sur le Dniestre que j'ai restauré et agrandi, et d'où j'ai fait des essayes de navigation sur la même rivière jusqu'à la Mer Noire, mais la guerre subséquente en suspendit les progrets ultérieurs — Les fraix des préparatifs n'ont pas pu être regagnés, et les bateaux construits a cet effet attendent un emploi convenable à l'ouverture de nouvelles occasions sous la protection du Nouveau Gouvernement —

4° M'étant toujours conduit d'après les principes de l'honnêteté, de la bonne foi inviolable et de l'exactitude régulière, j'ai gagné une confiance presque

Seym Grodzienski
Szczęsny Potocki –

presque générale et un crédit illimité – Cela m'a attiré une foule de personnes qui cherchaient à faire des liaisons avec moi, tantôt pour placer des sommes chez moi, ou me céder leurs différents droits en échange de mes billets, soit enfin pour me rendre quelques terres dont il leur convenait de se défaire, ou bien pour être aidé de mes crédits dans l'acquittement de leurs dettes, ou dans d'autres arrangemens de leur convenance. Il s'en suivit que mes acquisitions en héritages et autres droits sur les terres s'accumulaient très rapidement d'autant plus que j'étais quelque fois obligé d'accepter des villages, à la place des sommes qu'on me devait, croyant enfin que je pourais ensuite les revendre au prix qui me conviendrait –

5. Tandis que d'un côté mes acquisitions en terres de différentes natures et qui étaient susceptibles de diverses améliorations grossissaient, je continuais d'un autre côté d'étendre l'économie rurale en établissant de nouveaux Colons et même en faisant venir nombre de familles étrangères, montant sur un pied convenable les métiers avec leurs différentes dépendances comme batisses économiques, multiplication et amélioration des races du gros bétail, ainsi que du menu – plantations des espèces pour la teinturerie, usines

Szym Grodzienski — St Petersbourg

économiques, vignes, brasseries, fabrique de potasse de fer, de tannerie, de cuirs, de verre, de poterie — tout cela absorbait naturellement mes gros capitaux tant fixes que circulants; mais aussi les revenus en grossissaient et la valeur foncière des biens augmentait en conséquence. —

6o Pour asseoir sur des bases durables mes entreprises d'industrie et de commerce, j'ai bâti deux villes de quelque conséquence, une Machnowka, qui est située dans le Gouvernement d'Isastaw et Jampol sur le Dniestre située dans le Gouvernement de Braclaw —

L'établissement de Manufactures de Drap, de bas, aux métiers Anglois de même qu'une institution ou école de manufactures et artisans à Machnowka distingue certainement cet endroit au point, qu'il est unique en son genre dans les nouvelles provinces et s'il continue d'être soutenu sur ce pied et même augmenté successivement, il peut devenir une féconde pépinière de manufactuiers et d'artisans pour les provinces méridionales. J'ose me référer au témoignage officiel du Gouvernement de ces lieux. —

7o Je dois distinctement faire mention d'une manufacture d'Indiennes que j'ai soutenu à grands frais, et n'ai cessé de lui fournir des fonds pour l'amener au degré ou elle est actuellement

surtout quand aux dessins, aux couleurs égallement solides que belles, a pouvoir figurer avec succès comme première dans ce genre dans les pays de la domination de Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies, est susceptible d'un facil agrandissement, ayant un habile directeur Allemand et un machiniste Anglois avec 246. personnes employées aux travaux manufacturies — Quoique subsistant jusqu'ici dans le pays de la République, cette manufacture serait facilement transportée dans les pays de Sa Majesté l'Impératrice —

8= Pour achever le tableau de l'extinction de mes affaires, il est a savoir que je possède aussi des fonds considérables en Gallicie, et que j'y ai recueilli une succession en terres fort considérables et très profitables, acquises en vertu d'une transaction des successeurs légitimes, si je puis seulement gagner un délay convenable, afin d'amener au bout la transaction, autrement ce fond important pour mes créanciers est anéanti —

9= Enfin mes acquisitions s'agrandissent aussi par mon Mariage, puisqu'ayant épousé une des deux filles, héritières de feu le Prince Gaspar Lubomirski jadis Général au Service de Sa Majesté

Z oryginału — 277. 1793. 141

Sejm Grodzieński —
Prot Potocki —

l'Impératrice de toutes les Russies je me suis trouvé dans le cas d'acheter à mes frais, le droit d'avitali=
=té de la Mère, sur toute la Masse des revenus de l'héritage, après le dit Gaspar Lubomirski — Cette fortune peut valoir environ 20 millions de florins de Pologne mais elle se trouve obérée au delà de 8 millions.

J'ai aussi quelques sommes a prétendre en suite de divers droits, dont la rentrée augmentera de beaucoup mon fond — Tel était le progrès, telle l'accumulation successive de la grande masse de mes affaires qui d'un côté étendirent mes vastes possessions, et d'autres fonds de diverses natures, tandis que d'un autre elles multiplièrent mes dettes — C'est ainsi qu'il s'est formé chez moi, une espèce de Grand Magazin ou le public venait à son aise, négocier, troquer, vendre, remettre en commission ce qui convenait à chacun, solder les uns, avec les autres prendre ou donner à crédit. On m'a souvent forcé par des importunités d'accepter des achats de terre, ou autres cessions de droits contre mes billets, afin d'en tirer plus de profit pour l'arrengement des affaires, qu'on ne pouvait le faire autrement — Je me proposais de vendre successivement et

Z Oryginału " 278. 1793.

Sejm Grodzieński —
Prot. Potocki —

de réaliser ces différens fonds pour payer les dettes et resserer de plus en plus l'usage du Crédit qui me devenait à charge par la nécessité de maintenir l'exactitude la plus rigoureuse vis-a-vis d'un chacun tandis qu'on me payait rarement avec la même exactitude ce qu'on me devait de toute parts — A peine ai-je commencé a mettre en exécution ce plan que des obstacles accumulés en arretèrent le progrès —

L'entrée des troupes Prussiennes au mois de Janvier sur le territoire de la République et autres circonstances allarmantes pour le Public national excitèrent l'inquiétude générale — Le crédit se ressera — L'acquittement des termes aux derniers Contrats de Dubno et Léopol dégarnit ma Caisse, tandis que la plupart de mes débiteurs ne me payèrent pas, et il a fallu leurs prolonger les termes. Bientot survint une crise pour les Banquiers à Varsovie — Les suites étant connues, je suis dispensé de m'en étendre davantage.

Maintenant il s'agit de trouver les vrais moyens — Le moyen le plus naturel, le plus juste de sauver l'intéret public, l'intéret National de même que le veritable intéret de plusieurs citoyens et de tous mes créanciers — L'interet public ou national

Sejm Grodzieński —
Prot Potocki

exige la conservation assurée des établissemens d'industrie qui ont absorbés, tant de fonds, qui ont coutés tant de soins et qui heureusement ont pris racine sur dans l'heureux terrein, je veux dire dans le Pays nouvellement tombé sous la domination de Sa Majesté l'Imperatrice, pour en espérer une riche récolte c'est a dire l'accroissement successif de plusieurs branches utiles, la propagation des Manufactures des artisans — Il ne s'agit pas de soustraire ces fonds de les mettre à l'écart, ou de les exempter de la res=ponsabilité de mes créanciers — Mais il est question de trouver une méthode, de concilier la justice due aux particuliers, avec l'interet du bien général qui résulte des établissemens en question. — Si maintes fois les gouvernements éclairés ont a leurs fraix établis des atteliers d'industrie, fondé des Colonies, introduits et multipliés de bonnes races de Bestiaux et pour ouvrir de nouvelles sources d'ou émane la prospé=rité générale et si Sa Majesté l'Impératrice, Elle-même a donné mille preuves à Son Empire de ce zèle bienfaisant, pourrai je ne pas reclamer dans ce cas, sa protection souveraine, sa Tutelle Maternelle? pour la conservation de tant d'Etablissements

Seym Grodzieński

Prot Potocki —

utils, qui sont tout faits, et qui doivent bientôt s'accroître et fleurir à la Satisfaction Générale sous l'heureuse influence d'un Gouvernement Stable et bienfaisant —

L'intérêt de mes Créanciers exige également que les fonds, dont ils ont à prétendre leur satisfaction ne soyent pas dissipés ou diminués — Or la meilleure partie de leur valeur respective resterait anéantie si ces choses là, sont abandonnés à la marche ordinaire des procédés juridiques — Et il est aisé de démontrer cette assertion par les plus grands détails de mes économies diverses et de mes établissemens — Bien au contraire si les mesures convenables sont prises et adaptées à la nature et à la situation particulière des choses, tout est sauvé tout est au mieux, l'Intérêt du bien Général ne souffrira pas et l'intérêt de mes créanciers sera d'autant mieux assuré —

St Pétersbourg
1r 8bre 1793.

Prot Potocki

Kopia z Kopii — 283. 1793. 144

Seym Grodzieński

Objaśnienie czyli Podanie Szczęsnego Potockiego przez tegoż Ambasadora Rossyiskiego dla Imperatorowey

La protection tutélaire de Sa Majesté l'Impératrice notre Auguste Souveraine, accordée toujours à ses fidels sujets m'encourage a invoquer Son Grand Nom, pour me sauver des intrigues qu'un parti à la Diète de Grodno vient me susciter contre toute attente, voulant m'envelopper dans une commission formée contre quelques banquiers de Varsovie. La confiance que j'ai mis dans les bontés, comme dans le grand caractère de Votre Excellence m'encourage a implorer a cet effet son appui — Je m'ex=pliquerai le plus succintement possible — Je dois d'abord prévenir Votre Excellence que les exagérations inouies sur l'étendue de mes dettes comme si elles montaient à 5 millions de ducats qu'on s'est plu de répandre à Grodno même au milieu des délibérations de la Diète ne sont pas vraies et qu'effectivement elles ne montent pas même actuellement à la moitié de cette quantité —

Si d'ailleurs mes fonds, se trouvent propor=tionnés et que je soye mieux en état d'en tirer parti pour satisfaire mes créanciers qu'aucune commission juridique, qu'aucun jugement ne saurait d'effectuer ce sera toujours réellement pourvoir aux intérets

de mes Créanciers que de m'accorder quelque tems indispen=
=sablement nécessaire à cet effet, car il n'est pas dans la Nature
de la Chose de réaliser tout d'un coup les fonds immences
de diverses Natures, et les convertir en espèces monoyées.

Si en outre après le dernier changement des limites
du pays de la République la plus grande partie de mon bien
ma situation principale, enfin l'existence politique et civile
de ma personne se trouvent actuellement sous la domination
de Sa Majesté l'Impératrice; quand même l'on voulût m'assu=
=jetir à des formes juridiques, pour quoi devrai-je être
assujeti aux Décret de la Diète de Pologne?

Effectivement mes biens et mes fonds les plus princi=
=paux, n'existent plus en Pologne mais se trouvent sous la
domination de Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies,
Mon Auguste Souveraine – Il y en aura aussi une bonne
partie dans la Gallicie, et ce n'est qu'une modique partie
qui est restée en Pologne. Dans le commencement lorsque
cette crise générale du Crédit des Banques de Varsovie
produisit une allarme inattendue qui après les déclarations
formelles de Mrs Tepper, Schultz, et Cabrit se répandit
de plus en plus; mon comptoir d'affaires à Varsovie s'est
vu dans la nécessité de suspendre aussi les payemens
en argent comptant – Il a fallu prendre des mesures
pour obvier à toute confusion pour maintenir l'ordre
nécessaire, afin de pourvoir à la sûreté des créanciers. A
cette époque, la Confédération Générale de la Pologne
siégeant à Grodno, étendait encore sa Jurisdiction sur
toutes les provinces. Il a fallu reclamer son Assistance

légale, pour mettre à l'abrit des procès eventuels et péremptoires les terres, les fabriques et Manufactures — A cette fin il a été demandé de ma part, un espèce de Moratorium — Je l'ai obtenu sous les auspices de Sa Majesté l'Impératrice par l'intervention de Son Excellence Mr l'Ambassadeur — Mais il est émané dans le tems que la déclaration de Sa Majesté avait précédé en Ukraine. Je ne pouvais m'absenter de ce pays avant la prêtation de l'hommage à Notre Auguste Souveraine: après quoi plusieurs circonstances m'ont égallement retenues dans ces Contrées et ma conduite a été toujours irréprochable sous les yeux de Son Excellence feu Monsieur le Comte de Gretchetnikoff —

Malgré toutes les circonstances extraordinaires, qui partagèrent mon attention, j'ai fait travailler mes Gens d'affaires à Varsovie et je faisais autant en province pour réduire en ordre tous mes comptes dans trois comptoirs distincts de Varsovie de Machnowka en Ukraine et de Cherson aussi bien que pour tirer au net les inventaires de mes différentes terres situées en différens pays. J'ai en même tems, mis a profit, ces quelques mois qui se sont écoulés de la dite époque pour acquitter en attendant une bonne partie de mes dettes — Dans ce court interval de tems, je suis parvenu à acquitter en réalité environ

Sejm Grodzienski

environ 12 millions de florins de Pologne en travaillant avec la même méthode, je parviendrai à me tirer d'affaire avant qu'arrive le terme du délai de trois ans que j'en ai pas demandé pour être oisif, mais pour éviter l'embrouillement des procès et la ruine des établissemens d'industrie et de Commerce. Maintenant je viens d'aprendre qu'on fait des efforts à Grodno pour traverser mes meilleures intentions et mes soins les plus sincères. Et ce n'est pas le gros de mes créanciers qui connaissent mieux mes intérêts, et ma conduite envers eux, mais c'est une faction de mes envieux et peut-être de quelques uns de mes débiteurs, qui a pu entraîner quelque petit nombre des interessez —

M'étant une fois mis sous la protection puissante de Sa Majesté Impériale Mon Auguste Souveraine, je continuais à liquider successivement mes créanciers; et d'un autre côté je dirigeais mes vues et mes soins à conserver en bon état les établissemens de fabrique, de manufactures, et de Commerce, que je possède sous la protection du Nouveau Gouvernement une féconde pépinière de fabriquants et manu=facturiers pour les provinces méridionales —

Je priai Votre Excellence de me permettre de l'en entretenir une autre fois en détail. Je passe ici les fabriques de fer, de ver, de poterie, de tannerie

Prot Potocki 287. 1. Octobre 1792. 136

Sgm Grodzienski

mais j'ose faire mention d'un seul établissement à Machnowka partagé en branches corrélatives de drapperie, de toilerie, de lin, de bas, aux métiers Anglais, où il y a près de 300 apréntis outre les maitres et compagnons et qui est susceptible d'une rapide augmentation, sans frais du Gouvernement, selon les combinaisons que j'aurai l'honneur de soumettre aux lumières de Votre Excellence.

J'ai aussi à transporter des contrées de la République dans les provinces Méridionales de l'Empire, une très bonne manufacture en Indiennes dont je présenterai à Votre Excellence pour échantillons des pièces nouvellement fabriqués — Cette fabrique toute formée à mes frais est susceptible d'un facile agrandissement, ayant un excellent Directeur Allemand et un machiniste Anglois, employant en attendant deux cent quarante six personnes comme fabriquants.

Quand à l'établissement de commerce à Cherson, je réclame le témoignage de l'Amirauté Impériale, Elle même; qu'il a non seulement contribué dès son commencement à l'avancement du commerce de la Mer Noire, et qu'en même tems il a toujours été et ne cesse d'être utile pour le

Prot Potocki 1e 8bre 1793.
St Petersbourg

Seym Grodzieński

Service du Gouvernement — Cette maison travaille avec mes fonds bien considérables, audela de 200,000 mille ducats; elle a toujours eu, en propre des Vaisseaux — Et quoique Elle en aye Vendu quelques uns dans les tems de la guerre, elle a même aujourd'hui quatre bons navires dont deux récemment construits, à Cherson, assez grands pour la Navigation de ces Mers, ont mérités l'aprobation particulière de l'Amirauté Impériale — Cet établissement se trouve à présent sous le gouvernement de Votre Excellence j'ose lui recommander très particulièrement la conservation.

En général je reclame très humblement la protection gracieuse de l'Auguste Souveraine pour ne pas me laisser enveloper dans cette Commission qui me serait également préjudiciable à moi, qu'à mes créanciers, et ruineuse pour tous les beaux établissemens d'industrie et de Commerce qui doivent mieux prospérer, et s'accroître sous

la Nouvelle domination qu'ils n'ont pas pu dans l'Etat précédent –

Je réclame la bonté, la justice, la géné=rosité de Mon Auguste Souveraine de ne pas m'abandonner à la jurisdiction étrangère tandis que je suis son fidel et zélé Sujet, qu'Elle a même gracieusement daigné honorer des titres de Son Conseiller Privé et Sénateur de l'Empire – A cet effet je suplie Votre Excellence de daigner m'accorder son appuy et en Me mettant aux pieds de Sa Majesté de lui faire parvenir mes prières etc. etc. etc.

St Petersbourg
1e Octobre 1793.

Prote Potocki

Uwaga

Nie uwzględniła Imperatorowa przedstawień Prota Potockiego – Nic nie wzyskał, odrzuciła jego prożbę – Chociąż miała ciągle na ustach wyrażenia szlachetne, lecz w jej umyśle tkwiła chęć niezłomna doprowadzenia Rzeczpospolitą Polską jak najprędzej do stanu, bez władnej nędzy, moralnej, cywilnej, i materyalnej – Wszelkie Jej postępki ku temu celowi

były skierowane, a zaufaniem tej Słowom Posłany najcięższej zgrzeszyli —

Wyciąg z dwóch listów herdatz —
Sieversa do Biskupa Kossakowskiego

W pierwszym mówi „Je veux que les affaires sur
„lesquelles nous sommes convenus hier soyent décidées
„ds la séance de demain etc etc

W drugim — oświadcza życzenie „que la dette
„de Tepper à la Caisse Impériale, soye assignée sur
„la dette Radziwiłł etc etc

1793 —

Wyciąg z raport. — 2-8bra 1793.

Szpiegowskiego zdradzającego powstanie Kościuszki — wspomina zdając ten Raport Pięcia Jenerała Czartoryskiego — Działyńskiego Ignacego Potockiego — Zajączka etc jako nie dzielących zasady y przekonania Targowiczan etc

Seym Grodzieński

1793
5° 8bra

Reskrypt wydał Król

Zalecający Wojewodzie Wileńskiemu Xięciu Radziwiłłowi jako Opiekunowi Nieletniego Xięcia Dominika Radziwiłła żeby sprzedał część majątków Radziwiłłowskich na pokrycie długów etc. dnia 5 Oktobra w Grodnie 1793 —

Zabarzewski Poseł Czernichowski poddał pod obrady Seymowe projekt przez Deputacyą Konstytucyjną poprawiony ograniczający Woyska Koronne i Wielkiego Xięstwa Litewskiego do 12 tysięcy tylko — Ten projekt przyjęty został na Seymie Grodzieńskim dnia 7° 8bra 1793.

Podał Zabarzewski projekt prorogowania Seymu Grodzieńskiego na dni piętnaście — Ditto do dnia 12 8bra 1793.

Została zalecona Deputacyi do formy Rządu wyznaczonej „Powiększenie dochodów Skarbu Publicznego etc." a Zabarzewski wydrukować kazał projekt o powiększeniu dochodów Skarbu Publicznego etc.

Treść Listu

1793
11 octobra.

Seym Grodzienski

Baron Igelstrom do Biskupa Jn-
Kossakowskiego

— Skarży się na Kasztelana Inflant
Kossakowskiego i mówi — „Il s'est fait donner
„un Sancitum sur la petite ville de Buschelat
„dépendante de ma Starostie de Gulbin etc etc

Treść Listu

1793.

Morzenski do Biskupa Kossakowskiego

— Żali się o pokrzywdzenie w Awansach; i
prosi Biskupa Inflant aby przez Brata Hetmana
będącego natenczas w Petersburgu mógł być względom
Imperatorowey przedstawiony.

Treść Listu

18 Octobra 1793.
z Petersburga

Wielhorski do Biskupa Kossakowskiego —
— Żąda na pozwolenia mocy Dworu Petersburskiego
„aby Starostwo Kamienieckie przez Stany Skonfederowane
„wane na Dziedzictwo było nadane etc

Wyciąg z oryginału 1793.

List Chreptowicza do Biskupa Kossakowskiego
— — Poleca się Jego Łasce z powodu Smutnego
przykładu jak mówi na Osobie Xięcia Kanclerza
Sapiehy widzi tego potrzebę. etc.

Z papierów Igelstroma 295. 1793. 151

Sejm Grodzieński Grodno ce 3/14 8bre

Sievers do Zubowa

Monsieur le Comte

En me référant aux détails de ma dépêche officielle je dois encore faire part à Votre Excellence d'un entretien que j'ai eu avec le Roy, le jour même que le traité fut rédigé par la Députation. Après m'avoir répété qu'Il s'abandonnait entièrement aux volontés de Sa Majesté Impériale autant par attachement personnel que parce qu'Il était intimement persuadé que le salut de la Pologne en dépendait, Il me dit qu'Il ne lui restait qu'une seule crainte nommément celle, qu'en cas d'intérêt majeur Il ne fut abandonné vis à vis de la Prusse et de l'Autriche et particulièrement vis à vis de la première ce qui en=traînerait par la haine que le Roi de Prusse avait contre lui, sa perte et celle de la Pologne — Je l'assurais que cette perte eut été très probable avant le parti pris de s'unir à la Russie, mais qu'avec cette Alliance une fois consolidée l'existence de la Pologne telle que l'Impératrice la faisait actuellement devenait un intérêt si majeur pour l'Empire de Russie et pour la Gloire de Sa Majesté Impériale, qu'Elle ne s'en départirait jamais „M'assurez vous de cela comme son Ambassadeur?„ — Oui Sire lui dis-je de la manière „la plus solennelle, j'y suis autorisé„ Il m'embrassa

et continua l'entretien sur différens objets interessants et particulièrement, les moyens d'obtenir l'unanimité pour le traité — Son entretien du jour d'avant dont je rends en partie compte dans la dépêche officielle eut la même empreinte pathétique, répettant souvant — „Nous „voilà unis — Nous voilà amis — Nous voilà „qu'un: — Vous ne m'ordonnerez rien que ce qui „faira le bien de l'Assemblée „? — Je sais par vingt raports différents qu'Il a employé tous les moyens possibles pour gagner les Nonces de l'opposition — Je l'ai autorisé à leur promettre quelque argent que je lui fournirai vers la fin de la Diète. —

En un mot je le crois sincèrement revenu de ses erreurs — Mais vu son caractère foible, facile à émouvoir et a s'égarer je ne m'y fierai pas et serai sur mes gardes dans la nomination aux places — Depuis plus d'une 15^ne^ de jours — Il ne m'en a point parlé, mais je sais de bonne part, qu'Il a formé une liste, où je trouverai beaucoup à biffer: pour le prévenir je lui donnerai bientôt la mienne — J'attends encore quelques renseignemens de mon Ami Raczynski de Varsovie — le 3/14 8bre à 11 heures du soir

Venant de finir ma dépêche officiele à laquelle Votre Excellence me permettra, que je me raporte encore, Elle voudra bien recevoir mes félicitations

aussi vives que sincères et les porter aussi avec la lettre ci jointe, aux pieds de Notre bonne et bienfaisante Souveraine, sur l'Alliance de Son Empire avec la Pologne, telle qu'Elle l'a desiré et telle qu'Elle me l'avait prescrite à quelques termes près de peu d'importance. Il n'est pas moins vrai que ce traité dans son ensemble est sans exemples dans l'histoire. En réveillant l'admiration et la jalousie, il ira de paire, avec ce sentiment si naturel aux Ministres. Celui de Prusse ne s'en cache pas — Le silence de celui d'Autriche n'est point équivoque Les sarcasmes du ~~[illegible]~~, Suédois sur le Prussien ne peignent pas moins l'envie et son regret sur son prochain départ, Potocki venant d'être rapellé de Stockholme — Il n'y a que la bonne homme de l'Anglois qui se réjouit du traité. Il dit by God c'est Original — Le Nonce Apostolique s'en réjouit sincèrement —

Je n'ai point eu de nouvelles de Mr l'Ambassadeur Comte de Razoumowski de Vienne — J'ai attendu 8 jours inutilement — Sa Majesté Impériale aprouvera j'espère ma manière de voir, tout novice que je soye en politique — Le traité sera signé après demain — Il n'y aura point de séance à la Diète

Sejm Grodzieński 1793.

jusque là pour ne pas diminuer le prix de l'acclamation etc. etc. Je dois répetter ici le Voeu du Roi et Sa Majesté Impériale voudra bien regarder ce que je viens de dire comme une Annexe à ma lettre précedente accompagnant le traité d'Alliance —

Qu'Elle pardonne à mon zèle. Je voudrais enchainer la Pologne par ses bienfaits — Le séjours du Roi de Prusse dans le voisinage de Varsovie ne me plait pas je l'avoue — Il y est venu pour faire des prosélites par sa popularité — On prétend même qu'il fera un tour incognito à Varsovie etc etc etc.

Sievers

Treść listu 20 8bra 1793.
Pera —

Poseł Rossyjski w Constantynopolu — do Sieversa

— pisze że rozsiewają głupie Jakobinskie „wieści„ jako w Polsce jest bliskie powstanie przeciwko „ciemiężycielom Polaków — Że warto by przynaglić „rozsiewacza tych wieści Aksaka do wyjazdu z Pera etc. etc.

Z oryginalnego brulionu Sieversa bez adresu — Z papierów Igelstroma

Sejm Grodzieński 11/22 Octobra 1793 z Grodna —

Monsieur le Comte

Votre Excellence recevra par la dépêche officielle que l'Ambassade est nommée — La manigance de certai=nes personnes qui voulaient en être aussi a été cause qu'Elle n'a pas passé à l'unanimité — C'est le Comte Tyszkiewicz que j'ai fait nommer par préférence à l'Ex grand Maréchal Comte Mniszech pour lequel le Roi paroissait pencher — frère Secrétaire privé et de confiance du Roi le Suiora — Il aura une couple de jeunes Seigneurs à sa suite dont l'un est le Comte Pociey le plus riche de la Lithuanie — Le Comte ira après la Clotûre de la Diète pour peu de jours à Varsovie.

Le parti de Kossakowski craint sa Mission comme leur ayant été toujours oposé, et comme neveu du Roy, dont ils craignent l'influence.

Je les ai rassuré en leur disant avec la vérité dont je suis intimément convaincu que Sa Majesté Imperiale ne desire d'autre influence que celle de sa bienfaisance universelle; que par consequent les anciens Amis de la Russie seront protégés et que ceux qui lui ont été oposés n'auront rien a craindre s'ils changent de principe — Je puis avoir la satisfaction de féliciter Votre Excellence sur un effet de la bienfaisance de Notre bonne Souve=raine et sur l'intérêt que Votre Excellence a bien voulu y placer — L'affaire de la Princesse Charles de Courlande est terminée au souhait parfait de celle-ci, témoin la lettre

Sievers. 300. Seym Grodzienski 11/22 8bre 1793. Grodno

ci jointe qu'Elle m'a prié de déposer aux pieds de Sa Bienfaitrice et cette à l'adresse de Votre Excellence. C'est à présent que je me crois obligé de Supplier aussi de mon côté que Sa Majesté Impériale daigne m'autoriser par quelque peu de mots, a déclarer aux deux parti: qu'Elle daigne aprouver les deux Actes dont je joins la Copie, et qu'ensuite Sa Majesté daigne aussi aprouver l'acte de Composition entre le Duc et la Noblesse de Courlande, pour l'effet duquel le Duc vient de députer les Barons de Manteufel et de Korff. Si cette aprobation ne tarde pas, elle pourrait recevoir la Sanction de la République, par son droit de Suzeraineté.

J'ose réiterer la prière de m'autoriser à déclarer que Sa Majesté Impériale se chargera pendant six années consécutives a completter, du 1r Janvier prochain, les 500 mille florins de Pologne de la dette de la République avec les intérêts qui seront successivement dus pour cette somme.

Toute l'espérance du Roi, des Ministres et &c de la République est tournée et se fonde sur la bienfaitance reconnue de Sa Majesté Impériale

J'ai l'honneur d'être &c &c

J Sievers

Teki Listu Sejm Grodzienski — 1793. 23. 8bra Grodno

Dziewnoski do Igelstroma

Donosi Igelstromowi ~~że~~ że został ~~ma~~ na własność dane Starostwo Gulbinskie a jednocześnie powiada że Konfederacya Targowicka ~~i~~ Sancitami potwierdziła Igelstroma ~~etc~~ etc

Dziewnoski brał pensye roczną od Ambassady Moskiewskiej w ilości 4000 #

Dnia 28 Octobra 1793 Jeden ze Szpiegow Sieversa nadesłał ~~mu~~ raport ciekawy Zdradza w tym powstanie Kościuszki i wspomina Dzieci Jenerała Czartoryskiego Działynskiego, Ignacego Potockiego Zajączka etc etc jako mających w nim wziąść udział etc

Seym Grodzieński 1793.

Treść głosu wypowiedzianego na Seymie etc przez Włodka Jude dnia 28 Octobra 1793. — Rozprawiał, o prawie zwanym fundacya czyli przemawiał w celu, ażeby obywatele Konfessyi Augsburskiej w Miastach Grodnie i Szawlach osiedli, mieli prawo Domy do Nabożeństwa fundować tak w Koronie jakoteż Wielkim Xięstwie Litewskim na fundamencie Traktatów z Lat 1768 i 1775 — Głos ten Włodka Judy już po wydrukowaniu był poddany do poprawienia Ambassadorowi Moskiewskiemu, jak o tym świadczą przez Sieversa własno ręcznie dopisane poprawki na exemplarzu ktorego treść przepisałam —

Z Oryginału bez adressu i daty — 1793.

Seym Grodzienski —

Je vous envoye Monseigneur la Note et la traduction, sur la Dette de Seper à la Caisse Impériale et le desir qu'elle soit assignée sur la dette Radzivill — J'espère que la traduction est bien faite — Vous en êtes le meilleur Juge, comme de la chose même — Je vous supplie encore que l'affaire de la Police de Varsovie soye réglée de manière que Notre Ami Ożarowski sur lequel la chose roule soit content, et que se soyent des personnes qu'il connoisse —. Si on réduisait la proportion des apointements à 500 flns il y aurait moins d'aspirans à vider — Il faut sans cela ménager la pauvre Caisse — Parlez je vs prie aussi de l'affaire du Prince Joseph pour presenter les esprits — Je verrai Mr de Bucholtz avant diner et vous ferai part tout de suite et encore pendant la séance de ce qu'il aura dit pour raison —

Agréez mes respects en attendant le plaisir de vous voir ce soir — Sievers

Uwaga o Policyi.

Na Seymie ostatnim poprzedzającym Targowice poraz pierwszy została ustanowiona Kommissya Policyi — Nadano iej powagę równą innym Magistratom Będąc jedną na cały Kraj, prezydował w niej Marszałkowie O. N. — Składała się z 3ch Senatorow z trzech osób ze Stanu Rycerskiego — Z trzech osób ze Stanu Miejskiego, con voce decisive i z trzech

Assessorów obranych przez Marszałków con voce consultive na utrzymanie tegoż Magistratu, została wyznaczona Summa 400,000. Złotych Pol.

Konfederacya Targowicka po zawiązaniu się zawiesiła wyrokiem swojim, Kommissya Policyjna utworzona na mocy obrad Seym. Czteroletniego i na Miejscu jej, ustanowiła Policyę miejscową Warszawska, w ręce Targowiczan ją oddała, i do tej Władzy wyznaczyła Miączynskiego —

Zadawnych czasów niebyło innej Policyi w Polsce tylko Juryzdykcya Marszałkowska. Miała obowiązek ona, strzedz bezpieczeństwa osoby Króla i utrzymywać porządek w Mieście Rezydencyonalnym — Marszałek Wielki lub Nadworny Sądzili in „Ultima Instancia" wszystkie Sprawy apellacyjne i wyroki ich nie mogły być naruszone przez żadne władze, procz Seymowej, mieli wszelako zwyczaj w Sprawach inte=resującycl Publiczność naprzykład, jako była Sprawa Pani Dugromóf, przybrać sobie Assessorów z Senatu i innych Urzędników etc

Z oryginału Seym Grodzienski 305. 1793. 156
~~Treść~~

8 Novembra 1793.

Odpowiedź Zgromadzonych Stanów Seymowych na Notę Sieversa etc.

Przychilaiąc się do Noty pod dniem 8go Novembra podaney przez JW. Sieversa Embassadora Rossyiskiego w interessie Urodzonego Macieja Zykiewicza, który Konwencyi ze Swemi Kredytorami uczynioney wzbrania się dotrzymać, tegoż Urodzonego Zykiewicza Kommissyi Bankowey poddajemy a to końcem załatwienia Jego Wierzycieli tak Krajowych iako y Zagranicznych etc. etc.

1793.

z oryginału drukowanego treści

Proklamacya Imieniem Imperatorowey wydana przez Igelstroma

Biorąc na wzgląd los który podpadają woyska Polskie z przyczyny nie dostatku dającego się czuć w Skarbie Królestwa Polskiego, wzywa do Swojej Służby Sztabs i Ober officerów opatrzonych świadectwami etc. jeżeli tego będą życzyli. — "Też łaskę rozciąga do Unter Officerów i Gemejnów " (Żołnierzy) etc. Dla lepszego tychże ugruntowania losu imieniem Imperatorowey przyrzekają się korzyści następujące

1º Kto kolwiek lat 12 wysłuży otrzyma w nadgrodzie grunta y mieszkanie — Skaleczeni do Inwalidów przyjęci będą lub pomieszczein w garnizonach — Ci którzy by do domów wrócić życzyli zostaną uwolnieni od dalszey służby wolno im będzie udać się gdzie się im będzie podobało —

2º Każdy z wyżey rzeczonych niższych Rang wchodząc w Służbę odbierze dla polepszenia Sytuacyi 90 - Złotych, z których 12. mu wypłacone zostaną przy wejściu do Służby — 18 wstępując w Granice Rossyiskie — 60 za przybyciem do Regimentu do którego ma być wpisany lub Komendy etc. etc.

Wyciąg z listu bez adresu — Sejm Grodzieński 1793 —

JWPana Mu d'Obrescoff do Króla po francusku y Rossyjsku pisany —

.... — wyraźnie z niechęcony pisze P. d'Obrescoff że mało ma Nadzieje osiągnąć dobry skutek rozbrojenia Woyska Polskiego, bo Szlachta i Woysko, zawsze patają dla Moskali etc niepodobieństwem Mu się zdaje, nie tylko tysiąc ludzi z werbować ale dzieciecin nawet do Rossyjskiej Służby etc, etc

Kopia z Exemplarza drukowanego 1793.

Proklamacyi wydanej Imieniem Imperatorowey Katarzyny II przez Igelstroma

Oswiadcza że biorąc na wzgląd los który podpadają wojska Polskie z przyczyny niedostatku dającego się czuć w Skarbie Królestwa Polskiego wzywa do swojej służby Sztabs i ober officerów opatrzonych świadectwami etc. jeżeli tego będą życzyli

„Te łaskę rozciąga do unter officerów i Gemei„nów (żołnierzy) etc. Dla lepszego tychże ugruntowa„nia losu imieniem Imperatorowej, przyrzekają „się im Korzyści następujące —

1mo Kto kolwiek lat 12 wysłuży otrzyma „w nagrodzie grunta i mieszkanie etc. etc.

7 8bra 1793.

Zabarzewski wniósł na obrady Seymowe projekt zmniejszenia liczby woyska, ażeby wzięto za zasadę aby połowa większa w Koronie mniejsza w Litwie była sztyftowana — Ponieważ naówczas stało 15,000 — rozdzielono 8000, tysięcy na Koronę 7,000 na Litwę

1793

Seym Grodzienski 6. Novembra

Miączynski wniosł dnia 6. gbra na Seym Grodzienski projekt względem wymaganej przysięgi od francuzów — Orzekał rotę tej przysięgi, i żądał nadania Policyi prawa wypędzenia każdego francuza i zakonfiskowania majątku jego jeżeli utrzymuje korrespondencye z krajem

Żąda Miączyński w tym projekcie, aby Gazety, druki zagraniczne najściślejszej cenzurze podległe były i konfiskowane w razie potrzeby etc

Raport Mraczyńskiego Biskupowi Kossakowskiemu i Sieversowi

Ce n'est que la Diette de 1788 qui a établi une Commission de Police à l'instar des autres Magistratures. Cette commission étant seule pour tout le Pays les Maréchaux des Deux Nations y présidèrent. Ses membres étaient trois Sénateurs – 6 Commissaires de l'ordre Equestre et 6 du tiers Etats avec des voix décisives et 6 Assesseurs avec des voix consultatives, choisis par les Maréchaux. Pour l'entretien de cette Magistrature on avait destiné 400 cent mille florins. Plus tard la Confédération de Targovica suspendit cette Magistrature établissant à sa place, une Police locale pour Varsovie dont j'ai été nommé Membre.

Outre ces deux Départements il n'a jamais existé en Pologne d'autre Police que la Juridiction du Grand Maréchal, qui avait pour devoir principal de veiller sur la sûreté de la personne du Roi et d'entretenir l'ordre dans la Capitale.

Le Grand Maréchal ou bien le Maréchal de Cour jugeaient en dernier ressort toutes les Causes apelées devant leur Tribunal. Leurs Décrets sont immuables et aucune Autorité ne saurait les résoudre excepté la Diète. Ils ont néanmoins coutume de prendre des assesseurs, dans les Causes qui intéressent le Public tel que celle de Mme Lugrimoff, pris du Sénat et d'autres Dignitaires.

Quand aux personnes qui seront nommées

pour la Commission de Police qui sera établie j'ai l'honneur de recommander à Son Excellence Mr. l'Ambassadeur de Russie — Son Excellence Szydłowski Castellan de Żarnów ennemi juré des factions françoises — Son Excellence le Castellan Ossolinski si la fonction de Commissaire de la Commission de la Banque ne lui sert pas d'obstacle et de l'ordre Equestre Mr François Piaskowski Commissaire actuel de Police — Monsieur Jeziorkowski Secretaire de la Diete et Mr Bielski comm particulierement par Monsieur Ożarowski etc.

Konfederacya Generalna Targowicka Koronna wydała Sancitum zabraniające wszelkie druki — Broszury — y Dziennika oprocz Gazety Narodowej ktorej redakcyą powierzyła Konsyliarzowi — Targowicy S. Włodkowi —

Kopia z Kopij poświadczonej 313. 160

Seym Grodzieński 1793.

Dnia 9° 9bra 1793 — Miączyński Poseł Lubelski poddał pod rozprawy Seymowe wniosek tyczący się przysięgi wymagalnej od Francuzów — został przyjęty — taka zapadła decyzja Seymowa —

...... Chociaż Seym teraźniejszy wszelkie ma prawo „bydź pewnym że w oczach Europy całey znajdzie usprawiedliwienie swych czynów, i że mu dosyć jest na obronę „swoją powiedzieć, iż ulegania okolicznościom Zewnętrznym „wspólne ma przyczyny, z tą obojętnością którą Potencye nie „interessowane zachowały w sprawie Polskiej, gdy jednak „o Swojej wewnętrznej zaradzając Spokojności, ma razem „okazyą przekonać Swiat cały, o prawdziwych Narodu „Polskiego sentymentach, bynajmniej, niepodległych podejrze„=niom nie słusznie na niego włożonym, poświęca przeto „pierwsze momenta, odetchnienia swego po klęskach tem „najusilniejszemu zamiarowi; jakkolwiek doznawał „odmian Kraj Polski w każdym bądź pomyślnym, bądź smutnym „zdarzeniu, charakter Narodowy jednemi zawsze był oznaczo„=ny pryncypiami — Nigdy Mieszkaniec tej Ziemi, wśród nay„=większego zapału nieprzestał szanować Wiary swych Oyców, „nigdy chęć zachowania swej wolności, choć częstokroć da„leko zapędzająca się, niepoddała występnej niekomu myśli „obalenia rządu i ustanowienia na jego podwalinach dzi„=waczney równości, nigdy nakoniec, nie zakradł się do „serca cnotliwego Polaka, ten jad zbrodniczy, który głos „ludzkości w nim tłumiąc światłym robi Człowieka na

Seym Grodzienski 1793 – 9° 9bra

wszystkie występki – Ohydne plemie Jakobinów nieznaiarzliwy w Polsce siedliska dla swej zdradzieckiej Nauki, pomogło owkem srogością własnych maxym do oświecenia ludu, jak okropny jest nierządu skutek – Czuwały w kraju naszym Magistratury w każdym czasie aby ta zaraza nie szkodziła, uważając żadnego z Mieszkańców Urządzenie Konfederacyi w Wielkim Księstwie Litewskim względem przechodniów francuzkich, tamowało drogę tey wszędzie wdzierającej się nauce y pomagało zamiarom które w Koronie wzięte były, ku odwróceniu tey prawdziwej klęski; końcem więc ustalenia tych wszystkich przed= =się wziętych kroków i poddania razem onychże, pod baczność Magis= =tratur krajowych którym powierzona będzie Administracya po Seymie

My Król za zgodą Stanów Konfederowanych nakazujemy władzom woyskowym aby nieodwłocznie do wszystkich pogranicznych Komend wydały rozkazy, aby te pilnie strzegły granic Państwa Rzeczypospolitej, w celu zapobieżenia, izby jakiego kolwiek bądź stopnia płci, wieku, lub nazwiska francuz, niebył w granice nasze puszczony, któren by opatrzonym nieznalazł się zaświadczeniem wiary godnym, iż nienależy do liczby, niebezpiecznych burzycielów powszechnej spokojności, ale owszem wierny Monarsze swemu był zawsze i w Synie nieszczęśliwego Ludwika XVI° uznaje Króla. Takowym testymonium opatrzony francuz, ma być do najpierwszej Komissyi odprowadzony, gdzie po nastąpieniu powtórney wery= =fikacyi, zaświadczenie będzie mu od tejże Komissyi dane i paszport, przy którym spokojnie wszędzie mieszkać lub z miejsca na miejsce przechodzić mu się będzie godziło. —

Wszystkich zaś bez przyzwoitego zaświadczenia lub tułają= =cych się francuzów, aby Komendy imały i do naypierwszey Kom= =missyi do Indagacyi doprowadziły – Władze woyskowe zalecą niemniejszą czułość i baczność tak Komissarzom Skarbowym Obydga Narodów po wszystkich Komorach Celnych y Przykomorkach iakoteż wyżej wspomnianym Komissyom Porządkowym

Seym Grodzieński 1793.

Zten wszystkich a mianowicie pogranicznych mieć zalecamy iżby wszelkich przechodniów francuzkich miały na oku i do powyższego względem wpuszczania onych do Kraju stosowali się przepisu — Co zaś się tyczy francuzów w Polsce zamieszkałych służbą zajętych lub pewną i dostateczną rękojmią o wierności dla nas Króla y Rzeczypospolitey Polskiey opatrzonych, chcemy aby ci wszyscy pod obroną Praw Krajowych, bezpiecznie zostając dla utwierdzenia o sobie dobrego rozumienia wykonali, zaraz za doyściem tey ustawy, do ich wiadomości, przysięgę, przed najbliższą mieyscową Komissyą porządkową, a w Mieście Rezydencyi Naszey Królewskiey w Warszawie przed Komissyą Policyjną w tę Rotę = „Ja N. N. przysięgam Panu Bogu „Wszechmogącemu, iż Nayjaśnieyszemu Stanisławowi Augustowi „Królowi Rzeczypospolitey Polskiey, wiernym, życzliwym i posłusz=„nym zawsze będę — że z przyjającemi Rewolucyi francuzkiey „i z klubem jakie kolwiek bądź nazwisko mającym ani „z Adherentami żadnej zmowy, porozumienia się, lub „Korrespondencyi pod żadnym pretextem, nie mam, nie miałem i „mieć nie będę, — Ludwika XVII za prawego Króla francuzkiego „uznaję i uznawać będę a ieżli bym o kim wiedział, lub słyszał „iż w jaki kolwiek sposób należy lub wchodzi do Rewolucyi teraźniey=„szey francuzkiey albo ma jakie z adherentami zmowy, porozumienie „lub korespondencyą, takiego zwierzchności najbliższey Krajowey „doniosę, tak mi Boże dopomóż i niewinna Syna Jego męka."

Gdyby który kolwiek z obywatelów tu zamieszkałych francuzkich lub z przybyłych za dobremi paszportami po stawieniu się przed Kommissyą porządkową, takowey przysięgi wykonać wzbraniał się ma być iako podejrzany niezwłocznie za granicę odprowa=dzony — Tym bardziey gdyby mimo wszelkiego spodziewania

1793.

Seym Grodzienski

znalazł się jaki francuz który po wykonaniu przysięgi wdarł by się przez korespondencyą sekretną, bądź też przez przeciwne onemuż postępowanie, Kommissya Policyina, będzie miała moc wypędzenia go z kraju zme=stawą y cały majątek w ruchomych y nie ruchomych Dobrach będzie skonfiskowany na profit Szpitalów, a część czwarta onegoż na zysk Delatora dostanie się — Jako zas Książki Dziennicki y Gazety pomagały aż za nadto do rozsze=rzenia nauki szkodliwey, y niszczącey wszelki Towarzystwa ludzkiego porządek — Policya będzie czuwała z naywiększą usilnością na to, aby tym podobne Książki y Gazety nie cyrkulowały y aby cenzurze nayściśleyszey wszelkie druki zagraniczne i z pod krajowych prass wychodzące poddane były — Będą przeto tak księgarze iako y drukarze karani sztrofem, 6000, Złotych y konfiskatą znaleziónych druków takowych, które by temi szkodliwemi maxymami poka=zały się być zarażone —

By zaś niniejsza Seym ustawa do wiadomości powszechney niezawodnie dojść mogła y tym pewniey exe=kwowaną była, autoryzujemy Wielmożnego Marszałka Seymowego aby ją nieodwłocznie przez Uniwersał ogłosił i czytanie oney po wszystkich kościołach z Ambon w całym kraju zalecił et cet

1793.

Treść Listu

Miączynski do Pani Załuskiey — donosi Jey że został Generałem Leytenantem na mieyscu Wyszewskiego — pisany z Jezny dnia 13 Novembra 1793

1793

Treść listu bez datty —

Odpowiedź Valeryana Zubowa na list Miączynskiego winszujący Mu stopnia Generała Leytenanta — —

1793.

Treść listu bez podpisu ni datty —

Winszujący Miączynskiemu że jako Konsyliarz będzie zasiadał w Kommissyi Policyi jako członek tej Swiętej Instytucyi i człowiek dobrej rady vir consilii —

1793

Treść Zdania Sprawy

Miączynskiego Siewersowi —

Kiedy Kommissya w Polsce była ustanowiona i wyjaśnienie jak dawniej i przez jakie władze była Policya sprawowana i dołącza Miączynski projekt mających być przez Ambassadora Rossyiskiego zaaprobowanych osób do składu Kommissyi Policyjnej przez Targowicę ustanowionej

Z oryginału 1793.

Instrukcya dana Miączynskiemu przez Ambassadora Moskiewskiego tycząca się wyboru Posłów po Województwach etc. etc.

Uwaga. Ciekawy to dowód znajomości stosunków wszelkich y usposobień Ludzi ówcześnie żyjących. — Przez wpływ P. Załuskiej Podkanclerzyny Koronnej u Igelstroma, Miączynski został mianowany Generałem Lejtenantem 2. Dywizyi Wielkopolskiej na miejsce Byszewskiego w Novembrze 1793 Roku. Wpierwej był Posłem Czernichowskim przed 1792 R. i Marszałkiem Konfederacyi Targowickiej Lubelskiej —

d. 13. 9bra 1793.

Z oryginału treść

Raport który Miączynski Starosta Lubelski jako Generał Lejtenant zdał Igelstromowi jako Dywizya (2. Wielka Polska) która dowodzi składa się z czterech Regimentów piechoty — Działowskiego, Raczynskiego, Putawskiego i Ziego własnego — i z dwóch Brygad Kawaleryi — Biernackiego i Madalinskiego etc.

Uwaga. Miączynski zdawał raporta ciągle na przemian Igelstromowi lub Zubowowi etc.

Treść rozkazu Igelstroma Miączynskiemu 1793.

jest tej osnowy — „Que le Maréchal de la Confédération Kurdywanowski, à Włodzimierz ne s'avise pas de faire le malade, afin d'avoir un prétexte pour s'éloigner du Palatinat de Czernichów etc. etc.

Z Oryginału — 319. — Seym Grodzienski — November — 1793.

Granowski do Miączynskiego —

Soli – Soli – Soli – Soli – Po przeczytaniu proszę spalić —

Ponieważ JMPan Dobrodziey wyjeżdżał w Lubelskie na tak ważną robotę, gdzie cnota, charakter, Sumienie y przywiązanie do Oyczyzny, połączyć trzeba ze Smutnemi okolicznościami krytyczney kraju sytuacyi podaję jako łaskawemu memu przyjacielowi uwagę moją i Sposób przepisuję jak postąpić aby i delikatność w Obywatelstwie y w urzędowaniu zachować, a zatem gdy inaczey być nie może przez żaden sposób dogodzić okolicznościom; z ocaleniem stanu Województwa, i ochraniając go od zemsty y ostatecznego zniszczenia, więc tak postąpić szczerość serca mego JMPanu Dobrodziejowi radzi — to jest 1° zjechawszy w Lublinie być trzeba u Wojewody i wraz potem u Podkomorzego — listy moje Jm oddać które JMPanu Dobrodziejowi raczył popieczętować ile gdy wszystkie sigillo volante posyłam a to szczególnie dla własney wiadomości —

2° Po oddaniu listów wyobrażać im rzetelnie Stan naykrytyczniejszy Oyczyzny naszey, równie y mocy która nas ogarnęła, i nad którey przepisy, uporem nic nie zdołamy, ile tak ściśnięte mając granice jak są teraźniejsze — Wystawić także można uległość Króla który tak śpiewać musi jak mu każą a w czasu sprzeciwiania się jak już jest wszystkim wiadomo zagrożono jest iż zniszczą nawet samą Exystencyą Polski tak dalece że imie Polaka zatracone zostanie lepiey tedy, choć w tey małey cząstce zostać Polakiem

niż zupełnie być zatraconym, iże gdy w ręku Boskim są losy Krajów może się kiedy i do nas obróci szczęście twarzą — 3° Przełożył JW. Pan Dobrodziej iż jest pogłoska że Województwa Krakowskie Sandomirskie, Lubelskie, Ziemia Chełmska gdy iże będą oporem przeciwko Systematowi Gabinetu Rossyiskiego mają być podrzucone pod panowanie Cesarskie lub Pruskie, a Cesarzowi in equivalenti, w nadgrodę dadzą, urwawszy co od Francyi — Jakież tedy z uporczywych usiłowań wynikną za korzyści? trzeba to tym Panom wyobrazić do których pisałem iż JW. Dobrodziej łączy się rzeczcz z Ich Sentymentami, atete Sentymenta powinny być wprzód arcydoskonałe, y bez zbytecznego zapędzenia się na Szali roztropności rozważone. —

4° Także przełożyć należy, że przyczyny ucisku która Województwo doznało, z ato jedynie nastąpiły że przy pierwszym podziale głucho porki, Seymiki Województwa Lubelskiego, i cóż z tego wypadło, oto powrot Kraju nie był odzyskany, nie przeszkodzono podziałowi, a zemstę srogą całe doznało Województwo — Wszakże y teraz Generał tam konsystujący, użyje mocy którą ma w ręku i zrobi to, co zechce przemocą a w dodatku Obywateli do reszty zniszczy. —

5° Lepiey przeto rozważnie postąpić, do czego tu podaje sposób — Zebrać się na Seymiki należy porządnie zagaić — w zagajeniu, wyobrazić Obywatelstwu jaka jest Sytuacya interessów Krajowych, jaka pozycya Oyczyzny, jakie Mocy Nas otaczają, a przełożywszy to wszystko współ Obywatelom przystąpić do Konkluzyi. —

Seym Grodzienski ——— 1793

to jest obrać Posłów, ktorym w Laudum dołożyć należy aby stosownie do okoliczności krytycznych Krajowych stosowa=li y zdanie swoje wyrażali to należy w wyrazach ogolnych z dodatkiem aby ci Posłowie, w zapędzie uniesionego nad zamiar możności patryotyzmu, lub gorliwego oporu chcąc się dystyngwować od innych Wojewodztw, nie stali się przyczyną zguby y zniszczenia, albo w końcu utraty Exyztencyi Wojewodztwa Lubelskiego; tym sposobem gdy Posłowie takie będą mieli instrukcyą w Laudum sobie położone będą się mogli stosować do okoliczności, w jakich Seym będzie, y już nie będą w odpowiedzi Prześwietnemu Wojewodztwu, bo kombinowali instrukcyą z możnością rzeczy, ile gdy, ad impossibilia nemo tenetur, tym składem bez obrażenia nikogo odbyć można obrady Seymikowe, a Wojewodztwo gdy roztropnie postąpi ocali swoją exystencyą y uchili się od dalszey zemsty. —

6to Listy także do Koźmiana i do JW. Trembskiego Podsta=rosty Pan raczy oddać, przekładając im, to wszystko od siebie co tu wyraziłem, sądzę że tak postąpią, a in casu nie? tota osoba o ktorey Mi JWWPan Dobrodziey namieniłeś że ma grać pierwszą rolę w Lublinie, usunie ją to bez dalszey ceremonij nakazem mocą ze wstydem Wojewodztwa dla czego roztropnie y dobrowolnie nie zechcielibyście się przychilić — Ta jest moja rada, ktorą tylko samemu JWPanu Dobrodziejowi komunikuję, a idąc za nią, tak JWPan Dobrodziej z Kollegami na Seym wybranemi wyjdziesz z honorem a Wojewodztwo y Obywatele ocaleją — Po przeczytaniu tego wszystkiego Supplikuję abyś spalił i nikomu go niekommunikując — Urzędowanie swey laski odbędziesz z honorem aż do zawstydzenia tych, co złe o nim myśleli, rownież y teraz zakończy się te całe dzieło, tym sposobem jak przypisuję,

1793.

takoż z przynależytą obywatelską Reputacyą bo żart na Strone, nic droższego nie mamy nad Honor, można go szacować równo z Zyciem, a skoro Honor razem z Interessem się ustatwia stosując się roztropnie do możności czasu, ani przed Ludźmy ani przed Bogiem nie zostaniemy w odpowiedzi — Względem piora Lubelskiego niech Pan pamięta o Gałęzowskim wszak y ten będzie Mu pomocą w Lublinie — Nie źle byłoby aby przestane były dwa listy od Posła, nie na ręce Pańskie, lecz na ręce JWGenerała w Lublinie Komenderującego, z Intymacyą od Posła do Wojewody y Podkomorzego, zachęcając Ich w ogólnych terminach aby obrady tameczne go Województwa pomyślnie y spokojnie się odbyły, ile pod Gospodarstwem y Styrem tak zacnych w tym Województwie y akredytowanych Mężów te Listy, sam JWJMPan Dobrodziej zawieść mógłbyś y oddać Generałowi, lub przez inną osobę, abyś sam był wolny od jakowego przesądu, bo i z małey rzeczy może być wielkie podejrzenie — To wszystko oddaję Uwadze JWJMo Dobrodzieja, z resztą Pan sobie postąp tak jak Mu Jego naturalna dyktuje roztropność, a zatem życie jak Mi szczerość życzyć każe. Iterum ponawiam obowiązek aby wraz to wszystko spalić.

M. Granowski

PSM

Dla Podsędka y Podstarosty Trzcinskich Którzy darmo pracują w Województwie należałoby przystać order S. Stanisława a to po Sejmikach —

La ville de Chelm et la terre du dit nom choisit deux nonces — Son Castellan Soletyko dont la dexterité est connue se chargera bien de la besogne lorsqu'il aura reçu la demande directe etc.

Dans le Palatinat de Cracovie dans la petite ville de Proszowice on choisit huits nonces, ce sera l'affaire du Comte Ankwicz — Il ne peut manquer d'y réussir ayant été sénateur de ce Palatinat etc.

Dans le Palatinat de Sendomir on choisit à Opatów 7 Nonces S. Excellence Mr le Maréchal Raczynski est à même de donner des informations très étendues là dessus etc.

Le Palatinat de Lublin choisit dans la ville de Lublin 6 — Nonces — Le Maréchal de Lublin Miączynski se chargera volontiers de tt ce qui peut contribuer à la réussite d'un bon choix —

Dans le Palatinat de Podlachie dans trois differens endroits, on choisit 6 Nonces — La famille Kuczynski dont le crédit a contrebalancé jusqu'à présent tt autre crédit en se servant d'un moyen pour contre carrer le système opposé pourrait bien employer encore cette fois-ci ce moyen qui était de persuader à la Noblesse de ne pas se rendre aux Diétines et faire manquer par là le choix de ses représentans, mais la soeur d'un des Chefs de la famille Kuczynski a epousé le Maréchal Szydłowski qui pourra être de grande utilité —

Treść z oryginału. Seym Grodzieński — 1793. 15 Novembra z Warszawy

Igelstrom do Miączyńskiego —

...... Il lui enjoint de venir à Varsovie et d'apporter la location des troupes Polonaises etc.

Miączyński

Na Seymie Grodzieńskim miał wielką liczbę głosów mianowicie jeden uwielbiający Imperatorową etc., podał znaczną liczbę projektów pod obrady Obr. Narodów a wszystkie pod natchnieniem Sieversa lub z wyrachowaniem własnych korzyści etc.

Onto jako Targowiczanin z rozkazu Ambassady Moskiewskiej y Członek policyi, osobiście arestował Pana Bonneau, papiery jego zabrał — On wniosł na Seym projekt wypędzenia francuzów z kraju i poparł go — Ostatecznie zasiadał w Kommissyi wojny która pod rozkazami Igelstroma rządziła krajem etc.

Z oryginału 1793.

Igelstrom do Het. Kossakowskiego

Monsieur

J'ai reçu la lettre de Votre Excellence. J'aurai beaucoup souhaité pouvoir m'aboucher avec vous avant le 20 - Mais comme le terme que vous voulez bien me marquer n'est pas fort éloigné je vous attendrai le 20 à Varsovie. Vous voudrez bien m'aporter en même tems la location des troupes sous vos ordres — Bien flatté de la confiance que vous m'accordez, je vous prie d'être pleinement convaincu de l'estime particulière et de la considération distinguée avec lesquelles j'ai l'honneur d'être Monsieur de Votre Excellence le très humble et très obéissant serviteur

Varsovie 15 Nov: 1793 —

Baron d'Igelstrom

Sejm Grodzieński prorogowany został do 29 8bra 1793 — i później jeszcze —

Dnia 15 Listopada 1793 Uniwersałem zostało ogłoszone prawo względem francuzów, wadzone na Sejmie Skonfederowanym Grodzieńskim etc.

z oryginału

326.

Seym Grodzienski — 1793.

15 9bra

Został poddany pod rozprawy Seymowe następujący dowod —

Xiąże JMć Kurlandzki wraz z Stanami Szlachecskiemi Xięstwa tegoż pragnąc dopełnić obowiązki swoje Supremo Domino, należące, zlecili niżej podpisanym, Nayjaśnieyszego Króla, y Skonfederowanych Rzeczypospolitey Stanów nayuniżeniej uprasząć izby Akt Kompozycyi, dawnieysze między Xięciem JMć y Stanem Szlacheckim znoszący poróżnienia, równie jako y ostatnie Laudum Seymiku Kurlandzkiego, powagę Rządu tameczniego przywracające, Konfirmacyą Swoją aprobować raczyły —

W zaufaniu iż Nayjaśnieysze Skonfederowane Stany Rzeczypospolitey ten dowód Hołdu niedozwalający niżey podpisani pochlebiają sobie, że ich projekt stosowny do nineyszey prozby, a przez Jaśnie Oświeconych y Jaśnie Wielmożnych Kanclerzów jako Stróżów prawa już examinowany, przyjętym będzie —

Których formalnym zaaprobowaniem Aktów ze wszystkich względów już legalnych y łaskawym Prawa Supremi Domini w tey mierze użyciem — Nayjaśnieysze Skonfederowane Rzeczypospolitej Stany nieprzygasłej wdzięczności na osobę Xiążęcia JMci y cały Stan Szlachecki Xiążęcia Kurlandzkiego włożą obowiązek — w Grodnie 15 Novembra 1793

327.

Seym Grodzienski 15 9bra 1793 [167]

podpisy dowodu &c.

Heyking Délégué de l'ordre Equestre des Duchés de Courlande et Semigalle —

Sartorius de Schwanenfeld Résident de Son Altesse Monseigneur le Grand Duc de Courlande —

1793.

Dnia 15 9bra 1793. Zabarzewski podał pod obrady Sejmu drukowany projekt, na mocy którego Kurlandya jakoteż Powiat Piltyński mają na zawsze przy dawnych swoich prawach i przywilejach w całości pozostać według Traktatu Oronenburskiego i pokoju Oliwskiego formy Rządu z R. 1617. &c.

1793.

Projekt podany dnia 15 9bra 1793 R. przez Zabarzewskiego został przedyskutowany i zatwierdzony przez Seym Grodzienski dnia 18. 9bra 1793.

1793.

Seym Grodzienski —

Podał Zabarzewski Seymowi projekt na mocy którego miałaby konserowana Buława Wielka Koronna Ożarowskiemu Kasztelanowi Woyniczkiemu a Buława Polna Koronna wrodzonemu Lutawskiemu Generałowi Inspektorowi Woysk Koronnych —

Projekt ten unanimiter przyjęty został dnia 19° 9bra 1793 ——

~~Ostatnich dni Listopada 1793 Roku Stanisław August wrócił z Grodna do Warszawy i Rada Nieustająca za nim~~

Treść Listu bez adressu 329 Warszawa 1793 168

17 Novembra

Marszałek Raczyński

Żąda uzyskać dwa listy Rekomendacyjne dla Synowca Biskupa Raczynskiego jadącego do Berlina „żeby tam przez Pan Nesselrode i Pan „Alopeus przyjęli go jako człowieka którego cała „familia wiernie przywiązana do Rossyi etc

Seym Grodzieński 1793.

18. Novembra

Odpowiedź Seymu Grodzieńskiego na wniosek Zobarzewskiego o Kurlandyi etc.

Zachowując związki feodalne Xięstw Kurlandyi i Semigalii z Koroną Polską y Wielkiego Xięstwa Litewskiego potwierdzamy Xiążęciowi JMC. Stanowi Rycerskiemu, Miastom y wszystkim Xięstw Kurlandyi i Semigallii obywatelom, Prawa, Przywileje, Bezpieczeństwo, wolność ogułem: w szczególności zaś Inwestytury Xiążęciu Pacta Subjectionis, Przywileje Szlachectwa, Przywilej Xiążęcia Gotharda, formę Rządu, ustawy, decyzye Kommissoryalne pod Rokiem 1642 i 1717 zapadłe, umowę zawartą między Xiążęciem Ernestem Janem dnia 8go Czerwca 1737 Roku, oraz Akt ugody dnia 8go Sierpnia 1776 Roku; także Akt naypóźnieyszy między Xiążęciem JMC. i Stanem Rycerskim dla umorzenia wszelkich zamiennych pretensyi, na publicznym Ziezdzie dnia 21 Lutego podpisany, oraz powszechną uchwałę z dnia 13 Marca, wznowiony również we wszystkich Punktach y Artykułach swoich tak właśnie jak gdyby ten Akt od Słowa do Słowa był tu wypisany będąc wolą Naszą aby ten Akt ugody jako z Prawami Publicznemi i fundamentalnemi Xięstwa Kurlandyi y Semigallii zgodny, nazawsze był nie

Seym Grodzieński

nieprzerwany, Salvis per omnia Domini: Supremi Juribus, iako też y my Zandum publicum, na ostatnim ziezdzie od Xiążęcia Jmci Rządu y Stanu Rycerskiego dnia 11go Września Roku bieżącego, względem illegalnych i publiczności szkodliwych Koalicyi przyjętą y podpisaną, Mocą Nayrywszej Naszej władzy niniejszą Konstytucją zatwierdzamy etc etc.

Dnia 18 Novembra 1793 —
w Grodnie —

Dnia 21 Novembra 1793.

Został Seymowi Grodzieńskiemu przedstawiony drukowany projekt, jako Załuski Podskarbi przyjmuje dar 882,032 tysięcy Złotych Polskich wyłożonych przez Biskupa Wileńskiego Massalskiego na utrzymanie przez lat dwa Regimentu 700 głów, pod Imieniem Xiążąt Massalskich, a teraz Fink 6go — i prosi o zamiane nadkiedztwo wszystkie Dóbr Zachowie etc do Xięcia Biskupa Wileńskiego należących na Starostwa Połongowskie Plungianskie, Meiszagolskie etc etc

Treść listu bez adresu

Seym Grodzieński — 1793. 21/2 November z Grodna

Sieversa, etc.

Donosi że przyjazd iego do Warszawy o dzień poprzedzi tylko powrót Królewski etc. ... dodaje „J'étriez en attendant sur ce Mostow=
=ski avec tout le soin imaginable pour empê=
„cher tt le mal qu'il pourait faire de même que
„sur Belfroid etc. etc.

Minuta pozwolenia udzielonego dnia 21. 9bra 1793.

Jmci Panu Malinowskiemu utrzymywania Gazet Zagranicznych y wydawania Korrespondenta etc.

Z oryginału — Seym Grodzieński — 1793
22 9bra

Treść listu Błeszyńskiego Regenta Kommissyi Skarbu Koronnego, do Załuskiego. Do tego listu była dołączona kopia projektu podanego przez Błeszyńskiego pod obrady Seymowe w Grodnie w celu uproszenia Imperatorowej, ażeby woysko Polskie rozpuszczone na swoj żołd przyjęła etc etc —

Stanisław Bieliński — 1793.

Stanisław Bieliński Poseł Warszawski a następnie Marszałek jak się ówczesnie wyrażano Ziazdu Grodzieńskiego, od dnia 19 Czerwca 1793 Roku aż do dnia 22 Novembra tegoż Roku wypowiedział wczasie Seymu Grodzieńskiego osiemdziesiąt i jeden głos etc. Zaczynał głosy swoje na Seymie od wyrazów Bracia y Dobrodzieje — Inni zaczynali Naijaśnieyszy Królu Panie Miłościwy, Prześwietne Rzeczypospolitej Polskiej „Seymujące Stany." Popierał projekta podane przez Zobaczewskiego i „stronników Sieversa jakoto traktatu z Rossyą, — Instrukcyi demarkacyjnej granic Polski po 2m podziale etc —

Po złączeniu Izb na Seymie Grodzieńskim pierwszy głos miał Bieliński jako Marszałek 9 Czerwca 1793 — Dnia 15 Listopada 1793 wydał Uniwersał ogłaszający prawo uchwalone na Seymie Grodzieńskim przeciw francuzom —

Seym Grodzienski 1793.

Klucz ułożony pomiędzy Bielinskim Marszałkiem Seymu Grodzieńskiego i Józefowiczem Starostą Mereckim.

1. Kaczynski
2. Małachowski Kanclerz
3. Kielki
4. Król
5. Prymas
6. Siewers
7. Manuzzi
8. Igelström
9. Boscamp
10. Bielinski
11. Buchholtz.
12. Decache
13. Oginski Miecznik
14. Chominski Woiewoda
15. Chreptowicz
16. Nuncyusz
17. Ożarowski Kasztelan
18. Kossakowski Bisk. Inf.
19. Massalski Bisk. Wilen.
20. Saxonia
21. Austrya
22. Prussy
23. Moskwa
24. Francya
25. Hiszpania
26. Kurlandya
27. Anglia
28. Potocki Ignacy
29. Puławski
30. Miączynski
31. Kurdywanowski
32. Mniszek Marszałek
33. Bułhaków
34. Tepper
35. Meyzner
36. Dziekoński
37. Tyzenhauz
38. Adam Szydłowski
39. Pani Krakowska
40. Pani Grabowska
41. Hetman Kossakowski
42. Potocki Generał Artyleryi
43. Potocka Generałowa
44. Chrapowicka Kasztelanowa
45. Czetwertynski Kasztelan
46. Piaskowski
47. Hetman Zabiełło
48. Kanclerz Sapieha
49. Sapieha Generał Artyleryi Syn Kanclerza

Treść podanego druku Sejmowi

Sejm Grodzieński — 1793

Chodzk. Poseł Oziemiański podał projekt o przedłużenie terminu Kommissyi Lustra=cyjney i Likwidacyjney Woysk Litewskich mającey rozpocząć czynności w Wilnie dnia 30 – Nowembra 1793 – Roku —

Sejm Grodzieński 13/24 Novembra

Igelstrom do Miączyńskiego &c.

przesyła mu tabakierę wysadzaną brylantami i namawia go „à continuer dans ses principes „et à bien servir sa Patrie dans son union avec „la Russie et vous oublierez dit-il les Jacobins „que nous écraserons s'ils ne se corrigent pas &c.

Treść listu 1793.

Miączyńskiego do Dywowa

Zaleca się protekcyi Dywowa, żebrany aby w czasie nieobecności w Grodnie nie szkodzono mu — „je brule dit-il d'extirper les Jacobins" &c.

Treść listu bez adresu —

Miączyński &c.

Wylicza swoje zasługi, oddane Moskwie i Targowicy, mówi depuis l'age de 20 ans, je n'ai manqué aucune diétine allant toujours avec le Grand Général Branicki et attaché comme lui au système de la cour de Russie &c. Chacun sait combien j'ai eu a souffrir soit au théatre a Varsovie soit aux Contrats de Dubno — Siégeant maintenant dans la Commission de la Guerre, j'exécute en tout la volonté de Monsieur d'Igelstrom &c.

z Brulionu oryginalnego 1793.

Mniszchskiego do Sieversa ___

Żąda żeby Sievers postarał się o usunięcie Księcia Czetwertyńskiego od Stopnia Generała Artylerji y oddania Mu tegoż Stopnia ___

Grodno 1793.

Sievers do Mniszchskiego — $\frac{13}{24}$ 9bre —

Monsieur le Comte

Votre lettre de Varsovie m'a fait également du plaisir et de la peine — Continuez dans vos principes à bien servir votre Patrie, dans son union avec la Russie et vous oublierez certainement les peines que vous causent ces Jacobins, que nous écraserons s'ils ne se corrigent pas — Vous aurez entendu la folie qu'on a faite par rapport aux marques de mérite militaires — Il faut seulement veiller qu'on ne les porte pas sans en avoir reçu l'ordre par la commission de guerre —

C'est avec bien du plaisir que je puis vous donner Mon Cher Comte une petite marque de la bienveillance de Ma Souveraine — Mr. Zaleski votre Ami vous remettra une tabatière enrichie de brillans et une bague — Je vous prie de les porter comme un souvenir des sentimens qui nous unissent — Vous me ferez également plaisir en me donnant souvent de vos nouvelles — Vous ne serez pas fâché de celle que j'ai à vous donner, que vous êtes nommé membre de la commission de la guerre —

J'ai l'honneur d'être avec la plus parfaite considération Mr le Comte de Votre Excellence le très humble et très obéissant serviteur Jaq: de Sievers

$\frac{13}{24}$ 9bre 1793.

Spisek Targowicki

Rachunek Engelharda Konsyliarza Konfederacyi Targowickiey wysłanego jako Agenta Generałów Kossakowskiego y Kreczetnikowa Naczelnika Woysk Rossyiskich, z wydatków uczynionych na doprowadzenie do skutku Konfederacyów w ~~Powiatach~~, Oszmianskim, Minskim, Nowogrodzkim, Witebskim etc.

Podany został ten Rachunek Generalności Targowickiej Roku 1793 dnia 26 Nowembra.

Powiat Oszmianski –

1793 R. – w Maju – na wikt ogólny z Kancelarzystami wydano Zł. 1386 –

Województwo Minskie

Za utrzymanie arestantów Polskich czterech officerów, dziesięciu Towarzyszów uwięzionych z woli Generała en Chef Kreczetnikowa etc. etc. Złotych Polskich —— 9.472 –

Województwo Nowogrodzkie

Za trzy bale dla Województwa dane etc. etc. —— 17,773.

Spisek Targowicki

Województwo Witebskie

Expensa różne etc etc — Złł. 947.

Wilno — Brześć Litewski — y Grodno, bawienie się y na Sądach Konfederackich w Grodnie Złotych — 3,087.

Czyli summa ogólna wynosi 31,965 Złł.

1793 Roku —

Dnia 23 Listopada Seym Grodzienski został zalimi=
=towany; dano mu w Kraju nazwe Ziazdu
Grodzienskiego —

Dnia 26 9bra 1793 Roku Hetman Kossakowski,
podał Ambassadzie Moskiewskiej Likwidacyą Kosztów
poniesionych przez Konsyliarza Targowicy wypraacowanego
przez Hetmana Kossakowskiego zgodnie z Graffem
Melinem Generał-Leytenantem Woysk Rossyiskich
i z Engelhardem Półkownikiem Moskiewskim w celu
z Konfederowania Powiatów Oszmianskiego, Minskie
=go — Nowogrodzkiego i Witebskiego etc

Treść Memoryału podanego przez Hetmana
Kossakowskiego Sieversowi — Żali się w nim
Hetman że wszystey woyskowi Konstytucyi
odebrali na Seymie Grodzienskim zakwitowanie
on jeden nie może go uzyskać y nadto jeszcze
musi odpowiadać y tłomaczyć się przed Kommissyą
z samych Rubistow złożoną etc etc

W końcu Listopada 1793 Roku Król z Grodna wrócił do Warszawy —

— Rada Nieustająca podążyła zaraz za Królem, y zgromadziła się w Stolicy — Protokuły Sessyi Rady Nieustającey pod prezydencyą Króla spisywano. Gdy Seym Grodzieński rozwiązany został, a Konfederacya Targowicka razem z nim istnieć przestała — Lenistwo a możeteż przezorność Członków należących do Spisku Targowickiego, są przyczyną że bardzo wiele protokułów posiedzeń Konfederacyi Targowickiey brakuje, przeto całość Iey działalności nie może być w zupełności oceniona [illegible] na piśmie —

Uwaga — Wpływ Moskiewski tak chaotycznie rozluźnił Rząd Narodowy, zniweczył wszelkie środki obrony, bagnetami y fałszywym tłomaczeniem praw dawnych, że rozbiór y upadek Oyczyzny był dokonany na Seymie Grodzieńskim i prawie już nie potrzebował ostatniego Aktu —

Na Seymie Grodzieńskim Ambassador Sievers oświadczył imieniem Imperatorowej iż noszenie Medalów Woyskowych y Krzyżów Virtuti Militari nadweręża to Traktat zawarty Alliansu z Imperatorową a Katarzyna II znajdując iż wola Jéj w tey mierze nie jest dość szanowana rozgniewała się na Sieversa — Z tey przyczyny niby odwołany został a na iego miejsce mianowała Imperatorowa Barona Igelstroma który jeszcze silniej zaczoł wzbraniać noszenia znaków Woyskowych przez Seym Konstytucyiny 1788 R. ustanowionych.

z Oryginału 345 1793. 176a

Sejm Grodzieński

Sivers przesyła Biskupowi Kossakowskiemu

Trois pièces à revoir — Les Pacta Conventa — Les Lois Cardinales — et les matières d'Etat —

Extrait d'une lettre Authographe du Baron de Büchler à l'Evêque Kossakowski

Il lui envoye le Manifeste du Prince Sanguszko? afin qu'il dise son avis la dessus —

14 Décembre 1793.

346.

Seym Grodzienski – 1793.

Na Czele wydatków niezbędnych wzy=
=mionych na Seymie Grodzieńskim na rachunku,
Sievers sam Siebie umieścił jako mu
się należało w nadgrodzenie 6666
czerwonych złotych za własne Soudy i wydatki

etc etc

Wypłacane pensye przez Ambasadora Moskiewskiego Roku 1793 – w czasie Seymu Grodzieńskiego –

Z papierów i Etatów Sieversa przepisane –

Generałowi Inspektorowi Ożarowskiemu –
- # 1,000 Czerwonych Złotych na miesiąc przez Seym cały –
- # 2000 na Seymiki Wołyńskie
- # 500 na Seymiki Chełmskie
- # 1000 Czerwonych Złotych na drogę
- # 1800 Czer. Zł. na Posłów Wołyńskich y Chełmskich

Hetmanowi Zabiełło
- # 1000 Czer. Zł. miesięcznie przez cały Seym –

Hetmanowi Ożarowskiemu
- # 500 przez dwa Miesiące podczas Seymu
- # 1000 – przez dalsze miesiące
- # 1000 na Posłów którzy pod jego zawiadywaniem zostawali –
- # 3000 dano Mu na wybor Posłów

Marszałkowi Bielińskiemu
- # 1000 – miesięcznie
- # 2200 przed zaczęciem Seymu
- # 1700 czerwonych złotych przy wyjeździe z Warszawy.

Xiążęciu Graffowi { 500 Czerwonych Złotych miesięcznie
500 — ditto na Seymiki Graffowskie

Graffowi Mączyńskiemu { 500 Czer. Złotych miesięcznie
1500 ditto na Seymiki Lubelskie

Kasztelanowi Ossolinskiemu { 500 # na Seymiki Podlaskie

Xięciu Alex. Sorrinskiemu — 550 # Czerwonych Złotych —

Biskupowi Kossakowskiemu — 4000 # na Seymiki Litewskie

Biskupowi Sieradowskiemu — 300 # —

Sekretarzowi Seymu — 500 # —

Pisarzowi Grodzkiemu — 100 # —

Adamowi Kontrymowi — 100 # —

Generałowi Toldenhof — 200 # —

Królowi — 9000 # Czerwonych Złotych
na trzy miesiące —

Królowi — 3000 # na drogę —

Królowi — 1000 # za najęty Dom dla Posłów

Królowi — 1000 # przy odjeździe przez —
Sekretarza Friese — —

Królowi — 1000 # po zawartym Allianse —

Graffowi Załuskiemu 2500 # na utrzymanie Posłów —

Podhorskiemu — 800 # za wniesienie projektu —
Traktatu Pruskiego —

Z oryginału 1793. 177

Miączynski do Igelstroma

Monsieur

Selon que Votre Excellence l'a desiré j'ai envoyé à Mr le Brigadier Madalinski, l'ordre de se rendre auprès de moi — ce qu'il a effectué immédiatement — après avoir sondé sa façon de penser, j'ai trouvé que les bruits qu'on a fait courir de lui sont absolument faux — ce militaire n'aspire à rien d'autre, qu'à remplir le plus fidèlement possible son devoir et je puis assurer Votre Excellence qu'on peut compter sur sa probité, aussi comme il retourne auprès de sa Brigade et qu'il desire convaincre personnellement Votre Excellence de sa façon de penser il m'a prié de le charger de la présente pour Elle et de la prier de l'honnorer de sa bienveillance. — N'ayant rien de nouveau a communiquer à Votre Excellence je lui réitère l'assurance de mon dévouement et de l'estime parfaite avec laquelle j'ai l'honneur d'être de Votre Excellence le très humble et très obéissant Serviteur

Lezna ce 27: 9bre 1793 —

Miączynski
L. G.

Uwaga. Widać że Madalinski zachował się bardzo przezornie wobec Miączynskiego —

z Oryginału — Varsovie 30 = Nov = 1793.

Igelstrom do Mikuczynskiego —

Monsieur

Je remercie beaucoup Votre Excellence de m'avoir procuré la connoissance de Mr le Brigadier Madalinski — Je vous fais mon compliment d'avoir trouvé un officier de ce caractère et je me fais une vraie satisfaction de rendre justice à ses mérites —

Agréez en même tems l'assurance des sentimens d'estime et de considération particulières avec lesquels j'ai l'honneur d'être Monsieur

de Votre Excellence le très humble et très obéissant Serviteur

Baron d'Igelstrom —

Berdyczów 1/18 Decem = 1793.

Treść listu

X: M: Wiśniewskiego do Łobarzewskiego

— donosi że z rozkazu Generał Gubernatora Ttomasky i drukuje w Berdyczowie, krajowe nowe ustawy po Rossyisku i podolsku, czego dokonawszy pojedzie do Petersburga z wydrukowaniem etc —

351. 178

Wyciąg z listu 1793 — Dnia 13 Grudnia 1793

Miączyńskiego do Załeskiego

..... dopomina też w nim Załeskiego — o prezenta wręczone MM przez Igielstroma imieniem Imperatorowej dla Miączyńskiego.

353.

Z oryginału. Varsovie 1793. 179

6/17 Decembre

Sievers do Moszyńskiego
jako Członka Wydziału Policyi —

Monsieur le Grand Maréchal ayant été obligé de faire arrêter le nommé Jude Mostowski revenu depuis peu de Paris, où il a joué le rôle de Citoyen françois de Jacobin et de Sansculotte et ayant trouvé dans ses papiers des preuves incontestables de ses titres qu'il a changé contre celui de Noble Polonais, je me vois obligé de crainte qu'un germe si pernicieux ne porte préjudi=ce à la tranquillité du Pays de veiller sur la correspondance, que cet homme nourri des principes si dange=reux peut avoir, avec ses semblables en France —

Je supplie donc Votre Excellence que les lettres à son adresse de même que celles des Négociants, Richard Berneau, et le Blanc, soyent ouvertes en leur présence et celle du Conseiller de Légation Chevalier Aubert et que tout ce que celui-ci trouvera de suspecte lui soye remis —

Il s'entend de soi-même que ces trois Négo=cians n'expédieront aucune lettre du dit quidam Jude Mostowski, mais auront à les remettre à Votre Excellence — Il n'est pas moins nécessaire de les avertir qu'ils ne se chargent de faire passer aucune lettre particulière sous leur couvert, que celles qui concernent leur Comerce et qu'ils auront à en répondre comme complices, si on les trouve sur le fait — Je m'attends à la coopération de Votre Excellence

354.

Varsovie ce $\frac{6}{17}$ Décembre 1793.

des mesures si nécessaires pour le salut et la tranquillité de la République à la conservation de laquelle nous sommes réciproquement obligés de veiller — J'ai l'honneur d'être avec la plus haute considération de Votre Excellence le très humble et très obéissant serviteur

Varsovie ce $\frac{6}{17}$ Décembre 1793.

J de Sievers

Z Papierów Igelstroma z oryginału — 17/28 Xbra 1793

Wyjęcie z listu

Diwowa bez adressu i końca —

— donosi że został był u Króla i oświadczył gniew Imperatorowej względem ustanowionych orderów podczas przeszłego Seymu dla Buntowników Polskich — Że Rada rozkazała prawo to exkludować

Następnie poleca Dywów — 1° żeby ten do którego pisze, uważał na postępki Króla 2° żeby wprowadzając w kredyt Kossakowskich nieżelożystkim zdawał się na ich rady, ciągnące za sobą zemstę a potem nieporządek, a potem nieukontentowanie we wnętrznościach nieszczęśliwego tego kraju — Żeby czynną miał baczność na czynności Rady Nieustającej — Mianowicie poleca jako pryncypalny objekt, Skarb, Handel i Departament Woyenny — Aby Nastepia dostał co do Skarbu miał baczność na rachunki pod=skarbich, i przymuszał ich co mieściąc do zdawania tychże rachunków — Co do Handlu aby się trzymał pożytecznieyszych prawideł dla Polski i dla Rossyi

Co do Woyennego Departamentu aby nie spuszczał z uwagi werbunek woysk które zmnieyszone zostały —

Uwaga — Diwow był Mosdał, lecz jaką miał sobie powierzoną władzę kręgo=wania w tych smutnych czasach niewiem —

z oryginału, treść odpowiedzi
Barona de Büchler na list pisany ~~przez~~ do Niego przez Hetmana Kossakowskiego w którym wspomina się Hetman o nadgrody należące się Jemu i Jego familii od Imperatorowey. —

—

Miączyński i Stawski podali Igelstromowi notę z zaskarżeniem Hetmana Ożarowskiego, z przyczyny iż na mocy nowych praw na Seymie Grodzieńskim ustanowionych niechciał ich dopuścić do zasiadania w Kommissyi Woyny — Miączyńskiego jako Grand-Notaire du Camp, a Stawskiego jako Général Inspecteur —

z Oryginału treść Listu — 31 Xbris 1793. z Warszawy

Biskup Inflant Kossakowski do Brata Hetmana Kossakowskiego etc.

— donosi Biskup Bratu „że Generał Igelstrom już jest w Warszawie y tak się wyraża —

„my bardzo zmartwieni bardzo (ci którzy mieli
„największe zaufanie, przyjaźń y wstęp do Sieversa
„Król zmartwiony — — bywam u jednego y u drugie
„go, u Sieversa y Igelstroma — Sievers gadając
„ze mną, mówi że to nasi kompatryoci temu winni
„co się stało, że on wyjeżdża, że wszystko byłoby dobrze
„porobił — Są to iego słowa — — z Igelstromem jestem
„dobrze — Wszystko zawiesił nowy Minister w Radzie
„nawet y pożyczkę pieniędzy etc — — Król Pruski
„domaga się y nie chce odstąpić od 22 millionów
„Talarów, iako wynadgrodzenie za koszta woienne —
„Cesarz do tego nie przystępuje — — Rezolucye Hetma-
„nów y Policyów, aby krzyżyki tak od woyskowych
„jak y Cywilnych składane były nie posyłam
„bo nie mogli mnie tak prędko wygotować etc
etc etc

Po Liście Biskupa Inflant Kossakowskiego idzie

Treść oryginału 358. December 1793.

List Hetmana Kossakowskiego do Barona Igelstroma

...wylicza Hetman liczne przez Niego dane dowody wierności Imperatorowej, począwszy od dwóch kampanij które odbył w Jej wojsku — a następnie na Seymie Grodzieńskim gorliwe przez Niego popieranie wniosku Króla Pruskiego, utrzymanie i doprowadzenie Seymików Konfederacyi Targowickiej w całey Litwie, tego i Biskupa Brata Jego kosztem, jakoteż ponoszenie innych wydatków Konfederacyi Targowickiej na Litwie etc. etc. etc.

z oryginału treści listu 359. 1793.

Dobrzyńskiego do Hetmana Kossakowskiego donosi że już ulokował do Rydze Jego pieniądze etc etc. .

Na Seymie Grodzieńskim Ambassador Sievers oświadczył imieniem Imperatorowey iż noszenie Medalów Woyskowych y Krzyżów Virtuti Militari nadwerężało Traktat zawarty Alliantu z Katarzyną a Imperatorowa znajdując iż wola Jey w tey mierze nie jest dość szanowana rozgniewała się na Sieversa i odwołany z tey przyczyny został a na tego miejsce mianowała Katarzyna Generała Igelstroma którem jeszcze silniej zaczoł wymagać zniesienia znaków Woysko=wych przez Seym Konstytucyjny 1788 Roku ustanowionych

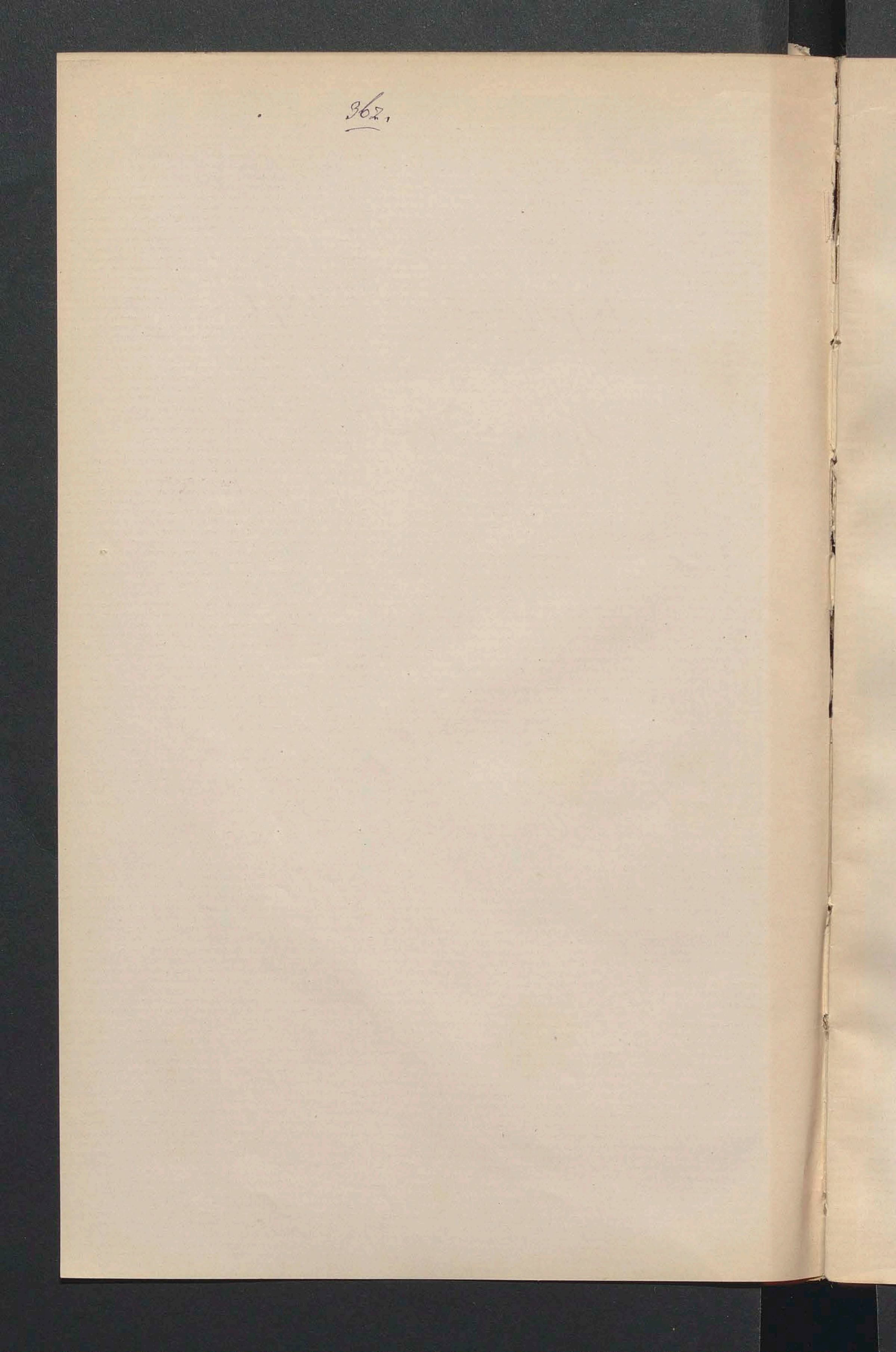
1793.

Generalność Konfederacyi Targowickiey zagarneła w administracyą swoią Dorożki Warszawskie — Zarząd ich przywileiem osobnym na lat 20 zapewniła P. Wdynie pod warunkami y cenami przez się ustanowionemi z zastrzeżeniem iż żadna inna władza zmienić nie będzie ich mocna.

361.

1793 —— 1794.

Rada Nieustająca —

362,

Treść Protokułów Rady Nieustającej od dnia 26° Novembra 1793. Wypisana z Oryginałów etc. etc.

— Rada Nieustająca wskrzeszona została w czasie Seymu Grodzieńskiego przez Generalność Konfederacyi Targowickiej — Na mocy Prawa uchwalonego przez Seym pod tytułem Rada Nieustająca — Pierwsza Sessya teyże Rady zwołana została w Zamku Królewskim w Grodnie dnia 26 Listopada 1793 — Roku pod prezydencyą Stanisława Augusta —

50ta Sessya Rady Nieustającey przerwana została powstaniem Wielko Czwartkowym 1794 Roku — a Rada Nieustająca rozwiązała się sama przez się.

Imperatorowa przesłała Królowi wybraną przez Nią listę osób, które Mu zaleciła jako zdatnych do składu Rady nieustającej —

—

I pod Jej naciskiem zostali wybrani członkowie mający należyć do składu Rady Nieustającej i Kommissyi Edukacyjnej —

—

Protokuły Sessyi Rady Nieustającej pod prezydencyą Króla, zawarte w Volumenie noszącym tytuł Dekreta Królewskie rozpoczynają się dnia 26 Novembra 1793 Roku kończą 15 Kwietnia 1794 — w Warszawie kiedy się rozpoczęło powstanie wielko Czwartkowe, Nieobecność wielu Członków i strach, stały się przyczynami przerwania 50tej y ostatniej Sessyi Rady Nieustającej —

Z Oryginału Kopia —   1793.

Z Volumenu Protokułów Rady Nieustającej na Seymie Grodzieńskim, w exekucyi Prawa pod tytułem Rada Nieustająca —

Seym Grodzieński rozpoczął się dnia 17 Czerwca a dnia 23. Listopada 1793 R. zalimitowany został. —

Pierwsza Sessya Rady Nieustającey odbyła się w Grodzieńskim Zamku Królewskim dnia 26 — Listopada 1793 — R — pod Prezydencyą Króla Stanisława Augusta, w przytomności Konsyliarzy Rady —

Xiążę Massalski Biskup Wileński
Xiążę M. Radziwiłł Wojewoda Wileński
Moszyński Marszałek Wielki Koronny —
Xiążę M. Ogiński — P. W. L. —
Zabiełło Hetman Polny Wielkiego Xtwa Litewskiego
Józef Hrabia Ankwicz Marszałek —
Antoni Wołłowicz Chorąży Wiel. Xtwa Litewskiego
Zygmunt Grabowski — K — R — N —
Adam Szydłowski Starosta Mielnicki —
Józef Chrzepowicki K. Or. P. —
Michał Zapott —
Wincenty Hlebicki Józefowicz S. M —

Przepisałam z Oryginału
Dyaryusza Rady

26. 9bra 1793

Rada Nieustająca

Kazimierz Miączyński
Jan Hrabia Ostroróg K. R. N.
Józef Szwykowski K. R. N.
Wincenty Młodzelewski K. R. N.

Pierwsza Sessya w Dyaryuszu Rady Nieustającej zaczyna się słowami
„Działo się w Zamku J. K. Mości Rezydencyonalnym Grodzieńskim dnia 26 Listopada 1793 R.
„W Exekucyi Prawa pod Tytułem Rada Nieustająca
„na Seymie d. 17go Czerwca zaczętym a dnia 23go
„Listopada zakończonym

Marszałek Koła Rycerskiego zagaił Sessyę na której rozłożono osoby na Departamenta

W Departamencie Edukacyjnym mianowano

Xięcia Prymasa – Xiąża Radziwiłła W. W. – Wołłowicza i Ostroroga

W Departamencie Policyi

Moszyńskiego Marszałka Wiel. Koronnego Walickiego – Mieczkowskiego – Józefowicza Sta Mereckiego

W Departamencie Woyskowym

Zabiełło Hetman Polny Litewski – Woyna Starosta Stanisław Grabowski – Szydłowski Adam – Szeykowski Szambelan

Przepisałam z Dyaryusza Rady Nieustającej — 369. — 26 9bra 1793 w Grodnie — 187

Pierwsza Sessya Rady Nieustającej

W Departamencie Sprawiedliwości zasiadł Xiąże Biskup Wileński Massalski — Plater — Lasocki — Chrapowicki — Jun dzitt Podkomorzy Grodzieński

W Departamencie Skarbowym

Xże Ogiński Podskarbi Wiel= Xięstwa Litewskiego Zabiełło Oboźny Litewski — Chołoniewski Miecznik Koronny — Modzelewski Mattański Kawaler —

Potem została podana y zatwierdzona Lista osób składających Kancelaryą Rady Nieustającej

Uchwalono Xiędza Kołłątaja prawo do Podkanclerstwa Duchownego i wybrano na Podkanclerstwo Koronne, Skarszewskiego Biskupa Chełmskiego —

Uradzono podanie Noty do przytomnego Ambassadora Sieversa prosząc o wsparcie Jego Potencyi w Negocyacyach przedsięwziętych w celu uzyskania pożyczki Hollenderskiej — —

Król zaproponował zawezwać do przysięgi wszystkie Jurysdykcye — — —

z oryginału 370. 1793.

Sessya druga Rady Nieustającey

Za powrotem Jego Królewskiej Mości do Zamku Jego w Warszawie Dnia 13 Grudnia 1793 - Roku - została zezwana Rada Nieustająca —

Ponieważ Marszałek Koła Rycerskiego podał w Grodnie dnia 26 Listopada R. b. Notę do Ambassadora, wzywając pomocy Dworu Peterzburskiego w uzyskaniu pożyczki w Hollandyi, wypada aby Kommissya Skarbowa ułatwiła środki zaciągnięcia tejże pożyczki —

Polecone zostało śledzenie zagranicą fundu=szów wszelkich upadłych Banków Teppera i Szulca —

Zatwierdzono Żołd dla Woyska na kwartał według tabelli przez Generalną Konfederacyą Targowicką nadesłaną —

Xiąże Kanclerz w obszernym głosie przełożył potrzebę odwołania się do Dworu Petersburskiego o gwarancyą Rządu, i Praw Kardynalnych uchwalonych na Zeszłym Seymie Grodzieńskim czyli Artykułu V. Traktatu Cessyi i Artykułu XV. Traktatu Przymierza —

Wielki Kanclerz Koronny doniosł o podaney Nocie od Posła Pruskiego Bukholtza „że dwóch Żołnierzy strzelali do Słupów Granicznych„ etc.

Rada Nieustająca

Sessya Trzecia

Xiąże Kanclerz W=K= zdaje raport że dopełniwszy polecenie na ostatniey Sessyi na Niego włożone, podał Notę do Ambassadora Moskiewskiego względem gwarancyi Rządu przez Imperatorową, y Nota została przyjęta. Oświadcza że Poseł Pruski Bukholtz zrobił urzędową Notyfikacyą odpowiadając na Urzędową Notyfikacyę Traktatu przymierza między Polską a Dworem Petersburskim.

Ogiński Podskarbi Litewski znajduje potrzebę przyspieszenia negocyacyi o pożyczkę w Hollandyi. Potrzebne jest porozumienie się z Dworem Petersbur=skim względem wypłacenia Summ należących się w Hollandyi.

Rozpatrzone są obrachunki różne według których zalegało Woysku za kwartał Czerwcowy 2,662,276. Złł. Pol. groszy 7 $\frac{1}{4}$ żołdu.

Wypada uprazać Oyca Swiętego w Rzymie ponieważ zmiana Hierarchij Duchowieństwa Polskiego zaiść musi na mocy Artykułu 5° Traktatu pomiędzy Polską Rzeczpospolitą i Królem Pruskim podczas Seymu Grodzieńskiego, ponieważ Prymas Gnieznieński a Biskup Poznański niemógłby po podziale Polski stać na czele Hierarchij Kościoła Polskiego; ażeby nowe Biskupstwo Warszawskie utworzone zostało z równemi z Poznańskiego Biskupstwa przywilejami i dostało się z prawa X. Xięciu Prymasowi.

z oryginału treść
treść!

Rada Nieustająca 1793.

Sessya Czwarta

JO Xiąże Kanclerz W. K. zdaje sprawę że nażądanie JMPana Hasselgrima imieniem Bankierów Hollenderskich na dzień 1. Stycznia 1794 Roku wypadnie Im zapłacić prowizyi od summy 955,555 Złotem Hollenderskim zaciągniętey; procentów półrocznych Złotem Hollenderskim Złł. Holl. 23,888 — która od podziału Kraju powinna równeż dotyczać Skarb Rossyiski w miarę zabranego Kraju czyli 7,166 Złotych Hollenderskich, a od Króla Pruskiego według przyrzeczenia Posła Jego Bucholtz część również do zwrotu wypada — Zresztą Swiętobliwie terminu tego dotrzymać trzeba z wszelkich źródeł jakie mogą być, czerpając zapłacić pozostałe 16,722 tysiące Zł. Holl. po odtrąceniu 7,166 Zł. Holl. które Skarb Rossyiski zaspokoić zobowiązał się —

Zalecone zostało Departamentowi Interessów Zagranicznych dalsze porozumienie się z Ambassadą Rossyiską i traktowanie z Ambassadorem Imperatorowey i Posłem Pruskim nad Traktatem Handlowym —

Xiąże Kanclerz zaproponował Liweranki dla Woyska Rossyiskiego —

Marszałek Wielki Koronny zakommunikował odezwę Ambassadora Rossyiskiego z okoliczności przyaresztowania przez Woysko Rossyiskie JMd Mostowskiego. Dopomina się Ambassador żeby listy do niego pisane jakoteż do Panów Richard Blanca etc. w przytomności P. Aubert Konsyliarza Legacyi Rossyiskiey otwierane były, i aby Wydział Policyjny względem

tego troskliwość swoią okazał —

Ogiński Podskarbi przedstawił że takie otwie=
=ranie listów, byłoby wbrew bezpieczeństwa ludzkiego
y prawa, y bez wyraźnego polecenia Rady Nieusta=
=iącey nie radzi tego czynić —

Marszałek Rady dowodzi że Artykułem III
Rada Nieustająca ma zalecenie uczynione znoszenia
się z Ambasadorem we wszystkim — to zalecenie
rozciąga się do listów nadeszłych z francyi jako z miejs=
=ca podeyrzanego y utrzymuje żądanie Ambasadora
Rossyiskiego, rezolucya Rady —

Podskarbi Wielkiego Xięstwa Litewskiego
Xiąże Ogiński zaleca aby Sukna i Skury na
umundurowanie Woyska y wszelkie potrzeby woys=
=kowe z fabryk Grodzieńskich brane były — —

Raporta stanu Kass co miesiąc zdawane
były — Rachunki Percepty, i expensy ogólnej
co trzy miesiące — — —

z Oryginału
Wieść

Rada Nieustająca —

Sessya Extraordynaryjna
5ta

Dnia 21 Grudnia 1793 Roku pod Prezydencyą Naj Jaśnieyszego Pana, Wielki Marszałek Rady oświadczył że ta Sessya zwołana była w celu doprowadzenia do skutku pożyczki w Hollandyi za pośrednictwem przytomnych w Warszawie Bankierów Hollenderskich —

Podskarbi Wielkiego Xięstwa Litewskiego Xiążę Ogiński wezwany, oświadczył że Kommissya Koronna Skarbu dla żądanego wielkiego przez tychże Bankierów procentu i innych warunków od nich nie mogła zaciągnąć pożyczki —

Król zaproponował aby były z Rady delegowane osoby tak ex Ministerio, iako i ex Equestri ordine z mocą zawarcia ostateczney ugody, wespół z Kommissyą Skarbu i naymniey o pożyczkę 10cio milionową iaką prędzey zakąklndował Xiąże Prymas wszakże wypada —

Podana została Nota Hetmana Kossakowskiego z Wilna z d. 16o Decembris 1793 r domagająca się o żołd zaległy dla woyska Litewskiego — Odczytano expedycye Kommissyi Skarbowej Litewskiej, według raportu którey remanenta

Rada Nieustająca

remanenta znaczne w Skarbie będące na woyska opłatę, opłacone być mogą, a ponieważ formy wszelkie zmienione władz Rządowych ona swoje Urzędowanie ukończyła.

Razem z expedycyą Kommissyi dawney Skarbu Litewskiey, oddano memoryał plenipo=tenta Bajerowey Starościny Kiszynskiey upominającą się o dziesięć milionów Złotych Prawem Seymu Grodzieńskiego iey przeznaczonych

etc etc etc

Z oryginału treść

Rada Nieustająca

Sessya Sześta, dnia 24 Grudnia 1793 r.

w Przytomności Naj Jaśniejszego Pana

Notę Kommissyi Skarbowey Koronney odczytał Podskarbi Wielkiego Xięstwa Litewskiego w którey donosi że Bankierowie Holenderscy z jedną Kommissyą Koronną Skarbową niechcą pożyczki zawierać; w nieprzytomności żadnego z członków Kommissyi Skarbowey Litewskiey nego=ciować nie będą, i bez ich zezwolenia —

Marszałek Rady Nieustającey zaleca pospiech w sprowadzeniu delegowanych z Litwy do ukończenia tey pożyczki

Przyjęto projekt względem wydatków Zamku Króla Jegomości podany przez Wielkiego Koniuszego Litewskiego który widząc Króla obarczonego długami radził wydatki ograniczyć —

etc. etc.

Z oryginału Sesji -377- Sessya Siodma — 191 1793.

Rada Nieustająca

Sessya 7ma Dnia 27 Miesiąca Grudnia 1793 r.

W przytomności Króla po zagajeniu Rady Nieustającey przez Marszałka Rady, Pan Naj=mitosiowsky doniosł Radzie, że jest uwiadomiony że Imperatorowa Jejmość przez Ambassadora Sieversa oznajmić kazała swoje nieukontentowa=nie z okazyi i powodu decyzyi zapadłey na zeszłym Sejmie noszenia medalów przez Woyskowych, tak dalece wysoko jest nie ukontentowana że poczytując to za naruszenie zawartego Traktatu z Nią, dała rozkaz swemu Ambassadorowi Sieversowi wyjechać z Warszawy bez oddania Listów swych rewokacyjnych Najjaśnieyszemu Panu i że zaleciła nominowane=mu Zastępcy Sieversa Posłowi Nadzwyczajnemu Baronowi Igelstromowi Generałowi en Chef Woysk Rossyjskich, dopomnieć się o satysfakcyą do tego zdarzenia stosowną —

Najjaśnieyszy Pan przełożył potrzebę nagłą zaradzenia tey okoliczności mogącey się stać wielu nieszczęść przyczyną dla Kraju. Po zebraniu głosów y naradzeniu wysłano Wielkiego Kanclerza Koronnego Xięcia Sułkowskiego y Andwicza Mar=szałka Rady Nieustającey jako delegowanych do

Rada Nieustająca

Sessya Siodma d. 27. Grudnia 1793

do Barona Igelstroma, wcelu uczynienia Mu przełożeń y oświadczeń z woli Króla Jegomości etc.

Sessya Osma –

Dnia 28 Grudnia 1793 Roku –

W przytomności Króla, po zagajeniu Rady przez Marszałka Ankwicza przystąpił Xiążę Kanclerz Sułkowski do relacyi z uskutecznioney do Barona Igelstroma delegacyi w tych Słowach

„Jeżeli kiedy z bolesnym Serca uczuciem „przyszło mi w naysmutnieyszych okolicznościach „być wykonywaczem woli Waszey Królewskiey Mości „to zapewnie w wyroku Waszey Królewskiey Mości y Rady „ktorea na dniu wczorayszym odebrałem – Ile nam

Rada Nieustająca

Sessya Osma d. 28. Grudnia 1793.

„możność nasza dozwoliła staraliśmy się wykonać
„w Najprzyzwoitszey stawiając Nas postaci
„Najżywiey dotknęły te rozkazy dusze nasze
„dając Nam do poznania do jakiego już stopnia
„słabości Naród y Rząd Polski przyszli —
„Zrozumiałem że Wasza Królewska Mość
„bałeś się jakiegoś nieszczęścia dla Polski —
„Pokładłem więc rozkaz spełnić, atoli nie
„wzyskaliśmy z Marszałkiem Rady zupełnie
„pożądanego skutku. — Na fundamencie
„Instrukcyi którą oświadczył że odebrał Baron
„Igelstrom, powiedział że Imperatorowa mocno
„jest zagniewana y nieubłagana względem
„prawa zapadłego co do krzyżyków y Medalów
„Woyskowych, po przeczytaniu Rezolucyi Wa[szey]
„Królewskiey Mości y Rady przedstawień, Pan
„Igelstrom oświadczył, że one nic nie znaczą,
„że to są słowne wyrażenia tylko — że Imperatorowa
„pismom już nie wierzy, ale chce żeby uczynki
„odpowiadały wyrazom — że Artykuł 1szy

Rada Nieustająca

Sessya Osma dnia 28 Grudnia 1793.

„miły jest, ztąd jedynie bo wyraz żalu y Smutku
„mieści w Sobie —
„Że Artykuł 7ᵐʸ nadweręża całość Traktatów
„których obowiązkiem Rady jest przestrzegać całości —
„Że artykuł 9ᵗʸ zawiera niewczesną chęć wysłania
„Ambassady, która może nie byłaby przyjęta w Petersburgu —
„Dał nam do zrozumienia że innych środków
„chwycić się wypada, że obietnice bez dotrzymania
„są niczem, i zagroził nam także użyciem Sposobów
„które są w Jego mocy na wykorzenienie wszelkich
„intryg burzycieli jak się wyraził Ziemi Polskiey.
„Dodał że ustawę o Krzyżach y Medalach Woyskowych
„nie uważa za prawo, ale jeżeli niepośpieszemy
„oney skasować, jako kokardę trój kolorową
„Służącą za Hasło Spiskom y Buntom wystąpi ostro —
Trudno nam było dobrać słów odpowiadając
na taką przemowę — Upraszaliśmy aby z nami chciał
postępować jako przyjaciel, a gdyśmy daley w Konferencyi
postępowali poznaliśmy, iż jest Jego życzeniem posłać
natychmiast do Grodna po Oryginał prawa na
Medale woyskowe, kazać go Sobie wydać y nieważać

Treść z Oryginału

Rada Nieustająca —

Sessya Osma — d. 28° Grudnia 1793 r.

go odtąd tylko jako uroiony Projekt źle myślących Nie umieszczać go w liczbie Konstytucyi pod gwarancyą Imperatorowey będących — Rozkazać też włożnie zaprzestać używania dalszego meda=lów i Krzyżów etc, i zalecić Kommissyi Policyi aby oko miała na tych którzy nosić te znaki od=ważyli by się — Żądał ażeby Nayjaśnieyszy Pan listę tych wszystkich, które rozdane były Medale y Krzyże kazał Mu wydać w celu żeby Policya miała ich na oku — Tak rozmawiając dostrzegli=my do jakiego dąży celu, jeżeli te Kondycye nie zostaną przyjęte. Czyli Zwołanie Nowego Seymu. Utworzenie Nowey Konfederacyi — Uchylenie Traktatu Zwiąskowego y postępowanie surowe z osobami zostającemi na Urzędach — Powiedział na Koniec — „Daremne jest pisanie i zgłaszanie się do Ministra Waszego w Petersburgu Wielhorskiego, on tam już nic znaczyć nie będzie, a zamiast wysły=łania Ambassadora nadzwyczajnego od Rzeczypospo=litey w osobie JW. Tyszkiewicza, lepiey delegować dwie osoby do Tronu Imperatorowey z prozbą

Rada Nieustająca

Sessya Ośma d. 28 Grudnia 1792.

„o powrót łaski, jednakże względem tego punktu radzić
„się zatrzymać — taka była wiernie y sumiennie
z tym Ministrem Konferencya — Nic nie zataiłem choć
wiem że serce Waszey Królewskiey Mości y wszystkich
tu przytomnych Mężów to moje opowiadanie wskróś
przerżnie — Dopełniłem ciężkiego obowiązku — Raz Najjaś=
=nieyszy Panie przystąpić do środków które ci się będą
zdawały najprzyzwoitsze — O jakże ciężko radzić kiedy
sposób myślenia jest skrępowany, kiedy wymurzyć przeko=
=nania ~~wyn~~ nie można, a ten jest prawdziwie roztropny
który postępowanie swoje, nie czyniąc (moie y
podściwości uszczerbku do okoliczności stosować
umie — Z mojej strony dopełniłem rozkaz nieszczęs=
=liwego Króla, oczekuje teraz jaka wypadnie Jego
daley y Rady decyzya. Marszałek Rady Ankwicz
dodał iż żądanie Pana Igelstroma było, aby Minis=
=trowie Rzeczypospolitey przy obcych Dworach rezydujący
uprzedzeni byli y otrzymali rozkaz przestrzegania
aby nikt zagranicą Krzyżów nie nosił —

Król y Rada Nieustająca uchwalili że
nie według zachowania godności y niepodległości
lecz dla zachowania bezpieczeństwa i całości kraju
żądaniu Ambassadora Igelstroma ustędz wypada —

Rada Nieustająca —
Sessya Osma — d. 28 Grudnia 1793. r.

Następnie czytano memoryał Obywatelów Pinskich y raport Twardowskiego Generał Majora Woysk Wiel. Xięstwa Litewskiego z dnia 23. Xbris 1793 — o Nowym Zaborze Kraju Polskiego w Powiecie Pinskim przez ustanowioną Kommissyę w Pinsku do zlustrowania wsiów świeżo zagarniętych, i specyfikacyę tychże wsiów; tudzież zalecenie JWWana Nepleiowa Generał Majora y Gubernatora Minskiey Guberniy Departamentowi Interessów Zagranicznych, koniecznie uzycia wzięte przyzwoitym oddalne i podpisali się

Stanisław August Król —
M: Poniatowski Xiąże Prymas
~~JW~~ Ankwicz Marszałek Rady = N =

Uwaga. Po wyściu z posiedzenia Sessyi Osmey Rady Nieustającey Xiąże Sułkowski tak się zmartwił poniatawaniem przez Igelstroma Narodu Polskiego że powróciwszy do Siebie został apoplexyą tknięty — Xiądz Kapucyn Starużek bywający często u mnie kiedym była młoda opowiadał że zawołany do Xięcia dysponował go na Smierć. Nk.

Igelstrom wymógł od Rady Nieustającej wyraźny rozkaz d. 28 Grudnia 1793 aby wszędzie Polakom zostało wzbronione noszenie znaków Woyskowych, Król własno ręcznie podpisał polecenie Rady a Rejentowi Grodzieńskiemu polecono oddać Oryginał u Niego się znajdujący rezolucyi Seymowey z 1788 R. ustanawiającej noszenie medalów y Krzyżów woyskowych przez tych ktorzy byli to prawo uzyskali zasługami swemi i poświęceniem się dla Oyczyzny — Lecz nikt się nie spieszył z wydaniem

Akt Seymowych z R 1788 – na zniszczenie przez Igelstroma –

Dnia 3. Stycznia 1794 – Roku Rada Nieustająca rozkazała rozłączenie Akt policyjnych Koronnych od Litewskich

Dnia 7 Stycznia 1794 – Roku Rada Nieustająca i Stanisław August pod naciskiem Igelstroma, ulegają jego natarczywym nalegaeniom wydał Uniwersał w którym stara się Król dowodzić „że Polska jest wierna Allianto zawartym z Imperatorową, a Rada Nieustająca rozkazał przeto Hetmanom, Kommissyom, Policyi, Juryzdykcyi Marszałkowskiej poszukiwać tych wszystkich którzy krzyże i medale wojskowe nosili – a to dla dania dowodu posłuszeństwa rozkazom Imperatorowej – –

Dnia 4. Lutego 1793 – Król idąc za zdaniem Rady nieustającej wydał Uniwersał „Jako za „zdrajców Ojczyzny będą uważani ci wszyscy którzy „z Francyą utrzymują stosunki, lub Jej pryncypiami „są przejęci –

Przed wydaniem powyższego Uniwersału przez Króla Sievers rozkazał aresztować Sędzinka Mostowskiego i wszędzie listy jego i korrespondencye chwytać i konfiskować – –

z Oryginału Rada Nieustająca 1794.

50ty y ostatni Protokół zaczęty d. 15 Kwietnia 1794 Roku Rady Nieustającej przerwany został powstaniem Wielko Czwartkowym Ludu Warszawskiego — Członkowie Rady Nieustającej czy z obawy lub też z niemożności nie zeszli się nawet jak widać wszyscy. Mała ich liczba na 50tym y ostatnim Protokule Rady nieustającej jest podpisana. — Rada Nieustająca zwołana dnia tego została w przytomności Króla, obecni podpisali ją własno ręcznie nastepującym porządkiem

Antoni Lasocki W. C.
Jfl. Ankwicz M. K. N. Marszałek Rady Nieustającej
Jan Hrabia Ostrorog —
Grzegorz Wykowski
Wincenty Modzelewski —
Kazimierz Mieczkowski —
Adam Kirmunt Konsyliarz Rady —

J. Moszyński M. W. Kor.
Józef Zabiełło Hetman Polny W. X. Litewskiego

Przerwana Sessya wybuchem Rewolucyinym została; Manuskrypt kończy się następującemi wyrazami „Sessya ta dla niekompletu osób, Radę składać mających niedoszła".

Rok 1794 —

Oskarżenie Targowiczan

Z oryginału bez podpisu
Treść listu

10 Janu: 1794
z Warszawy

Do Biskupa Kossakowskiego

— piszący porownywa Igelstroma z Sieversem i mowi o rozszarowaniu i niezadowolnieniu Partyzantów Sieversa etc

Ten list zapieczętowany Herbem ✝

z Warszawy 13. Januar 1794

Treść listu

Starosty Inflant Szatera do Biskupa Inflant Kossakowskiego —

— donosi w nim jako urzęda Wielkiego Piestrza Litewskiego dostały się osobom przez Igelstroma do nich przedstawionych etc

1794

Odpisy Ordynans do Komendantów Wojskowych 1794 R. — uwalniający Dobra Węglinskiego przez wzgląd na jego przywiązanie do Imperatorowy od Konsystencyi Wojsk Moskiewskich — etc

390.

Z brulionu treść Memoryału. 15 January 1794.

Memoryał podany Igelstromowi przez Trzedzinskiego etc.

— wyraziwszy że w Konfederacyi Targowickiey za wolą Imperatorowey utworzoney, od Obywatelów Wotyńskich staraniem Gutawskiego na Sejmiki Łuckie zgromadzonych, jednomyślnie obrany został Rejentem — Protokuły Targowickie utrzymywał — a Generalność na Seymie Grodzieńskim konferowała mu na mocy Sancitum Regencyą dożywotnią lecz ponieważ wiele jest malkontentów, którzy za nic te Sancitum uważają odwołuje się do Igelstroma z prozbą utrzymania go przy Regencyi etc. etc.

19/8 January 1794

Z Kopii listu

Przez Ambasadora Moskiewskiego do Biskupa Inflant Kossakowskiego etc.

— Zaleca Staranny wybór Kandydatów na urzęda w czasie Sejmików przyszłych na Litwie etc.

8/19 January 1794 —

Treść listu

Ambasadora Moskiewskiego do Miączynskiego

— Poleca Miączynskiemu aby się zajął Sejmikami Lubelskiemi starannie etc.

Raport Podkomendnego Igelstroma z jego papierów wzięty z oryginału przepisany

1794. z Płońska

— Donosi Igelstromowi o przejściu Madalińskiego do Prus do Szreńska gdzie zabrał na Komorze kassę czyli 40 tysięcy złotych, wziął Majora i dziesięciu ludzi y na czele 1500 ludzi znowu wszedł do Polski Madaliński w niedzielę rano w Raciążu oświadczył Mieszczanom iż powinni być gotowi na pierwsze zawołanie — Korpus Madalińskiego zdarł wszystkie znaki woyskowe i zastąpił je niebieską wstążką — —

oddawcą tego Raportu był Het: Ożarowski

4 Lutego 1794.

Król wydał Uniwersał idąc za zdaniem Rady Nieustającey, jako za Zdrajców Oyczyzny będą uważani ci wszyscy którzy z francyą stosunki, lub jej pryncypiami są przejęci etc. etc. —

Ambassadorowie Moskiewski i Pruski porozumieli się co do ostrożności tajemnych uprzedzając powstanie i utrzymania w Warszawie spokojności za pomocą wojsk Moskiewskich

Przedstawienie Antoniego Wołłowicza Siversowi podane. — Dowodzi to przedstawienie jak wielki wpływ wywierał Ambassador Moskiewski na trwożliwe umysły, bo się tłomaczy w nim Wołłowicz i przeprasza że śmiał mieć zdanie przeciwne Siversowi etc.

1794 —

Sivers skarżył się że ponosił sekretne wydatki w czasie Sejmu Grodzieńskiego

Wyciąg z listu Mięczyńskiego do Siversa mówi „La maison Potocki qui ne donnait d'autre „choix que de la servir ou d'en être persécuté, vient „troubler ma tranquillité — Potocki wyniósł się „z kraju do Włoch aż go na powrot deklaraya „Imperatorowej przywodziła do Polski etc etc

Seymik Wileński. 1794

Na Litwie Targowica.

Uwaga —

W czasie zawiązywających się Konfederacyi, w Jurysdykcyi Prowincyi Litewskiej, był Trybunał Główny; wiele zależało więc od wyboru członków składających go —

Na Seymiku Wileńskim dnia 5 lutego 1794 R. — Konstytucyoniści 3 Maja, silnie bronili jak mogli, i niedopuszczali zawiązanie Seymiku Targowickiego —

Po wysłuchaniu Nabożenstwa wstęp do Izby Seymikowey odznaczył zamiar gwałtu — Zamiast podziału Szlachty na Parafie, przez Sąd Ziemski uczynić się powinnego, znalazło się wielu w tumulcie którzy Seymikować prawa nie mieli — Stół Koła Porządkowego także przez Sąd Ziemski uformować się winnego otoczywszy, byli czczą zasłoną y dzielną pomocą do wszelkich w czasie sessyi praktykowanych Arbitralności tak dalece że niektórzy chcący się zapisać do Księgi Ziemiańskiej od tey prerogatywy przemocą musieli być usunięci —

J. O. Xiążę Giedroić jako Podkomorzy Wileński Pierwszy Urzędnik miejscowy, zagaił Sessyę w tym nieporządku a Wołłowicz Podkomorzy Rzeczycki y Kosakowski Kommissarz Woyskowy, z pomocą JW Brzostowskiego

Starosty Mińskiego w miejsce Sądu Ziemskiego lub Komissyi Porządkowej, od ktorego nie proszeni musieli zasiąść na pierwszym miejscu, dejeste Obywateli, sami spisali etc. etc. bez podpisu osób przytomnych i nie przytomnych etc. tym sposobem w nieporządku y gwałcie, oznaczywszy koło porządkowe etc. przystąpili do ciągnienia losu na Assessorów.—

Xiąże Gedroić powagą swoją Wiel. Kontryma Sekretarza Generalności Targowickiey i innych podobnych mu Kandydatów podanych, usunął.—

Potym JW. Brzostowski Starosta Miński, ktorey Kommissarz Woyskowy, Korsak y Pomarnicki Sędziowie Ziemscy, Bronice Podstoli y Sawaniewski mieli głosy w Dusku Seymu Rewolucyinego 1791-R. etc.

Szlachta do Stronnictwa Targowicy należąca zaniosła Manifest następującej treści—

„Że JO. Xiąże Gedroić zaczął wypełniać obo=„=wiązki Marszałka Seymiku, nim je oprzysiągł.—

„Że wymazał Wiel. Kontryma z Kandydacyi, zaco „my niniejszą protestacyą y manifest wnosiemy.—

„Że przystąpił potem do Elekcyi Assessorów „z nieprawego Koła porządkowego, to jest wazon „y gałki, nie kosztem Województwa sporządzone były „lecz przeniesione z Magistratu Wileńskiego a przy

Manifest Targowiczan przeciwko Sejmikom Wileńskim

a przy wzięciu stali Bronice Podstoli Wileński Wiel= Towiański y Zaiewski – Obrano JW Brzostow=skiego Starostę Mińskiego, Horaina Kommissarza Woyskowego – Zajączkowskiego Komornika – Korsaka Sędziego Ziemskiego y Mączyńskiego na Assessorów=

Wyszli więc że wszelkich prerogatyw wolnych obrad pod prezydencyą JO. Xięcia Giedroicia, usunęliśmy się do miejsca spokojniejszego, do Katedry Zamkowej y tam Michała Białłozorskiego Szambelana za Deputata a Ferdynanda Kontryma Łowczego y Pisarza Konfede=racyi Targowickiej za Pisarza Trybunału zgodnie obrano według prawa – przysięgi ich wysłuchano – Laudum podpisać od wszystkich do Grodu polecono etc i ten Manifest do Akt podajemy przeciwko wszelkiej innej gwałtowney czynności Sejmiku.

„– ani byśmy zapewne prowadzeni Duchem „umiarkowania y jedności Braterskiej skwapliwi „byli do protestacyi, żeby nie odpychany gwałtem „Obywatel od Kandydacyi nie miał prawa dopom=„nieć się od nas prawa, w tym wszystkim w czem „powinniśmy posłuszeństwo wyrokom Władzy Naj=„wyższej etc — Datt w Wilnie 5 Lutego 1794 –

Józef Korwin Kossakowski – Władysław Kadurski – a inni najwięcej znakiem Krzyża Świętego podpisali się ~~na tym~~ Manifeście

1794. 396.

Antoni Suchodolski Szambelan Smoleński za wpływem Igelstroma y Biskupa Kossakowskiego dostał przezto Województwa Grodzieńskiego — brał pieniądze, ale nie roczną pensyą

Z Kopii 1794.

Szlachta Wileńska czyli Stronnictwo Kossakowskich wydało Manifest dnia 5 lutego 1794 Roku w Wilnie, przeciwko Konstytucyo=nistom 3 Maja i Patryotom —

Wilno d=6 february 1794

Treść listu

Szymona Korwin Hetmana Kossakowskiego do Brata Biskupa Kossakowskiego —

— Uwaga widać iż zbierano po całym kraju Seymiki w celu zwołania Nowego Seymu posłuszyć mogące — Wileńskiemi Seymikami kierowali Panowie Morain z Brzostowskim w sposób którem wybory patryotyczne zapewniał — Partya więc Kossakowskich zaniosła do Akt manifest skarżący te Seymiki o nielegalność i Hetman Kossakowski w liście z d-6o february „że formy wszystkie nie były „zachowane, że Skrzynka do Kalkulów czyli wotów „nie była na klucz zamknięta, a Chłopiec bez Nauki „12o letni gałki z niey wybierał — Dla pewniejszego „unieważnienia tych Sejmików zrucenia ich, radzi „żeby się skarżyć na nieposłuszeństwo dla Targowicy „y nato że prawo cierpiało na nielegalności —

Treść Listu 5. february 1794

Narbutt Chorąży Lidzki do Biskupa Kossakowskiego etc.

— Narbutt skarży się Biskupowi że wybory na Seymikach twardo idą etc. etc.

Treść Listu z Warszawy 12 february 1794

Kossakowskiego etc. do Sieversa

— donosi że Rada Nieustająca wydała Uniwersał w celu zmuszenia Małachowskiego y Sapiehę Marszałków Seymu Rewolucyjnego złożyć Akta etc. etc.

Fabrycy Pułkownik i Józef Czernichowski do Miączyńskiego —

— donosi że we Lwowie o Konfederacyi Targowickiej odezwać się nie można bo Galicyanie są zapaleni zwolennicy Konstytucyi 3 Maja etc.

13 febr. 1794

Treść listu bez adresu —

Hetman Kossakowski —

— zaręcza Hetman, że Fabrycy y Miączyński za pieniądze wszystkiego dopuścić się gotowi etc. etc. podły list —

Uwaga Fabrycy Józef Czernichowski był Adjutantem Generalnym przy Hetmanie Branickim. 1794 r. gdy Pułk jego przyłączył się do powstania i do Kościuszki podążył, Fabrycy uciekł —

Z Oryginału 20 februari 1794 —

Odbyły się Seymiki w Województwie Sando=
=mirskim w Kielcach —

Madziewicz został Marszałkiem —

Kochanowski Podkomorzym Radomskim —

Radonski Podkomorzym Chęcinskim —

Czaplic Pisarzem Ziemskim Chęcinskim

Żarowski Sędzia Ziemski Sandomirski
doniosł listem zd. 20 febru. 1794 Załuskiemu
o odbytych w Kielcach Seymikach Województwa
Sandomirskiego, y do listu dołączył nominalny
spis Urzędników wybranych na Seymikach etc.

Treść listu

d. 25 Luty 1794

Lisiecki do Załuskiego etc.

... woła o ratunek bo iego i innych iego stronników
pokazują palcami i prześladują. Ponieważ y honor y cnota Oby=
=watelska zgwałcone a Konarski y Gosławski choć nieprzytomni
na Seymiku obrani Assessorami, prawo cierpi gwałt w obraniu
Marszałka y Assessorów, „że Gosławski czyniąc relacyę Seymu
„Grodzienskiego, zdrajców wymienił z Województwa Sandomirskiego
„całą rzecz opowiedział, zacytował Raczyńskiego, że przyłożył
„się do rozdziału kraju i że Marszałek y Podkomorzy
„nieprawnie obrani byli etc. etc.

Lisiecki był podrzędnym narzędziem Załuskiego etc.

Z oryginału

Król z Radą Nieustającą pod naciskiem Igelströma zawyrokował nietylko znaczną wojska Polskiego redukcyą lecz y jego rozbrojenie — Hetmani stosowne wydali rozkazy do korpusów dowodzonych przez Nich —

Redukcya woyska, y rozbroienie jego z rozkazu Rady Nieustającej miało się rozpocząć 1ᵒ Marca a być ukończone 15ᵒ Kwietnia

Kiedy doszedł rozkaz Hetmana Ożarowskiego, w celu rozbrojenia woyska wydany, do Madalinskiego, zdał raport pod dattą dnia 12 Marca 1794 — do Kommissyi Woyskowey Koronney i wiedziony rozpaczą przedsięwziął zamiar połączenia się z Kościuszką i przerznięcia do Krakowa przez Gallicyą — odchodząc z oddziałem razem bo pod komendą Madalinskiego poddać się niechcieli haniebiącemu złożeniu broni na żądanie Moskwy, y Rady Nieustającej ...

Z Oryginału

Le 28 fev.
4 Mars 1794
Petersbourg

Sievers do Igelstroma —

Ne soyez pas surpris Mon Cher Ami si j'ai un peu tardé à vous répondre — Je n'avais rien de bien interessant à vous dire, que des Remercimens dont vous ne doutez pas même dans cela — Si je dois pourtant vous dire quelque chose, c'est qu'il est bien certain que je quitte la carrière diplomatique, et que par conséquent je ne retourne pas en Pologne — Je vous la recommande donc de bon coeur et particulièrement ceux que j'ai du distinguer comme amis de la Russie et les miens —

J'aprends ici qu'on veut déplacer le pauvre Manuzzi de sa place dans la Commission de la Guerre de Lithuanie Ce serait une criante injustice — Il a été à la Diete révolutionnaire pour la Russie et m'a bien et fidèlement servi dans celle de Grodno — Les Kossakowsky ne l'aimairent point pour cela — Malheur à la Pologne si ces misérables continuent à influencer — Pour vous en convincre lisez la liste de leurs Sancita —

J'ai une grace à vous demander — C'est pour le pauvre Baron Schoultz, qui a perdu son Pere et vous lui accorderez une grâce — Je ne connais pas le terme de mon séjours ici — J'espère qu'il ne sera pas long et que je retournerai à la culture de mes fleurs — Mes respects à l'aimable Comtesse — Pensez quelque fois à moi — Je le mérite par les Sentimens avec lesquels je suis tout à vous —

Sievers

~~Treść z oryginału~~ 404 ~~Petersburg 9 Marca 1794~~

Cetawski do Zobarzewskiego

— rozczula się nad widokiem Imperatorowej „patrząc na Nią, zdaje się mnie że to Matka „całego Świata„ — donosi o wielmożności u Jej „Dworu Grafa Platona Zuboff równie możnego „jak niegdy Potemkin etc

Cetawski Antoni —

~~Był~~ Marszałkiem Konfederacyi Targowickiej ~~Wołyńskiej~~ — Pisarzem Polnym Koronnym — wyskał prawo na dziedzictwo Starostwa Wareckiego —

~~Raport listowny bez adresu — 12 Marca 1794~~ —

~~Jan~~

Treść z oryginału — 12 Marca 1794

Bułhakow do M. Raczyńskiego —

Żartuje z Raczyńskiego i mówi —

J'évite comme la peste les affaires et dès qu'on ne veut pas s'en mêler on en est bientôt hors de la sphère de ce qui se passe. Avant de mourir je ne vous oublierai pas etc. etc. ... Branicki m'a dit avoir reçu une lettre de vous où vous le traitez d'égoïste. Nous nous sommes concertés pour vous faire du du bien, mais la chose est difficile — C'est un malheur que votre aimable Sievers n'ose dire un mot — Depuis qu'il est ici personne ne lui a dit un seul mot etc. — On le chicane etc. ... l'amitié de Sievers vous est bien inutile comme peut-être la mienne etc. etc.

Treść z oryginału — 12 Marca 1794 — Petersburg —

Bułhakow do Szwejkowskiego —

— radzi Mu być ostrożnym, żadnych niepotrzebnych „nie czynić wydatków „ jusqu'à ce qu'on voye clair" o Branickim mówi że mu dobrze, a o Sieversie że bardzo wiele pieniędzy wywiózł z Polski etc. etc.

Kopia z Kopii poświadczoney 12 Marca 1794.

Raport powinny do Prześwietney Kommissyi Woyskowey Koronney —

Gdy chciałem do Urządzenia Prześwietney Kommissyi Woyskowey rozkazów przystąpić, przyniewolony od podkomendnych moich musiałem przystąpić do wspólnego z niemi Czynu — Zamiar nasz jest nie inny jak tylko, taki, którego do ostatniej już przyprowadzeni haňby, desperacyi, chwycić się musieliśmy, a gdy we własney Oyczyznie miejsca dla siebie znaleść nie mogliśmy, u innych losu biednego szukać musiemy Polaka —

Nie myśle psucia Rządu Krajowego ani o Rewolucyi lub uciemiężeniu Obywateli ani też napadaniu na kogo, lecz szczególnie losu szukając swojego, z zatem przychodzi nam rzucać Oyczyste gniazdo, Kraj któremu wierność poprzysiężoną chowamy w Sercach Naszych, lecz kiedy własna Nasza Rządząca władza, dobrowolnie nas wypędza coż nędznym więcey pozostać może. Gdyby zaś przez kogo kolwiek bądź napadniętemi byliśmy obrona Nasza jest zprzysiężona do póty, póki każdy co do jednego na placu Zemsty nie stanie się ofiarą — W tey samey okoliczności cała Komenda obkermiejske czyni do Najjaśnieyszego Króla, zgłoszenie się które y Publiczności dla tłomaczenia się podany.

dnia 12 Marca 1794

A gdyby Najwyższey Opatrzności rozrządzenia kiedy do obrony własney Oyczyzny użyci byśmy byli, być mogli, za pierwszym rozkazem uprosiwszy sobie uwolnienie, z największą skwapliwością pospieszemy na łono Oyczyste do tey tak bardzo od nas pożądaney usługi — Dań w Ostrołęce Dnia 12 Marca 1794 Roku —

A Madalinski
B. K. N

Concordat cum Oryginali
P. Ozarowski
Hetman W. K.

Z oryginałów dwa listy z Ryk 16 Marca 1794.

Fabrycego Pułkownika Pułku Lekkiey Jazdy Xięcia Würtemberskiego do JW. Cichockiego Generał Majora y Kommendanta Dwezo pitanych

Nr 1. Ryki dnia 16. Marca

Jaśnie Wielmożny Mości Generał Dobrodzieju.

Dnia wczorayszego stanąłem w Pułku. Mam honor się JW. JMci Dobrodziejowi zameldować, ale tu znalazłem wielkie zamieszanie, z okazyi że Kommenda Moskiewska miała stać w Rykach, y o ćwierć mili stoi od Ryk. Ludzi wszystkich zastałem pomieszanych, myśleli że ich Moskale będą zabierać, z tey przyczyny dezerterowało nocy dzisieyszey chłopów 35. nie wiem co się z resztą stanie, bom ledwo co wyperswadował. Fihauzera Rotmistrza nie posyłam do Warszawy, gdyż ten jest potrzebny do wyperswadowania y zapobieżenia dalszey dezercyi.

Raportu JWW. Dobrodziejowi nie posyłam gdyż w tym momencie wysyłam Bielskiego Towarzysza. Przysyłaj JW. JMć Dobrodziej Podpułkownika Karskę z pieniędzmi natychmiast to co będzie ludzi potrzeba do kompletu zapłacić im należności podług teraźnieyszego Etatu zredukować, gdyż Komenda Moskiewska wnosi sobie że całą Kommendę Woysko Rossyiskie zabierze y dla tego takie zamieszanie między ludźmi. Czekam dalszych rozkazów etc.

Z. Fabrycy Pułkownik

Z oryginału List № 2 — 1794 —

Pułkownik Jabrzyc do Generała Majora Cichowskiego

Jaśnie Wielmożny Mości Generale Dobrodzieju

Melduje JW Generałowi Dobrodziejowi że Pan Rotmistrz Zborowski wziąwszy dwa Szwadrony dziś o godzinie dziewiątey w nocy pomaszerował niewiem dokąd, słyszałem tylko od innych że z Madalinskiego Komendą ma się złączyć. Przekładałem ja sam z JW Panem Fikanzerem Rotmistrzem przez dzień cały y reflektowałem Pana Zborowskiego Rotmistrza który jest dowodcą tego spisku, nic to niepomogło — powiedział „Ma nas Moskwa zabrać wolę zginąc z tą całą Komendą. Potrzeba aby ten officier który pojechał po pieniądze wstrzymał się, ażeby gdzie na drodze nie odebrał — Szwadron został się z Panem Fikanzerem którem przekładam y reflektuje ażeby tego nie robili cołami jednak niewiem co się daley z temi dziać będzie.

Czekam rozkazu JW Pana Dobrodzieja etc.

Z. Jabrzyc Pułkownik Mp

Concordat cum original:

L. Ożarowski Hetman Wiel. Koronny

411. 209

Z oryginału treść listu — 17 Marca 1794

Fabrycy Pułkownik do Załuskiego —

— donosi „Że został pułk zrewoltowany
„przez Rotmistrza Zborowskiego y Chorążego
„Brodzkiego, którzy w 180 koni opuścili
„pułk etc etc —

Treść listu bez adresu — 17 Marca 1794.
z Lublina.

Miączynski etc etc

— skarży się że prawie jest w politycznym
areszcie — fabrycego pułk się zrewoltował, a
Zborowski z Komendą swoją do Madalinskiego
się udał etc etc

Z oryginału —

Z Oryginału Rozkaz Sekretny 21 Marca 1794

Generał Igelstrom Generałowi Zubow —

Chodzi pogłoska jako Graff Polski Kościuszko pokazawszy się w Krakowie y Pogłosiwszy Buntownikiem zamyśla w całey Polsce y Litwie zapalić Rewolucyą podobną francuzkiey — Że w Litwie włożył na Sołtana Marszałka obowiązek rozpoczęcia Buntu — Sądzę więc za rzecz potrzebną aby Sołtana do Jego rezydencyi w Powiecie Słonimskim, trzeba wysłać roztropnego officera umiejącego języki, aby tenże wpadł nie spodziewanie ze swoją Kommendą do Sołtana starał się porwać wszystkie papiery y gdyby znalazł w nich co podeyrzanego w takim przypadku zaprowadził Sołtana do Pinska lub Nieświeża oddał go pod Straż tameyszego Kommendanta papiery Igelstromowi etc odesłał i nie czynił żadney krzywdy Włościanom y Sołtanowi etc —

1794

z Brulionu nadpalonego ręką Igelstroma pisanego bez adressu —

Radzi Igelstrom i prosi żeby starano się schwytać Kościuszkę etc —

Z oryginału Targowiczanina — w Przytyku 21 Marca 1794

Sołtyk Kasztelan Zawichowski do Biskupa Kossakowskiego

Monseigneur!

Odkładałem do dnia jutrzejszego to jest mojego przybycia, uwiadomienie o niektórych okolicznościach JW. Igelstroma y JWWMci Dobrodzieja, udało mi się atoli wysłać dziś umyślnego z doniesieniem tego co oczyma memi widziałem i słyszałem przed dwoma godzinami — JMPan Zborowski Rotmistrz Pułku Xięcia Würtemberskiego był tu dziś we 300 koni spiesząc w drogę łączyć się z Panem Madalińskim. Zastał tu Chorążego z Rossyjskiego Regimentu JPana Brygadyera Bauera ten gdy chciał z tąd odjechać do Nowego Miasta zbro=nił mu, aby nieodjeżdżał dopóki on sam ze swoją Ko=mendą niewymaszeruje, oraz gdy kilkadziesiąt Konnych Rossyjskich chcieli lokować się w Przytyku JMć Zborow=ski niedopuścił im się mieścić dla szczupłości miejsca, lecz to wszystko czynił z wielką przyzwoitością oświad=czając się nawet przed Obywatelami, że nie ma nic przeciwko Moskalom, tylko dawał do zrozumienia że idzie łączyć się z Madalińskim przeciwko Prusakom — Muszę tu wyznać prawdę że wszyscy obywatele gotowi by wszystko ryzykować przeciwko Prusakom — W Marszu będąc JPan Zborowski NB w 600 ludzi trzema kolumnami idzie a z nim ci którzy stali w Starostwie Ryckim — Przypadło mu przechodzić przez Radom gdzie stoi

21 Marca 1794.

Regiment Świniarskiego przysłał —
Towarzysza iż tamtędy przechodzić będzie — JP. Świniarski
odpowiedział iż nieprzepuści y strzelać każe y zaraz rozstawił
ludzi z przykazem bronienia przystępu y strzelania na
co przez prędkość odezwało się trzech officerów, że do swoich
strzelać nie będą nie będąc ich nieprzyjaciołmy — To jest
JMPan Podporucznik Święcicki, Chorąży Kochanowski y
Chorąży Jtecki, y nie widzą przyczyny czym będąc urażony
JMć Podpułkownik Świniarski, karał ich wziąść w areszt
y zapewne będzie chciał ich oczernić aby się tym
oczyścił za co przejścia niepozwalał y strzelać rozkazywał.

Ja nieumiem y niejest rzecz moja decydować,
prosić powinienem y proszę jak najusilniej iżeby w teraz=
=niejszych czasach y okolicznościach lepiey rzeczy nie roz=
=maząć i nie rozjątrzać y nienawiści nie mnożyć
lepiey pono niby naganić JMć Świniarskiego
a reszte płazem puścić, co wieleby przywiązania
w Obywatelstwie przymnożyło do interesu Rossyi
y Szacunku dla JW Igelstroma dla którego, ja
tu wiele pracuję y staram się iednać szacunek etc

Do Nóg upadam prawdziwie y nieobłudnie
przywiązany Sługa

Sołtyk —

Dnia 24 Marca 1794 r. Tadeusz Kościuszko
został ogłoszony Dowodzcą Armij Polskiey — w Krakowie
wszyscy Mieszkańcy złożyli Mu przysięgę —

Kopia z Kopii poświadczonej 1794 r

Tadeusz Kościuszko —

Najwyższy Naczelnik Siły Zbrojnej Narodowej

do Woyska Polskiego y Litewskiego —

„Przysięgliśmy Kolledzy nieraz Oyczyźnie
„naszey być wiernemi y daliśmy tego dowod. Dotrzymaj=
„my Jej jeszcze tey wierności y teraz, gdy przemoc nie
„dość maiąc na podziale Ziemi naszey chce
„nam wydrzeć oręż, a rozbroionych na ostatnią
„nędzę y szyderstwo wystawia — Obroćmy go do
„piersi Nieprzyjacielskich wydźwigniemy Oyczyznę
„z niewoli — powrócimy świetność Imieniowi Polaka
„Samowładność Narodowi — Zasłużmy na wdzięcz=
„ność Oyczyzny y sławę drogą Żołnierzowi. —
„Wzywany od was, stawam na waszym czele
„Kolledzy — Przyniosłem moje życie dla was —
„Odwaga wasza y Obywatelstwo są mi rękoimią
„pomyślności Kochanej Oyczyzny — Bądźmy
„jednym Ciałem z Obywatelami — Łączmy się naj=
„ściśley — Łączmy Serca, ręce, y sposoby wszystkie
„Ziemi Naszey Mieszkańców — Zdrada nam
„wytrąciła broń z rąk — Niech Cnota znowu
„tę broń podniesie a wnet spadnie to ohydne
„jarzmo pod ktorym jęczemy — Y czyż możecie
„znieść Kolledzy aby was obca przemoc ze wstydem

Kopia z Kopij poświadczoney 1794.

y hańbą rozpędzała,porzcinych ludzi naszych zabierała — Zbrojownie nasze opanowała a potem resztę nieszczęśliwych współziomków naszych podług swey woli dręczyła — Nie Kolledzy! Łoydzcie za mną — Czeka nas Sława y Słodka pociecha być Zbawcami Oyczyzny — Ja wam ręczę, iż będę się starał wasżey wyrównać gorli=wości — Niemniemaycie abyście Winni Posłuszeństwo tey Zwierzchności pod którą jesteście Rząd y Magistratury przez Moskalów narzucone czyż warte waszego uszanowania? Narodowi y Oyczyznie tylko waszą wierność winniście — Ona was woła o obronę — Tey więc imieniem moje wam przesyłam rozkazy — Biorę z wami ukochani Kolledzy za Miasto, Śmierć lub Zwycięstwo Ufam wam y temu Narodowi, który raczey ginąć postanowił aniżeli dłużey jęczyć w haniebnej niewoli —

Tadeusz Kosciuszko

Concordat cum Originali.

Gurczyusz Pułkownik

Concordat cum Originali

Alexandrowicz W. O. Prezydujący

WRff

Ta Odezwa Tadeusza Kosciuszki do Woyska Koronnego y Litewskiego wypisana jest z Protokołu Rady Nieustającej 1794. R. z dnia 24. Marca —

Z or. ginatnego bruljonu bez daty i adresu — 1794.

Mon Brigadier —

J'ai eu l'honneur de vous écrire la Nuit passée par une ordonnance envoyée au Capitaine Skotion que j'irai à Szczerwinsk, mais je trouve qu'il n'est plus facile ici d'avoir des nouvelles qu'à Plonsk — Il est dit par les Polonais et confirmé par les principaux du Kahał Juif que Madalinski venant de Pultusk est allé avec 2000 hommes de la Brigade à Schrensk en Prusse où il a pris 40,000 mille florins de la Douanne en donnant bon reçu, il leur a enlevé un Major et une dizaine d'hommes.

De là ils sont retournés à Racionz, et en sont sortis hier Dimanche de bonne heure, n'ayant fait de tort à personne — Ils ont passés la Nuit à Drobino en Prusse d'où en partant ce matin, ils ont pris le chemin de Plock — A Raciąz ils ont dit à la Bourgeoisie de se tenir prête et qu'au premier appel, elle doit se mettre en Etat de deffense — En Prusse ils prennent des chevaux partout où ils en trouvent et les distribuent à la petite Noblesse pour qu'elle les suive — Ils ont arraché toutes les marques militaires Polonaises et à leur place ils ont attachés un petit ruban bleu à la boutonnière — Aujourd'hui il y a jarmark ici et le peu de Szlachcie qui sont venus ici marmottent qu'ils chasseront les Prussiens du Pays nouvellement acquis. Il court le bruit que dans ces environs doivent se trouver 2000 hommes d'Infanterie qui veulent suivre Madalinski — Le régiment d'Achtersk a fait passer

1794.

passer les barques sur la rivière en plusieurs endroits pour empêcher les Polonais de s'en servir. Le porteur de cette lettre est Ozarowski — demain je vous expédierai Kamenett — mais je vous prie de me renvoyer un d'eux, au cas que j'eusse besoin de vous l'expédier de nouveau etc. etc.

Z oryginału bez daty ni adressu 1794.
~~a~~ Generała Tolstoy treść listu

donosi — "Il y a beaucoup de têtes échauffées dans la Brigade Biernacki — Le Lieutenant de la Brigade Jerzmanowski est un des plus entêtés. Il parle et fait toutes les choses contraires aux intentions dont vous m'avez fait part — Il parle contre la reduction des trouppes dit que la Russie veut s'emparer de tous les soldats qui recevront leurs congés etc. tandis que son intention n'est que de donner du pain aux militaires de cette République etc. — je crois que si vous les appelliez à vous à Lublin affectant de leur donner quelque commission militaire en l'absence d'Jerzmanowski et de Biernacki qui commandent cette Brigade tout irait mieux — Vos ordres seraient exécutés avec promptitude etc. etc.

C. Tolstoy

z Krakowa 22 Marca 1794

Kopia czyli Treść z poświadczonego
Raportu Generała Majora
Wodzickiego z d. 22 Marca 1794
do Kommissyi Koronnej Woyskowey

Ordynans Prześwietney Kommissyi Woyskowey przez Kuryera przysłany wraz z Assygnacyą dla Regimentu odebrałem dnia dzisieyszego w pół do pierwszey z południa — Korpusa Komendy moiey utrzymując w należytey karności niespodziewam się aby się chwytały zamiarów przeciwnych interessowi Oyczyzny, pomimo nawet szerzącą się trwogę między Gemeynami, którzy robią sobie wnioski do wyperswadowania trudne, „iż Moskale korzystając z nagłey redukcyi, będą „ich gwałtem do Służby swoiey zabierać y że Ko-„mendy Rossyiskie w różnych mieyscach Garnizonom „naszym przyległych pokazujące się na nich czatują „tylko — Że zas niewielka w ludziach naszych musi być chęć do Służby Rossyiskiey widzieć się to dało tutay przy rozpuszczeniu Garnizonu Częstochowskiego z którego sześciu tylko zwerbowali Hultajów a y z tych już kilku uciekło —

J. Wodzicki Generał Major

zgodne z oryginałem Rogaliński
Pisarz Woyskowy Koronny

LS Przepisałem z Volumina zawierającego Dowody składane na Sessyach Rady Nieustającey

Tadeusz Kościuszko dnia 24 Marca 1794 Roku w Krakowie ogłasza ogólne powstanie Narodu Polskiego. Wydaje Uniwersały, zgromadzenie Szlachty i mieszczan rozkazuje. Ustanawia Kommissye Wojewódzkie, przywraca Miastom prawa obywatelstwa etc.

Akt tey insurekcyi mianował Kościuszkę Dyktatorem a władza jego trwać miała aż do zupełnego oswobodzenia Kraju. Po upływie dni 6ciu opuszcza Kraków zabrawszy armat 12 które jedynie tam zastał.

Dnia 27 Marca 1794. Król Polski Stanisław August wspólnie z Radą Nieustającą mianował Moskała Srokina Generałem Kommenderującym jednym z Korpusów już natenczas z redukowanej Armii Polskiej etc.

Treść listu bez adresu — Marzec 1794.

Miączynski etc.

— — donosi o nieprzeciwieństwach którym podlega od czasu powstania Kościuszki — Szyldwachy nie chcą już przed nim broni prezentować etc.

1794 — 28. dnia

Treść listu bez adresu —

Szemiota Cześnika Krzemienieckiego Starosty Kulczyckiego Posła Wołyńskiego etc. do:

Zobarzewskiego —

naiwnie wyznaje, iż ci wszyscy obywatele którzy z ochotą szli do Targowicy którzy Rossyi byli przychylni, stękają teraz mocno, a w Grodnie bardzo mało JW Sievers miał względu na Konfederacyą Targowicką i osoby ją składające etc.

Poleca się pamięci swéj i łasce Zobarzewskiego jako Członka Kommissyi Woyskowey Cześnik Szemiot

Według Raportu z dnia 27 Marca 1794 od Lubowidzkiego z Dylewa widać że Prusacy nim wkroczyli do Polski wysyłali Patrole które Żołnierzy Polskich stojących po wsiach łapali i uchodzili z niemi — W czasie tych napadów i najazdów Patroli Pruskich na kraj Polski, Chłopi musieli Żołnierzy Polskich po lasach ukrywać

Dnia 31 Marca 1794 R. z Ostrołęki Dąbrowski jako wice Brygadyer zdał Raport Kommissyi Woyskowey o wkroczeniu Woysk Pruskich do Polski w okolicach Ostrołęki —

Treść Raportu bez adressu — z d. 26 Marca 1794 Podpułkownika Wirskowa z Lublina — donosi że Pułk Generała Raczynskiego trzeba będzie z zbrojną ręką dezarmować żeby się nie połączył z Buntownikami —

d. 5 Aprila 1794 —

Treść Listu

Miączyńskiego do Zobarzewskiego — donos Mu że Łedwie z Życiem uciekł do Włodzimierza, o czem już w sekrecie doniósł Igelstromowi etc. —

Uwaga.

Branicki Hetman wyjazdem swoim do Peterburga wyprzedził tam Szczęsnego Potockiego. Są już listy pisane przez Niego do Miączyńskiego z Peterburga dnia 8 Aprila 1793 —

Z oryginału — 3 Aprila 1794. z Bielska

Suffczyński Generał Major Do Hetmana Ożarowskiego

Jaśnie Wielmożny Hetmanie Dobrodzieju

Zaufanie które wyczytuje w Liście JW Pana Dobrodzieja ośmiela mnie że przy Raporcie nadesła=nego do Prześwietney Kommissyi mam honor niektóre przełożenia zasłać, z ponowieniem zapewnienia o spo=koyności wszelkiey dotąd panującey w Dywizyi Kommenderowania Mego — Zbliżenie się woyska Rossyiskiego y rozkwaterowanie się po Garnizonach Naszych, wzbudziło niejakową trwogę w Woyskowych — Niepłatni Officero=wie tak pozostali w służbie jako y zredukowani od Miesięcy trzech y ogołoceni z grosza wielu tak że żyć z czego niemaiąc stać się mogą niechętnemi wpełnieniu swych obowiązków a z tąd broń Boże y niesubordynacya powstać może, należy więc JW Hetmanie ażeby ci którzy maią zaufanie w osobie Pańskiey y są posłusznemi wychodzącym Rozkazom od Najwyższey Władzy Krajowey, byli w osobach swych zapewnieni, y tak dla Jchmościów officerów jako y Żołnierzy płaca oznaczona by docho=dziła każdego bo niedostatek zwykł być początkiem złego, a przezorność Komenderuiącego y Rygor skutkować tylko może w Żołnierzu płatnym —

1794.

zachęcenie ratować Oyczyznę z zapałem nie będzie u mnie skutkować, bo znam że gdyby to było robione na fundamentach dobrych y z dobrem Oyczyzny siebie jako Wodza na czele by Woysko widziało —

Co się tyczy zalecenia JWJMć Dobrodzieja względem Dóbr Malinika z przyległościami Dziedzicznych JW. Malczewskiego starać się będę ile możności ułatwić ten interess o którym żadney zniskąd niemiałem rezolucyi — A teraz mam honor zostawać JWJMć Dobrodzieja

nayniższym Sługą
Suffczynski
Generał Major W. K.

Datt D. 3. Apryla
1794 z Bilska —

Dnia 6. Kwietnia 1794 Roku
Bitwa pod Racławicami —

14 Apryla 1794.

Igelstrom zażądał wszystkich Akt Seymu 1788-r-u mianowicie Aktu Konstytucyjnego 3° Maja 1791-R- żeby go zniszczyć

Na moc żądania Igelstroma Stanisław August Uniwersałem zażądał złożenie tych Akt do Rady Nieustającej dnia 14 Lutego 1794 R-a że Stanisław Małachowski z Korony a Kazimierz Sapieha z Litwy byli Marszałkami Seymowemi 1788 Roku od nich to wymagał Igelstrom zwrotu Aktów Konstytucyjnego Czterolętniego Seymu na moc Uchwały Rady Nieustającej y Króla, z dnia 14 Aprila 1794, nakazującej zwrot tych Akt —

Odpowiadając na wezwanie Marszałek Stanisław Małachowski y Książe Kazimierz Sapieha jako Marszałkowie z Korony y Wielkieg Księstwa Litewskiego zaniesli Protestacyą przeciwko Konfederacyi Targowickiej do Akt Ziemskich Warszawskich jako Marszałkowie Seymu Czterolet=nego od R= 1788 — y w tey Protestacyi Seym Konstytucyjny za nierozwiązany uważali a Króla y Radę Nieustającą kazali eliminować

1794.

W Skutek Noty Igelstroma Stanisław August wydał Manifest zakazujący sprawy zarzte w prowincyach odpadłych do Rossyi nie przyimować do Sądów dawniejszych etc etc —

 218

Kopia z oryginału bez adresu – 1794.

Mr. Obreskoff à son Oncle

Il me serait impossible de vous exprimer combien la fameuse commission que j'ai tant briguée me donne d'inquiétude et combien peu je compte sur la réussite de cette affaire; toute la troupe qui doit être réduite est composée de Sans culottes et les officiers à la tête – Dans leurs actions, leurs propos, leur haine contre les Russes perce à tout moment.

Je me trouve dans cette aimable société à m'attendre à tt moment à quelque scène, qui me paraît être immanquable – La Noblesse se rassemble elle parle politique, et les infamies, et la flamme les édifient „ que l'on est heureux disent-ils de pouvoir défendre sa patrie – Les femmes même ne respirent que le Patriotisme – Je désespère absolument non seulement de recruter, 1020 hommes pas même 10 – Le Soldat est ouvertement plustot prêt à se casser la tête que de servir la Russie et comme la plupart est ~~xxxxxx~~ ils ont un tête – Les pauvres diables ne savent pas que le roi de Prusse les fera aller grand train. Mr C– ne se soucie de rien – Ses moyens sont plus forts que les miens et d'après les ordres qu'il a reçu il joue le premier rôle – Toute l'inquiétude de la troupe était causée par les bruits que l'arsenal

était attaqué à Varsovie — Elle voulait marcher pour le deffendre — Les Gens sont superbes et tous bien montés — Il y a des Soldats qui m'ont dit nous servons par point d'honneur et non par nécessité (: Ici il y a une phrase écritte en Russe d'une manière indéchiffrable, que je n'ai pu copier :)

Je passe mon tems bien tristement et je n'arrive qu'à la fin de l'histoire — Je baise les mains de ma Chère Tante la supliant de vouloir bien se charger de la lettre ci-jointe pour ma femme et suis avec l'estime la plus distinguée Mon Cher Oncle Votre très obéissant serviteur et neveu

M. d'Obreskoff —

J. Jasinski do Hetmana Kossakowskiego

Monseigneur

Les bontés que vous m'avez témoigné remplissent mon coeur de reconnoissance – On a pu m'imputer tout au monde mais jamais me soupçonner de mauvaises intentions pour ma Patrie – Dans le tems où la violence ne ménage rien pour oprimer ceux qui osent se rapeller d'être hommes libres, tout ce qui n'est pas bassesse ou coquinerie s'apelle crime, et par ce moyen on me nomme coupable – Je n'ose m'expliquer de crainte qu'on ne dise que j'en ai eu besoin, mais quelques paroles de votre part lâchées par hazard m'ont fait voir qu'on m'arrêtera comme on a fait à tant d'autres – J'ai pris le parti de me cacher bien et d'attendre que l'orage passe, la Ville je crois est assez grande, pourque je sois à l'abrit pour quelques jours – Et je vous prie en grâce Monseigneur de ne pas vous étonner, si je préfère un petit trou sous le grenier, où je dors et je mange à mon gré à une Kibitka et au plaisir de la chasse à la Zibelline –

Mon Général partout où mon mauvais sort me promènera, je dirai toujours que vous êtes un brave Soldat et un bon Général, et qu'il vous manque très peu, pour que je soye à jamais votre très attaché et très humble valet –

J. Jasinski

Le 16 Avril 1794
Vilna

Dnia 15. Kwietnia 1794. Wybuchło powstanie Ludu Warszawskiego wielko Czwartkowe —

Wilno poszło za przykładem Warszawy — Jenerał Jasinski z taką roztropnością urządził wybuch powstania Litewskiego że Moskale zaskoczeni bez bitwy poddali się w niewolę —

Mianowano zaraz Kommissyę Wojskową dla sądzenia Hetmana Kossakowskiego jako Zdrajcę Ojczyzny, wiernie służącego Rossyi i po wypełnionej indagacyi skazano na powieszenie. Wyrok wydany na Hetmana Kossakowskiego zaraz wykonany został — Jak wieść o nim doszła do Warszawy, Lud się zaczął domagać ukarania wiernych Rossyi stronników — Król chcąc ich ratować zwlekał osądzenie aż nareszcie uledz musiał — Wyindagowano i skazano na szubienicę Brata Hetmana, Biskupa Inflant Kossakowskiego — Jenerałów Zabiełłę, Ożarowskiego i Ankwicza których oddanych pod Sąd w czasie indagacyi przekonano dowodami że zdradzili Ojczyznę —

Przepisałam z druku Owczesnego —

Exposé — 18 Avril 1794 —

L'État de la Légation Russe étant présenté par la Cour de St Pétersbourg aux autres Cours de l'Europe comme un emprisonnement contraire au droit des gens il est de l'intérêt du Gouvernement Polonais de porter à la connoissance de l'Europe entière les circonstances et les faits y relatifs —

Le 18 Avril 1794 le Baron d'Igelström Commandant en Chef des troupes Russes en Pologne et y exerçant en même tems les fonctions de Ministre Plenipotentier de la Cour de St Pétersbourg étant parvenu au moyen de délays d'une Capitulation frauduleuse à fuir Varsovie, le Baron d'Asch Résident de Russie se constitua de son Chef prisonnier et s'est rendu à cet effet à l'Arsénal. Son Exemple entraina les autres personnes de la Mission Russe.

Le 28 du même mois les Ministres Étrangers accrédités en Pologne, firent une réclamation en en faveur des dites personnes, et quoiqu'Elle ne fut pas revêtue des formes requises, le Comité Diplomatique Provisoir promit d'en instruire le Généralissime Kosciuszko, auquel seul apartenait de décider la dessus

Le Gouvernement considérait la Légation Russe comme étant sous la Sauvegarde Nationale, et le public voyait en Elle autant d'otages responsa=bles du Sort des Citoyens enlevés à leur famille

et à la Patrie par les ordres de cette même légation là — (voyez la lettre A.)

Le Généralissime ne jugea point devoir s'expliquer avant que quelque proposition ne fut faite par voye d'une réclamation officielle. Tout faisait présumer une démarche que dictaient les convenances, la Justice et le souvenir même de l'époque plus antérieure de la soi-disante Diète de Grodno, où l'Europe vit non sans surprise et scandale un Ambassadeur Russe y tenir emprisonnés, les Ministres Etrangers, les personnes qui représentaient à ses yeux la Nation, le Roi lui-même, et joindre ainsi l'outrage aux violences de tout genre pour donner des fers honteux à une Nation libre et la dépouiller de ses prérogatives — (voyez la lettre B.)

Mais la Russie loin de réparer en rien l'effet de ses injustices à l'égard d'un peuple qui cherche seulement à se défaire de ses oppresseurs pour arriver au repos et à l'indépendance, s'eu entrainer par d'odieuses insinuations les Cours de Berlin et de Vienne, et c'est en retorquant le droit de représailles, qui ne peut être contesté aux Polonais, vis à vis de la Légation Russe que que les Cours de Vienne, et de Berlin font

1794.

valoir celui sur lequel, Elles viennent d'ordonner l'arrestation dans leurs Etats respec=tifs des Citoyens Dziedusrzycki, Dzialynski Stanislas Potocki, Piatoli etc etc Arrestations auxquelles le Gouvernement Polonais devait d'autant moins s'attendre, de la part de ces deux Cours après avoir ~~été~~ tout récemment facilité le départ de la Légation Prussienne et du Chargé d'affaires de l'Empereur — Des procédés si peu conformes au droit des gens et à la réciprocité obligent plus que jamais le Gouvernement Polonais, à ne plus considérer les membres de la Légation Russe que comme des otages etc etc etc

---

Liste des personnes enlevées et emprisonnées par la Légation Russe avant l'Insurrection de Varsovie, pendant la Diète de Grodno etc

Stanislas Soltan Maréchal de Lithuanie
Soltyk Evêque de Cracovie —
Michel Radziszewski —
Michel Brzostowski —
François Xavier Bohusz Ecclésiastique —
Ignace Grabowski —
Adam Wierzejski Notaire de Nowogródek —

1794

Michel Dziekoński —
Ignace Tyzenhaus Chef des Gardes de Lithuanie
avec huit officiers —
Ignace Działyński —
Charles Morawski
Bonneau indigène Polonois arrêté au
commencement de l'année 1793 —
Philibert Marion Secrétaire au département
des affaires étrangères
Deschamps maître d'escrime au Corps
des Cadets —
La Coste professeur de Langue françoise
Speebergen Major de l'artillerie de
Lithuanie —
Simon Szydłowski Nonce à la Diette
de Grodno Poseł Ciechanowiecki —
Sievers kazał przyareśtować Tadeusza Mostowskiego
listy iego y korespondencye wszędzie chwytać y konfiskować —

1794 Roku —

Dnia 10 Maja pod Połańcami Tadeusz Kościuszko ustanawia Radę Najwyższą Narodową 1794 Roku.

Rada Najwyższa Narodowa stosownie do Organizacyi swojej z woli Tadeusza Kościuszki Najwyższego Naczelnika Siły Zbrojnej dnia 10 Maja Roku bieżącego w Obozie pod Połańcami dattowaney, przez którą ma sobie polecono aby tak dla Siebie jako y Wydziałów szczególne wskazała prawidła, następującą Wydziału Bezpieczeństwa przepisuje organizacyą —

Wydział Bezpieczeństwa oprócz ogulnych sessyi podzieli prace na cztery Deputacye —

Deputacya Indagacyina —

Deputacya Dozorcza —

Deputacya Pocztowa — y

Deputacya Paszportowa z których każda pod dozorem Prezesa wydziału y prezydencyą jednego z zastępców będzie oddzielnie sessye swoje odbywać — Wszystkie te Deputacye czuwać miały obowiązek nad tym wszystkim co zagrażało niebezpieczeństwem dla Narodu —

Tadeusz Kościuszko Najwyższy Naczelnik

1794.

siły zbroyney, zachowawszy sobie możność rozszerzenia y wyszczególnienia Organizacyi Rady Naywyższey Narodowey stanowi —

1° Kommissyą Wojenną przy boku swoim —

2° Wydział Wojenny w Radzie Narodowey —

3° Komissarza Woyskowego przy każdey Kommissyi Porządkowey — .

Obowiązki Kommissyi Wojenney są następujące

1° odbierać y roztrząsać raporta od Generałów y Kommendantów Woyska liniowego —

2° Przekładać potrzeby y sposoby zaradzenia onym —

3° Odbierać rezolucye moje y przesyłać gdzie należy —

4° Zająć się wszelkiemi rozporządzeniami tyczącemi się gospodarstwa woyskowego bądź to rekrutów etc. etc. lub żywności furażów etc.

Tworząc tę Kommissyą Wojenną tak się odezwał do Narodu Kościuszko jako Najwyższy Naczelnik Siły Zbrojnej Narodowey: —

„W odezwie mojej pod dniem 21. Maja wytłomaczyłem

1794.

„się Narodowi dla czego Skład Rady Narodowej
„w 8^miu^ tylko Radcach zamknąłem, i na których
„Starałem się nominować ludzi zdatnością y Cnotą
„zaleconych — Lecz gdy iedni na Radców wezwani
„do innych potem powołani zostali obowiązków
„drudzy dla różnych okoliczności stawić się do ich
„pełnienia nie mogli, y dotychczas zastępcy tylko
„miejsca ich sprawowali, przeto zwracając rzeczy
„do pierwszego Kształtu y zostawując nienaruszone
„pierwiastkowe opisy tejże Radzie służące dla
„doskonalszego związku w Rządzie ogólnym —
„Więc przydaje i Stanowię

1º Kommissya Wojenna przy boku mojm pozostanie —

2º Zastępcę mojego przy Radzie Narodowej mianuje —

3º Kommendanta Woyskowego przy Każdej Kommissyi — — —

4º Kommissya Wojenna składać się będzie z trzech osób przezemnie wybranych, i w każdym czasie mogącym uledz zmianie — — —

Kommissya ta ma zawsze zostawać w obozie przy mnie — — —

1794.

We wszystkich Miastach Litwy y Korony prawie pozawiązywały się Kommissye Porządkowe dla wyśledzenia zgubnych Skutków Targowickiego Spisku, wyexaminowania Akt, przywrócenia porządku —

Deputacyą wyznaczono do przejrzenia papierów, osób podejrzanych, która za zasadę, przyjęła święcie utrzymać sekret względem osób którym zdrada dowiedzioną zupełnie niebyła y processa nieukończone, przez delikatność dla cudzej sławy —

Tak się obawiano zdrady że wydział Bezpieczeństwa po powstaniu Kościuszki rewidował nadchodzące paki z listami, nie tylko do prywat=nych pisane osób, ale nawet do Króla y Dworu etc —

Zajączek został mianowany zastępcą Rady Prezydującego przy Radzie Narodowey —

Zakrzewski Prezydentem Miasta Warszawy w czasie powstania Kościuszki 1794. roku —

Ignacy Potocki dawniej Wielki Marszałek Litewski został zanominowany do Składu Rady Narodowej do Wydziału Interessów Zagranicznych.

1794.

Józef Szymanowski został członkiem Wydziału Sprawiedliwości w Radzie Narodowej Najwyższej.

J. Zajączek członkiem Kommissyi Wojny w Wydziale Skarbu.

Tadeusz Matuszewicz prezydował w Wydziale potrzeb wojskowych —

Andrzej Kapostas został Prezydującym w Wydziale porządku w Najwyższej Radzie Narodowej

Kołłątaj należał do tejże Rady —

Jeden z Prezydujących Deputacyą Indagacyjną z kolei, był J. Kalasanty Szaniawski

Michał Kochanowski był Członkiem Deputacyi Indagacyjnej —

1794.

Raporta z Czynności Deputacyi Indagacyjnej wydziałowi Bezpieczenstwa w Radzie Naywyższej Narodowej zdawane były co dni Siedem — Poczynają się od Dnia 10 Czerwca 1794 R.

Następnie ustanowiona została Deputacya Examinująca, a Deputacya Indagacyjna od 10 Cz 1794 oceniała postępki oskarżonych o Zdradę Oyczyzny i przedstawiała do Sądu Kryminalnego bądź to osoby, bądź Pisma podejrzane z woli Tadeusza Kościuszki na mocy Artykułu 4. została ustanowiona —

Szymonowa Kossakowska z Domu Potocka Szczęsnego Córka była z imienia w Wilnie w Klasztorze Panien Swięto Michalskich Zamknięta i indagowana przez Kommissyę Bezpieczeństwa Litewską Która wielu na Smierć skazała —

1794.

Prożba Anny Wątowiczowej — do Kommissyi Targowiczan —

Jaśnie Oświecona Kommissyo
JJ-WW= Panowie y Dobrodzieje

"Przyzwyczajona z dziecinnego wieku do
"poważania Osób na stopniach godności zosta
"jących śmiem pokorne prozby do JJ WW Panów y
"Dobrodziejów w Interessie następującym —

Dostawszy się w niewolę pod Połonnym, w
"którym mieyscu y Mąż Moy zostający pod
"Kommendą Wo Kosciuszki Generała, na
"Placu razem z Synem Starszym poległ, sprowa
"dzona zostałam do Miasta tuteyszego, w którym
"mnie dnia wczorajszego z Aresztu uwolniono
"a Syna mi zatrzymano — Chcieycie więc JJ WW
"Panowie pokazać nademną troskliwą Matką
"Kommizeracyą y wdaniem się Swoim powrócić
"Mnie Stroskaney Syna Mego, którą Łaskę gdy
"pozyskam z tymże Synem Majestat Boski
"błagać będziemy za powodzenie JJ WW Panów
"Dobrodziejów aż do zawarcia powiek naszych. Zamiar

1794

prośby Moiey którą u Nóg JJWW składam
jak jest Sprawiedliwy tak dla JJWW Panów
do wyszłonania Latwy, a z wyszłonanego wzór
dla inszych Magistratur do naśladowania nay=
=pewnieyszy — Czekam więc wszystkiwie Skutku
prośby moiey, y proszę Boga, izby Panów Dobro=
=dzieiów do tey czynności pobudził za którą ich
do zawarcia powieś moich zaręczam, razem z Synem
Majestat Boski błagać będę za powodzenie Panów
Dobrodziejów jako mam sobie za honor Szczycić
się tym żem jest na zawsze JJWW Panów
Dobrodziejów nayniższą Sługą —

Anna Wąsowicz —

z oryginału —
Kres. Sirtm

1794 — z Warszawy d. 6 Junij —

Tomasza Maurycyusza Greka do Mikołaja Dadamego —

Opisuje powstanie Wielko Czwartkowe, i zastanawia się nad wielkiem miłosierdziem i wspaniałomyślnością Polaków dla Moskali — Maurycyusz był officerem Moskiewskim —

1794 —

Dnia 8 Czerwca 1794 R. Rada Najwyższa Narodowa wydała Uchwałę podpisaną przez Hugo Kołłątaja jako prezydującego i Tomasza Grecha Sekretarza Rady, ustanawiającą bilety Skarbowe równe w kursie grubej srebrnej monecie i oddaje zarząd i manipulacyę etc. nad temy biletami Dyrekcyi złożonej z Obywateli — Pawerego Działyńskiego — Jędrzeja Kapostasa — Antoniego Dzieduszyckiego — Jerzego Poths — Antoniego Lanckorońskiego — Filipa Garlickiego i Jakuba Gösel — Dnia 8 Czerwca 1794 —

1794 — Dnia 11 Sierpnia

Ogłoszona została Uchwała Rady Nayjwyższej Narodowey tycząca się biletów Skarbowych których bezpieczeństwo na wszystkich Dobrach Skarbowych do Narodu należących zabezpiecza Jlość ich do 60,000,000 millionów Złotych Polskich ustanawia i dzieli na następujące gatunki i kolory —

Na Złotych 5 — Kolor fioletowy
Złotych — 10 — Kolor lila —
Złotych — 25 — Kolor pomarańczowy —
Złotych — 50 — Kolor brunatny —
Złotych 100 — Różo-czerwony —
Złotych 500 — Ceglasty —
Złotych 1,000 — Żółto cytrynowy —

Na tey Uchwale Rady Najwyższey Narodowey podpisani są Sulistrowski prezydujący i Czech Sekretarz —

Dnia 11 Sierpnia 1794 Roku —

 227

Treść Raportu 1794. Dnia 23 Czerwca —

Michał Kochanowski Członek Deputacyi Indagacyjnej z daje Raport — jako oświadczył Posłowi Pruskiemu iż mu niewolno żadnych listów od osób prywatnych wprost lub przez urzędników odbierać i dopełnił Rewizyi rzeczy Posła, jak mówi z wszelką przyzwoitością; po dopełnionej Rewizyi Poseł Pruski Buholtz wyjechał z Warszawy dnia 22° Czerwca 1794 r. —

Kopia z oryginału

1794 —

Wydział Bezpieczeństwa Deputacyi Centralnej Litewskiej przesyłał listy i papiery podejrzane do Wydziału Bezpieczeństwa Rady Najwyższej Narodowej i do Wydziału Instrukcyi etc z następującym objaśnieniem etc

„ Wydział Bezpieczeństwa dogadzając zchęcią „ żądaniu Wydziału Instrukcyi, kommunikowania „ publiczności, pism i papierów których by wiadomość „ użyteczną być jej mogła, przesyła następujące, a „ jeżeli i takiemi Wydział Instrukcyi osądzi; coięż „ tyczy kwitów zabrane od Nieprzyjaciół petycye — „ Nieszczęściem nadto wiadome to jest — a bodajby „ nigdy nie wiedziała publiczność, że są Polacy

1794.

„że są ludzie którzy Oyczyznę i Sumienie prze=
„=dawać nie wzdrygali się — Lecz kiedy przyszedł
„czas w którym, nie już sarkać, ale karać jest wolno
„kiedy Sprawiedliwość śledzi występki, a wyroki
„sądu ogłaszają się publiczności; tuż wiadomość
„onej, uniknąć nie może, jak nie uniknie spra=
„wiedliwej Narodu Zemsty; występki na owczas
„już uznane i osądzone razem z karą za nie
„dopełnioną dochodzić będą do wiadomości
„publicznej etc. etc.

Sadownik Kościuszko dla uspokojenia nakon=
=tentów skasował urzędników obwinionych o powolność
w sądzeniu pozostałych więźniów Stanu i na ich
miejsce ustanowił Kommissyą woyskową przewodniczoną
przez Zajączka — Zajączek zachęcał kollegów
aby byli nie ubłagani dla zdrajców wyrozumieli
dla słabości ludzkich — Przejąwszy się tą zasadą
Kommissya Woyskowa w krótce uwolniła mnóstwo
więźniów. Za przewinienia mniejsze karano pracą
publiczną — Za zbrodnię Stanu i zdradę, śmiercią.

1794.

Dnia 28 Czerwca Lud Warszawski zburzony sam sobie wymierzył Sprawiedliwość — Po wyłamaniu drzwiów więzień w których zamknięci siedzieli; bez wyroku, powiesił Wulfersa Księcia Czetwertyńskiego, Zabiełłę, Tomatysa, Księdza Biskupa Wileńskiego Massalskiego i Boscampa — i Moszyńskiego obronił Prezydent Miasta Zakrzewski —

1794.

Jak Moskale szturmem opanowali Miasto Wilno dnia 2 Augusta 1794 — Wydział Bezpieczeństwa Deputacyi Centralnej Litewskiej przenieść się musiał do Kowna a potem do Grodna —

1794.

Generał Sierakowski stoczył bitwę z Moskalami pod Słonimem dnia 3 Sierpnia.

Generał Gedroic bił się pod Salatami na Żmudzi z Moskalami y wczasie tey Bitwy odniosł zwycięstwo.

Generał Zajączek wczasie oblężenia Warszawy od dnia 5° do 11 Sierpnia 1794 r. zdawał raporta Naczelnemu Wodzowi

Wyciąg z Dziennika drukowanego po francuzku pod tytułem „Bulletin National Hebdomadaire № 10.

Nouvelles Militaires — 3. Aout.

Rapport du Général Sierakowski daté de Tonim:

„J'etois arrivé près de la ville le 31 Juillet, et quelques heures „après l'ennemi vint camper vis a vis l'armée Polonaise „Le 1r Les Russes furent canonés si vivement qu'ils „se retirèrent vers la forêt — Le lendemain nouvelle „canonade depuis 9. heures du matin jusqu'à 8 heures „du soir — Le Bataillon de Grotikowski et celui des fusiliers „ont deffendus les fauxbourges de Tonim dont l'ennemi „voulait s'emparer — Le Major Scott, et le Capitaine „Tymieniecki avec de la Cavalerie Nationale et la „Milice de la terre de Drohiczyn ont pris en queu la „Cavalerie legère Russe et l'ont mis en fuite — Nous „avons 2. Officiers, 15 Soldats tués et 31 blessés — Le „Général Derfeld a retrogradé vers nous, ne laissant „au dela du Niemen que le Général Zouboff —

„L'officier porteur de cette nouvelle dit que la perte des Russes dans cette petite Action se monte à 300. hommes —

2. „Le Capitaine Dembowski de concert avec Bukowiecki Adjutant du Généralissime ont attaqués et emportés une Batterie Russe dans la nuit du 8 au 9. Aout — Le Sous Lieutenant Rydell et le Basofficier

1794.

Banditte françois de Nation sont sautés les premiers dans la Batterie etc. Nous n'avons eu que trois chasseurs de Dembowski, blessés dans ce coup de main.

3. Le 8 Aout un détachement de l'armée du Général Prince Poniatowski a pris trois hussards du Régiment de Trenck et plusieurs chariots de vivres destinés au Camp Prussien — Le Général a avancé ses piquets jusqu'à Wawrzyszew et Młociny — Le 10 Aout il a envoyé le Lieutenant Wilamowski avec l'ordre d'enlever un convoi de Bétail qui était destiné au Camp Prussien — Cet officier a pris ce transport de Bétail et l'a emmené à Varsovie etc.

Extrait du Raport du Général Gedroić de la Bataille de Salaty en Samogitie.

„Le Général Gedroić rencontra l'armée Russe adossée à la rivière de la Musza sous la Ville de Salaty — Sa force consistait en deux Butk d'Infanterie, 4 escadrons de Cavallerie et 6 Canons postés en deçà de la rivière, et au delà en un Butk d'Infanterie, quelques escadrons de Cavallerie, un corps de Cosaques et 3 Canons — Les Polonais n'avaient que 300 hommes avec des Armes à feu, 200 Piquiniers ou faulxiniers et quelques Cavalerie

L'ennemi fut étonné de l'aparition de l'armée Polonaise a 3 heures et demi du Matin — Il se rangea

1794.

en ordre de Bataille — La canonade commença et dura 4 heures — Elle nous causa peu de domage fit seulement sauter un de nos chariots de munitions et deux des Russes — Elle ne put empêcher notre Artillerie et notre Infanterie d'avancer — Arrivés à la portée de nos mousquets les ennemis ne purent soutenir leur choc malgré leur supériorité numérique — Ils se retirèrent d'abord en bon ordre, mais s'apercevant que notre Cavalerie les prenait en queue et que nos Piquiniers avec une pièce de canon allaient tomber sur leur gauche, attaqués de front par notre Infanterie ils se débandèrent, mirent le feu à la Ville et passèrent la rivière au gué — Ils furent obligés de jetter à l'eau quelques canons et plusieurs chariots de munitions Nous les poursuivimes jusqu'au bord, où une batterie de canons de gros calibre, chargée à cartouches nous blessant beaucoup de monde nous força à nous replier sur la Ville —

Notre victoire eut été complette dit le Général Gédroic si la Cavallerie eut soutenu l'Infanterie comme elle l'aurait du — Nous avons 92 hommes tués, 100 blessés — Nous avons enterrés 176 Russes mais nous n'avons pu ramasser ceux qui sont restés sur les deux bords de la rivière, qui est aussi remplie de cadavres — Il y a eu plusieurs officiers Russes de tués et on a pris une quantité d'armes etc

1794 — z Nieświeża

z oryginału treść listu — z d. 8 Augusta

Fabrycy Sutkowicz i Józef Skierniewski — pisze do Włodka i „donosi że Xiążę Repnin jest w Nieświeżu z kąd ma się udać pod Wilno które „w tych czasach pewnie będzie wzięte etc.

z oryginału 1794 — 16 Août 1794 Varsovie

List adressowany do Xięcia Macieja Jabłonowskiego bez podpisu —

Mój Kochany Panie Macieju ja widzę że tyś poczciwy człowiek jesteś bo się palisz do powstania Narodu, y Jabym się palił, gdybym w Warszawie od czasu rewolucyi nie mieszkał, gdyby list Twoy 6o Junij nie doszedł mnie 13o Augusta, a ia przez ten czas kupę smutnych instancyi widziałem, tak że mimo mego przywiązania do Rzeczy Publicznej bardzo zestygłem w zapale, y to jednak wyznaję że uwielbiam u nas rewolucyą woyskową ale cywilnej nie nawidzę — Wiek zem widział francuzką rewolucyą y dla tego tam widzę naśladowanie, gdzie inni, wynaleziony sposob i istotny; a jaka różnica sposobów obrony, zapasów światła — póź nak dzień 28 Junij dał nam undecydowane nieszczęście, z razem przychilnych potencyi, pozorem nie przyjaznym, a może nienawiści y wzgardy powszechnej.

1794. 16 Sierpnia

Teraz w Warszawie, więcey bezpieczno, upuszczono troche złych humorów, z miasta ustawicznym werbunkiem do różnych Korpusów — Ludzi w Warszawie mało — Rada Najwyższa jednakże w dzień ma swoje Sessye, dziś ogłoszony był przy Trąbach Kurs Assygnatów, które pod karą nie przyimujących, zastępować mają monetę małej wartości, wywie=zioney lub do Warszawy niedoposzczoney przez Nieprzyjaciół. Żywność dla woyska y istotne potrzeby tym płacone będą ze Skarbu. funduszu jednak d'amortissement żadnego nie ma ale pewność na Starostwach jak Nieprzyjaciół wypę=dziemy — Naczelnik z swoim Korpusem stoi w Mokotowie Korpus Zajączka przed Wolą — Xięcia Józefa Poniatowskiego którem Komenderuje Mokronowski ~~pod~~ w Powązkach. Król Pruski z woyskiem swoim i Moskalami, stoi przed nami w Woli, rzuca granaty y bomby do Miasta y do Bateryi, ale mało skutecznie, bo go od miasta dzielą naszego woyska Baterye — Dnia Niedziele temu jak trzy uczynił sommacye — Jedna z listem do Króla naszego Drugi list tegoż dnia od Szweryna Generała Pruskiego do Komendanta Warszawy Orłowskiego, a od Xięcia Wirtemberga co ma Polkę za sobą do Mokronowskiego przed którego Korpusem stoi Woysko Jego — Wszyscy zgodnie odpisali że do ostatka bronić się będą — Straszył w swych listach że tylko trzy godzin daje do namyślenia y to mineło y nic. Jegomość wreście odjechał z pod Woli z kąd na obiad jak mówił miał być w Warszawie.

a woysko Jego codzień troche z Harmat strzelając stoi nie czynnie — Naczelnik zbiera tym czasem y ekwipuje woysko y pod Ich okiem musztruje — Jak się to skończy nie wiem — Nie dobrze jednak że Austryacy co tylko z swych granic wyszli, y w Krasnym stawie stali teraz dalej stoją y mówią że już w Lubartowie na drodze do Warszawy od Pragi z Sąd jeszcze z Potockim dowozem nie przecięta Komunikacya — Trzeba żeby Bóg był z nami przeciw niegrzyzwoitym imważyom tych Potencyi — Tu nadzieje wielkie kładą we Francuzach — ia im wcale nie ufam, ale wiele Szczęścia jezli Szwecya z Danią, Moskwie wypowiedziała woynę jak jest w Gazetach Angielskich, jeźli prawda że Turcy w tę woynę wchodzą, że bunt jest jeszcze w Danach takie okoliczności mogłyby nam obiecywać coś — Ja byłem u Naczelnika kiedy jeszcze był o pięć mil od Warszawy, źle mnie przyjął dał mi potym wiedzieć przez innych, że za to że byłem w Targowickiej Konfederacyi Konsyliarzem, pierwszy go raz wtenczas widziałem y zdało mi się że nie potrzeba explikacyi iakiem tem był, alem sobie pomyślił, że za pół Roku na to odpowiem —

Pojechałem do Obozu Mokronowskiego więcey przystoynego, więcey arystokratycznego, grzeczniejszego coś więcey bliższego Dworu, tam byłem miesiąc y dłużej bym bawił, żebym miał swoje Konie, ale na cudzych nie przyjemno, a potym że się rzadko biją, wszystkie nasze Korpusa — Ja raz tylko byłem w Akcyi, mówię

to śmiało, ale może to dlatego, że niewiem coboli, jednak mogłem zginąć, na coś mnie Bóg zostawił, bo z duszy zgrzibym dla Oyczyzny niezałował — O Konie do was pisałem bo przewidywałem iż Korpus przynajmniej 10,000, przyszłą na Wołyń, ktoby się spodziewał żeby 300 ludzi z Liberadzkim tam postano, y więc jak nikczemnie dezarmowany przez Austryaków pod Brodami gdzie się rejterował, jak Amichra padł —

Teraz wdzięczność mnie dla Ciebie zostaje zaprzyjaźne y obywatelskie oświadczenia pomocy Karolowi dziękuje za tego Konia Siwego — On za niego dał 70# na facyendę za Wiszarę y Kurtki, a ja gotowych dałem za Klacze 120# jakże mam złate Klacze wziąść Konia Siwego etc później jezli się okoliczności polepszą o Konie starać się będę ~~tym~~ czasem pisaj do Warszawy, zkąd mi listy doydą —

Adieu polecam się twojej przyjaźni nazawsze tout à vous —

C. D. z oryginału —

1794. 30 Sierpnia.

Michał Kochanowski jako Prezydujący nad wydziałem Bezpieczeństwa w Radzie Naywyższej Narodowey, wydał dnia 30 Sierpnia 1794 R. Reskrypt zalecający ściśle roztrząsanie Akt Ziazdu czyli Seymu Grodzieńskiego i zeszłey Rady Nieustaiącey — Reskrypt ten jest przez niego podpisany y przez Józefa Kossakowskiego jako Sekretarza Wydziału Bezpieczeństwa —

1794 – R.

Kommissya Woyskowa mianowana przez Kościuszkę na sądzenie Zdrajców Ojczyzny skazała na śmierć uwięzionego Skarszewskiego Biskupa Chełmskiego –

Niestety wyobrażenia u wielu tak były zwichnięte pod względem cnot Obywatelskich, że ten Prałat uchodził za prawego Polaka bo nie brał pieniędzy od Moskali, chociaż wotował na rozbiór Kraju, następnie uwolnił członki Seymu od przysięgi przez nich wykonanej że nie dadzą Kraj rozebrać Sąsiedzkim Państwom –

Przyjął urząd Kanclerza Koronnego w ten czas gdy obowiązki tey dostojności nie były zgodne z obowiązkami prawego Obywatela. Zapytany o przyczynę dla której uwolnił Seym Grodzieński od przysięgi wykonanej na Konstytucyą 3º Maja i podpisał rozbiór Polski odpowiedział iako uczynił to dla własnych widoków y uchronienia Biskupstwa Swego od ruiny. Za te odpowiedź Kommissya osądziła Go na śmierć. Dekret wymienił zbrodnie Jego i usprawiedliwienie obwiniające go jeszcze bardziej –

1794 5 Września

Deputacya Indagacyjna zażądała aby Dygnitarze Ziazdu Grodzieńskiego y czynności Konfederacyi Targowickiej — wprost do Sądu Kryminalnego odesłane zostały — d. 5 Września 1794 Roku podpisał to wezwanie Józef Orłowski Prezydujący

---

Zostały uformowane listy imienne osób wyrabiających Sencita z krzywdą Skarbu lub też z krzywdą cudzą —

Król przeczytawszy dekret Skarżewskiego zadrżał y rzekł „Na osądzenie mnie samego „trzeba tylko przepisać Akt takowy" — Użył więc wszelkich środków ratowania Skarżewskiego Zakrzewski dopomógł Królowi w tym zamiarze gorliwie. Nuncyusz Lapiezki złączył się z Nim. Kościuszko uproszony zamienił karę śmierci na dożywotnie więzienie — Publiczność sarknęła na to ułaskawienie —

Zajączek złożył urząd Prezydenta Kommisyi Wydziałowej —

Wyciąg — 1794. 10 Septembra.

Z Raportu podpisanego przez Wiktora Wołłąsiewa i Wincentego Wiśniewskiego dnia 10 Septembra 1794 r. jako Członków i Kommisarzy zawiązanej Patryotyczney Kommissyi w Krenach w czasie powstania Kościuszki — donoszący o obrotach Woysk Moskiewskich i spustoszeniach dopuszczonych nad biednym Krajem przez Moskali etc.

Wyciąg z Raportu z Grodna 16 Września 1794.

Wydziału Bezpieczeństwa w Radzie N. do Najwyższey Narodowey, tyczącego się podejrza=nych osób — Chlewińskiego etc. i innych etc.

Ten Raport na Sessyi etc. podpisany został przez Tadeusza Wysogierda — Członka wydziału Bezpieczeństwa Deputacyi Centralney Litewskiey y przesłany Wydziałowi Bezpieczeństwa w Radzie Najwyższey Narodowey z Grodna dnia 16 Września 1794 r.

1794. 19 Septembra 1794.

Excerpt poświadczony Urzędownie z listu Obywatela Generał Leytenanta Wawrzeckiego z dnia 19 Septembra 1794 r. pisany do Deputacyi Centralney, tyczący się Woyskiey Mięjscowey którey list przejęty został i obywatela Chlewinskiego Kommissarza Rosienskiego pociągniętego pod Sąd Bezpieczenstwa wydziału ...

D. 24. 8bra 1794

1794

Dzwonicy Rabuza Członek Kommissyi Porządkowey Powiatu Grodzieńskiego wydał Świadectwo jako papiery po Hetmanie Kossakowskim, złożył w Wydziale Bezpieczeń=stwa Rady Naywyższey Narodowey dnia 24. 8bra 1794.

1794 r.

Oskarżenie Targowiczan.

Dnia 10go Października 1794 Roku Tadeusz Kościuszko, Jako Wódz Siły Zbrojnej Narodowej, ustanowił Deputację Indagacyjną w celu wyindagowania i osądzenia osób oskarżonych o zdradę Stanu przeciw Ojczyźnie.

Deputacya Indagacyjna —

Z woli Tadeusza Kościuszki — artykuł 4ty — została ustanowiona Deputacya Indagacyjna dla Sledzenia bądź to osób, bądź Pism podejrzanych dnia 10 Październik 1794 r —

Rota przysięgi dla Deputowanych

Ja N — N — przysięgam w obliczu Boga całemu Narodowi Polskiemu, iż obowiązki do mnie polecomych wiernie, dopełnię indagacyą bądź Osób, bądź to papierów, nie uwodząc się ani przyjaźnią ani nienawiścią, władzy mi powierzonej, nie użyję na niczyj ucisk darów żadnych, ani obietnic — Tak mi Boże dopomóż

Lista Imienna Osób do Deputacyi Indagacyjnej przeznaczonych —

Prezydujący — Joachim Moszyński

Deputowani — Józef Orsetti — Lipiński Józef Franciszek Zabłocki — Adam Mędrzecki Walichnowski — Jan Drozdowski — Jurkowski — Antoni Sienkiewicz — Onufry Gurzątkowski Kalasanty Kaniowski — Wojciech Bogusławski — Kazimierz Żerwanicki — Bartłomiej Skrzecki — Tomasz Brzyłuski — J. Hann —

1794.

Raporta z czynności Deputacyi Indagacyjnej zdawane Wydziałowi Bezpieczeństwa w Radzie Naywyższej Narodowey poczynające się od dnia 10 Czerwca 1794 —

Zdawane były codzień siedem —

Brulion Reskryptu Wydziału Bezpieczeństwa w Radzie Najwyższej Narodowej do Deputacyi Wyznaczonej do Examinowania Akt Spisku Targowickiego; wydany w celu wskazania prawidel jakich ona się trzymać, dla prędkiego doprowadzenia do Sprawdzenia win, i osądzenia oskarżonych Spiskowych —

Lista Osób wyznaczonych na Sejmie Grodzieńskim y Składających Deputacyą wysłaną do traktowania z Rossyą — Czyli Deputacyą — Traktatową —

Składali Ją wszyscy Ministrowie Belli et Pacis — Ożarowski — Ożarowski Het — Biskup Inflant Kossakowski — Oborski Kasztelan — Xiąże Biskup Massalski — Radziwiłł Wojewoda — Ankwicz — Kossakowski Krakowski — Załuski — Jankowski — Kunicki — Walewski — Kobielnicki — Stanikzewski — Ostrorog — Bielinski — Gliski — Zambrzycki — Szyszko — Kleczkowski — Zyniew — Kossakowski Kowienski — Giełgud — Zoppot —

Jest to Lista Osób przeciw którym są dostateczne powody do oddania ich do Sądu Kryminalnego —

1794.

W Wydziale Indagacyjnym zostala ułożona lista osob na Seymie Grodzienskim dowodzących, które na rozbior Kraju wotowały y podpisały się —

Deputacya Examinujące czyny Targowickie lub też popełnione w czasie Ziazdu Grodzienskiego na usilne naleganie Deputacyi Indagacyjnej zażądała aby się dostarczono dowodów przeciwko Skarzewskiemu Biskupowi Chełmskiemu, czyli zarządała od Wydziału Bezpieczenstwa w Radzie Najwyższey Narodowey, aby o te papiery rekwirował wydział Dyplomatyczny jakoteż o kommunikowanie Dyaryusza Sessyi Konferencyjnych z Posłami Moskiewskim y Pruskim w Grodnie, w czasie tam odbywającego się ostatniego Ziazdu —

Dowody zebrane przeciwko Biskupowi Chełmskiemu Skarzewskiemu przez Deputacyą wyznaczoną do examinowania Akt Targowickich czynów popełnionych w czasie zjazdu Grodzienskiego zostały przesłane d. 2 Wrzesnia 1794 — Wydziałowi Bezpieczeństwa dla zakommunikowania ich Sądowi Kryminalnemu — Zażądane zostało uwięzienie Biskupa, szczególnie za mianą przez tego mowę na Seymie etc —

Spisek Targowicki

Wypis z 2go Protokułu zaczynającego się od dnia 11 Września 1792 Roku

folio 44 – Przyjęcie do Składu Konsyliarzy Piotra Sokolnickiego, za poprzedzoną Przysięgą –

ditto – 50 – Ditto podobne przyjęcie Józefa Mierzejewskiego

ditto – 124 – ditto Jana Nepomucyna Sokolnickiego –

ditto 198 – Żądanie przez Złotnickiego zapozwania Biskupa Turskiego et Cet

ditto – 214 – Przyjęcie do Składu Konsyliarzy Targowicy Miączyńskiego Marszałka Lubelskiego –

Ten Protokuł przez Ontawskiego y Zabiełłę jest podpisany –

Wypis z trzeciego Protokułu Konfederacyi Targowickiej –

folio 5 – Wezwanie na Konsyliarstwo Skarszewskiego Biskupa Chełmskiego

ditto 121 – Przysięga B. Skarszewskiego na Konsyliarstwo

ditto 125 – Przysięga takaż Brunhoffa Marszałka Powiatu Upitzkiego

z oryginału – 474.

Spisek Targowicki

folio 152. Przysięga na Konsyliarstwo Józefa Jabłonowskiego –

Ten Protokół przez Lutawskiego i Zabiełłę podpisany –

Wypis z Czwartego Protokułu Konfederacyi Targowickiej –

Zaczyna się od dnia 12 Kwietnia 1793 –

folio 34 – Przyjęcie na Konsyliarstwo – Włodka – Kajetana i Antoniego Cieszkowskich – Franciszka Zaskarzewskiego –

ditto – 35 P. Po przysiędze Stanisławskiego Posła Mazowieckiego

Ten Protokuł Sam Lutawski podpisał – Co się w tych protokułach znayduje, oprócz powyższego wypisu, w Sumaryuszach odnalezione być może z których cokolwiek będzie potrzeba wypisane za żądaniem, Kopie lub same Protokuły komportowane być mogą –

Zgodnie z Protokułami
L. Sowiński
Metrykant –

Wyciąg z oryginału — z Aktu Oskarżenia i wykazanie Dowodów przeciw Herstom Spisku Targowickiego przed Sąd Najwyższy Kryminalny zapozwanym, to jest przeciw —

Stanisławowi Szczęsnemu Potockiemu — Franciszkowi Ksaweremu Branickiemu — Sewerynowi Rzewuskiemu, Wodzom i Hetmanom Woysk — Józefowi Wielhorskiemu — Antoniemu Złotnickiemu — Adamowi Moszczeńskiemu, Janowi Zagórskiemu — Janowi Suchorzewskiemu, Michałowi Kobyleckiemu — Janowi Swiejkowskiemu, Franciszkowi Malewiczowi —

Winy ogólne

Akt Spisku Targowickiego z dnia 14 Maja 1792 Roku w Targowicy sporządzonego — Ten Akt lubo nieznajduje się w Oryginale, jest umieszczony jednak w całej swej treści w Uniwersale do Narodu w Protokule zamieszczonym w Volumine II. pag. 1. ręką Szczęsnego Potockiego podpisanym, Akt ten Osoby wyżej wyrażone nominuje na Konsyliarzy —

Lubo każdy wyraz tego Uniwersału przez który prawemu Seymowi urągają, a siebie

z oryginału

Spisek Targowicki —

Narodem y Nayzwyższą Władzą Stanowią y o wezwaniu przez Siebie pomocy Moskiewskiey przechowują jest dostatecznym y przekonywającym dowodem że wszystkich tych Zbrodni, które im są przez Oskarzycieli Publicznych w pozwie zarzucone dopełnili, przecież gdy wszystkie ich kroki nowym są dowodem i przeciwem dowodem, składają się Artykuły większey wagi; któremi przestępstwo swoich przeciw Oyczyźnie przepełnili miarę —

Artykuły etc

Wzywanie Narodu Aby przemocy ustąpił — Summaryusz Konfederacyi Koronney — przy nim Dowody pod Nrami 3 — 4 — 5 —

Ogłoszenie Siebie Władzą Nayzwyższą i nakazanie posłuszeństwo dla Siebie od Magistratów.

Summaryusz Konfederacyi Obojga Narodów z dołączeniem dowodów pod Numerami 9 — 10 — 15 — 16 — 20 — etc

Od Wyszka Konfederacyi Koronney z dowodami pod Nrami 117, 169, —

od Konfederacyi Obojga Narodów etc dowody pod Nrami 21 — 27 — 29 — 31.

od Skarbu Konfederacyi Koronney pod Nrami 6 — 7 — 28 — 117 — od Konfederacyi Obojga Narodów z dowodami pod Nrami 24 — 44 — 46 — 84 —

Sądownictwo Konfederacyi Koronney etc N: 25 i mnostwo Sancitów w sprawach partykularnych w Obydwóch

Spisek Targowicki.

Protokułach znaydujące się przeciw którym na Sieździe nawet Grodzieńskim pozachodziły Skargi. —

Wymuszanie przysiąg od Dykasteryów, Duchowieństwa y Woyska, Konfederacyi Koronney z Dowodami pod N.ro 3 – 7 – 8 – 52 – 94 – 101 – 147 – 156 – 164 —

Nota do Bühlera z prozbą – aby użył woyska Aliantskiego do przymuszenia Woyska Narodowego aby się nie rozchodziło y przysięgło, Konfederacyi Koronney z dowodem pod N.ro 91. —

<u>Akt Unij Konfederacyi Oboja Narodów</u> co do wysłania Delegacyi y Poselstwa do Imperatorowey z dziękczynieniem Konfederacyi Obojga Narodów — do niego dowody pod N.mi 3 – 4 – 8 – 160 – 168 —

Zerwanie Związków z Francyą ~~z Francyą~~ Konfederacyi Obojga Narodów — N.ra 6 – 13 – 17 – 19 – 55 —

Oddanie się całkowicie i z podłością woli Imperatorowey – Konfederacyi Koronney – Jak świadczą N.ra 62 – 73 – 78 etc.

Ukrzywdzenie Skarbu przez Konfederacyą Koronną Dowody pod N.mi 17 – 413 – i przez Konfederacyę Obojga Narodów pod N.mi 40, 53, 66 – 84 – etc.

Dyzlokacya Woysk obcych i Żywienie ich na majątkach Obywatelskich z rozporządzenia Konfederacyi;

z oryginału

Spisek Targowicki

Koronnej pod N^ri 30 – 177 – 259 –

Ditto z rozporządzenia Konfederacyi Obojga Narodów Dowody pod N^ri 27 – 80 – 81 – 82 – 88 – 89 – 100 – 101 – 102 – 103 – 120 – 129 – 130 – 138 – 147 – 150 – 164 – 216 – 217 – 273 – 343 – 372 –

Przywrócenie Miast do dawnego Smutnego Stanu przez Konfederacyą Koronną – Dowody pod N^rm 238 – a przez Konfederacyą Obojga Narodów dowody pod N^ri 47 – 64 – 143 – 223 –

Ustanowienie na miejsce Trybunału, Konfederackich Sądów, ultima instancya etc.

Zhańbienie Woyska przez Konfederacyą Koronną według dowodów pod N^ri 40 – 51 – 55 – 200 –

Zniszczenie Znaków otrzymanych w nadgrodę męstwa; przez Konfederacyę Koronną według dowodów pod N^ri 55 – 226 – 227 – 261 – ditto ich zniszczenie przez Konfederacyą Obojga Narodów, pod N^ri 37 –

Zhańbienie Charakteru Narodowego przez Konfederacyą Obu Narodów według N^rw 168 – 212 i wszystkich Not i czynności z Moskwą –

Oddanie Domów Rzeczypospolitej Posłom, y Kommendantom Moskiewskim przez Konfederacyą Koronną, według N^ru 359 i przez Konfederacyą Obojga Narodów według N^ru 61 –

Wyznaczenie do Nowej formy Rządu, Delegacyi

Spisek Targowicki

przez Konfederacyą Oboyga Narodów według dowodów pod N.^ris^ 165 – 290 – 365 – 368 –

Uniwersał wydany do Stanów Kurlandzkich przez Konfederacyą Oboyga Narodów według dowodu pod N.^ris^ 242 –

Podniesienie Marszałków Litewskich do stopnia Kasztelanów na mocy orzeczenia Konfederacyi Oboyga Narodów – Dowod pod N.^ris^ 303

Oddanie Hetmanom władzy nad Woyskiem przez Konfederacyą Oboyga Narodów N.^r^ 320 –

Nakaz wydany przez Konfederacyą Oboyga Narodów, szpiegowania, dochodzenia klubów i zabierania papierów etc według dowodu pod N.^ris^ 158 –

Słowem wolność mówienia i pisania zgwałcona – Nakoniec wszystkie zrobki prze=ciwne Seymowi Konstytucyinemu, wszystkie potwarze na tenże Seym rzucane, bezczelność w wyrazach i wyzucie się z uczucia wszelkiey Moralności –

Wyciąg z Oryginałów — Czyny szczególne przeciwko Oyczyźnie —

Spisek Targowicki

Obskarżenie tych co nayprzerwsi zawiązali Akt Konfederacyi Targowickiej

Generał Artyleryi Koronnej —

Stanisław Szczęsny Potocki był Marszałkiem generalności Konfederacyi Targowickiej, y nayspierwszym tey Motorem v: Akt y Uniwersał Konfederacyi Koronney Vid: Nr 1.2. — Oddał Hetmanom władzę nad Woyskiem

Uniwersały wszystkie y Sancita tak Konfederacyi Koronney jako y Oboyga Narodów od początku Spisku aż do czasu odjazdu Szczęsnego Potockiego do Petersburga, to jest od dnia 14 Maja 1792 Roku aż do dnia 11 Marca 1793 — Jego własną ręką są podpisane — Vid: Diaryusz Konfederacyi Koronney i Konfederacyi Oboyga Narodów —

Zwinął część Woyska na którego mieysce nowe Korpusy ze szkodą Skarbu poformował.

Wydawał Patenta officerom przez siebie mianowanym imieniem Konfederacyi Koronney iako świadczą dowody pod Nrm 15 — 36 — 49 — 53 — 56 — 309 — Zwrócił Szyniki do dawnych zwyczajów —

Zyskał ustanowienie Regentów Aktowych przez siebie podanych Konfederacyi Koronney według dowodu pod Nrm 16 —

Zarząd Skarbu do rąk własnych zagarnął według Nr 28 —

Wyznaczył Deputacyę do nowey formy Rządu —

z oryginałów.

Spisek Targowicki

List do Jenerała Kochowskiego napisał obowiązując się Imieniem Konfederacyi Koronnej dostarczania furażu wojskom Moskiewskim — według Dowodu pod №. 90 etc. Dziękczyny

List do Imperatorowej napisał Imieniem Konfederacyi Koronnej — według dowodu pod №. 78 —

Wziął gaże za przeszłość y przyszłość od Konfederacyi Oboyga Narodów — №. 40 —

Uniwersał wydał do Stanów Kurlandzkich którzy z Pięciem się złożyli a Rossyi sprzyjali —

Branicki Xawery

Nominowany Konsyliarzem Generalnym i wodzem Woyska Rzeczypospolitey z władzą dawną Hetmanów, w Akcie samym y w Uniwersale vide: Konfederacyi Koronney — №. 1 — 2 —

Zyskał z zmniejszenie opłaty ze Starostwa Białocerkiewskiego od Konfederacyi Koronney — №. 152.

Został Delegowany do Petersburga przez Konfederacyą Oboyga Narodów — №. 3 —

List jego potępia y Dyaryusz Delegacyi Annex do №. 160 Konfederacyi Oboyga Narodów —

z oryginału

Spisek Targowicki

Seweryn Rzewuski Nominowany Konsyliarzem Generalnym y Wodzem Woysk Rzeczypospolitey z władzą dawną Hetmanów, w Akcie danym Konfederacyi Targowickiey y w Uniwersale — Vide Konfederacya Koronna — N. 1 — 2.

Zyskał zapłacenie gaży za przeszłość i przyszłość Konfederacyi Oboyga Narodów Dowod i N. 40 — 73.

Został wezwany do Deputacyi Interessów Zagranicznych przez Konfederacyą Oboyga Narodów N. 46.

Delegowany do Petersburga przez Konfederacyą Oboyga Narodów — N. 3 —

Jerzy Wielohorski nominowany Konsyliarzem w Akcie Konfederacyi Targowickiey — Delegowany do Petersburga przez Konfederacyą Oboyga Narodów pod N. 3.

Wyznaczony w Charakterze Posła do Imperatorowej z podziękowaniem za skuteczną pomoc do podźwignienia Rzeczypospolitey, ~~od Konfederacyi Koronney~~ — N. 7

Antoni Złotnicki nominowany w Akcie Konfederacyi Targowickiey, Konsyliarzem Generalnym Marszałkiem Konfederacyi Podolskiey — N. 59 — Patentowany na Brygadiera Brygady Podolskiey

Szczęsny Potocki ...

Spisek Targowicki

przez Konfederacyą Koronną — Nr 22.

Zyskał dwie Assygnacye na Korpusy Wojewódz-twa Podolskiego od Konfederacyi Koronnej — Nr 71-72.

Szczęsny pisał do tegoż dwa listy etc. Nra 314 - 315.

Podał projekt do zaproszenia Księdza Turskiego Biskupa Krakowskiego od Konfederacyi Obojga Narodów etc. dowód pod Nrm 157.

Przeznaczony na zastępcę Marszałka Konfederacyi Obojga Narodów — Nr 418 —

Objął Komendę Kamieńca Podolskiego po Gene. Orłowskim z rozkazu Konfederacyi Obojga Narodów — Nr 429 —

Adam Moszynski Konsyliarzem Generalnym mianowany w Akcie Konfederacyi Targowickiej —

Szefem Pułku Konfederacyi Bracławskiej przez Konfederacyą Koronną pod Nmi 39-42 —

Wziął assygnacyą do Skarbu na Pułk; pod Nm 47.

Mianowany Marszałkiem Konfederacyi Bracławskiej przez Konfederacyą Koronną pod Nrm 46 —

Delegowany do określenia formy Nowego Rządu przez Konfederacyą Koronną — Nr 207 —

Destynowany na zastępcę Marszałka Konfederacyi Obojga Narodów — Nr 418

z oryginałów —

Spisek Targowicki —

Jan Zagórski Nominowany Konsyliarzem w Akcie Konfederacyi Targowickiey —

Delegowany do Skarbu Litewskiego przez Konfederacyę Obojga Narodów — p. N.r 3.

Delegowany do ~~Skarb~~ Ułożenia projektu Sądów ultimae Instantiae — do odwołania Bałowskiego i dania rezolucyi Barm Décorches — przez Konfederacyą Obojga Narodów wezwany pod N.rm 6 —

Deputowany do uwzględnienia żądań Bühlera przez Konfederacyą Obojga Narodów N. 80 —

Delegowany do ułożenia się z Kochowskim względem maiących być dostarczonych prowiantów Woyskom Moskiewskim — N.r 89 —

Jan Suchorzewski — mianowany Konsyliarzem w Akcie Konfederacyi Targowickiey

Patentowany Brygadyerem nowej Brygady przez Konfederacyą Koronną — N.r 22.

Wziął Assygnacyą na Brygadę Bracławską od Konfederacyi Koronney — pod N.rm 48 — 309 —

Wyznaczony do Sądów Woyskowych i Likwidacyi przez Konfederacyą Obojga Narodów — N. 61.

Delegowany do formy Rządu przez Konfederacyą Koronną — N.o 207 —

z oryginałów

Spisek Targowicki –

Michał Kobyłecki Konsyliarz nominowany w Akcie Konf. Targowickiey –

Kommissarzem Woyskowym przez Konfederacyą Oboyga Narodów mianowany. N: 44. –

Wziął Gażę na przyszłość y za przeszłość od Konfederacyi Oboyga Narodów – N: 40 –

Jan Skweykowski Konsyliarzem został mianowany w Akcie Konfederacyi Targowickiey

Franciszek Antewicz nominowany Konsyliarzem w Akcie Konfederacyi Targowickiey –

Wyznaczony do Sądów Woyskowych y Likwidacyi etc. przez Konfederacyią Oboyga Narodów – N: 61 –

W Policyi Targowiczan zasiadali przez lata 1793 i 1794 — Konstanty Jankowski jako Kommissarz Prezydujący —

Karol Hrabia Skarbek jako Kommissarz i Targowiczanin —

Tadeusz Włodek Targowiczanin i Kommissarz

Joachim Hrabia Moszyński Targowiczanin i Kommissarz —

Zostali powołani na Kommissarzy i ustanowieni przez Generalność Targowicką

Teatr. prz. = 191 — Nr 151 —

487.

z Oryginału

Spisek Targowicki

Protokuł pierwszy czynności Targowickiego Ziazdu, zaczyna się dnia 14 Maja 1792 R.

fol. 1. Nominacya Sekretarzem Konfederacyi Dyzmę Tomaszewskiego —

Potem następuje Uniwersał wymieniający Osoby Marszałków y Konsyliarzy —:

Marszałkiem ogłoszony Stanisław Szczęsny Potocki

Hetmanami — Franciszek Xawery Branicki Wielki Hetman Woysk Rzeczypospolitey —

Przyłączeni —
Sewerin Rzewuski Hetman Polny —
Antoni Czetwertynski K. M. Przemyski —
Jerzy Wielhorski —
Antoni Złotnicki Chorąży Czerwonogrodzki —

Konsyliarze — Adam Moszczeński Chorąży Bracławski

Przyłączeni —
Jan Zagórski Podczaszy Włodzimirski —
Jan Suchorzewski Woyski Wschowski —
Michał Kobyłecki Półkownik
Jan Swejkowski Wojewodzic Podolski —
Franciszek Hulewicz Łowczy Czernichowski —

Wodzowie Woysk

Xawery Branicki —
Sewerin Rzewuski —

Spisek Targowicki —

W Oryginale następują tutaj podpisy zawiązu=
=jących Konfederacyą Targowicką a poźniey łączą=
=cych się z nią, też ich niema w Annexach —
Przy oddawaniu Protokułów w Grodnie niebył Ory=
=ginał komportowany, co przyłączony zaświadcza Summa=
=ryusz z wypisu Protokułu pierwszego — przy końcu
zamieszczone jest powiększenie Konsyliarzy jakoto

folio 25. — Przysięgli
[Michał Sierakowski Biskup Prze=
Ignacy Moszczeński Podczaszy Bracławski
Seweryn Kuszkowski —

folio 27 — Przysięgli —
[Rafał Chołoniewski Starosta Dubieniecki
Stanisław Hrabia Dunin —
Ignacy Zeduchowski Rotmistrz Kawaleryi

folio 51 — Piotr Borzęcki Podstoli Koronny przysiągł

ditto 52 — Przysięgli —
[Benedykt Mulewicz Pisarz Ziemski —
Alexander Moszczeński Chorąży

ditto 59 — Przysięgli
[Kamieniecki Kommissarz Skarbowy Koronny
Orłowski Łowczy Nadworny Koronny
Orłowski Sędzia Podolski —
Mier Wojewodzic Podolski

folio 114 — Przysięgli —
[Hieronim Sanguszko Wojewoda Wołyński
Xawery Chołoniewski Łowczy Koronny —
Michał Sobański Podstoli Bracławski
Józef Popiel — Antoni Grocholski
Mikołay Piąże Czetwertyński

Spisek Targowicki

folio 120 — Zawiera zamknięcie liczby Konsyliarzów 89ciu których do już mianowanych dodaje y wraz z dawniey postanowionemi wymienia.

Biskupi

- Antoni Okęcki Poznanski —
- Krzysztof Szembek Płocki —
- Roman Sierakowski Suffragan Przemyski —

Wojewodowie

- Piotr Małachowski Woj= Krakowski —
- Michał Walewski Woj= Sieradzki —
- Antoni Xze Sułkowski Woj= Kaliski —
- Stanisław Dąbski Woj= Brzesko Kujawski —
- Hieronim Sanguszko Woj= Wołyński —
- Marcin Szeptowski Podolski —
- Kajetan Hryniewiecki Lubelski —
- Antoni Małachowski Mazowiecki —

Jacek Małachowski Wielki Kanclerz Koronny
Roch Kossowski Podskarbi Koronny —
Kazimierz Raczyński Marszałek Nadworny Koronny.

Kasztelanowie

- Piotr Ożarowski — Woynicki
- Józef Moszczenski — Łędzki

Michał Granowski Sekretarz Koronny
Fryderyk Moszczynski Sekretarz W X Litewskiego
Franciszek Grocholski Miecznik Koronny —

Wypis z Akt Konfederacyi Targowickiej

Spisek Targowicki

Xawery Chołoniewski Łowczy Koronny —
Janusz X^ze Sanguszko Strażnik Koronny —
Jan Orłowski Łowczy Nadworny Koronny —

Wojewodowie i Marszałkowie Ziem Konfederacyi —

Joachim Wilga — Chełmski
Antoni Dułaowski Wołyński
Kajetan Kurdywanowski Czernichowski

Podkomorzowie

Józef Zagurski Podkomorzy Łucki
Ignacy Dłuski Lubelski

Starostowie

Eliasz Wodzicki Starosta Krakowski —
Stanisław Kossowski ditto Sieradzki —

Chorążowie Stanisław Miklewicz Łucki
Wojciech Świętosławski Krzemieniecki
Rupert Dunin Orłowski
Stefan Załęcki Nowogrodzki —

Sędziowie Ziemscy

Łukasz Bniński Poznański
Andrzej Orłowski Kamieniecki

Podczaszowie

Ignacy Wybranowski Stolnik Lubelski
Albin Skórkowski Opoczyński
Dominik Kamieniecki Zatyczowski
Ignacy Morzkowski Bracławski

Wypis z Akt Konfederacyi Targowickiey

Spisek Targowicki –

Podstolowie

Stefan Walewski Podsędek Sieradzki –
Stanisław Zagurski Wołynski
Michał Sobanski Wilmiecki

Czesnik – Seweryn Haczkowski Czerwonogrodzki

Pisarze Ziemscy

Benedykt Hulewicz Włodzimirski
Józef Suchała Bracławski

Kawalerowie Orderów Polskich

Teofil Załuski –
Józeff Popiel –
Adam Ryszczewski –
Mikołay Piaskowski
Rafał Chołomewski Starosta Lubieniecki
Józef Stecki
Michał Szweykowski –
Stanisław Dunin Rotmistrz Kawaleryi Narodowey
Ignacy Zeduchowski Vice Brygadier
Piotr Borzęcki Szeff Batalionu lekkiej jazdy
Franciszek Pisarski –
Alexander Moszczeński

Ex Posłowie Krakowscy Michał Skwiejkowski Wdzki Podolski

Woyciech Mier
Antoni Raczynski

Wypis z Akt Konfederacyi Targowickiey / Spisek Targowicki —

Karol Głęboćki
Jan Jordan —

Ex Poseł Sandomirski — Józeff Mężynski
Ex Posłowie Kaliscy —

Bogusław Szczaniawski
Jan Pruski
Piotr Sokolnicki

Ex Poseł Sieradzki — Andrzey Cielecki
Ex Posłowie Kujawskie

Stanisław Dąbski Wojewodzic Kujawski —
Ludwik Madalinski —

Ex posłowie Lubelscy — Józeff Suffczynski
ditto Nurscy — Stanisław Jabłonowski

Mikołaj Xiąże Czetwertynski
Antoni Grocholski Rotmistrz Kawaleryi Narodowey
Nepomucen Sokolnicki —
Ludwik Starzynski — przysiągł — No 168 —
Marcin Darowski —
Konstanty Morzkowski —
Piotr Krzyżanowski — Ci wszyscy oprocz

Ludwika Starzynskiego nieprzysięgli przy Zajęciu urzędowania

Wypis z Akt Konfederacyi Targowickiej

Spisek Targowicki

Instrukcya do Czynności w Warszawie — Piotrowi Ożarowskiemu Kasztelanowi Woyniekiemu
folio 131 — Woyciechowi Swiętosławskiemu
Dominikowi Kamienieckiemu —
Rafałowi Chołoniewskiemu —

f. 141 — Przyjęcie do Konsyliarstwa Michała Granowskiego Sekretarza Wiel. Koronnego z wypełnioną przysięgą.

f. 162 — Kajetan Hurdywanowski Marszałek y Woye. Czernichowski
Stanisław Zagurski Podstoli Wołynski przysięgli

f. 170 — Rechała przysięgę na Konsyliarstwo

f. 189 — Akces Frydryka Moszynskiego w tym obketnym

f. 205 — Tomasz Dłuski przysięgę na Konsyliarza —

f. 208 — Joachim Wilga przysięgę na Konsyliarza —

f. 225 — Akces do Konfederacyi y Recesy od Seymu Czteroletniego przez wiele osób w Warszawie podpisany —

f. 226 — Drugi podobny — Obadwa składają się w Kopiach.

f. 229 — Michał Walewski Marszałek Konfe. Krakowskiey
Stanisław Kossowski Starosta Sieradzki
Ignacy Wybranowski Stolnik Lubelski
przysięgli na Konsyliarstwo —

Wypis z Aktow Konfederacyi Targowickiey

Spisek Targowicki —

folio — 235 — Adaszy Xięcia Czartoryskiego Stolnika

ditto — 238 — Jacek Małachowski Kanclerz Wielki Koronny
— " — Kazimierz Raczynski Marszałek Nadworny Koronny —
Łukasz Bninski Sędzia Ziemski Poznański —
Józeff Sufferzynski przysięgli na Konsyliarstwo

folio 240 — Stanisław Dąbski, Wojew: Brzesko Kujawski
Antoni Małachowski Wojew: Mazowiecki —
Stefan Walewski Podsędek Sieradzki —
Kazimierz Murkowski Podsędek Opoczynski —
Mikołaj Piaskowski Starosta Jaroszczanski
Teofil Załuski —
Rupert Dunin Chorąży Łęczycki —
Ludwik Madalinski Chorąży Inowłod:
Stanisław Jabłonowski Podstoli Nurski
Antoni Sułkowski Wojewoda Kaliski —
Bogusław Szczeniawski Przysięgli na Konsyliarstwo

folio 254 — Na Końcu tego Protokułu podpisał się Pułaski jako Zastępca — Zaś wszystkie Sessye y Rezolucye znajdują się bez podpisania prezencyi — Niektóre bez wymienienia — inne zaś z wyraźnem podpisem Potockiego Szczęsnego Marszałka —

z Oryginału

Spisek Targowicki —

Oskarżenie

Stanisława Szczęsnego Potockiego Generała Artylerji Koronney —

— Był Marszałkiem Konfederacyi Targowickiey y naypierwszy iey Motor — Vide Littera A Protokuł I Konfederacyi Koronney — N. 2.

Uniwersały wszystkie y Sancita tak Konfederacyi Koronney jako y Obu Narodów, od początku Spisku aż do czasu iego odjazdu do Petersburga, to jest od dnia 14 Maja 1792 R. do 11 Marca 1793 Jego własną ręką są podpisane — Vide Dyaryusz Konfederacyi Koronney i Oboyga Narodów —

Uszczuplił Skarb Rzeczypospolitey, pomnożeniem nowego Woyska, a zwinięciem dawnego — Uzyskał forszlagowanie i patentowanie w nowo ustanowionych dwóch Brygadach Kawaleryi Narodowey i dwóch Pułkach lekko Konnych dnia 15 Junij = Dowody pod Nrm 15 – 36 – 49 – 53 – 56 – 309 – 310 —

Ustanowił Regentów Aktowych z własney woli — N. 16.
Zarząd Skarbu do własnego rozporządzenia zagarnął. Dowód pod Nrm 28 —

Rozkładał na Województwa, dostarczanie furaży Woyskom Moskiewskim które do kraju wprowadził — Dowód pod Nrm 30 —

Wydał ordynans Rudnickiemu N. 51.
Pisał do Carycy z uniżeniem N. 78 — Do Króla hardo N. 90.

z oryginału

Spisek Targowicki

Oskarżenie

Szczęsny Potocki

Dowodził dwoma Dywizyami – Komendą Ukraińską i Podolską –

Mundur przepisał Konfederacyi Obojga Narodów – Nr 5.

Oddał Descorcha posła francuzkiego – Nra 6 – 13 – 17 – 19 – 55 – Dowodów –

Oddał Dom Królewski Bułhakowi – Nr 60

Wziół na siebie i przywłaszczył Sądownictwo Wojskowe y Likwidacyą Korpusów Nr 61 Dowodów –

Pisał do Marszałka Wielkiego Koronnego – Nra 83 – 97 –

Pisał do Miast Rzeczypospolitey w duchu Konfederacyi Targowickiey – Nr 223 –

Wydał stosowną odezwę do Woyska Nr 244 –

Odwołał z Konstantynopola Ministra Rzeczypospolitey Chrzanowskiego y ustanowił na iego miejsce comme Chargé d'affaires w Stambule Franciszka Chabert –

z Oryginału — Spisek Targowicki

Oskarżenie

Seweryna Rzewuskiego Hetmana Polnego Koronnego

Nominowany Konsyliarzem Generalności Koronney w Akcie Targowickim —

Komendantem Woysk Rzeczypospolitey — Vide Akta Konfederacyi Targowickiey —

Brał gażę za przeszłość y przyszłość Nr 40 – 73.
Został Delegowany do Petersburga — Nr 3
Zasiadł w Deputacyi Interessów Zagranicznych — Nr 463 —
Protestował przeciwko Deklaracyom dwóch Dworów wraz z innemi po zwołaniu Rady Nieustającey, przez Konfederacyą Litewską z Sulistrowskim i Miączyńskim etc.
Nr — 332 —

Oskarżenie

Branickiego Hetmana Koronnego

Podpisał Akt w Targowicy — vide Nr 1.
Delegowany został do Carycy z podziękowaniem za Opiekę — vide Nr 5 folio 10 —
Pozyskał z umnieyszenia Podatku z Białocerkwi Volumen 11 fol. 169
Wyrobił uchylenie Dekretu Assessorii w Sprawie własney — vide Nr 6 — folio 384 —
Ubiegał się o uzyskanie przez Sancitum od Generalności Konfederacyi Targowickiey Wsiów Lisianka y Olechowca —

z Oryginału

Spisek Targowicki

Oskarżenie

Chabert Franciszek mianowany został Charge d'Affaires w Stambule po odwołaniu Chrzanowskiego przez Szczęsnego Potockiego — Vide №. 6 — folio 165

Antoni Swiatopełk Czetwertynski —

Delegowany został do zaproszenia Króla do Grodna — Vide №. 6 — fol. 290 —

Skarszewski Biskup — Zyskał nominacyę na Probostwo Chrzanowskie po Kołłątaju vide №. 11. fol. 390

Wielhorski Jerzy — Został delegowany od Generalności Konfederacyi Targowickiey do Imperatorowey z podziękowaniem za łaskawą Opiekę; Vide №. 5 fol. 8 —

Ksiądz Jan Kossakowski Kanonik Wileński Miał Kazanie przed Seymowe w Grodnie —

Michał Kossakowski Wojewodzic Witebski

Antoni Kossakowski, Kasztelan Inflandzki

obaj Targowiczanie — Sprężynami byli w rękach Biskupa Inflant Kossakowskiego —

w Warszawie Spisek Targowicki —

Oskarżeni siedzieli uwięzieni w pałacu Brylowskim — w pałacu Krasińskich, w Kordegardzie w Prochowni, w Ratuszu na Grzybowie natenczas stojącym, w koszarach, w Policyi —

Uwaga Biskup Inflant Kossakowski miał ogromne dochody z Żup Solnych — i oddano mu za wpływem Moskiewskim Administracyą i dochody Biskupstwa Krakowskiego wakującego po Biskupie Sołtyku na wyraźne Ambasadora Sieversa wymaganie

---

Na Litwie 1794 —

Biskupi Massalski i Kossakowski Hetmanowie Ożarowski i Kossakowski zostali na śmierć skazani y powieszeni na mocy prawnego wyroku, jako Zdrajcy Ojczyzny.

Hetman Kossakowski zdawał raporta o ruchach wojsk Polskich y Litewskich Kniaziowi Dołgorukiemu i innym Moskalom jako Generał wojsk Rossyiskich — Listy Biskupa Inflant Kossakowskiego y Hetmana Kossakowskiego

Na Litwie 500.

Spisek Targowicki —

wystarczają na nich potępienie y usprawiedliwiają wyrok Sądu wydany przeciw nim —

Przywiązany do Moskali; Biskup Inflant Kossakowski, w osobistych celach, chętny przysłużyć się Katarzynie II. nurtował tajnemi drogami cały Naród y podkopał jego dobrobyt — —

Akt oskarżenia Litwinów nie doszedł rąk moich —

—

We wszystkich Miastach Litwy y Korony prawie pozawiązywały się Kommissye Porządkowe dla wyśledzenia zgubnych skutków Targowickiego Spisku, przywrócenia porządku — i wyexaminowania Akt —

—

Deputacye wyznaczono do przejrzenia papierów osób podejrzanych, która zasadę przyjęła, święcie utrzymać sekret względem osób, którym zdrada dowiedziona zupełnie nie była y procesa nie pokończone; przez delikatność dla cudzej sławy —

Op
dnia
Brz

Mia
Zost
papi
jnda
lub
tęż p
gi d

Nac
wał
1794
i sói
hozo

zarząd

Objaśnienie.

Uważając usunąć chaos zaprowadzony w Ojczyźnie przez Targowiczan, Tadeusz Kościuszko dnia 10 Maja 1794 Roku utworzył Wydział Bezpieczeństwa i podzielił go na cztery Deputacye
Indagacyjną, Dozorczą, Pocztową i Paszportową; Mianował Kommissyę Wojenną przy boku Swoim. Została osobną wyznaczona Deputacya do przejrzenia papierów osób podejrzanych, czyli dodana do Deputacyi Indagacyjnej, Deputacya Examinująca czyny Targowiczan lub osób obwinionych o zdradę przeciw Ojczyźnie lub też podejrzanych tylko. Wyznaczona została rota przysięgi dla składających Deputacyą Examinacyjną.

Stojąc pod Połańcami Tadeusz Kościuszko jako Naczelnik Najwyższy Siły Zbrojnej Narodowej mianował Radę Najwyższą Narodową dnia 10 Października 1794 r. utworzył Wydział Wojenny w Radzie Narodowej i również mianował Kommissarza Wojskowego przy Rządzie Kommissyi Porządkowej.

Deputacya Indagacyjna dnia 5go Września 1794 zarządała aby Dyaryusz Ziazdu Grodzieńskiego y

czymości Generalności Konfederacyi Targowickiej wprost do Sądu Kryminalnego odesłane zostały. —

Examinująca Deputacya rozpoczęła swe działanie — Michał Kochanowski zasiadł jako prezydujący nad Wydziałem Bezpieczeństwa a jednocześnie został Członkiem Deputacyi Indagacyjnej i zgromadził w swoich rękach nie tylko, Dyaryusze Sejmu Grodzieńskiego, Akta Generalności Konfederacyi Targowickiej papiery, listy prywatne Szczęsnego Potockiego i Kossakowskich, Hetmana, y Biskupa Inflant, i wiele innych, lecz i papiery przez Lud Warszawski w czasie powstania Wielko Czwartkowego po ucieczce Ambassadora Igelstroma, z jego mieszkania płonącego na Miodowej Ulicy, uratowane.

Na mocy tych Dowodów, Deputacya Indagacyjna, wydała Wyroki, na Zdrajców Ojczyzny. — Niektórzy uszli przed Sprawiedliwością Narodową, inni zostali jej wymiarem skazani i straceni. —

Obłąkanych odróżniono od Zdrajców. —

Michał Kochanowski, jako Prezes Wydziału Bezpieczeństwa i członek jednocześnie Kommissyi Indagacyjnej, przed śmiercią powierzył ten Skarb

Dokumentów

Historycznych z poleceniem przechowania, Teściowi Leonowi Kasztelanowi Dembowskiemu którego Żona pierwsza, była jedyną córką Michała Kochanowskiego.

Pan Kasztelan Dembowski w moje ręce jako Depozyt, Rok 1860, złożył te Akta prosząc żebym znalazła na nie Kupca — przez lat kilka rozczytałam się w nich, uporządkowałam Sumaryusze sporządziłam; nieumiejąc po Rossyjsku wiele dokumentów odczytać nie potrafiłam, tylko te które były przystępne dla mnie z oryginałów przepisałam —

Do której nieszczęść które na kraj ściągnęły zbrodnie Targowiczan,, nastąpiło bohaterskie poświęcenie wielo krotnie całego Narodu, a tyle krwi i łez wylali Polacy tracąc Ojczyznę że jej już dziś ich nie staje —

NK

Roy

et
perso
de la
Pour
par
et son

mains
rétabl
même
au Roy

jours,
selon la

donnée
Polona
les plu
-ment,
Polon
fait-

Traktat z 1771 Roku dnia 9 Maja podpisany.
Kopia z Brulionu ręką Stanisława Augusta parafowany.

Le Sousigné engage sa parole d'Ambassadeur

1mo Que Sa Majesté Impériale de Toutes les Russies et Monsieur le Comte de Panin son Ministre seront les seules personnes en Russie qui auront connoissance de l'Ecrit signé de la main de Sa Majesté le Roy de Pologne et qu'aucune Cour étrangère ni aucun Polonais n'en seront informés par la Russie, ni par le Sousigné, en un mot que cet écrit et son contenu resteront dans le plus profond secret —

2° Que cet écrit sera rendu en Original entre les mains de Sa Majesté Polonaise, lorsque la tranquillité sera rétablie en Pologne par une Diète de pacification, et que ce même écrit sera renvoyé au Sousigné et montré en Original au Roy, ds l'espace de deux mois.

3° Que le Sousigné demandera dans l'espace de trois jours, les ordres requis pour procéder à la liberation du sequestre selon la liste qui sera donnée de la part du Roy —

4° Qu'en vertu de ses instructions, et selon les assurances données de bouche par le Sousigné, il agira avec Sa Majesté Polonoise ds un concert parfait et sans aucune reserve sur tous les plans et moyens de pacification, en promettant religieusement, de ne jamais manquer aux égards dus à Sa Majesté Polonaise et relatifs aux interêts de Sa Couronne.

Fait à Varsovie le 9 May 1771.

Dodatek Królewski do Traktatu — Kopia z Kopii —

Sur les assurances que l'Ambassadeur de Sa Majesté l'Impératrice de toutes les Russies Monsieur de Saldern m'a donné des intentions de Son Auguste Souveraine pour me maintenir sur le Trône de Pologne à tout prix, et qu'Elle est prête d'aporter toutes le facilités nécessaires pour concilier les esprits de ma Nation, et pour pacifier mon Royaume, d'employer enfin tous des efforts pour faire cesser toutes les calamités et tous les troubles, éxités par tant de différentes voyes, sur les explications que le dit Ambassadeur m'a donné des moyens que l'Impératrice destine pr y parvenir, en ajoutant qu'Elle acceptera de ma main, comme siens tous mes Amis que j'amènerai à ma suite dès qu'ils se conduiront comme des gens sincèrement attachés à Nous, et qu'Elle aura égard à mes représentations sur la manière de pacifier la Pologne, je m'engage de bon coeur a me consulter avec Sa Majesté l'Imperatrice sur tous les points sus mentionnés, et d'agir de concert avec Elle, soit immédiatement soit avec son susdit Ambassadeur, en me prêtant pareillement pour la même fin et de la même manière sur la façon de récompenser nos amis mutuels et sur la distributions des Grandes Charges et principaux bienfaits Royaux, qui viendront à vaquer, dans la ferme confiance, que Sa Majesté Impériale agira et fera agir a mon égard avec l'Amitie, la sincérité et la concidération que j'ai lieu d'attendre, après tt ce qui m'a été dit par son Ambassadeur

Stanislas Auguste
Roy

fait et signé le 9 May
n. st. à Varsovie.

21 Stycz. 1883

259

ad 4436/2

Przewielebny Ojcze —

Niechmnie wolno będzie po latach trzech przypomnieć się Jego pamięci a to z następującej przyczyny —

Trafem losowym miałam przez długi czas w depozycie dwadzieścia kilka woluminów, czyli wszystkie Akta Komissyi Indagacyjnej, ustanowionej przez Kościuszkę 1794 roku, dla sądzenia Targowiczan jako zdrajców Ojczyzny. Następnie Akta Igielstromowskie przez lud, w czasie powstania Wielko Czwartkowego 1794 r. z płomieni jego mieszkania wyratowane po ucieczce Ambasadora i złożone Kommissyi Indagacyjnej — dito protokuły Rady Nieustającej od 1793 Roku do 1794. Ostatni był przerwany w dzień powstania ludu Warszawskiego — Nie będąc w stanie nabyć ten cenny dla Historyi Narodu naszego choć straszny skarb, przepisałam Traktat zawarty 1771 r. pomiędzy Stanisławem Augustem a Rossyą czyli Imperatorową i wiele główniejszych listów z Oryginałów. Rzucały jaskrawe światło na podstępne postępowanie Rossyi i wady osobiste Targowiczan — Traktat jest bardzo ważny a w żadnym Historycznym dziele dotąd niewspomniany, przesyłam więc Kopię jego do użytku — Do dnia dzisiejszego Naród Polski ostro jest smagany za bunty i niezgody etc. Objaśniając za co cierpi, sprawiedliwość wymaga, wyjaśnić przyczynę,

rodzące te wady społeczne i od zamierzchłych wieków powstałe — Podzielony na dwie Kasty Szlachtę i Chłopów zabrakło tłu równowagi w Rządzie kiedy najwięcej jej potrzebował — Na mocy praw, i obyczajów złe zróżnicowanych, był jej pozbawiony, a część intelligentna Narodu tej próżni zapełnić nie miała środków — Szlachta z prawa na Seymach Krajem rządziła, lecz jakież jej było polityczne wychowanie — Żadne — Życie spędzał Szlachcic na własnym zagonie, od czasu do czasu oderwany od pługa zmuszony wypadkami, chwytał za Szablę, lub zasiadał na poselskich ławach — Nauka dziś zwana polityką była Szlachcie zupełnie obcą — Żył w przekonaniu że kiedy krew i życie poświęci w obronie Wiary i Ojczyzny, wywiąże się sumiennie z obowiązków jako Polak względem Boga i Rzeczpospolitej — W mojem przekonaniu najnieszczęśliwszy wpływ wywarło prawo o Konfederacyach na Kraj nasz — Konfederacye Tornuska Słucka, Radomska w początkach panowania Stanisława Augusta, rozmaite męty moralne wywołały na jaw; a z rozkazu Katarzyny II Konfederacya Targowicka zawiązana w Petersburgu 1791 R. przez Szczęsnego, Rzewuskiego, i Branickiego, imieniem wolności i praw dawnych, rzuciła Polaków spętanych pod Jej stopy.

wracając do Kraju, przejechawszy granicę Rossyi w pierwszym miasteczku Połonnym w którym stanęli Szczęsny, Rzewuski i Branicki ogłosili Akt Konfederacyi nowej, od stanowiska miasteczka Targowicą zwanego, do dziś dnia nosi miano Targowicy. — Znany jest tylko pierwszy protokuł Sessyi Konfederacyi z dnia 14 Maja 1792 – a głównego Aktu, nikt, nigdy i nigdzie nie wynalazł —

Papiery o których wyżej wspomniałam zostały nabyte i odemnie zabrane i mam prawie pewność że zostały zniszczone 1863 Roku lub spalone. —

Przepraszam bardzo żem się tak rozpisała długo polecam modlitwom i łączę wyraz głębokiego uszanowania od

NK

(Natalia Kicka)

Śmiem upraszać gdyby była tego potrzeba o nie odpisywanie pocztą, tylko bardzo pewną okazyą —

II

